

AGATHA

CHRISTIE

KOD
BIJELOG KONJA

Kod Bijelog konja

(The Pale Horse)

Agatha Christie

Johnu i Heleni Mildmay White iz zahvalnosti što su mi omogućili da vidim kako se izvršava pravda

Predgovor Marka Easterbrooka

Čini mi se da se na dva načina može pristupiti ovoj čudnoj stvari u vezi s Bijelim konjem. Usprkos svim nastojanjima, teško je postići jednostavnost. Nije, naime, moguće »Početi od početka, ići do kraja i tada stati.« Jer, gdje je početak?

Povjesničaru to uvijek predstavlja poteškoću. Na kojem mjestu u povijesti počinje određeni dio povijesti.

U ovom slučaju može se započeti trenutkom kada je otac Gorman otišao iz svojeg župnog ureda da posjeti jednu samrtnicu. Ili se može početi prije toga, događajima jedne večeri u Chelseaju.

Budući da sam pišem najveći dio ove pripovijesti, možda bih odatle trebao započeti.

1. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

Aparat za kuhanje kave iza mojih ramena siktao je kao kakva razljućena zmija. šum koji je stvarao imao je nečeg zlokobnog, čak bi se moglo reći sotanskog, u sebi. Možda, razmišljao sam, većina zvukova suvremenog svijeta ima za nas takav smisao. Zastrašujući tutanj mlaznih aviona koji paraju nebo, polagana prijeteća tutnjava podzemnog vlaka dok se približava kroz tunel; teški teretni kamioni koji potresaju i same temelje vaše kuće . . . Čak i slabiji kućni zvukovi, premda potječu od korisnih stvari, ipak izazivaju neku vrstu uzbune. Strojevi za pranje suda, hladnjaci, ekspresni lonci, usisavači prašine čini se da govore: »Čuvaj se. Ja sam zao duh u tvojoj službi, ali ako izgubiš kontrolu nada mnom . . .

Opasan svijet - zaista opasan svijet. Promiješao sam pjenastu tekućinu u šalici koja je stavljena pred mene. Ugodno je mirisala.

Što još želite? Fini sendvič od banane i slanine?

Kombinacija mi se učinila čudnom. Banane su bile stvar mojeg djetinjstva - a kasnije bi ih ponekad jeo flambirane s rumom i šećerom. Slanina je, bar za mene, bila hrana koja se jela s jajima. Ali, kad ste u Chelseaju, jedite što vam tu nude. Pristao sam na taj fini sendvič od banane i slanine.

Premda sam živio u Chelseaju - to jest, imao sam tamo namješteni stan već tri mjeseca - bio sam u svakom drugom pogledu stranac. Pisao sam knjigu o nekim aspektima mongolske arhitekture, ali zbog toga bih mogao živjeti u Hampsteadu ili Bloomsburyju ili Streathamu ili Chelseaju i bilo bi mi to sasvim svedjedno. Nisam zamjećivao

okolinu u kojoj sam živio ako se nije ticala sredstava za moj rad, bilo mi je sasvim svejedno što se oko mene nalazi, živio sam u svojem vlastitom svijetu.

Ove određene večeri, međutim, obuzelo me neko čudno raspoloženje kakvo poznaju svi pisci. Mongolska arhitektura, mongolski vladari, mongolski način života - i svi fascinirajući problemi koji su iz toga proizlazili, iznenada su postali potpuno nevažni. Što su oni značili? Zašto sam želio pisati o njima?

Prelistao sam nekoliko stranica, čitajući ono što sam bio napisao. Sve mi se to činilo jednako lošim - bijedno napisano i sasvim nezanimljivo. Tkogod da je rekao »Povijest je bijeg« (Henry Ford?) bio je sasvim u pravu.

Odgurnuo sam uzdahnuvši svoj rukopis, ustao i pogledao na sat. Bilo je gotovo jedanaest uvečer. Pokušao sam se sjetiti jesam li večerao . . . činilo mi se da nisam. Ručak, da, u Athenaeumu, ali to je bilo tako davno.

Otišao sam i pogledao u hladionik. Bilo je nešto ostataka sušenog jezika. To mi se nije jelo. ekspresni restoran s imenom Luigi, ispisanim crvenim neonskim slovima preko izloga, i tako sam promatrao sendvič od banane i slanine, razmišljajući o zlokobnim predskazanjima raznih zvukova u današnjem svijetu i o njihovim atmosferskim efektima.

Svi oni, mislio sam, imaju nešto zajedničko s mojim prvim sjećanjima o božićnim predstavama. Davy Jones kako dolazi iz svojeg ormara u oblaku dima! Vrata i prozori sa zamkama koji su izbacivali paklene sile zla, izazivajući i prkoseći Dobrom Vilenjaku, ili već nekom s takvim imenom, koji je za uzvrat mahao neuvjerljivim čarobnim štapićem i recitirao otrcane fraze o nadi u pobjedu dobra nekim ravnodušnim glasom, što je uvijek prethodilo »šlagerucc koji nikad nije imao nikakve veze s tom određenom predstavom.

Iznenada pomislih da zlo, možda, uvijek mora biti impresivnije od dobra. Ono moru napraviti predstavu! Mora zapanjiti i izazvati! Bila je to nestalnost koja je napadala postojanost. I na kraju, pomislio sam, postojanost će uvijek pobijediti. Postojanost može preživjeti otrcanost Dobrog Vilenjaka; dosadan glas, rimovane kuplete, čak i nevažnu vokalnu tvrdnju »Ima jedan put koji krivuda niz brežuljak, Do Grada Staroo svijeta koji volim.cc Sve se to činilo vrlo jadnim oružjem, pa ipak će takvo oružje neminovno prevladati. Predstava će završiti onako kako uvijek završava. Stubište, glumci koji silaze po redu važnosti, s Dobrim Vilenjakom koji predstavlja kršćansku vrlinu poniznosii ne želeći da bude prvi (ili, u ovom slučaju, zadnji) pa tako stiže negdje na sredini procesije, odmah uz svojeg prijašnjeg protivnika Demonskog kralja koji više nije strašno stvorenje u vatri i sumporu, već običan čovjek odjeven u crveno odijelo.

Aparat za kavu ponovno mi je zasiktao u uho. Naručio sam još jednu šalicu kave i pogledao oko sebe. Sestra me je uvijek optuživala da nisam pažljiv, da ne primjećujem što se događa. Živiš u vlastitom svijetu, znala bi reći optužujući. Tad sam, s osjećajem svjesne predanosti, pogledao što se događa. Bilo je gotovo nemoguće ne pročitati ono što su novine svakodnevno pisale o ekspresnim restoranima u Chelseaju i njihovim posjetiocima; to je bila prilika da stvorim vlastiti sud o suvremenom životu.

U restoranu je bilo prilično mračno pa se nije moglo dobro vidjeti. Posjetioци su bili uglavnom mladi ljuclі. Bili su, pretpostavljao sam, ono što su nazivali gnjevnom generacijom. Djevojke su izgledale prljavo, a takvima su mi se činile i sve današnje djevojke. Činilo se takoder da su pretoplo odjevene. Zapazio sam to prije nekoliko tjedana kad sam izašao na ručak s nekim prijateljima. Djevojci koja je sjedila pokraj mene bilo je oko dvadeset godina. U restoranu je bilo toplo, ali ona je nosila žuti vuneni pulover, crnu suknju i crne čarape i znoj joj se cijedio niz lice za sve vrijeme objeda. Zaudarala je po znojem natopljenoj vuni a osjećao se i jak miris neoprane kose.

Moji su prijatelji rekli da je vrlo privlačna. Meni nije bila. Jedino što sam osjetio bila je žarka želja da je bacim u toplu kupelj, dam joj komad sapuna i natjeram je da se dobro opere! To je pokazalo, pretpostavljam, kako sam slabo išao ukorak s vremenom. Možda je to dolazilo otuda što sam tako dugo živio u inozemstvu. Sa zadovoljstvom sam se sjetio indijskih žena s njihovom lijepo uvijenom kosom i sarijima čistih živdih boja koji su ljupko padali u naborima, i ritmičkih pokreta njihovih tijela dok bi hodale .

Iz tih me ugodnih misli prenula iznenadna pojačana buka. Dvije mlade žene za stolom kraj mene počele su se svađati. Mladići koji su bili s njima pokušali su smiriti situaciju, ali bez uspjeha.

Odjednom su počele vikati jedna na drugu. Jedna je djevojka pljusnula drugu, a ova ju je povukla sa stolca. Borile su se poput piljarica, histerično psujući. Jedna je bila raščupana crvenokosa, druga je imala ravnu žutu kosu.

Izuzevši pogrda,, nisam mogao razabrati zbog čega se svađaju. S ostalih stolova začuše se povici i zviždanje.

- Naprijed! Izlemaj je, Lou!

Vlasnik bara, mršav momak sa zaliscima., talijanskog izgleda, došao je intervenirati, progovorivši čistim londonskim cockneyjem.

- Ajde - prekinite - prekinite. - Za minutu će tu biti cijela ulica. Doći će vam cajkani ovamo. Dosta, velim vam.

Ali plavokosa je držala crvenokosu za kosu i bijesno ju je povlačila vičući:

- Ti si obična kučkina otimačica muškaraca! - Ti si kučka.

Luigi i dva zbunjena pratioca silom su razdvojili djevojke. Plavojka je u ruci držala velike čuperke crvene kose. Odmakla je ruku i veselo ih pogledala i zatim ih bacila, na pod.

Vrata s ulice naglo su se otvorila i predstavnik reda, odjeven u plavo, stao je na prag i veličanstveno izgovorio uobičajene riječi.

- Što se ovdje događa?

Istog časa svi su bili jedinstveni u obrani pred neprijateljem.

- Samo mala šala - reče jedan od mladića. - To je sve - reče Luigi. - Prijatelji su se malo našalili.

Nogom je vješto gurnuo čuperke kose pod najbliži stol. Suparnice su se smiješile jedna drugoj u lažnom primirju.

Policajac je sumnjičavo pogledao prisutne. - Upravo odlazimo - reče plavokosa slatko. - Dođi, Doug.

Slučajno je i nekoliko drugih ljudi upravo odlazilo. Policajac ih je mrko promatrao. Njegov pogled je govorio da će oprostiti ovaj put, ali da će pripaziti na njih. Polako se povukao.

Pratilac crvenokosa platio je račun.

- Sve u redu? - reče Luigi djevojci koja je popravljala maramu na glavi. - Dobro te je udesila, počupala ti kosu iz korijena.

- Nije boljelo - reče djevojka nehajno. Nasmiješila mu se. - Oprosti zbog gužve, Luigi. Društvo je izašlo. Bar je sada bio gotovo prazan. Posegnuo sam u džep današtem sitniš.

- Ona je prava cura - reče Luigi odobravajući, pogledavši prema vratima. Dohvatio je metlu i pomeo čuperke crvene kose gurnuvši ih iza tezge.

- Nije joj bilo lako - rekao sam.

- Ja bih urlao da, su to meni učinili - priznao je Luigi. - Ali Thommy je prava cura.

- Dobro je poznajete?

- Oh, ovdje je gotovo svake večeri. Tuckerton, zove se Thomasina Tuckerton, ako baš hoćete znati. Ali ovdje je zovu Thommy Tucker. Velika bogatašica, također. Stari joj je ostavio cijelo bogatstvo, a što ona radi? Dolazi u Chelsea, živi u bijednoj sobi na pola puta do Wandsworthskog mosta i klatari se s bandom koja stalno čini iste stvari. Vrag me odnio, polovica od tog društva ima novaca. Mogli bi imati sve što zažele; stanovati u Ritzu ako hoće. Ali čini se da ih za.bavlja način na koje žive. Da - baš je to čudno.

- Vi ne biste odabrali takav život?

- Oh, ja imam razuma! - reče Luigi. - Sad zatvaram.

Ustadoh da podem i upitah za razlog svade. - Oh, Thommy je uhvatila momka druge djevojke. Nije vrijedan da se bore za njega, vjerujte mi!

- Čini se da druga djevojka ne misli tako - primi jetio sam.

- Oh, Lou je vrlo romantična - reče Luigi dobroćudno.

Moj pojam o romantici nije bio takav, ali nisam to rekao.

II

Otprilike nakon tjedan dana oko mi za.pe za jedno ime u rubrici mrtvih u Timesu.

TUCKERTON. Drugog listopada u bolnici FalZowfield, Amberley, Thomasina Ann, dvadeset godina, jedina kći pokojnog Thomasa Tuckertona, baruna od Carrington Parka, Amberley, Surrey. Sprovod privatn. Bez cvijeća.

Nikakvog cvijeća za jadnu Thommy Tucker; i nikakvih zadovoljstava od života u Chelseaju. Osjetio sam iznenadnu prolaznu sućut za sve Thommy Tucker današnjice. Pa ipak, podsjetih se, kako sam mogao znati da, je moje gletlište ispravno? Tko sam ja da ovakav život proglašavam besmislenim? Možda je moj život, moj marni učenjački život, zaronjen u knjige, zatvoren prema svijetu, zapravo besmislen. Život samo usput. Da budem pošten, jesam li ja nalazio zadovoljstva u životu? O tome nisam ni razmišljao! Istina je bila, naravno, da nisam želio zadovoljstva. Ali ipak, možda bih morao? Čudna i ne baš dobrodošla misao.

Otjerao sam Thommy Tucker iz svojih misli i vratio se pošti.

Najvažnije je bilo pismo moje nećakinje Rhode Despard koja je tražila da joj učinim uslugu. Uhvatio sam se za to jer se jutros nisam osjećao raspoloženim za rad, a ovo je bilo izvrsna izlika za odgaganje.

Izašao sam u King's Road, zaustavio taksi i odvezao se do kuće moje prijateljice, gospode Ariadne Oliver.

Gospođa Oliver bila je poznati pisac detektivskih priča. Njezina služavka Milly bila je djelotvoran čuvar koji je štitiu svoju gospodaricu od napada vanjskoga svijeta.

Upitno podigoh obrve, postavivši neizgovoreno pitanje. Milly živahno kimnu glavom.

- Samo naprijed, gospodine Mark - reče. - Jutros je u onom svojem raspoloženju. Možda ćete joj moći pomoći da se izvuče iz njega.

Popeo sam se stepenicama, pokucao lagano na vrata i ušao ne čekajući dopuštenje. Radna soba gospode Oliver bila je prilično velika, zidova obloženih slikama egzotičnih ptica smještenih u tropskom zelenilu. Sama gospođa Oliver, u stanju koje je naizgled graničilo s ludilom, tumarala je po sobi mrmljajući. Dobacila mi je brz nezainteresiran pogled i nastavila tumarati. Njezine su oči besciljno

prelazile po zidovima i prozorima i povremeno se zatvarale kao da se nalazi u grču agonije.

- Ali zašto - pitala se gospođa Oliver zašto taj idiot odmah ne kaže da je vidio kakadua? Zašto ne? Nije mogao a da ga ne vidi! Ali ako ga spomene, to sve upropaštava. Mora postojati način . . . mora postojati . . .

Zastenjala je, prošla prstima kroz kratku sijedu kosu i stegla je zgrčenom rukom. Tada je, iznenada me zapazivši, rekla:

- Zdravo, Mark. Poludjet ću - i nastavila je da bi to objasnila: - A zatim ta Monica. što je bolje pokušavam opisati postaje to nemogućijom . . . Tako glupa djevojka . . . I lijepa! Monica . . . Monica? Vjerujem da je ime loše. Nancy?

Bi li to bilo bolje? Joan? Sve se uvijek zovu Joan. Isto je i s Anne. Susan? Imala sam već jednu Susanu. Lucia? Lucia? Vjerujem da mogu vidjeti jednu Luciju. Crvenokosu. U polo-košulji . . . Crne hlače? Ili bar crne čarape.

Ovaj kratkotrajni bljesak dobrog raspoloženja bio je zamućen podsjećanjem na problem kakadua i gospođa Oliver opet započe sa svojim nesretnim tumaranjem, uzimajući nesvjesno stvari sa stolova i ponovo ih negdje ispuštajući. Pažljivo je stavila svoj etui za naočale u lakiranu kutiju u kojoj se već nalazila kineska lepeza i tada rekla, duboko uzdahnuvši:

- Drago mi je da si to ti. - Vrlo si ljubazna.

- Mogao je doći bilo tko drugi. Kakva luckasta žena koja bi tražila da otvorim dobrotvorni sajam ili čovjek radi Millynog osiguranja koje ona uopće ne želi - ili vodoinstalater (ali to bi bila prevelika sreća, zar ne?). Ili bi mogao biti netko tko želi intervju - i tko bi mi postavljao sva ona neugodna pitanja koja su uvijek jednaka. Zbog čega ste počeli pisati? Koliko ste knjiga napisali? Koliko zaradujete? Itd., itd. Nikad ne znam odgovor ni na jedno od ovakvih pitanja i zbog toga

ispadam takva budala. Ali ništa od toga nije važno jer ću zapravo poludjeti, zbog te stvari s kakaduom.

- Nešto se nikako ne uklapa? - rekoh suosjećajno. - Možda bi bilo bolje da odem.

- Ne, nemoj. Ti si barem razbibriga. Prihvatio sam ovaj sumnjiv kompliment.

- Želiš li cigaretu? - upita gospođa Oliver s nemarnom gostoljubivošću. - Ima ih negdje. Pogleda j u poklopac pisaćeg stroja.

- Imam cigarete, hvala. Uzmi jednu. Ali da, ti ne pušiš.

- Ni ne pijem - reče gospođa Oliver. - A željela bih. Poput onih američkih detektiva koji uvijek imaju bočicu rakije od raži zgodno smještenu za pojasom. čini se da to rješava sve njihove probleme. Znaš, Mark, zaista ne znam kako netko uopće može zataškati ubojstvo u stvarnom životu. čini mi se da u trenutku kad netko počini zločin sve postaje tako strašno očito.

- Glupost. Ti si ih počinila zaista mnogo. - Najmanje pedeset pet - reče gospođa Oliver. - Samo ubojstvo je sasvim lako i jednostavno. Teško je zapravo prikrivanje zločina. Mislim, zašto da se ne posumnja baš u tebe? Stršiš na milje uokolo.

- Ali ne kad je priča jednom završena.

- Da, ali koliko me to samo košta - reče gospođa Oliver žalosno. - Reci što hoćeš, ali nije normalno da se pet ili šest ljudi nade na mjestu događaja kad je B ubijen i da svi imaju motiv za njegovo ubojstvo - osim, naravno, ako B nije neko čudovište od čovjeka, a u tom slučaju nikome ne bi bilo važno je li B ubijen ili nije i bilo bi sasvim svejedno tko ga je ubio.

- Shvaćam tvoj problem - rekoh. - Ali ako si to uspješno riješila pedeset pet puta, uspjeh će ti i sada.

- To i ja sebi govorim - odvrati gospođa Oliver - bezbroj puta, ali u svakom pojedinom slučaju ne uspijeva mi da u to povjerujem i tako zapadam u agoniju.

Ponovo je pograbila kosu i snažno je povukla. - Nemoj - povikah. - Iščupat ćeš je iz korijena!

- Glupost - reče gospođa Oliver. - Kosa je čvrsta. Premda mi je, kad sam s četrnaest godina imala ospice i visoku temperaturu, otpala s čitavog prednjeg dijela glave. Vrlo neugodno. Trebalo je punih šest mjeseci da ponovo naraste. To je strašno za djevojčicu - djevojčice su tako osjetljive. Sjetila sam se toga jučer kad sam posjetila Mary Delafontaine u onoj bolnici. Kosa joj otpada baš onako kako se meni bilo dogodilo. Rekla je da će morati napraviti periku kad ozdravi. Kad je čovjeku šezdeset godina mislim da kosa više ne naraste.

- Neki dan sam vidio kako je jedna djevojka počupala kosu drugoj - rekoh. Bio sam svjestan da moj glas odaje kako sam ponosan što sam vidio pravi život.

- Na kakvim si to čudnim mjestima bio? upita gospođa Oliver.

- To se dogodilo u nekom malom baru u Chelseaju.

- Oh, Chelsea! - uzviknu gospođa Oliver. - Vjerujem da, se tamo svašta događa. Bitnici i huligani i gnjevna generacija. Ne pišem mnogo o njima jer se bojim da bih upotrijebila krive izraze. Sigurnije je, mislim, držati se onoga što čovjek zna.

- Kao na primjer?

- Ljudi na kružnim putovanjima i u hotelima, ono što se događa u bolnicama i na sastancima općinskih vijeća - dražbe - muzički

festivali, djevojke u dućanima, skrbnici i žene za jedan dan, mladići i djevojke koji putuju svijetom u interesu nauke, i prodavači . . .

Zastala je ostavši bez daha.

- Čini se da je to zaista dovoljno opsežno. - Ipak, jednom bi me mogao odvesti u kakav bar u Chelseaju, tek toliko da steknem nova iskustva - reče gospođa Oliver čeznutljivo.

- Kad god kažeš. Večeras?

- Ne večeras. Suviše sam zaposlena pisanjem, ili točnije brigom zbog toga što ne mogu pisati. To je zaista najzamornija stvar u pisanju - premda je zapravo sve zamorno, osim onog jednog trenutka kad dobije nešto što ti se čini izvrsnom idejom i kad jedva čekaš da započneš. Reci mi, Mark, misliš li da je moguće nekoga ubiti daljinskim upravljanjem?

- Što misliš pod daljinskim upravljanjem? Pritisak na dugme i oslobađanje smrtonosnih radioaktivnih zraka?

- Ne, ne, ne naučna fantastika. Mislim sumnjičavo je zastala - zapravo mislim na crnu magiju.

- Voštane figure i pribadače u njima?

- Ne, voštane figure su zastarjele - reče gospođa Oliver podrugljivo. - Ali zaista se događaju čudne stvari - u Africi ili Zapadnoj Indiji. Ljudi često pričaju takve stvari. Kako se domoroci jednostavno sruše i umiru. Voodoo ili dži-dži . . . No, znaš što mislim.

Odgovorih da se mnoge takve stvari pripisuju danas moći sugestije. žrtvu uvjere da je vrač prorekao njezinu smrt - a podsvijest čini ostalo.

Gospođa Oliver prezirno otpuhnu.

- Kad bi meni netko nagovijestio kako sam osuđena da legnem i umrem, bilo bi, mi veliko zadovoljstvo da iznevjerim njihova očekivanja! Nasmijah se.

- U tvojim se venama nalaze stoljeća dobre zapadnjačke skeptičke krvi. Bez predispozicija. - Znači misliš da se to može dogoditi?

- Ne znam dovoljno o tome da bih mogao ocijeniti. Kako ti je to palo na pamet? Hoće li tvoje novo remekdjelo bit3 Ubojstvo pomoću sugestije?

- Nipošto. Za mene je dovoljno dobar staromodni otrov za miševе ili arsen. Ili pouzdan tup predmet. Vatreno oružje ne dolazi u obzir. Suviše je nepouzđano. Ali nisi došao ovamo da bi razgovarao o mojim knjigama.

- Zapravo nisam - radi se o tome da moja nećakinja Rhoda Despard ima dobrotvornu priredbu . . .

- Nikad više! - povika gospođa Oliver. Sjećaš se što se zadnji put dogodilo? Organizirala sam igru Lov na ubojicu i prva stvar koja se dogodila bio je pravi leš. Još uvijek si to zapravo ne mogu oprostiti.

- Neće biti nikakvog Lova na ubojicu. Sve što trebaš učiniti jest da sjediš pod šatorom i potpisuješ svoje vlastite knjige - svaku za pet šilinga.

- Pa-a - reče gospođa Oliver sumnjičavo. - To bi moglo biti u redu. Neću morati otvoriti priredbu? Ili govoriti glupe stvari? Ili nositi šešir?

Uvjerio sam je da neće od nje tražiti ni jednu od tih stvari.

- I to bi trajalo samo sat ili dva - rekoх ulagujući se. - Osim toga, bit će i kriket - ne, mislim da se ne igra u ovo doba godine. Možda će djeca plesati. Ili će se birati najljepša maska...

Gospođa Oliver me prekinu s divljim vriskom.

- To je ono - uzviknu. - Lopta za kriket! Naravno! On je vidi kroz prozor . . . kako se diže u zrak . . . ona mu odvrati pažnju - i zbog toga - ne spominje kakadua! Zaista krasno što si došao, Mark. Divan si!

- Ne razumijem što . . .

- Možda ne, ali ja razumijem - odgovori gospođa Oliver. - Sve je to prilično komplicirano i ne želim gubiti vrijeme na objašnjavanje. Zaista je lijepo što sam te vidjela, ali sad bih svakako željela da odeš. Smjesta.

- Naravno. što se tiče priredbe . . .

- Razmislit ću o tome. Nemoj me sada gnjaviti. Kamo sam samo stavila svoje naočale? Zaista, kako samo stvari jednostavno nestanu

. . .

2. poglavlje

I

Gospođa Gerahty je otvorila vrata župnog dvora uobičajeno oštro i naglo. Bilo je to manje nalik odgovaranju na zvono, predstavljalo je trijumfirajući postupak koji je izražavao misao ssUhvatila sam te ovaj put!

- Onda, i što biste htjeli? - upita ratoborno. Na pragu je bio dječak vrlo neugledna izgleda - dječak kojega ne bismo lako zapazili niti zapamtili - dječak kakvih ima mnogo. šmrcao je jer je bio prehladen.

- Stanuje li ovdje župnik? - Trebaš li oca Gormana? - Da, njega traže.

- Tko ga traži i gdje i zašto?

- Benthall Street. Broj dvadeset tri. Jedna . žena umire. Poslala me gospođa Coppins. Kaže da ne želi vikara.

Gospođa Gerahty ga uvjeri da će pozvati baš župnika, kaza mu neka ostane gdje je i povuče se u župni ured. Nekoliko minuta kasnije izađe visok postariji svećenik noseći u ruci malu kožnatu kutiju.

- Ja sam otac Gorman - reče. - Benthall Street? To je iza željezničkih skladišta?

- Točno. Nema ni dva koraka.

Podošje zajedno, svećenik je hodao dugim brzim koracima.

- Gospođa Coppdms, rekao si? Tako se zove? - Ona je vlasnica kuće. Iznajmljuje sobe. Vas treba jedna stanarka. Ime joj je Davis,

mislím.

- Davis. Ne mogu se sjetiti. Tko . . .

- Pripada vašoj crkvi. Rekla je da ne želi vikara.

Svećenik kimnu. Stigli su do Benthall Streeta vrlo brzo. Dječak pokaza na visoku prljavosmeđu kuću u redu istih takvih tamnih kuća.

- Ovdje.

- Ti nećeš ući?

- Ne stanujem ovdje. Gospođa C. mi je dala šiling da odnesem poruku.

- Ah, tako. Kako se zoveš? - Mike Potter.

- Hvala, Mike.

- Nema na čemu - odvrati Mike i ode žviždukajući. Činjenica što je netko umirao nije na njega djelovala.

Vrata kuće broj 23 se otvoriše i na pragu se pojavi gospođa Coppins, krupna žena crvena lica, i srdačno pozdravi posjetioca.

- Uctite, uđite. Vrlo joj je loše, rekla bih. Trebala bi biti u bolnici, ne ovdje. Telefonirala sam, ali bog zna kad će uopće netko stići. Sestrin muž je morao čekati šest sati kad je slomio nogu. To je prava srahota. I to mi je neka zdravstvena zaštita! Uzmú vam novac, a kad ih trebate, gdje su onda?

Krenula je ispred svećenika uz uske stepenice.

- Što joj je?

- Najprije je imala gripu. činilo se da joj je bolje. Ali, rekla bih, izašla je prerano iz kreveta. Kad se vratila jučer navečer izgledala je kao

smrt. Stavila sam je u krevet. Nije htjela jesti. Nije željela doktora. Jutros sam vidjela. da je u strašnoj groznici. Zahvatila joj je pluća.

- Upala pluća?

Gospođa Coppins, sad već bez daha, ispustila je zvuk poput parnog stroja, što je trebalo biti potvrda. širom je otvorila vrata, pomakla se u stranu da bi otac Gorman mogao ući, rekla je lažno veselim glasom preko njegovog ramena, "Dovela sam vam svećenika. Sad će biti sve u redu," i povukla se.

Otac Gorman ude. Soba, namještena staromodnim viktorijanskim namještajem, bila je čista i uredna. Žena u krevetu pokraj prozora iznemoglo je okrenula glavu. Svećenik je odmah vidio da je teško bolesna.

- Došli ste . . . Nema mnogo vremena - progovorila je isprekidanim glasom - . . . Zloća . . . takva bezbožnost . . . moram . . . moram . . . ne mogu ovako umrijeti . . . priznati . . . priznati . . . svoj grijeh . . . težak . . . težak . . . - dok su joj .oči lutale, napola zatvorene.

S usana joj navre niz monotonih riječi.

Otac Gorman dođe do kreveta. Progovorio je onako kako je često govorio - vrlo često. Riječi utjehe i sigurnosti . . . riječi njegova poziva i njegova uvjerenja. Mir je ušao u sobu . . . Agonija je nestala iz izmučenih očiju . . .

Kad je svećenik završio svoj obred, umiruća žena opet progovori.

- Prestati . . . to mora prestati . . . Vi ćete . . . Svećenikov glas opet je odavao povjerenje i sigurnost.

- Učinit ću ono što je potrebno. Imajte u mene povjerenja . . .

Malo kasnije stigli su liječnik i kola hitne pomoći. Gospođa Coppins primila ih je s mračnim slavodobitnim izrazom.

- Prekasno kao i obično - rekla je. - Ona je mrtva . . .

II

Otac Gorman vraćao se kroz sumrak. Noćas će biti magle, naglo je postajala sve gušćom. Zastao je trenutak mršteći se. Tako fantastično neobična priča . . . Što je od toga rezultat delirija i visoke groznice? Naravno, nešto od toga je bilo istina - ali koliko? U svakom slučaju važno je zapisati neka imena dok ih još ne zaboravi.

Franjevci će se već okupiti kad se vrati. Naglo skrenu u mali bar, naruči šalicu kave i sjedne. Posegnu u džep svoje reverende. Ah, gospođa Gerahty - zamolio ju je da pokrpa podstavu. Kao i obično, nije to učinila! Njegov notes, olovka i nekoliko novčića ispalo je kroz rupu i skliznulo kroz podstavu. Dohvatio je olovku i nekoliko novčića, ali nije mogao do notesa. Donijeli su mu kavu i on zamoli komad papira.

- Hoće li ovo biti dobro?

Bila je to poderana papirnata vrećica. Otac Gorman kimnu i uze je. Započe pisati - imena - jer bilo je važno da, ih ne zaboravi. A on je vrlo lako zaboravljao imena . . .

Vrata bara se otvoriše i dva mladića u edvardijanskim odijelima bućno udoše i sjedoše. Otac Gorman završi svoje bilješke. Složio je papir i htio ga spremiti u džep kad se sjeti rupe. Stoga učini ona što je i prije često radio, ugura složeni papir u cipelu.

Jedan čovjek mirno uđe i sjede u udaljeni kut. Otac Gorman popi gutljaj-dva slabe kave, tek radi pristojnosti, zatraži račun i plati. Tada ustade i izađe.

Čovjek koji je upravo ušao činilo se da se predomislio. Pogleda na sat kao da nije znao koliko je sati, ustade i brzo izađe.

Magla se brzo spuštala. Otac Gorman ubrza korake. Vrlo je dobro poznao svoje područje. Pode prečacem skrećući u uličicu koja je išla uz željezničku prugu. Ako je i bio svjestan koraka iza sebe, nije im pridavao pažnje. Zašto i bi?

Udarac olovne cijevi dohvatio ga je bez ikakva upozarenja. Posrnuo je i pao . . .

III

Doktor Corrigan, fićukajući pjesmu , uđe u sobu odjelnog detektiva - inspektora Lejeunea i vedro mu se obrati.

- Obradio sam vam onog časnog oca.

- I kakav je rezultat?

- Ostavit ću tehničke izraze za istražnog suca. Ukratko, pošteno udaren po glavi. Već ga je prvi udarac vjerojatno usmrtio, ali tkogod da je to učinio, htio je biti siguran. Prilično prljava stvar.

- Jest - reče Lejeune.

Bio je to snažan čovjek tamne kose i sivih očiju. Bio je samo naoko miran, no pokreti su mu ponekad bili iznenađujuće slikoviti i odavali su da je potomak francuskih hugenota.

- Okrutnije nego što bi bilo potrebno da se radi o pljački? - upita zamišljeno.

- Zar je to bila pljačka? - upita doktor. - Pretpostavlja se. Džepovi su mu bili izvrnuti i podstava reverende poderana.

- Nisu se mogli nadati da će naći mnogo reče Corrigan. - Siromašni su kao miševi, većina tih župnika.

- Sasvim su mu razbili glavu . . . da budu sigurni - naglas je razmišljao Lejeune. - čovjek se pita zašto?

- Postoje dva moguća odgovora - odvrati Corrigan. - Jedan, da je to učinio neki pokvareni mladi pljačkaš koji voli nasilje zbog nasilja . . . ima ih, na žalost, danas zaista mnogo.

- A drugi odgovor? Doktor slegnu ramenima.

- Nekome se zamjerio vaš otac Gorman. Je li to bilo moguće?

Lejeune potrese glavom.

- To je sasvim nevjerovatno. Bio je vrlo popularan čovjek i vrlo su ga voljeli. Nije imao ne prijatelja, bar koliko se može znati. Ali ovo ne nalikuje ni na običnu pljačku. Osim .

- Osim čega? - upita Corrigan. - Policija ima ključ za rješenje! Jesam li u pravu?

- Imao je nešto na sebi što nije odneseno. Nadenio je u njegovoj cipeli.

Corrigan zazviždi.

- Zvuči kao špijunska priča. Lejeune se nasmije.

- Mnogo je jednostavnije od toga. Imao je rupu u džepu. Narednik Pine je razgovarao s njegovom domaćicom. Čini se da je prilično neuredna. Nije mu držala -odjeću u redu kako bi trebala. Potvrdila je da bi otac Gorman s vremena na vrijeme gurnuo kakav papir ili pismo u svoju cipelu kako ne bi dospio pod podstaru reverende.

- A ubojica to nije znao?

- Ubojici to uopće nije palo na pamet! Pod pretpostavkam, naime, da je tražio taj komad papira - a ne bijednu sumu od nekoliko sitnih novčića.

- Što je pisalo na papiru?

Lejeune posegnu u ladicu i izvadi zgužvani komad papira.

- Samo popis imena - odvрати. Corrigan znatiželjno pogleda papir.
Ormerod Sandford Parkinson Hesketh-Dubois Shaw Harmondsworth
Tuckerton Corrigan? Delafontaine?

- Vidim da sam i ja na popisu! - uzvikne podižući obrve.

- Znači li vam nešto neko od ovih imena? upita inspektor.

- Nijedno.

- I nikad niste upoznali oca Gormana? - Nikada.

- Znači da nam nećete moći mnogo pomoći. - Imate li kakvu ideju o tome što taj popis znači - ako uopće nešto znaci?

Lejeune ne odgovori izravno.

- Neki je dječak došao po oca Gormana oko sedam navečer onoga dana. Rekao je da jedna žena umire i da želi svećenika. Otac Gorman je otišao s njim.

- Kamo? Ako znate.

- Znamo. Nije bilo teško provjeriti. Benthall Street broj dvadeset tri. Kuća je vlasništvo žene koja se zove Coppins. Bolesna žena bila je stanovita gospođa Davis. Svećenik je stigao onamo u sedam i petnaest i bio s njom oko pola sata. Gospođa Davis je umrla neposredno prije nego su stigla kola hitne pomoći da je odvezu u bolnicu.

- Dakle, tako je to bilo.

- Zatim smo saznali da je otac Gorman bio u malom baru Tony's Place. Prilično pristojan bar, bez kriminala oko sebe, služi pića loše

kakvoće i nije popularan. Otac Gorman je zatražio šalicu kave. Tada je vjerojatno posegnuo u džep, nije mogao naći ono što je trebao i zamolio je vlasnika, Tonyja, komad papira. Ovo je - pokazao je prstom - taj papir.

- A zatim?

I - Kad je Tony donio kavu svećenik je nešto pisao po papiru. Ubrzo nakon toga je otišao, ostavivši kavu gotovo netaknutu (što mu uopće ne zamjeram), završivši prije toga popis i spremivši papir u cipelu.

- Je li još netko bio u baru?

- Ušla su dva mlada kicoša i sjela za jedan stol, i jedan postariji muškarac koji je sjeo za drugi. Ovaj posljednji je izašao ništa ne naručivši.

- Slijedio je svećenika?

- Moguće je. Tony nije primijetio kad je otišao. Nije zapamtio ni kako izgleda. Opisao ga je kao neupadljivog čovjeka. Pristojnog. čovjeka kakvih ima bezbroj. Misli da je bio srednje visine, u tamnoplavom kaputu - a mogao je biti i smedi. Ni tamne, ni previše svijetle kose. Nema nikakva razloga da sumnjamo kako je on u ovo umiješan. Ali čovjek nika.d ne zna. Nije došao ovamo i rekao kako je vidio svećenika u Tonyjevu baru. Ali tek je prošlo malo vremena. Zamolili smo da nam se jave svi koji su vidjeli oca Gormana između petnaest do osam i pola devet. Do sada se javilo samo dvoje: jedna žena i apotekar koji ima dućan u blizini. Sad ću ih ići posjetiti. Tijelo su pronašla dva dječaka u pola devet u West Streetu - znate tu ulicu? Zapravo je to staza, omeđena železničkom prugom s jedne strane. Ostalo znate.

Corrigan kimnu i dodirnu prstom papir. - što mislite o ovome?

- Mislim da je važno - odgovori Lejeune. - Samrtnica mu je rekla nešto i on je zapisao ta imena na papir što je prije mogao, da ih ne bi zaboravio? Ali pitanje je - bi li on to učinio ako mu je nešto povjereno na ispovijedi?

- Možda nije bilo rečeno tako da ga obavezuje zakletva šutnje - kaza Lejeune..- Pretpostavimo, na primer, da su ta imena u vezi, recimo, s ucjenjivanjem?

- To je vaše mišljenje?

- Još nemam nikakvog mišljenja. Ovo je samo radna hipoteza. Ljudi s popisa su bili ucjenjivani. Samrtnica, je bila ili ucjenjivač, ili je znala nešto o ucjeni! Mislim da je osjetila kajanje i da se htjela ispovijediti i ispraviti stvar ukoliko je moguće. Otac Gorman je preuzeo obavezu. - A zatim?

- Sve ostalo je naganje - odgovori Lejeune. - Možda je netko ucjenjivao i nije želio da se to prekine. Saznao je da gospođa Davis umire i da je poslala po svećenika. Ostalo slijedi. - Pitam se - reče Corrigan ponovo proučavajući papir - što mislite zašto je stavljen upitnik iza zadnja dva imena?

- Možda otac Gorman nije bio siguran je li dobro zapamtio ta imena.

- Moglo je biti Mulligan umjesto Corrigan - suglasi se doktor namrštvivši se. - To je sasvim moguće. Ali ime kakvo je Delafontaine ili se za.pamti ili ne - ako znate što mislim. čudno je da nema ni jedne adrese. - Ponovo je pročitao popis. - Parkinson - ima mnogo Parkinsona. Ni Sandford nije neobično. Hesketh-Dubois . . . to je već nešto. Ne može ih biti mnogo.

Potaknut iznenadnim porivom, nagnu se naprijed i dohvati sa stola telefonski imenik.

- Da vidimo. Hesketh, gospođa A . . . John i Co., vodoinstalateri . . . Sir Isidore. Ah! Evo nas! Hesketh-Dubois, gospođa, Ellesmere

Square četrdeset devet, S. W.1. što kažete da je nazovemo? - I što ćemo reći?

- Već ćemo dobiti inspiraciju - odgovori doktor Corrigan vedro.

- Samo izvolite - reče Lejeune.

- Što? - Corrigan je zurio u njega.

- Rekoh da možete nazvati - kaza Lejeune veselo. - Nemojte se držati tako zatečeno. Podigne slušalicu i zatraži vanjsku liniju. Pogleda Corriganu. - Broj?

- Grosvenor 64578.

Lejeune ponovi broj i zatim doda slušalicu Corriganu.

- Dobru zabavu.

Corrigan ga je, pomalo zbunjen, gledao dok je čekao vezu. Neko se vrijeme čula zvonjava telefona, zatim zadihan ženski glas progovori:

- Grosvenor 64578.

- Je li to stan gospođe Hesketh-Dubois? - Ovaj . . . ovaj, da . . . mislim , . .

Doktor Corrigan zanemari ovo oklijevanje. - Mogu li razgovarati s njom, molim vas?

-Ne, to zaista ne možete! Gospođa Hasketh Dubois je umrla prošlog travnja.

- Oh! - Zaprepašten, doktor Corrigan ne odgovori na pitanje »Tko je to, molim vas?« i polako spusti slušalicu.

Pogleda hladno inspektora Lejeunea.

- Znači zato ste mi tako spremno dopustili da telefoniram.

Lejeune se zlobno smiješio.

- Mi zaista ne propuštamo očite stvari istakao je.

- Prošlog travnja - zamišljeno će Corrigan. - Prije pet mjeseci. Pet mjeseci otkako ju je ucjena ili što je to već bilo prestala uznemiravati. Nije počinila samoubojstvo ili nešto slično?

- Nije. Umrla je od tumora na mozgu.

- Znači sad smo opet na početku - reče Corrigan pogledavši popis.

Lejeune uzdahnu.

- Zapravo ne znamo ima li popis neke veze s tim - naglasi. - To je moglo biti najobičnije razbojstvo jedne maglovite noći - a tada imamo strašno malo nade da ćemo otkriti tko je to učinio ako nas zaista ne posluži sreća . . .

- Hoće li vas smetati ako nastavim raditi na tom popisu? - upita Corrigan.

- Samo izvolite. Želim vam svu sreću.

- A mislite pri tome da ja sigurno neću ništa otkriti kad vi niste uspjeli. Nemojte biti tako sigurni. Pozabavit ću se Corriganom. Gospodinom ili gospodom ili gospođicom Corrigan - s velikim upitnikom.

3. poglavlje

I

- Ali zaista, gospodine Lejeune, ne znam što bih vam još mogla reći! Sve sam to već ispričala vašem naredniku. Ja ne znam tko je bila gospođa Davis ni odakle je došla. Bila je kod mene oko šest mjeseci. Redovito je plaćala stanarinu i činila mi se ugodnom, mirnom i poštenom osobom. Zaista ne znam što još očekujete da vam kažem.

Gospođa Coppins zastade da bi došla do daha i pogleda Lejeunea s negodovanjem. On joj uputi nježan melankoličan osmijeh za kojeg je iz iskustva znao da nije bez djelovanja.

- Ne znači da vam nisam spremna pomoći, kad bih mogla - dodala je.

- Hvala. To nam je i potrebno - pomoć. žene znaju - one instinktivno osjete - mnogo više od muškaraca.

Bio je to dobar potez, i djelovao je.

- Ah - reče gospođa Coppins - željela bih da vas Coppins može čuti. Uvijek je bio tako otresit i neuljudan. »Samo pričaš da znaš a zapravo nemaš pojmacc rekao bi i prezirno ot puhnuo. A u devet od deset slučajeva bila sam u pravu.

- Zbog toga bih i želio čuti što mislite o gospodi Davis. Je li bila, po vašem mišljenju, nesretna žena?

- Nije bila - ne, ne bih to rekla. Bila je poslovna. Takvom mi se uvijek činila. Metodičnom. Kao da je isplanirala svoj život i ponašala se u skladu s tim. Radila je, mislim, kod neke organizacije za istraživanje

tržišta. Obilazila je okolo i pitala ljude kakav prašak upotrebljavaju, ili brašno, ili koliko troše tjedno i kako raspoređuju prihode. Naravno uvijek sam mislila da je takva vrsta posla zapravo njuškanje . . . i što se uopće vlasti ili nekog drugog tiču takve stvari! Sve što se na kraju sazna je ono što svi oduvijek dobro znaju - ali danas su takve stvari postale moda. A kad se već moraju raditi, mislim da je to bio pravi posao za jadnu gospođu Davis. Znala se ugodno ponašati, nije se činilo da je znatiželjna, bila je poslovna i tražila je samo činjenice.

- Ne znate ime poduzeća ili udruženja za koje je radila?

- Ne znam, žao mi je.

- Je li ikada spominjala rodbinu?

- Nije. Mislim da je bila udovica i da je izgubila muža prije mnogo godina. čini se da je bio invalid, ali nikad nije mnogo pričala o njemu.

- Nije spominjala odakle je došla - iz kojeg dijela zemlje?

- Mislim da nije bila Londončanka. Rekla bih da dolazi odnekud sa sjevera.

- Ne čini vam se da je bilo nečeg - misterioznog u vezi s njom?

Lejeune je to izrekao sa suxnnjom. Ako je ova žena podložna sugestiji . . . Ali gospođa Coppins nije iskoristila mogućnost koja joj se pružila.

- Zaista ne mogu reći da mi se činila takvom. Barem ne po onome što je govorila. Jedina stvar koja mi je možda mogla biti čudna bio je njezin kovčeg. Bio je dobre kakvoće ali ne nov. A inicijali na njemu bili su prepravljani, J. D. -Jessie Davis. Ali nekad je to bilo J. i nešto drugo. H., misidm. Ali moglo je hiti i A. Ipak, onda o tome nisam zapravo razmišljala na takav način čovjek često može naći dobar jeftin kovčeg iz druge ruke i tada je normalno da prepravi inicijale, Nije imala mnogo stvari - samo taj jedan kovčeg.

Lejeune je to znao. Pokojnica, je imala začudujuće malo osobnih stvari. Nije držala nikakva pisma, nikakve fotografije. činilo se da nije imala policu osiguranja, štednu ni čekovnu knjižicu. Odjeća je bila dobre kvalitete, od materijala praktičnih za svakodnevni posao, gotovo nova.

- Činilo se da, je sretna? - upita. - Mislim da je.

Uhvatio se za ponešto sumnjičav ton u njezinu glasu. _

- Samo mislite?

- Pa, to nisu stvari o kojima se mnogo razmišlja, zar ne? Rekla bih da je bila prilično dobro stojeća, s dobrim zaposlenjem i sasvim zadovoljna svojim životom. Nije bila lakomislena žena. Ali naravno, kad se razboljela . . .

- Da, kad se razboljela? - potakne je.

- U početku je bila uznemirena. Mislim, kad je morala leći u krevet zbog gripe. Rekla je da će to poremetiti sve njezine planove i dogovore. Sastanke i sve to. Ali gripa je gripa i ne možete je zanemariti kad je tu. Tako je ostala u krevetu i kuhala si čaj na plinskom štednjaku i uzimala aspirine. Rekla sam joj neka pozove doktora ali odgovorila je da to nije potrebno. Rekla je da kod gripe ništa ne pomaže i da samo treba ostati u krevetu i neka joj bolje ne prilazim da se i ja ne razbolim. Ja sam joj spremala nešto za jelo kad joj je bilo bolje. Vruću juhu i prženac. I puding od riže tu i tamo. To ju je iscrpilo, naravno, kao i svaka gripa, ali, rekla bih, ne više od uobičajenoga. Nakon što groznica prođe čovjek zapada u neku depresiju - kod nje to nije bilo ništa drugačije nego kod drugih ljudi. Sjećam se, sjedila je tamo uz plinsku peć i rekla mi: »željela bih da nemam toliko vremena za razmišljanje. Ne volim razmišljati. To me dotuče.<

Lejeune je i dalje vrlo pažljivo gledao gospodu Coppins i ona se zagrijala za temu.

- Posudila sam joj nekoliko časopisa. Ali činilo se da se nije mogla usredotočiti na čitala je. Jednom je rekla, sjećam se, »Ako stvari nisu onakve kakve bi trebale biti, bolje je da ne znamo za njih, zar ne mislite? A ja sam rekla, »U pravu ste, draga A ona je odgovorila, »Ne znam . . . nikad nisam zapravo bila sigurna. Ja sam rekla da je to tako. A ona će, o sve što sam ja činila bilo je uvijek savršeno pošteno i otvoreno. Nemam si što predbaciti. A ja sam rekla, o naravno da nemate, draga. Ali u sebi sam se zapravo pitala nije li u poduzeću u kojem je radila bilo kakvih čudnih stvari s računima koje je ona otkrila - no mislim da to zapravo nije bio njezin posao.

- Moguće je - suglasi se Lejeune.

- No, opet se oporavila - uglavnom, i pošla raditi. Rekla sam joj da je to prerano. Neka ostane još dan ili dva. I pogledajte, kako sam bila u pravu! Vratila se kući iduće večeri i smjesta sam vidjela da ima jaku groznicu. Jedva se uspela stepenicama. Rekla sam joj da moramo pozvati doktora ali nije htjela. Bilo joj je sve gore i gore, čitav taj dan, oči su joj bile staklaste, obrazi gorjeli, disala je strašno teško. A slijedeće večeri rekla mi je, jedva izgovarajući riječi: "Svećenika. Moram imati svećenika. Brzo . . . ili će biti prekasno." Ali nije htjela našega vikara. Morao je biti rimokatolički svećenik. Nisam uopće znala da je rimokatoličke vjere, nije imala nikakvih križeva ili sličnih stvari.

Ali križ je ipak postojao, spremljen na dnu kovčega. Lejeune ga nije spomenuo. Sjedio je slušajući.

- Vidjela sam malog Mikea na ulici i poslala sam ga po oca Gormana iz Sv. Dominika. I pozvala sam na svoju ruku doktora i kola hitne pomoći, ništa joj ne govoreći.

- Odveli ste svećenika do nje kad je stigao? - Da, jesam. I ostavila sam ih zajedno.

- Je li netko od njih nešto rekao?

- Pa znate, ne mogu se baš sjetiti. Ja sam njoj govorila, rekla sam joj da će sad sve biti u redu kad ima svećerika, nastojala sam je razvedriti, ali sad se sjećam da sam je čula kako govori nešto o zloći kad sam već zatvorila vrata. Da - i nešto, također, o konju - možda o konjskim trkama. I ja sama ponekad uložim pola krune na kojega konja, ali kažu da oko trka ima mnogo nepoštenja.

- Zloća - reče Lejeune. Ta ga je riječ pogodila.

- Moraju priznati svoje grijehе, zar ne, ti rimokatolici, prije nego umru? Mislim da je to i ona učinila.

Lejeune uopće nije sumnjao da je to učinila, ali maštu mu je uznemirila ona izgovorena riječ. Zloća . . .

Mora da je to bila opaka zloća, određeno zlo, mislio je, kad su svećenika koji je saznao za nju slijedili i izudarali do smrti . . .

II

Od ostala tri stanara u kući nije se moglo ništa saznati. Dvojica od njih, bankovni službenik i postariji čovjek koji je radio u prodavaonici cipela, bili su tamo nekoliko godina. Treća je bila djevojka od dvadeset dvije godine koja je došla nedavno i koja je radila u obližnjoj robnoj kući. Sve troje samo je površno poznavalo gospođu Davis po viđenju. Žena koja je javila da je vidjela oca Gormana na ulici one večeri nije dala nikakvih korisnih podataka. Bila je katolkinja koja je odlazila u crkvu Sv. Dominika i poznavala je oca Gormana po viđenju. Vidjela ga je kako izlazi iz Benthall Streeta i ulazi u Tonyjev bar oko deset minuta prije osam. I to je bilo sve.

Gaspodin Osborne, vlasnik apoteke na uglu Barton Streeta, imao je korisnijih podataka. Bio je to malen čovjek srednjih godina, ćelav, okruglog prostodušnog lica i nosio je naočale. - Dobro večе, glavni

inspektore. Udite ovamo, molim vas. - Podigao je preklopnicu staromodnog pulta.

Lejeune prode kraj niše u zidu gdje je neki mladić u bijeloj kuti pripremao bočice s lijekovima brzinom profesionalna čarobnjaka, zatim ispod nadsvođenog prolaza, te uđe u malenu sobu s nekoliko naslonjača, stolićem i pisaćim stolom. Gospodin Osborne navuče zavjese na kraju prolaza na tajnovit način, sjedne u naslonjač i pokaza Lejeuneu na drugi. Nagnuo se naprijed, očiju sjajnih od ugodna uzbuđenja.

- Slučajno se dogodilo da bih vam možda mogao biti od koristi. Te večeri nije bilo mnogo posla - nije se imalo što raditi, ni vrijeme nije bilo ugodno. Moja je mlada dama bila za pultom. Utorkom uvijek radimo do osam sati. Spuštala se magla i nije bilo mnogo ljudi na ulici. Otišao sam do vrata da vidim kakvo je vrijeme i pomislio kako se magla brzo spušta. Tako su rekli i u vremenskoj prognozi. Stajao sam tamo neko vrijeme, budući da unutra nije bilo ničega što moja mlada dama ne bi mogla učiniti - kreme za lice i soli za kupanje i takve stvari. Tada sam ugledao oca Gormana na drugoj strani ulice.

Naravno, dobro sam ga poznavao po videnju. Grozna stvar, to ubojstvo, napad na čovjeka o kojem su svi imali tako dobro mišljenje. »Eno oca Gormana, rekoh sebi. Išao je prema West Streetu, to je, kao što znate, prva ulica s lijeve strane prije pruge. Na malo udaljenosti iza njega bio je neki čovjek. Ne bi mi bilo palo na pamet da to uopće registriram ili da mislim na to, ali sasvim iznenada taj drugi čovjek se zaustavio sasvim naglo, upravo kad se nalazio nasuprot mojim vratima. Pitao sam se zašto je stao - i tada sam vidio da je otac Gorman, malo ispred njega, usporio korak. Nije sasvim stao. Izgledalo je kao da je o nečemu vrlo intenzivno razmišljao. tako da je gotovo zabaravio da hoda. Tada je opet krenuo, i onaj je drugi čovjek također počeo hodati, prilično brzo. Pomislio sam, onako usput, da je to možda netko tko pozna oca. Gormana i tko ga želi stići i razgovarati s njim.

- Ali zapravo je sasvim moguće da ga je jednostavno slijedio?

- Sada sam siguran da je upravo to činio ali naravno onda mi ništa takvo nije palo na pamet. Zbog magle koja je bila sve gušća odjednom sam ih obojicu izgubio iz vida.

- Možete li opisati tog čovjeka?

Lejeuneov glas nije odavao nadu. Bio je spreman na uobičajene neodredene opise. Ali gospodin Osborne bio je sasvim različitoga kova u usporedbi s Tonyjem iz Tonyjeva bara.

- Pa, mislim da mogu - reče samozadovoljno. - Bio je to visok čovjek
...

- Visok? Kako visok?

- Pa, oko metar osamdeset, najmanje, rekao bih. No možda se činio višim jer je bio vrlo mršav. Imao je pogurena ramena i izraženu Adamovu jabučicu. Ispod šešira mu se vidjela prilično duga kosa. Nos poput velikog kljuna. Vrlo uočljiv. Naravno ne bih mogao reći kakva mu je boja očiju. Vidio sam ga iz profila, kao što možete i sami zaključiti. Vjerojatno oko pedeset godina. To zaključujem po hodu. Mladi se čovjek kreće sasvim drugačije.

Lejeune je u sebi procijenio kolika je udaljenost do druge strane ulice, zatim je još jednom pogledao gospodina Osborna, i pitao se . . . Bio je zaista u dilemi.

Ovakav opis kakvog mu je dao apotekar mogao je značiti jednu od dvije stvari. Mogao je proizaći iz neobično žive mašte - poznao je mnogo sličnih primjera, uglavnom kod žena. One stvaraju zamišljeni portret na osnovi toga kako zamišljaju da bi ubojica morao izgledati. Takvi maštoviti portreti, međutim, obično imaju neke nesumnjivo lažne detalje - kao što su kolutave oči, čupave obrve, majmunske vilice, izraženo divljaštvo. Ali, opis gospodina Osborna zvučao je kao opis stvarne asobe. U tom slučaju moguće je da se pred njim

nalazi svjedok kakvih je jedan na milijun - čovjek koji zapaža točno i do pojedinosti - i koji se neće kolebati oko toga što je vidio.

Lejeune ponovo procijeni udaljenost preko ulice. Oči su mu zamišljeno počivale na apotekaru.

- Mislite li da biste mogli prepoznati tog čovjeka kad biste ga ponovo vidjeli? - upita.

- Oh, da. - Gospodin Osborne je to izjavio izvanredno uvjeren. - Nikad ne zaboravljam lica. To je jedan od mojih hobija. Uvijek sam govorio da bih se mogao zakleti na sudu kad bi neki od onih ubojica, žena došao k meni i kupio lijepi mali paketić arsena. Uvijek sam se nadao da će se jednog dana dogoditi nešto takvo.

- Ali još se nije dogodilo?

Gospodin Osborne prizna tužno da nije.

- I nevjerojatno je da će se i sada dogoditi - doda zamišljeno. - Prodajem ovu radnju. Dobivam vrlo dabru cijenu i odlazim u mirovinu. Živjet ću u Bournemouthu.

- Ovo je lijepa apoteka.

- Vrlo je ugledna - reče gospodin Osborne s ponosom u glasu. - Moja porodica je drži već gotovo stotinu godina. Djed i otac prije mene. Dobar staromodni porodični posao. Ali nisam tako mislio kad sam bio dječak. Držao sam to dosadnim. Poput mnogih mladića, i mene je zanosila pozornica. Bio sam siguran da mogu glumiti. Otac me nije pokušao odgovoriti. »Pogledaj što možeš s tim, dječčače«, rekao je. »Otkrit ćeš da nisi Sir Henry Irving.u I kako je bio u pravu! Bio je vrlo mudar čovjek, moj otac. Glumio sam oka godinu i pol i vratio se poslu. I bio sam vrlo ponosan, za.ista. Uvijek smo držali dobru, solidnu robu. Staromodnu ali kvalitetnu. Ali danas - on tužno zakima glavom - apotekari moraju biti razočarani. Sve te toaletne stvarčice. Morate ih držati. Pola zarade dolazi od takva smeća. Puder i ruž za

usne i kreme za lice; šamponi za kosu i kićene spužve za pranje. Ja sam uopće ne uzimam u ruke takve stvari. Imam jednu mladu damu koja posluhuje kupce tim tričarijama. Ne, više nije kao što je nekad nama apotekarima bilo.

No, uštedio sam nešto novca, za, ovo dobivam vrlo povoljnu cijenu i već sam dao akontaciju za vrlo lijepu malu kuću blizu Bournemoutha.

I zatim doda:

- Treba se povući u mirovinu dok još možete uživati u životu. To je moj moto. Imam mnogo hobija. Leptiri, na primjer. Ili promatranje ptica s vremena na vri jeme. I vrtlarstvo - ima mnogo dobrih knjiga o tome kako da se uredi vrt. A tu su i putovanja. Mogao bih ići na jedno od onih kružnih putovanja - vidjeti strane krajeve prije nego bude prekasno.

Lejeune ustade.

- Želim vam mnogo sreće - reče. - I ako, prije nego zaista napustite ovaj kraj, slučajno ugledate onog čovjeka . . .

- Smjesta ću vas obavijestiti, gospodine Lejeune. Naravno. Možete računati na mene. Bit će mi zadovoljstvo. Kao što sam vam rekao, vrlo dobro pamtim lica. Dobro ću pripaziti. Bit ću na oprezu, kako se kaže. Da, da. Možete se osloniti na mene. Bit će mi zadovoljstvo.

4. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

Izašao sam iz Old Vica sa svojom prijateljicom Hermijom Redcliffe. Gledali smo predstavu Macbetha. Jako je kišdlo. Dok smo trčali preko ulice do mjesta gdje sam parkirao automobil, Hermia neopravdano primijeti da uvijek pada kiša kad čovjek ode u Old Vic.

Jednostavno je uvijek tako.

Ja se nisam slagao s tim mišljenjem. Rekao sam da, za razliku od sunčanog sata, pamti samo kišne trenutke.

- Onda u Glyndebourneu - nastavi Hermia dok sam palio auto - uvijek sam imala sreće. Sjećam se samo savršenstva: glazba - i divne gredice s cvijećem - posebno one bijele.

Neko smo vrijeme razgovarali o Glyndebourneu i glazbi i tada Hermia primijeti:

- Nećemo ići u Dover na doručak, zar ne? - Dover? Kakva čudnovata ideja, Mislio sam da ćemo ići u Fantasie, čovjeku su zaista potrebni izvrsna hrana i piće nakon sve one veličanstvene krvi i sumornosti Macbetha. Shakespeare me uvijek čini proždrljivim.

- Da. Kao i Wagner. Sendviči od dimljenog lososa. u pauzama u Covent Gardenu nisu nikad dovoljni da savladaju tjeskobu. A što se tiče Dovera, rekla sam to zato što voziš u tom pravcu.

- Mora se ići okolo - objasnio sam.

- Ali previše obilaziš. Već smo prilično daleko na staroj cesti (ili je to nova?) za Kent.

Pogledao sam uokolo i morao priznati da je Hermia, kao i obično, u pravu.

- Uvijek se zbunim na ovom mjestu - rekoh ispričavajući se.

- I jest zbrkano - složi se Hermia.

Kad smo konačno uspješno prešli Westminster Bridge, nastavili smo naš razgovor, raspravljajući o postavi Macbetha koju smo upravo gledali. Moja prijateljica Hermia Redcliffe bila je lijepa mlada žena od dvadeset osam godina. Herojskog značaja, imala je gotovo besprijekoran grčki profil i bujnu tamnokestenjastu kosu smotanu na zatiljku. Moja je sestra uvijek govorila za nju da je »moja djevojka«, naglašavajući ove navodnike, što me nikad nije prestalo uzrujavati.

U restoranu Fantasie lijepo su nas dočekali i odveli nas do malog stola ispred grimiznog baršunastog zida. Fantasie je s razlogom popularan i stolovi su blizu jedan drugome. Kad smo sjeli, gosti za susjednim stolom veselo su nas pozdravili. David Ardingly bio je predavač povijesti na Oxfordu. Predstavio je svoju pratilju, vrlo lijepu djevojku s modernom frizurom, punom sitnih uvojaka, koji su stršali pod nemogućim kutovima na njezinoj bujnoj kosi. Začudo dobro joj je pristajala. Imala je velike plave oči i gotovo stalno poluotvorena usta. Bila je, kao i sve Davidove djevojke, izuzetno glupa. David, koji je bio izvanredno pametan mladić, mogao je naći relaksaciju samo s gotovo maloumnim djevojkama.

- Ovo je moja posebna mezimica, Poppy objasnio je. - Upoznaj se s Markom i Hermijom. Oni su vrlo ozbiljni i učeni i morat ćeš pokušati da se prilagodiš. Upravo dolazimo s »Učini to iz inata«. Divna predstava! Kladam se da vi dolazite ravno sa Shakespearea ili obnovljena Ibsena. - S Macbetha u Old Vicu.

- A što mislite o Battersonovoj postavi? - Meni se svidjela - reče Hermia. - Osvjet ljenje je bilo vrlo zanimljivo. I nikad prije nisam vidjela tako dobro postavljenu scenu gozbe.

- A što je s vješticama?

- Strašno - kaza Hermia. I doda: - Uvijek su takve.

David se suglasio.

- Uvijek se čini kao da prodiru elementi božićne predstave. Svi prave ludorije i ponašaju se poput trostrukog Demonskog kralja. Ne možete a da ne očekujete Dobru vilu u bijelom koja će progovoriti ravnodušnim glasom: Tvoja zloća neće pobijediti. Na kraju. Macbeth će klečati, svi znaju. Svi smo se nasmijali, ali David, koji je dobro zapažao, dobaci mi oštar pogled.

- Što ti je? - upita me.

- Ništa. Samo se dogodilo da sam baš neki dan razmišljao o zlu i demonskim kraljevima u" božićnim predstavama. Da - i o dobrim vilama, također.

- Povodom čega?

- Oh, u nekom baru u Chelseaju.

- Kako si otmjen i moderan, zar ne, Mark? Član društva iz Chelseaja. U kojem se bogate nasljednice u hlačama udaju za momke s uglova ulica. Tamo bi trebala biti Poppy, zar ne, patkice?

Poppy još više rastvori svoje velike oči.

- Mrzim Chelsea - pobunila se. - Mnogo više volim Fantasie. Ima tako izvrsnu, izvrsnu hranu.

- To je dobro za tebe, Poppy. Uostalom, nisi dovoljno bogata za Chelsea. Ispričaj nam još nešto o Macbethu, Mark, i o strašnim

vješticama. Ja znam kako bih prikazao vještice kad bih režirao predstavu.

David je nekada bio istaknuti član oksfordske kazališne družine..

- Dobro, kako bi ih prikazao?

- Učinio bih ih sasvim običnima. Tek lukave mirne starice. Poput vještica, u nekom selu.

- Ali danas više nema vještica? - upita Poppy zureći u njega.

- To govoriš zato jer si Londončanka. Još uvijek postoji vještica u svakom selu u poljoprivrednom dijelu Engleske. Stara gospođa Black u trećoj kolibi uzbrdo. Malim dječacima govore neka je ne ljute, a povremeno joj donose na poklon jaja i domaće kolače. Jer, ako joj se zamjerite, krave će vam prestati davati mlijeko, krumpir neće uroditi ili će mali Johnnie uganuti gležanj. Morate biti u dobrim odnosima sa starom gospodom Black, Nitko to ne govori tako izravno - ali svi oni znaju!

- Šališ se - reče Poppy dureći se.

- Ne, ne šalim se. U pravu sam, zar ne, Mark?

- Sigurno su takve predrasude sasvim nestale zahvaljujući obrazovanju - reče Hermia skeptično.

- U poljoprivrednim dijelovima zemlje nisu. što ti kažeš, Mark?

- Mislim da si možda u pravu - rekoh polako. - Premda zapravo ne znam točno. Nikad nisam živio dugo na selu.

- Ne vidim kako bi mogao prikazati vještice kao obične starice - reče Hermia vraćajući se na raniju Davidovu izjavu. - One neosporno moraju biti okružene nadnaravnom atmosferom.

- Pokušaj razmisliti - kaza David. - To je poput ludila. Ako netko bulazni i tetura sa slamom u glavi i izgleda lud, to nije uopće zastrašujuće! Ali sjećam se da su me jednom poslali u duševnu bolnicu da odnesem poruku nekom doktoru. Odveli su me u sobu da pričekam i tamo je bila ugodna stara dama koja je pijuckala mlijeko. Rekla je nekoliko običnih primjedbi o vremenu i tada se iznenada nagnula naprijed i upitala tihim glasom:

- Je li ono vaše jedno dijete ko je je pokopano tamo iza kamina? - Tada je kimnula glavom i rekla: - Točno 12.10. Svakog dana se događa u isto vrijeme, Pretvarajte se da ne vidite krv.

- Upravo posve običan način na koji je to rekla, kao da se radi o činjenici, bio je tako stravičan.

- Je li zaista netko bio pokopan iza kamina? - htjela je znati Poppy.

David je prečuo njezino pitanje i nastavio: - Zatim uzmite recimo medije. U jednom trenutku trans, zamračene prostorije, kucanje i udaranje. Kasnije medij sjedne, poravna kosu i odlazi kući na večeru, kao svaka obična, sasvim ugodna žena..

- Znači ti zamišljaš vještice - rekoh - kao tri stare Škotlandanke s nadnaravnim darom, koje u tajnosti obavljaju svoj posao, šapuću čarolije iznad velikog kotla, miješaju tekućine, ali same su običan trio starih baba. Da, to bi moglo biti impresivno.

- Ako b.i uopće mogao dobiti glumce koji bi to tako igrali - reče Hermia suho.

- Ima nečega u tome - prizna David. - Ako postoji samo i nagovještaj ludila u scenariju, glumac je smjesta čvrsto odlučio da ide do kraja! Isto je i sa iznenadnim smrtima. Ni jedan glumac ne može jednostavno mirno pasti u nesvijest i srušiti se mrtav. Mora stenjati, posrtati, kolutati očima, dahtati, pritiskati srce, kršiti ruke i od svega .napraviti stravičnu predstavu. Kad već govorimo o predstavama, što

mislite o Fieldingovu Macbethu? Među kritičarima vlada veoma podijeljeno mišljenje.

- Mislim da je bio veličanstven - reče Hermia. - Scena s doktorom, nakon scene hodanja u snu. O zar ne možete izliječiti bolest uma? Učinio je jasnim ono što nikad prije nisam znala da je zaista naredio doktoru neka je ubije. A ipak je volio svoju ženu. Prikazao je borbu između svojega straha i svoje ljubavi. Ono "Poslije ovoga ćeš umrijeti" bilo je najsnažnija stvar koju sam ikada čula.

- Shakespeare bi se prilično iznenadio kad bi mogao vidjeti kako se danas igraju neki njegovi komadi - rekoh suho.

- Burbage i Co. već su, mislim, prilično ugušili i izmijenili njegov duh.

Hermia je zagundala.

- Autori nikad nisu zadovoljni onim što režiseri naprave od njihovih djela.

- Nije li netko tko se zove Bacon zapravo pisao Shakespearea? - upita Poppy.

- Ta je teorija danas potpuno zastarjela odvrati David ljubazno. - Ali što ti znaš o Baconu?

- Izmislio je barut - Poppy će slavodobitno.

David nas pogleda,.

- Vidite zašto volim ovu djevojku? - upita, - Stvari koje ona zna uvijek su sasvim neočekivane. Dušo, to je bio Francis, ne Roger.

- Mislim da je zanimljivo - reče Hermia što je Fielding igrao ulogu Trećeg ubojice. Je li prije bilo takvih slučajeva?

- Ne vjerujem da je - odgovori David. - Kako je moralo biti pogodno u ona vremena - nastavio je - kad ste mogli pozvati spretnog ubojicu

kad god ste željeli da obavi poslić. Bilo bi zgodno da se to može učiniti i danas.

- Ali čini se - pobunila se Hermia. - Gangsteri. Plaćeni ubojice - ili kako se već sve zovu. Chicago i sve to.

- Ah - odgovori David - ali ono na što sam ja mislio nije bio gangsterizam, ucjenjivanje ili vladavina kraljeva podzemlja. Mislio sam na obične svakodnevnne ljude koji se žele nekoga riješiti. Onog poslovnog konkurenta; tete Emily, tako bogate i, nesrećom, tako izvrsna zdravlja; onog strašnog muža koji je uvijek na putu. Kako bi bilo zgodno kad bi mogli nazvati Harrodsa i reći, »Molim vas pošaljite mi dva dobra ubojice, hoćete li?«

Svi smo se nasmijali.

- Ali to se može nekako obaviti; zar ne? reče Poppy.

Okrenuli smo se prema njoj.

- Kako, lutkice? - upita David.

- Pa, mislim, ljudi to mogu učiniti ako žele . . . Ljudi poput nas, kao što si rekao. Samo vjerujem da je to vrlo skupo.

Poppyne oči bile su širom otvorene i naivne, usta jedva otvorena.

- Što zapravo hoćeš reći? - upita David znatiželjno.

- Oh . . . mislim . . . sve sam pomiješala. Poppy se doimala zbunjenom. - Mislila sam na Bijelog konja. Takve stvari.

- Bijeli konj? Kakav bijeli konj? Poppy pocrveni i spusti pogled.

- Baš sam glupa. Netko je nešto spomenuo, ali mora da sam krivo shvatila.

- Uzmi malo ovog ukusnog Nesselrodea ljubazno će David.

Jedna od najčudnijih stvari u životu, kao što svi znamo, jest da nakon što čujete kako se spominje neka stvar, u roku od dvadeset četiri sata gotovo uvijek ponovo nailazite na nju. Jedan takav slučaj dogodio mi se slijedećeg jutra.

Zazvonio je telefon i ja sam se javio. - Flaxman '13841.

Čulo se teško disanje i zatim glas reče zadihano ali odlučno:

- Razmislila sam i doći ću! Stao sam grozničavo razmišljati.

- Divno - rekoh, želeći dobiti na vremenu. - Ovaj . . . je li to . . . ?

- Uostalom - nastavi glas - grom nikad ne pogada dva puta.

- Jeste li sigurni da ste nazvali dobar broj? - Naravno da jesam. Ti si Mark Easterbrook, zar ne?

- Sad znam! - uzviknuh. - Gospođa Oliver. - Oh - reče glas iznenađeno. - Zar nisi znao tko sam? Uopće mi to nije palo na pamet. Radi se o Rhodino j priredbi. Doći ću i potpisivati knjige ako ona to želi.

- To je strašno lijepo od tebe. Naravno, stanovati ćeš kod nje.

- Neće biti primanja, zar ne? - upita gospođa Oliver zabrinuto. - Znaš već te stvari nastavila je. - Ljudi mi prilaze i pitaju me pišem li sada nešto - a sasvim im je jasno da pijem pivo ili sok od rajčice i da uopće ne pišem. I govore da im se svictaju moje knjige - što je naravno ugodno, ali nikad ne znam što bih odgovorila. Ako kažem »Drago mi je, to zvuči kao »Drago mi je što smo se upoznali. Dosadna fraza. A to i jest, uostalom. I misliš da neće tražiti od mene da idem k Ružičastom konju na neko, piće?

- Ružičastom konju?

- Dobro, k Bijelom konju. U krčmu, mislim. Tamo se tako loše osjećam. U nuždi mogu popiti pivo, ali to me čini strašno mamurnom.

- Ali na kakvog to Bijelog konja misliš? - Pa postoji neka krčma koja se tako zove, zar ne? Ili je to možda ipak Ružičasti konj? Ili je to negdje drugdje. A možda sam to samo izmislila. Zaista zamišljam mnoge stvari.

- Kako napreduje kakadu? - upitah.

- Kakadu? - Gospođa Oliver je bila zaprepaštena.

- A lopta za kriket?

- Zaista - reče gospođa Oliver dostojanstveno - mora da si poludio ili si mamuran. Ružičasti konji i kakadui i lopte za kriket. I spusti slušalicu.

Ja sam razmišljao o ovom drugom spominjanju Bijelog konja kad moj telefon opet zazvoni.

Ovaj put je bio gospodin Soames White, ugledni odvjetnik koji je nazvao da me podsjeti kako sam, na osnovi oporuke moje kume, lady Hesketh-Dubois stekao pravo da izaberem tri njezine slike.

- Nema ničega posebno vrijednog, naravno - reče gospodin Soames White svojim defetističkim melanholičkim tonom. - Ali mislim da ste jednom prilikom izrazili divljenje prema nekim slikama preminule.

- Imala je nekoliko vrlo dražesnih akvarela sa scenama iz Indije - rekoh. - Vjerujem da ste mi već pisali u vezi s tim, ali bojim se da sam zaboravio.

- Tako je - reče gospodin Soames White. - Ali oporuka je sad proglašena pravovaljanom i izvršiocu, od kojih sam i ja jedan, rade na prodaji pokretnina iz njezine londonske kuće. Ako biste mogli doći u Ellesmere Square uskoro . . .

- Doći ću sada - rekoh.

Jutro se činilo nepogodnim za rad.

III

Noseći pod rukom tri akvarela koja sam izabrao, izlazio sam iz kuće broj četrdeset devet na Ellesmere Squareu i gotovo se sudario s nekim tko se upravo uspinjao stepenicama prema ulazu. Ispričao sam se, primio i sam ispriku i upravo sam se spremao zaustaviti taksi, kad mi je nešto sinulo u glavi te se naglo okrenuh i upitah:

- Halo - zar to nije Corrigan?

- To je . . . a, da - ti si Mark Easterbrook! Jim Corrigan i ja bili smo prijatelji za naših oksfordskih dana, ali mora da se nismo vidjeli već najmanje petnaest godina.

- Učinilo mi se da te poznam, ali nisam se odmah mogao sjetiti odakle - reče Corrigan. - čitam povremeno tvoje članke - i uživam u njima, mogu ti reći.

- A što ti radiš? Baviš li se naukom kao što si namjeravao?

Corrigan uzdahnu.

- Slabo. To je skupo zanimanje - ako želiš ići vlastitim putem. Osim ako ne nađeš prosvijećenog milijunera ili kakvu organizaciju na koju se može utjecati.

- Ehinokokoza, zar ne?

- Kakva memorija! Ne, napustio sam ehinokokozu. Sad radim na sastojcima sekreta Mandarianovih žlijezda. Nisi mogao čuti za njih! Povezane su sa slezenom. čini se da uopće ne služe nikakvoj svrsi!

Govorio je s entuzijazmom pravog učenjaka. - Pa u čemu je onda tvoja velika ideja?

- Ovaj - Corrigan je govorio kao da se ispričava - imam teoriju da one mogu utjecati na ponašanje. Da kažem vrlo jednostavno, mogu djelovati otprilike kao što djeluje ulje u kočnicama automobila. Ako nema ulja - kočnice ne rade. U ljudskih bića, nedostatak tih sekreta mogao bi - kažem samo mogao bi - stvoriti kriminalce.

Zazviždao sam.

- A što je onda s istočnim grijehom?

- Zaista, što? - reče dr Corrigan. - Svećenicima se to ne bi svidjelo, zar ne? Na žalost, nisam mogao nikoga zainteresirati za svoju teoriju. Tako sam sada policijski liječnik. Prilično zanimljivo. Čovjek vidi mnogo kriminalaca. Ali neću ti dosadivati svojim poslom - osim ako ne želiš ručati sa mnom?

- Volio bih. Ali dšao si onamo - pokazah prema kući iza Corriganova.

- Zapravo nisam - reče Corrigan. - Ja sam tu običan uljez.

- Nema nikoga osim pazikuće.

- Tako sam i pretpostavljao. Ali želio sam otkriti nešto o pokojnoj gospodi Hasketh-Dubois, ako je moguće.

- Usuđujem se reći da ti mogu ispričati više od pazikuće. Bila je moja kuma.

- Zaista? To je prava sreća. Gdje ćemo nešto pojesti? Postoji zgodno mjesto kraj Lowndes Squarea, ništa otmjeno, ali pripremaju posebnu juhu od morskih račića.

Smjestili smo se u malom restoranu. Veliku zdjelu vruće juhe donio nam je bljedolik momak odjeven u francuske mornarske hlače.

- Izvrsno - rekoh kušavši juhu. - A sad, Corrigan, što želiš znati o staroj dami? I, usput, zašto?

- To "zašto" je prilično duga priča - kaza moj prijatelj. - Najprije mi reci kakva je to bila stara dama?

Razmislio sam.

- Bila je staromodna - rekoh. - Viktorijanska. Udovica bivšeg guvernera nekog nepoznatog otoka. Bila je bogata i uživala je u svojoj udobnosti. Zimi je putovala u inozemstvo, Estoril i takva mjesta. Kuća joj je ružna, puna viktorijanskog namještaja i najgoreg i najkićenijeg viktorijanskog srebra. Nije imala djece, ali držala je par prilično pristojnih pudla koje je odano voljela. Bila je uvjerenjena i tvrdoglava konzervativka. Ljubazna, ali samovoljna. Vrlo postojana u svojim uvjerenjima. Što još želiš znati?

- Nisam sasvim siguran - odgovori Corrigan. - što misliš, je li uopće vjerojatno da je mogla biti ucjenjivana?

- Ucjenjivana? - upitah potpuno zapanjeno. - Ne mogu zamisliti ništa manje vjerojatno. O čemu se zapravo radi?

Tada sam prvi puta čuo pod kakvim je okolnostima ubijen otac Gorman.

Odložio sam žlicu i upitao: - Imaš li onaj popis imena?

- Nemam originalan. Ali prepisao sam ih. Izvoli.

Uzeh papir koji je izvadio iz džepa i počeh ga proučavati.

- Parkinson? Znam dva Parkinsona. Arthura koji je otišao u mornaricu i Henryja u nekom od ministarstava. Ormerod - postoji major Ormerod u mornarici - Sandford - naš stari rektor kad sam bio dječak zvao se Sandford. Harmondsworth? Ne znam - Tuckerton . . .

Zastadoh. - Tuckerton . . . Nije Thomasina Tuckerton, pretpostavljam?

Corrigan me znatiželjno pogleda.

- Mogla bi biti, bar koliko ja znam. Tko je ona i čime se bavi?
- Sad više ničim. Pred tjedan dana pisalo je u novinama da je umrla.
- Znači to nam neće mnogo pomoći. Nastavio sam čitati.
- Shaw. Poznajem zubara koji se tako zove, a postoji i Jerome Shaw s Kraljevskog kolidža . . . Delafontaine . . . nedavno sam čuo to ime, ali ne mogu se sjetiti gdje. Corrigan. Odnasi li se to slučajno na tebe?
- Iskreno se nadam da se ne odnosi. Imam osjećaj da je to loš znak što se moje ime nalazi na popisu.
- Može biti. Kako si došao na pomisao o ucjeni?
- Ako se dobro sjećam, to je bila sugestija inspektora Lejeunea. To se činilo najvjerojatnijom mogućnošću, ali ima i mnogo drugih. Ovo može biti i popis krijumčara droge, ili narkomana ili tajnih agenata, može biti zapravo bilo što. Samo je jedna stvar sigurna, popis je bio dovoljno važan da bi se počinilo ubojstvo kako bi ga se domogli.
- Pokazuješ li uvijek takvo zanimanje za policijsku stranu svojeg posla? - upitah znatiželjno.

On zaniječe glavom.

- Ne mogu reći da pokazujem. Mene zanima karakter kriminalca. Porijeklo, odgoj, i posebno, stanje u kojem se nalaze žlijezde - takve stvari!
- Zašto te onda zanima ovaj popis imena?

- Vrag me odnio ako znam - reče Corrigan polako. - Možda zbog toga što se tu nalazi i moje ime. Živjeli Corrigan! Jedan Corrigan za spas drugog Corriganana.

- Za spas? Znači ti ovo definitivno smatraš popisom žrtava = ne popisom zločinaca. Ali to sigurno može biti i drugo?

- Potpuno si u pravu. I sigurno je čudno što sam tako uvjeren. Možda samo imam osjećaj. Ili je to zbog oca Gormana. Nisam ga često susretao, ali bio je dobar čovjek kojega su svi poštovali, a njegov ga je puk volio. Pripadao je tipu žilavih boraca. Ne mogu a da ne mislim na to da je ovaj popis smatrao pitanjem života i smrti . . .

- Hoće li policija nešto otkriti?

- Hoće, ali to je dugotrajan posao. Provjeravanje ovdje, provjeravanje ondje. Sad ispituju prošlost žene koja ga je pozvala one noći.

- Tko je ona bila?

- Čini se da oko nje nema nikakvih tajni. Udovica. Mislili smo da je njezin muž možda bio u vezi s konjskim trkama, ali čini se da nije tako. Radila je za malu radnu organizaciju koja se bavi istraživanjem tržišta. Tamo je sve u redu. To je ugledno, iako malo poduzeće. Ne znaju mnogo o njoj. Došla je sa sjevera Engleske - iz Lancashirea. Jedina čudna stvar u vezi s njom je to što je imala tako malo stvari.

Slegnuh ramenima.

- Vjerujem da tako živi mnogo više ljudi nego što možemo i zamisliti. Ovo je osamljen svijet.

- Jest, imaš pravo.

- No svejedno, ti si odlučio da uzmeš stvar u svoje ruke?

- Samo malo njuškam uokolo. Hesketh-Dubois je neuobičajeno prezime. Mislio sam ako bih mogao otkriti nešto o toj gospodi . . . - Ostavio je rečenicu nedovršenom. - Ali na osnovi onoga što si mi rekao, ne čini se da bih ovdje mogao naići na kakav putokaz.

- Nije bila ni narkomanka ni krijumčar droge - uvjerio sam ga. - A nipošto ni tajni agent. Živjela je suviše besprijevnim životom da bi mogla biti ucjenjivana. Ne mogu zamisliti na kakvoj bi se vrsti popisa uopće mogla nalaziti. Nakit je držala u banci, pa tako nije bila zanimljiva ni za pljačkaše.

- Ima li još kakvih Hesketh-Duboisa za koje znaš? Je li imala sinove?

- Nije imala djece. Mislim da ima nećaka i nećakinju, ali oni se ne zovu tako. Njezin muž je bio jedinac.

Corrigan mi je kiselo rekao da sam mu mnogo pomogao. Pogledao je na sat, veselo primijetio da mora još nekoga izrezuckati i mi se rastadosmo.

Vratio sam se kući zamišljen, otkrivši da se uopće ne mogu koncentrirati na posao i napokon sam, asjetivši iznenadni poriv, nazvao Davida Ardinglyja.

- David? Ovdje Mark, Ona djevojka s kojom si me upoznao neki dan, Poppy, kako se još zove? - Hoćeš mi preoteti djevojku, zar ne?

David se očito vrlo dobro zabavljao.

- Ti ih imaš tako mnogo - uzvratilo sam šalu. - Sigurno bi mogao naći jednu viška. - Pa ona tvoja je zaista prvoklasan komad, stari. Mislio sam da je to s njom ozbiljno.

Da je to s njom ozbiljno. Kakav neugodan izraz. A ipak, pomislih, iznenada pogođen prikladnošću izraza, on zapravo odlično opisuje moj odnos s Hermijom. I zašto bi morao djelovati na mene tako porazno? Uvijek sam u podsvijesti osjećao da ćemo se jednoga

dana Hermia i ja vjenčati . . . Volio sam je više od bilo koga drugoga. Imali smo mnogo zajedničkog . . .

Iz neobjašnjiva razloga osjetih strašnu želju da zijevnem . . . Jasno mi se ukazala naša budućnost. Hermia i ja ići ćemo na značajne predstave, to je važno. Diskusije o umjetnosti, o muzici. Nema nikakve sumnje, Hermia je idealno društvo za mene.

Ali neće biti veselja, progovori podrugljivi vragolan koji se iznenada pojavio u mojoj podsvijesti. Bio sam zaprepašten.

- Jesi li zaspao? - upita David.

- Naravno da nisam. Da budem iskren, mislim da je tvoja prijateljica Poppy pravo osvježenje.

- To je pravi izraz. I jest, ako je uzimaš u malim dozama. Zove se zapravo Pamela Stirling i radi u jednoj od onih otmjenih cvjećarnica u Mayfairu. Znaš, tri suhe grančice, tulipan s laticama pričvršćenim prema natrag i obojeno lovorovo lišće. Cijena tri gvineje.

Dao mi je adresu.

- Izvedi je nekamo i uživaj - rekao je kao stari ljubazni ujak. - Otkrit ćeš da je velika relaksacija. Ta djevojka ne zna ništa, potpuno je praznoglava. Radit će sve što joj kažeš. Usput, vrlo je krijeposna pa se nemoj uljuljavati u neke lažne nade.

Potom je spustio slušalicu.

IV

Stigoh pred ulaz cvjećarnice prilično uznemiren. Snažan miris gardenija gotovo me osupnuo. Djevojke, odjevene u svijetlozelene kute, potpuno su me zbunile jer su izgledale potpuno isto kao i

Poppy. No konačno sam je otkrio. Zapisivala je neku adresu s priličnim poteškoćama, zastajući sumnjičavo nad imenom Fortescue Crescent. Čim je bila slobodna, nakon što je imala još teškoća oko točnog uzvratanja sitniša za novčanicu od pet funti, ja joj se javih.

- Sreli smo se neko veče, s Davidom Ardinglyjem - podsjetih je.

- Oh da! - uzviknu Poppy srdačno, gledajući neodređeno iznad moje glave.

- Htio sam vas nešto pitati. - Iznenada se osjetih obeshrabrenim. - Možda bi bilo bolje da kupim malo cvijeća?

Poput automata kojem su pritisnuli odgovarajuće dugme, Poppy reče:

- Imamo lijepih ruža, potpuno svježih.

Možda ove žute. - Ruža je bilo posvuda.

- Koliko stoje?

- Strašno su jeftine - kaza Poppy medenim glasom. - Samo pet šilinga svaka.

Stresoh se i rekoh da ću uzeti šest komada. - I nekoliko ovih doista sasvim neobičnih listova uz njih?

Pogledah sumnjičavo to posebno lišće i otkrih da se nalazi u uznapređovalom stadiju raspadanja. Umjesto toga izabrah nekoliko sjajnozelenih grančica asparagusa, no taj me izbor očito srozao u Poppynim očima.

- Htio sam vas nešto pitati - ponovio sam dok je Poppy prilično nespretno slagala asparagus oko ruža. - One večeri ste spomenuli nekakvog Bijelog konja.

Poppy, žestoko se trznuvši, ispusti ruže i asparagus na pod.

- Mažete li mi reći još nešto o tome? Poppy se uspravila pokupivši cvijeće. - što ste rekli? - upita.

- Pitao sam vas o Bijelom konju. - Bijeli konj? Što je to?

- Spomenuli ste ga one večeri.

- Sigurna sam da nikad nisam učinila nešto takvo! Nikada nisam čula za to.

- Netko vam je pričao o tome. Tko je to bio?

Poppy duboko uzdahnu i brzo reče:

- Uopće ne znam o čemu govorite! Osim toga, ne smijemo razgovarati s mušterijama . . . Očila je papir oko mog cvijeća. - To iznosi trideset pet šilinga, molim.

Dao sam joj novčanicu od dvije funte. Gurnula mi je u ruku šest šilinga i brzo se okrenula drugom kupcu.

Zapazio sam da su joj se ruke lagano tresle. Polako izađoh. Kad sam već malo odmakao, shvatih da mi je rekla krivu cijenu (asparagus je koštao sedam šilinga i šest penija) i da mi je uzvratila previše novca. Njezino nepoznavanje aritmetike kod prethodnog je kupca išlo na njegovu štetu.

Ponovo sam vidio ljupko odsutno lice i velike plave oči. Te su oči nešto otkrivale . . .

- Strah - rekoh u sebi. - Istinski strah . . . Ali zašto? Zašto?

5. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

- Kakvo olakšanje - uzdahnu gospođa Oliver - znati da je sve prošlo i da se ništa nije dogodilo!

Bio je to trenutak opuštanja. Rhodina priredba je protekla kao i sve takve priredbe. Burna uznemirenost zbog vremena koje je u rano jutro bilo izuzetno hirovito. Prilična rasprava oko toga hoće li se stolovi uopće postavljati na otvorenom, ili će se sve smjestiti u dugačkom hambaru i velikom šatoru. Različite žučne svađice u vezi sa služenjem čaja, postavljanjem štandova i slično. Rhodino taktično smirivanje situacije. Povremeni nestanci Rhodinih divnih ali neposlušnih pasa, koji su trebali biti zatvoreni u kući jer se sumnjalo u njihovo ponašanje u ovoj svečanoj prilici. Sumnje su bile potpuno opravdane! Dolazak zgodne ali rastresene glumice u bijelom krznu koja je trebala otvoriti svečanost, i koja je to učinila veoma šarmantno, dodajući nekoliko dirljivih riječi o stradanjima izbjeglica koje su zbunile sve prisutne, jer svečanost je priredena u korist obnavljanja crkvenog tornja. Golem uspjeh štanda s bocama.

Uobičajene poteškoće zbog sitnog novca. Strašna zbrka u vrijeme čaja kad su svi željeli ući pod šator i izaći iz njega u isto vrijeme.

Napokon, blagoslovljeni dolazak večeri. Predstava lokalnih plesova još se uvijek odigravala u dugačkom hambaru. Bili su predviđeni vatromet i krijesovi, ali umorni domaćini povukli su se u kuću i prihvatili se hladne večere, upuštajući se povremeno u jedan od onih nepovezanih razgovora kad svatko govori za sebe i uopće ne sluša druge. Sve je bilo neusiljeno i ugodno. Pušteni psi veselo su glodali kosti ispod stola.

- Zaradit ćemo više nego što smo dobili za Pomoć djeci prošle godine - reče Rhoda radosno.

- Mislim da je vrlo neobično - reče gospođica Macalister, guvernanta iz Škotske - što je Michael Brent našao zakopano blago već tri godine za redom. Dobiva li neke prethodne obavijesti?

- Lady Brookbank je dobila odojka - kaza Rhoda. - Mislim da ga nije željela. Doimala se strašno zbunjeno.

Društvo se sastojalo od moje rodakinje Rhode i njezina muža, pukovnika Desparda, gospođice Macalister, mlade žene crvene kose kojoj je pristajalo njezino ime Ginger, gospode Oliver i vikara, velečasnog gospodina Caleba Danea Calthropa i njegove žene. Vikar je bio šarmantan postariji intelektualac koji je nalazio najveće zadovoljstvo u pronalaženju novih tumačenja klasika. To je, premda često dosadno i uzrok pre stanku razgovora, sada bilo sasvim u redu. Vikar nikada nije primio priznanje za svoj zvučni latinski; zadovoljstvo da je pronašao odgovarajući citat bilo mu je jedina nagrada. .

- Kao što Horacije kaže . . . - primijetio je, prešavši pogledom oko stola.

Usljedila je uobičajena stanka i tada:

- Mislim da je gospođa Horsefall nešto mućkala oko one boce šampanjca - progovori Ginger zamišljeno. - Dobio ju je njezin nećak.

Vikarova sugruga, smetena žena lijepih očiju, pažljivo je proučavala gospodu Oliver. Iznenada progovori:

- Što ste očekivali da se dogodi na ovoj priredbi?

- Pa, zapravo, ubojstvo ili nešto takvo? Gospođa Calthrop izgledala je zainteresirano. - Ali zašto bi se to dogodilo?

- Nema uopće razloga. Zaista nije nimalo vjerojatno. Ali jedno se dogodilo na priredbi kojoj sam nedavno prisustvovala.

- Ah tako. I to vas je uzrujalo? - Veoma.

Vikar je prešao s latinskoga na grčki. Nakon pauze, gospođica Macalister je izrazila sumnju u vezi sa ždrijebanjem za živu patku.

- Vrlo lijepo od starog Lugga iz King's Armsa što nam je poslao dvanaest tuceta piva za štand s pićima - kaza Despard.

- King's Arms? - upitah oštro.

- Svratište ovdje u blizini, dragi - objasni mi Rhoda.

- Ima li ovdje još koje? Bijeli konj, tako si rekla, zar ne? - upitah okrenuvši se prema gospođi Oliver.

Reakcija nije bila ni upola onakva kakvu sam očekivao. Lica koja su se okrenula prema meni bila su bezizražajna i nezainteresirana.

- Bijeli konj nije svratište - objasni Rhoda. - To je bilo staro svratište - objasni Despard. - Još u šesnaestom stoljeću, rekao bih. Ali sad je to samo obična kuća. Mislim da su joj trebali promijeniti ime.

- Ali ne - uzviknu Ginger. - Bilo bi strašno smiješno da je nazovu Wayside, ili Fairview. Mislim da je Bijeli konj mnogo zgodnije, a osim toga imaju i stari cehovski znak gostionice. Drže ga uokvirenog u predvorju.

- Tko su oni? - upitah.

- Kuća pripada Thyrsi Grey - kaza Rhoda. - Ne znam jesi li je vidio danas? Visoka žena kratke sijede kose.

- Vrlo je tajnovita - doda Despard. - Bavi se spiritizmom i magijom. Ne baš crnim misama, ali takvim stvarima.

Ginger se iznenada bučno nasmija.

- Oprostite - kaza ispričavajući se. - Upravo sam zamislila gospođicu Grey kao Madame de Montespan na crnom baršunastom oltaru.

- Ginger! - povika Rhoda. - Ne pred vikarom.

- Oprostite, gospodine Dane Calthrop.

- Ništa, ništa - odgovori vikar, blistajući. - Kao što kažu stari Grci . . . - i nastavi neko vrijeme govoriti na grčkom.

Nakon što sam nekoliko trenutaka šutio iz pristojnosti, vratih se u napad.

- Još uvijek bih htio znati tko su to »oni. - gospođica Grey i tko još?

- S njom živi jedna njezina prijateljica. Sybil Stamfordis. Ona služi kao medij, mislim. Mora da si je negdje vidio. Nosi mnogo skarabeja i ogrlica - i ponekad odjene sari. Ne znam zašto - nikad nije bila u Indiji.

- Zatim postoji i Bella - doda gospođa Calthrop. - Ona je njihova kuharica - objasni. A također je i vještica. Došla je iz sela Little Dunning. Tamo je stekla dobar glas zbog čaranja. To je obiteljska tradicija. I majka joj je bila vještica.

Govorila je kao da se radi o najobičnijim činjenicama.

- Zvuči kao da vjerujete u vještice, gospođo Dane Calthrop - primijetih.

- Ali naravno! U tome nema ničega misterioznog ili tajnovitog. Sve je sasvim stvarno. Vjerovanja u posebne sposobnosti nasljedna su kod takvih porodica. Djecu uče da vam ne zadirkuju mačku, a ljudi vam s vremena na vrijeme donose domaći sir ili džem.

Pogledah je sumnjičavo. Bila je sasvim ozbiljna.

- Sybil nam je danas pomogla proričući sudbinu - reče Rhoda. - Bila je u zelenom šatoru. Vjerujem da to radi prilično dobro.

- Prorekla mi je lijepu budućnost - kaza Ginger. - Novac. Lijepog tamnokosog stranca iz dalekih krajeva, dva muža i šestoro djece. Zaista vrlo darežljivo.

- Vidjela sam kako je mala Curtisova izašla od nje smijuljeći se - reče Rhoda. - A nakon toga se ponašala vrlo suzdržljivo prema svojem mladiću. Rekla mu je neka ne zamišlja da je on jedini na svijetu.

- Jadni Tom - primijeti njezin muž. - Je li bar našao kakav zgodan odgovor na to?

- I te kako. «Neću ti reći što je obećala. menicc, rekao je. »Možda ti se to baš ne bi svidjelo, djevojko.

- Bravo za Toma!

- Stara gospođa Parker bila je prilično zajedljiva - smijala se Ginger. »Sve su to gluposti«, tako je rekla. »Vas dvoje, nemojte povjerovati ništa od toga.« Ali tada je propiskutala gospođa Gripps, «Ti znaš, Lizzie, isto tako dobro kao i ja, da gospođica Stamfordis vidi stvari koje drugi ne mog vidjeti, a gospođica Grey zna točno na dan kad će netko umrijeti. Nikad se nije prevarila! Zaista me ponekad prođe jeza od nje.« A gospođa Parker je rekla, »Smrt, to je nešto drugo. To je poseban dar. A gospođa Cripps će, »U svakom slučaju, ne bih se htjela zamjeriti ni jednoj od njih tri, zaista ne bih.«

- Sve to zvuči tako uzbudljivo. Voljela bih ih upoznati - izjavi željno gospođa Oliver.

- Odvest ćemo vas tamo sutra - obeća pukovnik Despard. - Staro svratište zaista vrijedi vidjeti. Bili su dovoljno pametni da ga učine udobnim ne narušavajući njegove značajke.

- Nazvat ću Thyrsu sutra u jutro - reče Rhoda.

Moram priznati da sam otišao u krevet pomalo razočaran.

Bijeli konj, koji se u mojoj svijesti ukazivao kao simbol nečeg nepoznatog i zlokobnog, nije zapravo bio ništa od toga.

Osim ako, naravno, ne postoji još jedan Bijeli konj negdje drugdje?

Razmišljao sam o tome sve dok nisam zaspao.

II

Slijedećeg dana, u nedjelju, probudih se s osjećajem olakšanja. Olakšanja poslije svečanosti. Na travnjaku su šatori mlitavo lepršali na vlažnom vjetru, čekajući slijedeći dan da ih dobavljačevi ljudi slože i odvezu. U ponedjeljak ćemo se svi primiti posla da utvrdimo kolika je šteta počinjena i da sve dovedemo u red, što se tiče današnjeg dana, Rhoda je pametno odlučila da boravimo izvan kuće što je više moguće.

Svi smo otišli u crkvu i s poštovanjem slušali gospodina Danea Calthropa kako učeno tumači tekst iz proroka Izaije, koji se činio manje posvećenim religiji nego perzijskoj povijesti.

- Ručat ćemo s gospodinom Venablesom objavila je Rhoda kasnije. - Svidjet će ii se, Mark. On je zaista vrlo zanimljiv čovjek. Mnogo je putovao i bavio se svim i svačim. Zna svakakve neobične stvari. Kupio je Priors Court prije tri godine. Ono što je tamo uredio moralo ga je stajati čitav imetak. Imao je polio i napola je invalid pa se mora kretati u invalidskim kolicima. To mu je teško palo jer je do tada vrlo mnogo putovao. Naravno, valja se u novcu i, kao što kažem, prekrasno je uredio kuću, a bila je potpuna ruševina, gotovo se raspadala. Puna je divnih stvari. Vjerujem da ga danas najviše zanimaju dražbovaonice.

Priors Court bio je udaljen samo nekoliko milja. Odvezli smo se onama i naš se domaćin dovezao u svojoj stolici u predvorje da bi nas dočekaao.

- Lijepo od vas što ste došli - rekao je srdačno. - Mora da ste iscrpljeni nakon jučerašnjeg dana. Bio je to velik uspjeh; Rhoda.

Gospodin Venables je bio čovjek pedesetih godina, sitnog orlovskog lica i nosa poput kljuna koji je ratoborno stršao. Nosio je otvoreni široki ovratnik, što mu je davalo pomalo staromodan izraz.

Rhoda nas je upoznala.

Venables se nasmijao gospođi Oliver.

- Upoznao sam jučer ovu damu na njezinoj službenoj dužnosti - rekao je. - Uzeo sam šest njezinih knjiga s potpisom. Tako sam se riješio brige za šest božićnih poklona. Pišete dobre stvari, gospođo Oliver. Dajte nam još toga. Ne može ih biti previše. - Nasmaješio se Ginger. - Vi ste mi gotovo uvalili živu patku, mlada damo. Tada se okrenuo prema meni. - Uživao sam u vašem članku u Review prošlog mjeseca - rekao je.

- Bilo je strašno lijepo od vas što ste došli na našu priredbu, gospodine Venables - rekla je Rhoda. - Nakon velikodušnog čeka koji ste nam poslali, zaista se nisam nadala da ćete se i osobno pojaviti.

- Oh, ja uživam u takvim stvarima. To je dio engleskog seoskog života, zar ne? Došao sam kući vukući sa sobom neku groznu lutku i saslušavši izvrsnu ali nerealnu prognozu za svoj budući život koju mi je dala naša Sybila, s blistavim turbanom i tonom lažnih egipatskih bisera obješenih na njezin torzo.

- Dobra stara Sybil - reče pukovnik Despard. - Idem danas k njoj na čaj. To je zanirnljiva stara kuća.

- Bijeli konj? Jest. Više bih volio da je ostala krčma. Stalno mislim da je to mjesto imalo misterioznu i neuobičajenu zločinačku prošlost. Nije se moglo raditi o krijumčarenju; nismo dovoljno blizu moru za to. Skrovište drumskih razbojnika, možda? Ili su bogati putnici došli onamo da prenoće i više ih nikada nitko nije vidio. Čini se, nekako, prilično običnim i suviše miroljubivim što je sad postala privlačno obitavalište triju starih usidjelica.

- Ali, ja nikad ne mislim o njima tako! uzviknu Rhoda. - Sybil Samfordis, možda, sa svojim sarijima i skarabejima, Sybil koja uvijek vidi aureole oko svačijih glava, ona je prilično smiješna. Ali ima nečega u Thyrzi što zaista izaziva strahopoštovanje, zar ne mislite? Osjećate da točno zna što mislite: Ona ne govori o tome da ima proročku moć, ali svi kažu da je ima.

- A Bella je daleko od toga da bude usidjelica, pokopala je dva muža
- doda pukovnik Despard.

- Iskreno je molim za, oprostjenje - reče smijući se Venables.

- I zlokobna je proročica smrti svojih susjeda - doda Despard. - Kažu da su joj se zamjerili pa ih je začarala pogledom, te su se polako razboljeli i preminuli!

- Pa naravno, zaboravio sam, ona je lokalna v ještica?

- Tako kaže gospođa Dane Calthrop.

- Zanimljiva stvar, čarobnjaštvo - progovori Venables zamišljeno. - Po cijelom svijetu nailazite na različite oblike - sjećam se kad sam bio u istočnoj Africi.

Nastavio je pričati o toj temi polako i zanimljivo. Govorio je o vračevima u Africi; o slabo poznatim kultovima na Borneu. Obećao je da će nam nakon ručka pokazati nekoliko maski vračeva iz zapadne Afrike.

- U ovoj kući ima svega - objavi Rhoda sa smiješkom.

- Znae - on slegnu ramenima - ako ne možete ići do svega što želite, tada to sve mora nekako doći do vas.

U glasu mu se, samo za trenutak, osjetila iznenadna gorčina. Kratko je pogledao na svoje paralizirane noge.

- Svijet je prepun mnogih stvari - citirao je. - Mislim da je to za mene nesreća. Mnogo je toga što bih želio znati - i vidjeti! No dobro, i nije bilo tako loše u svoje vrijeme. Čak i sada život pruža, utjehe.

- Zašto ovdje? - upita iznenada gospođa Oliver.

Ostali su se osjetili pomalo nelagodno, onako kako se ljudi osjećaju kad se u zraku pojavi nagovještaj tragedije. Sama gospođa Oliver nije bila pogodena. Pitala je zato jer je željela znati. A njezina iskrena znatiželja ponovno je vratila vedru atmosferu.

Venables je upitno pogleda.

- Mislim - reče gospođa Oliver - zašto ste ; došli živjeti ovamo, u ovakvu okolinu? Tako daleko od svega što se događa. Je li to zato što imate ovdje prijatelja?

- Ne, izabrao sam ovaj dio svijeta, kad vas već zanima, zato što ovdje nemam prijatelja.

Na usnama mu je bio blago ironičan smiješak.

Pitao sam se koliko ga je duboko potresla njegova invalidnost. Je li gubitak mogućnosti kretanja, siobode da istražuje svijet, snažno izjedao njegovu dušu? Ili se uspio prilagoditi novim okolnostima s relativnom smirenošću, pokazavši pravu veličinu duha.

Kao da čita moje misli, Venables progovori: "" - U svojem ste članku postavili pitanje o značenju izraza »veličina«, usporedili ste različita

značenja koja mu se pridaju na Istoku i na Zapadu. Ali što svi mi mislimo danas, ovdje u Engleskoj, kad upotrijebimo izraz »velik čovjek?

- Mislimo na veličinu uma, naravno - odgovorih - i, isto tako, na moralnu snagu.

Pogledao me je, sjajnih svjetlucavih očiju. - Znači, dakle, da ne postoji pojam zlog čovjeka koji bi mogao biti opisan kao velik? upita.

- Naravno da postoji - povika Rhoda. Napoleon i Hitler i još mnogi ljudi. Svi su oni bili veliki.

- Zbog rezultata koje su postigli i njihova djelovanja? - upita Despard.
- Ali da ih je netko osobno poznao, pitam se bi li bio impresioniran.

Ginger se nagnu naprijed i provuče prste kroz svoju bujnu crvenu kosu.

- To je zanimljiva misao - reče. - Možda su bili patetične patuljaste kreature. Kočoperni, izvještačeni, osjećajući da su nesposobni, a strašno želeći da ostanu netko, makar zbog toga morali srušiti svijet?

- Nikako - kaza Rhoda žustro. - Ne bi bili mogli ostvariti rezultate koje su postigli da su bili takvi.

- Ne znam - reče gospođa Oliver. - Uostalom, i najgluplje dijete može zapaliti kuću vrlo jednostavno i lako.

- Hajde, hajde - umiješa se Venables. Zaista se ne mogu pomiriti s tim modernim pretvaranjem da je zlo nešto što zapravo ne postoji. Zlo postoji. I zlo je moćno. Katkada moćnije od dobra. Ovdje je. Moramo ga prepoznati - i boriti se protiv njega. Inače . . . - On raširi ruke. Past ćemo u tminu.

- Naravno mene su odgojili uz pomoć zla - kaza gospođa Oliver ispričavajući se. - Mislim da vjerujem u nj. Ali znate, uvijek mi se

činilo tako smiješnim. S kopitima i repom i svim tim. Poskakujući poput seoskog glumca. Naravno često u svojim pričama imam vrhunskog kriminalca, ljudi to vole, ali zaista sve ga je teže i teže napraviti. Tako dugo dok se ne zna tko je on, mogu ga činiti impresivnim, ali kad sve izade na vidjelo, izgleda nekako neodgovarajućim. Neka vrsta anti-klimaksa. Mnogo je lakše ako imate direktora banke koji je pronevjerio sredstva, ili muža koji se želi riješiti žene i oženiti guvernantom svoje djece. To je mnogo prirodnije, ako znate što mislim.

Svi su se nasmijali i gospođa Oliver reče ispričavajući se:

- Znam da to nisam baš najbolje objasnila, ali vi shvaćate što mislim?

Svi smo rekli da točno znamo što je mislila.

6. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Već je bilo prošlo četiri sata kad smo napustili Priors Court. Nakon vrlo ukusnog ručka Venables nas je poveo u razgledavanje kuće. Zaista je uživao pokazujući nam različite stvari koje je posjedovao - kuća je bila istinska riznica.

- Mora da se valja u novcu - rekoh kad smo se napokon oprostili. - Ovi nefriti - pa afričke skulpture - a da ne kažem ništa o porculanu i srebru. Sretni ste što imate takvog susjeda.

- Zar mi to ne znamo? - odgovori Rhoda. - Većina je ljudi ovdje sasvim ugodna, ali jako su dosadni. Gospodin Venables je u usporedbi s njima nesumnjivo egzotičan.

- Kako zaraduje novac? - upita gospođa Oliver. - Ili ga je oduvijek imao?

Despard primijeti kako se danas nitko ne može pohvaliti velikim prihodom od nasljedstva. Za to se brinu porezi na nasljedstvo.

- Netko mi je rekao - dodao je - da je započeo kao lučki radnik, ali to mi se čini sasvim nevjerojatnim. Nikad ne govori o svojem djetinjstvu ili porodici . . . - Okrenuo se prema gospođi Oliver. - Misteriozan čovjek za vas . .

Gospođa Oliver je rekla da joj ljudi uvijek nude stvari koje ne želi.

Bijeli konj bio je zgrada sagrađena napola od drveta i napola od kamena (originalni drveni dio nije bio diran), uvučena malo od ulice. Iza kuće vidio se zidom ograden vrt, što je podsjećalo na ugodne staromodne domove.

Bio sam razočaran, i to rekoh.

- Nije ni približno dovoljno zlokobna požalih se. - Nema atmosfere.

- Pričekajte dok ne uđete - kaza Ginger. Izašli smo iz automobila i pošli do vrata, koja su se otvorila čim smo se približili.

Gospođica Thyrza Grey stajala je na pragu, visoka, pomalo muškaračka figura u kaputiću od tvida i suknji. Imala je oštru sijedu kosu koja je stršala od visokog čela, velik kukasti nos i vrlo prodorne plave oči.

- Konačno ste stigli - reče srdačnim dubokim glasom. - Već sam pomislila da ste se izgubili.

Preko njezinih ramena primijetih lice kako pilji u mene iz sjene tamnog predvorja. čudno, prilično bezoblično lice, kao da ga je izradilo iz plastelina dijete koje su pustili da se igra u kiparskom atelieru. Bila je to vrsta lica, pomislih, kakva se ponekad mogu vidjeti među gomilom na talijanskim ili flamanskim starim slikama.

Rhoda nas je predstavila i objasnila da smo bili na ručku kod gospodina Venablesa u Priors Courtu.

- Ah! - uzviknu gospođica Grey. - To sve objašnjava! Raskošna, kuhinja. Onaj njegov talijanski kuhar! I sva blaga kuće koja je i sama blago. No, jadan momak, mora imati nešto što će ga razveseliti. Ali udite, udite. Prilično smo ponosni na našu kućicu. Petnaesto stoljeće, a jedan dio i iz četrnaestog.

Predvorje je bilo nisko i tamno, sa zavojitim stepenicama koje su vodile na kat. Iznad velikog kamina nalazila se uokvirena slika.

- Znak starog svratišta - objasni gospođica, Grey primijetivši moj pogled. - Pri ovom osvjetljenju ne možete mnogo vidjeti. Bijeli konj.

- Očistit ću vam ga - reče Ginger. - Već sam rekla da hoću. Dopustite mi da ga uzmem i bit ćete iznenađeni.

- Malo sam sumnjičava - odgovori Thyrza Grey i doda odsječeno: - A ako ga oštetite?

- Naravno da ga neću oštetiti - kaza Ginger uvrijeđeno. - To mi je posao.

- Radim za londonske Galerije - objasni Marku. - Zanimljiv posao.

- Čovjeku je potrebno da se navikne na suvremeno restauriranje slika - primijeti Thyrza. Svaki put se čudom čudim kad odem u Nacionalnu galeriju. Sve slike izgledaju kao da su ih okupali u najsuvremenijem deterdžentu.

- Ali zaista vam se ne mogu više svidjeti ako su sasvim tamne, poput crnog senfa - protestirala je Ginger. Zagledala se u znak. - Vidjelo bi se mnogo više. Konj bi čak možda mogao imati jahača.

Pridruživ joj se u gledanju slike. Bila je grubo napravljena i nije imala vrijednosti, osim one sumnjive zbog toga što je iz srednjeg vijeka i prljava. Blijeda figura pastuha isticala se na tamnoj neodređenoj pozadini.

- Hej, Sybil - povikala je Thyrza - posjetioći prigovaraju našem Konju, baš su nepristojni.

Gospođica Sybil Samfordis ude i pridruži nam se.

Bila je visoka žena tamne, prilično masne kose, budalasto nacerena lica i usta nalik na riblja.

Na sebi je imala sjajan smaragdnozeleni sari koji nije nimalo uljepšao njezinu pojavu. Glas joj je bio slab i drhtav.

- Oh, mili i dragi naš konj - rekla je. Zaljubile smo se u taj znak čim smo ga vidjele. Mislim zapravo da smo zbog njega i kupile kuću. Zar ne, Thyrza? Ali udite, udite.

Soba u koju nas je odvela bila je mala i pravokutna i vjerojatno je svojedobno u njoj bila točionica. Sad je to bila prava damska dnevna soba seaskog stila, sva u katunu i puna Chippendale namještaja. Posvuda su bile zdjele s krizantemama.

Tada su nas odvele van da pogledamo vrt. Zaključio sam da ljeti mora biti lijep. Kad smo se vratili u kuću čaj je već bio pripremljen. Bilo je sendviča i domaćih kolača i kad smo sjeli, stara žena koju sam na trenutak opazio u predvorju ušla je noseći srebrni čajnik. Nosila je jednostavnu tamnozelenu uniformu. Glava za koju mi se učinilo da ju je izradilo kakvo dijete iz plastelina sad je bila dostupna pobježenju promatranju. Imala je primitivno glupo lice i ne znam zašto mi se učinilo zlim.

Iznenada se razljutih na sebe. Sve te gluposti sa svratištem koje to više nije i trima sredovječnim ženama!

- Hvala, Bella - reče Thyrza. - Imate sve što trebate? Zvučalo je gotovo kao mumljanje. - Imamo, hvala.

Bella se povuče do vrata. Nije gledala ni u koga, ali upravo prije nego je izašla, podigla je glavu i brzo me pogledala. Bilo je nečega u tom pogledu što me preplašilo, premda je to sada teško opisati. U njemu je bilo zlobe i čudnog nutarnjeg saznanja. Osjetio sam da je bez napora, i gotovo bez znatiželje, točno znala što mislim.

Thyrza Grey je opazila moju reakciju.

- Bella zbunjuje ljude, zar ne, gospodine Easterbrook? - rekla je meko. - Primijetila sam kako vas je pogledala.

- Ona je lokalna primalja, zar ne? - trudio sam se da ovo bude samo pitanje iz pristojnosti. - Da. I netko će vam sigurno reći da je lokalna vještica.

Sybil Samfordis zazveckala svojim nakitom. - Priznajte sada, gospodine . . . gospodine . .

- Easterbrook.

- Easterbrook. Sigurna sam da ste čuli kako se sve mi bavimo čarobnjaštvom. Sad priznajte. Imamo dobru reputaciju, znate.

- I možda nije nezaslužena - kaza Thyrza. Činilo se da se zabavlja. - Sybil zaista ima dara.

Sybil zadovoljno uzdahnu.

- Uvijek su me privlačile okultne stvari promrmljala je. - Već kao dijete shvatila sam da imam neobične moći. Automatsko pisanje došlo je samo od sebe. Nisam ni znala što je to. Samo bih sjedila s olovkom u ruci, i ne bih uopće znala što se događa. Naravno, uvijek sam bila jako senzibilna. Jednom sam se onesvijestila kad sam bila na čaju kod nekih prijatelja. U istoj se onoj sobi dogodilo nešto strašno . . . Znala sam to! Kasnije smo dobili objašnjenje. Tamo se dogodilo ubojstvo, dvadeset pet godina ranije. U istoj onoj sobi!

Zakimala je glavom i sve nas pogledala s velikim zadovoljstvom.

- Vrlo značajno - reče pukovnik Despard s uljudnim gnušanjem.

- I u ovoj su se kući dogodile opake stvari - reče Sybil mračno. - Ali poduzele smo potrebne korake. Oslobodile smo zakopane duhove.

- Neka vrsta duhovnog velikog spremanja? - primijetio sam.

Sybil me pogleda prilično sumnjičavo.

- Imate sari krasnih boja - reče joj Rhoda. Sybil zablista.

- Da, nabavila sam ga kad sam bila u Indiji. Bilo je vrlo zanimljivo. Proučavala sam jogu, znate, i sve te stvari. Ali ne mogu a da ne mislim kako je sve to suviše sofistično, nema dovoljno veze s prirodnim i iskonskim. Čovjek se, mislim, mora vratiti počecima, najranijim primitivnim silama. Ja sam jedna od rijetkih žena koje su

posjetile Haiti. Tamo čovjek zaista dolazi u dodir s originalnim izvorima okultnog. Zamućenima, naravno, određenim iskrivljavanjem i izvrtanjem. Ali korijeni stvari su tamo.

- Pokazali su mi mnogo toga, osobito kada su otkrili da imam malo starije sestre blizanke. Dijete koje se rodi prvo poslije blizanaca ima osobite moći, zato su mi i rekli mnogo toga. Zanimljivo, zar ne? Njihovi pogrebni plesovi su izvanredni. Svi rekviziti smrti, lubanje i prekrížene kosti, orude grobara: lopata, trnokop i motika. Odjeveni su poput najmljenih žalobnika, s cilindrima, crnim odijelima . . .

- Veliki meštar je Baron Samedi, a Legba je bog kojega priziva, bog koji »otklanja barijere«. Poslali ste smrt - da donese smrt. Kakva strašna ideja, zar ne?

- Pogledajte ovo - Sybil ustade i donese predmet s prozorske daske.
- Ovo je moj Asson. To je sušena tikva s mrežom od perlica i - vidite ove komadiće? - suhих zmijskih kralježaka.

Pogledali smo iz uljudnosti, ali bez oduševljenja.

Sybil je privrženo klepetala svojom strašnom igračkom.

- Vrlo zanimljivo - reče Despard iz pristojnosti.

- Mogla bih vam reći još mnogo toga . . . Moja je pažnja u tom trenutku odlutala. Riječi su dopirale do mene nejasne i mutne dok je Sybil nastavila provjetravati svoje poznavanje čarolija i crne magije . . . Maitre Carrefour, Coa, porodica Guide . . .

Okrenuo sam glavu i otkrio kako me Thyrza podrugljivo promatra.

- Vi ne vjerujete ni u što od ovoga, zar ne? - promrmljala je. - Ali niste u pra.vu, znate. Ne možete uvijek sve objasniti praznovjermem, ili strahom, ili slijepim vjervanjem. Postoje elementarne istine i elementarne sile. Uvijek su postojale. I uvijek će postojati.

- Mislim da ne bih o tome raspravljao.

- Pametan čovjek. Dodite i pogledajte moju biblioteku.

Pošao sam za njom kroz staklena vrata u vrt i dalje uz kuću.

- Uredili smo je u starim stajama - objasnila je.

Staje i vanjske zgrade bile su preuređene kao jedna prostorija. čitav jedan dugački zid bio je prekriven knjigama. Došao sam do njih i smjesta uzviknuo:

- Ovdje imate neke vrlo rijetke radove, gospođice Grey. Je li ovo originalni Malleus Maleficorum? časti mi, ovdje imate pravo blago. - Imam, zar ne?

- Ovaj Grimoire . . . zaista vrlo rijedak. Uzimao sam s police svezak za sveskom. Thyrza me je gledala, vidio se na njoj osjećaj tiha zadovoljstva koji nisam razumio.

Stavljao sam natrag Sadducimus Triump)zatus kad Thyrza progovori:

- Lijepo je sresti nekoga tko zna cijeniti prave vrijednosti. Većina ljudi samo zijeva ili razjapi usta.

- Sigurno nema mnogo stvari o čarobnjaštvu, magiji i sličnim stvarima koje vi ne znate. Kako je počelo vaše zanimanje za to?

- Danas je teško reći . . . Bilo je to tako davno . . . čovjek se time počne baviti u dokolici i tada - osjeti se ponesenim! To je fascinirajuća stvar. Stvari u koje su ljudi vjerovali - i proklete gluposti koje su činili!

Nasmijah se.

- Ovo je osvježenje. Drago mi je da ne vjerujete u sve što pročitate.

- Ne smijete o meni suditi prema jadnoj Sybil. Oh da, vidjela sam kako se superiorno držite. Ali niste imali pravo. Ona je budalasta žena u mnogo čemu. Uzima vračanje i demonologiju i crnu magiju, i sve to miješa u veličanstvenu okultnu pitu, ali ima moć.

- Moć?

- Ne znam kako se to drugačije može nazvati . . . , Postoje ljudi koji su živući mostovi između ovog svijeta i svijeta čudnih tajnovitih sila. Sybil je jedna od njih. Ona je prvoklasan medij. Nikad to nije činila za. novac. Ali njezin dar je sasvim izuzetan. Kad ona i ja i Bella . . .

- Bella?

- Oh da. I Bella ima neke moći. Mi ih sve imamo, u različitim stupnjevima. Kao ekipa . . . Prekinula se.

- Udruženje čarobnica? - natuknuo sam sa smiješkom.

- Može se i tako reći.

Pogledah knjigu koju sam držao u ruci. - Nostradamus i takve stvari?

- Nostradamus i takve stvari. Rekoh tiho:

- Vi vjerujete u to, zar ne? - Ja ne vjerujem, ja znam.

Govorila je trijumfirajući i ja je pogledah. - Ali kako? Na koji način? Zbog čega? Pokazala je rukom prema knjigama.

- Sve to! Mnogo toga je glupost! Tako divna smiješna frazeologija! Ali odstranite praznovjerje i predrasude vremena - i srž je istinita! Samo je zamaskirana, uvijek su je maskirali, da impresionira ljude.

- Nisam sasvim siguran da vas mogu pratiti. - Dragi moj čovječe, zašto su kroz stoljeća ljudi zadržali nekromante - čarobnjake - vještace? Samo iz dva razloga. Postoje samo dvije stvari koje tako

silno želimo da se radi njih izvrgavamo prokletstvu. Ljubavni napitak ili čaša otrova.

- Ah!

- Tako jednostavno, zar ne? Ljubav - i smrt. Ljubavni napitak - da osvojite čovjeka kojeg želite, crna misa - da zadržite ljubavnika. Uzmite gutljaj za punog mjeseca. Nabrojite imena vragova ili duhova. Nacrtajte znakove na, zidu ili na podu. Sve je to samo ukras. Istina je afrodizijak u piću!

- A smrt? - upitah.

- Smrt? - Nasmijala se čudnim kratkim smijehom zbog kojega sam se osjetio neugodno.

- Zar vas tako zanima smrt?

- A koga ne zanima? - rekoh olako.

- Pitam se. - Dobacila mi je pogled, oštar, ispitujući. To me je zbunilo.

- Smrt. S njom se uvijek obavljala mnogo veća trgovina nego s ljubavnim napicima. A ipak, kako je sve to bilo djetinjasto u prošlosti! Borgije i njihovi glasoviti tajanstveni otrovi. Zna li što su zapravo upotrebljavali? Običan bijeli arsen! Isti onakav kakav upotrebljava sasvim običan ženoubojica iz pokrajnje ulice. Ali danas smo već mnogao uznapredovali. Nauka nam je proširila granice.

- Otrovima koje je nemoguće otkriti? Glas mi je bio skeptičan.

- Otrovi. To je stara igračka. Djetinjasta stvar. Ima novih mogućnosti.

- Kao na primjer?

- Svijest. Poznavanje onoga što svijest jest, što može učiniti, na što je možemo natjerati.

- Molim vas nastavite. To je vrlo zanimljivo.

- Princip je dobro poznat. Magi su ga primjenjivali kroz stoljeća u primitivnim zajednicama. Nije potrebno da ubijete svoju žrtvu. Sve što trebate učiniti jest - reći joj da umre.

- Sugestija? Ali to neće djelovati ako žrtva ne vjeruje.

- Misldte, to ne djeluje kod Evropljana ispravila me. - Ponekad djeluje, Ali nije u tome stvar. Otišli smo mnogo dalje od svih prijašnjih čarobnjaka. Psiholozi su nam pokazali način.

Zelja za smrću! Ona postoji u svakome. Radite na tome! Radite na želji za smrću.

- To je zanimljiva ideja. - Govorio sam s mirnim učenjačkim zanimanjem. - Utjecati na osobu da izvrši samoubojstvo? Na to mislite?

- Još uvijek zaostajete. Čuli ste za traumatske bolesti?

- Naravno.

- Ljudi koji, zbog nesvjesne želje da izbjegnu povratak na ra.d, zaista postaju bolesni. Ne simuliraju, zaista su bolesni, imaju prave simptome i bolove. To je dugo predstavljalo zagonetku za liječnike.

- Počinjem shvaćati smisao ovoga što govorite - rekoh polako.

- Da biste nekoga uništili, snaga se mora usmjeriti na njegovo tajno nesvjesno ja. Želja za smrću koja postoji u svima nama mora se stimulirati, pojačati. - Njezino je uzbuđenje raslo. Zar ne shvaćate? Izazvat će se stvarna bolest, uzrokovana onim ja koje traži smrt. Zelite se razboljeti, želite umrijeti, i tako - vi se razbolite i umrete.

Slavodobitno je podigla glavu. Iznenada mi je postalo vrlo hladno. Sve su tp gluposti, naravno. Ova je žena bila malo luda . . . A ipak . .

Thyrza Grey se iznenada nasmije. - Vi mi ne vjerujete, zar ne?

- Ovo je fascinirajuća teorija, gospođice Grey, sasvim u skladu s modernom mišlju, priznat ću. Ali kako predlažete da stimuliramo tu želju za smrću koju svi posjedujemo?

- To je moja tajna. Način! Sredstva! Postoje načini komuniciranja bez kontakta. Sjetite se radija, radara, televizije. Pokusi s izvan-senzornim percepcijama nisu otišli toliko naprijed koliko se nadalo, ali to je zato što se nisu držali prvog jednostavnog principa. Moguće je da se to ponekad postigne sasvim slučajno - ali kad jednom znate kako djeluje, možete učiniti kad god zaželite . . .

- Možete li vi to učiniti?

Nije odmah odgovorila, a tada je rekla, odmičući se:

- Ne smijete tražiti od mene, gospodine Easterbrook, da vam odam sve svoje tajne. Slijedio sam je prema vrtnim vratima.

- Zašto ste mi rekli sve to? - upitao sam. - Razumjeli ste moje knjige. Čovjeku je ponekad potrebno - da - da - jest - da razgovara s nekim. A osim toga . . .

- Da?

- Mislila sam, i Bella također, da nas vi možda trebate.

-- Da vas trebam?

- Bella misli da ste došli ovamo kako biste nas . . . pronašli. Ona se rijetko vara.

- Zašto bih vas želio . . . upronaća, kako ste rekli?

- To - reče Thyrza Grey meko - ne znam . . . za sada.

7. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

- Evo vas napokon! Pitali smo se gdje ste. - Rhoda je izašla kroz otvorena vrata, a ostali za njom. Pogledala je oko sebe. - Ovdje držite vaše seanse, zar ne?

- Dobro ste informirani. - Thyrza Grey se prpošno nasmijala. - Na selu svi znaju bolje od vas kakvim se poslom bavite. Čula sam da imamo divnu reputaciju kao zle žene. Pred stotinu godina zbog toga bi nas utopili ili spalili. Moja pra-pratetka, ili još koji pra više, spaljena je, mislim, kao vještica u Irskoj. To su bili dani!

- Uvijek sam mislila da ste iz Škotske.

- Po očevoj strani, i samo napola. Po majci sam Irkinja. Sybil je naša svećenica, porijeklom je prava Grkinja. Bella predstavlja Staru Englesku.

- Začarani ljudski koktel - primijeti pukovnik Despard.

- Baš tako.

- Smiješno! - dobaci Ginger. Thyrza joj uputi hitar pogled.

- Jest, na neki način. - Okrene se gospodi Oliver. - Morali biste napisati jednu knjigu o ubojstvu pomoću crne magije. Mogu vam dati mnogo materijala za to.

Gospođa Oliver zatrepta očima. Izgledala je smeteno.

- Pišem samo o sasvim običnim ubojstvima i; - reče kao da se ispričava.

Rekla je to tonom nekoga tko govori »Kuham samo jednostavne stvaricc.

- Samo o ljudima koji žele nekoga ukloniti s puta i nastoje pri tome biti pametni - dodala je.

- Obično su suviše pametni za mene - primijetio je pukovnik Despard. Pogledao je na sat. - Rhoda, mislim . . .

- Oh da, moramo ići. Mnogo je kasni je nego sam mislila.

Zahvalili smo se i pozdravili. Nismo prošli kroz kuću već uokolo do pokrajnjih vrata.

- Imate mnogo peradi - primijeti pukovnik Despard, pogledavši prema ograđenom prostoru. - Mrzim kvočke - kaza Ginger. - Kvocaju na strašno iritirajući način.

- To su uglavnom mladi kokoti - javila se Bella. Izašla je kroz stražnja vrata.

- Bijeli kokoti - rekoh.

- Uzgajate ih za jelo? - upita Despard. - Vrlo su nam korisni - kaza Bella.

Usta joj se iskriviše, pretvorivši njezino bezoblično lice u grimasu. Oči su odavale lukav pogled nekoga tko zna.

- Oni su Bellina briga - objasni Thyrza.

Pozdravismo se i Sybil Samfordis se pojavi na prednjem ulazu da se pridruži ispraćaju gostiju.

- Ne sviđa mi se ta žena - primijeti gospođa Oliver kad smo se odvezli. - Uopće mi se ne sviđa.

- Ne smijete uzeti staru Thyrzu suviše ozbiljno - reče Despard popustljivo. - Ona uživa iznositi sve te stvari i promatrati utjecaj koji su na vas proizvele.

- Nisam mislila na nju. Ona je beskrupulozna žena koja zna iskoristiti svoje mogućnosti. Ali nije opasna kao ona druga.

- Bella? Ona je malo neugodna, priznajem. - Nisam mislila ni na nju. Mislila sam na , Sybil. Ona izgleda kao da je samo šašava. Sve one perlice i draperije i gluposti o magiji i sve one fantastične reinkarnacije o kojima nam je pričala. (Zašto nikada nije bio reinkarniran nitko tko je samo obična pomoćna kuharica, ili ružni seljak? Uvijek su to egipatske princeze ili lijepe babilonske ropkinje. Vrlo sumnjivo.) Ali svejedno, premda izgleda glupo, imam osjećaj da zaista može učiniti neke stvari, vrlo čudne stvari. Ne znam se dobro izražavati . . . ali mislim . . . da je netko može iskoristiti - na neki način upravo zato jer je tako glupa. Mislim da nitko ne razumije što sam htjela reći - doda patetično.

- Ja razumi jem - kaza Ginger. - I pitam se niste li za.pravo u pravu.

- Zaista bismo morali otići na jednu od njezinih seansa - kaza Rhoda.
- Moglo bi biti zabavno.

- Ne, nećeš ići - reče Despard odlučno. Neću da se umiješaš u bilo što takvo.

Upustili su se u duhovitu raspravu. Trgnuo sam se tek kad sam čuo kako gospođa Oliver pita za jutarnje vlakove.

- Možeš se odvesti sa mnom - rekoh. Gospođa Oliver je bila sumnjičava.

- Mislim da bih radije išla vlakom . . .

- Ma hajde, hajde. Već si se vozila sa mnom. Ja sam vrlo pouzdan vozač.

- Ne radi se o tome, Mark. Ali sutra moram ići na jedan sprovod. Zato se ne smijem vratiti kasno u grad. - Uzdahnula je. - Zaista mrzim ići na sprovode.

- Moraš li?

- Mislim da u ovom slučaju moram, Mary Delafontaine je bila stara prijateljica, i mislim da bi ona željela da dođem. Bila je takva osoba.

- Naravno - uzviknuh. - Delafontaine . . . naravno.

Ostali se zagledaše u mene, iznenadeni.

- Oprostite - rekoh. - Samo . . . samo sam se pitao gdje sam u posljednje vrijeme čuo ime Delafontaine. Ti si ga spomenula, zar ne?
- Pogledah gospodu Oliver. - Rekla si nešto o tome da ćeš je posjetiti u bolnici.

- Jesam li? Sasvim moguće. - Od čega je umrla? Gospođa Oliver namršti čelo.

- Toksični polineuritis - tako nešto. Ginger me je znatiželjno promatrala. Imala je oštar prodoran pogled.

Kad smo izlazili iz automobila, iznenada rekoh:

- Mislim da ću malo prošetati. Previše sam jeo. Onaj divan ručak i još čaj nakon svega. Treba to nekako probaviti.

Brzo sam otišao prije nego bi netko mogao predložiti da me prati. Strašno sam želio biti sam i srediti misli. Što sve to znači? Da bar sam sebi razjasnim neke stvari. Sve je počelo, zar ne, onom slučajnom ali zapanjujućom Poppynom primjedbom da je ako se želite »nekoga riješiti«, Bijeli konj je pravo mjesto.

Nakon toga slijedio je moj susret s Jimom Corriganom i njegov popis uimena<c, povezan sa smrću oca Gormana. Na popisu je bilo ime

Hesketh-Dubois, i ono ime Tuckerton, što me je navelo da se prisjetim one večeri u Luigijevu baru. Zatim je tu bilo ime Delafontaine, neodređeno poznato. Spomenula ga je gospođa Oliver, u vezi s bolesnom prijateljicom. Ta je bolesna prijateljica bila sada mrtva.

Nakon toga sam, iz nekog razloga koji ne mogu sasvim objasniti, otišao izazivati Poppy u njezinu cvjećarnicu. I Poppy je odlučno porekla bilo kakvo poznavanje takve institucije kakva je Bijeli konj. A što je još značajnije, Poppy je bila prestrašena.

A danas - Thyrza Grey.

Ali sigurno su Bijeli konj i njegovi stanovnici bili jedna stvar, a onaj popis imena nešto drugo, sasvim nepovezano. Zašto sam ih, zaboga, povezivao u cjelinu u svojoj svijesti? Zašto sam i na trenutak zamišljao da postoji neka veza među njima?

Gospođa Delafontaine vjerojatno je živjela u Londonu. Thomasina Tuckerton je bila negdje iz Surreya. Nitko s tog popisa nije imao nikakve veze s malim selom Much Deeping. Osim ako . . .

Upravo sam se približavao King's Armsu. King's Arms je bio originalni pab otmjena izgleda i sa svježije obojenim jelovnicima za doručak, ručak i večeru.

Otvorio sam vrata i ušao. Bar, koji još nije bio otvoren, nalazio se s moje lijeve strane, a s desna je bilo malo predvorje koje je vonjalo po ustajalu dimu. Uz stepenice je bio natpis: Ured. Ured se sastojao od staklena izloga, čvrsto zatvorenog, i cedulje na kojoj je pisalo POZVONITE. Čitavo je mjesto odisalo napuštenošću karakterističnom za pabove u to doba dana. Na polici kraj uredskog prozora nalazila se oštećena knjiga za prijavu gostiju. Otvorio sam je i prelistao stranice. Pab nije imao mnogo posjetilaca. Bilo je svega pet ili šest prijava tjedno, uglavnom za jednu noć. Ponovo sam preletio stranice, pamteći imena. Ubrzo sam zatvorio knjigu. Još

uvijek nije bilo nikoga. Za sada još nisam želio postavljati nikakva pitanja. Ponovo sam izašao u toplo vlažno posli jepodne.

Je li bila samo koincidencija što je netko tko se zove Parkinson i netko tko se zove Sandford odsjeo u King's Armsu u toku prošle godine? Oba su imena bila na Corriganovu popisu. Da, ali to nisu bila posebno neuobičajena amena. Ali zapisao sam jedno drugo ime - Martin Digby. Ako je to onaj Martin Digby kojega poznajem, onda je to pranećak žene koju sam uvijek nazivao teta Min, Lady Hesketh-Dubois.

Tumarao sam uokolo ne videći kamo idem. Strašno sam želio razgovarati s nekim. S Jimom Corriganom. Ili s Davidom Ardinglyjem. ili s Hermijom koja je bila tako razumna. Bio sam sam sa svojim kaotičnim mislima a nisam želio biti sam. Iskreno sam želio nekoga tko bi me mogao uvjeriti da'stvari o kojima razmišljam nemaju smisla.

Nakon polsatnog lutanja blatnjavim stazama napokon sam skrenuo kroz ulaz župnog dvora i krenuo izuzetno loše održanim prilaznim putem da bih pritisnuo rđavo zvono uz ulazna vrata.

- Ne zvoni - rekla je gospođa Dane Calthrop, pojavljujući se na vratima s neočekivanošću genija.

Već sam to bio pretpostavio.

- Dvaput su ga popravljali - objasnila je gospođa Dane Calthrop. - Ali nikad ne potraje. Zato stalno moram biti na oprezu. U slučaju da se radi o nečem važnom. I kod vas se radi o nečem važnom, je li tako .

. .

- Pa . . . da . . . jest, važno je . . . za mene, mislim.

- I ja sam tako mislila . . . - Pogledala me je zamišljeno. - Da, držim da je prilično loše. Koga trebate? Vikara?

- Ja . . . ja nisam siguran . . .

Došao sam da bih vidio vikara, ali sad sam, neočekivano, dvojio. Nisam točno znao zašto. Ali gospođa Dane Calthrop odmah mi je rekla.

- Moj je muž vrlo dobar čovjek - kazala je. - Osim što je vikar, mislim. A to ponekad čini stvari težima. Dobri ljudi, znate, zapravo ne razumiju zlo. - Zastala je i zatim dodala odlučno i djelotvorno: - Bit će bolje da razgovarate sa mnom.

Na usnama mi se pojavio slabašan osmijeh. - Je li zlo vaše područje? - upitao sam.

- Da, jest. Važno je u župi znati sve o različitim . . . grijesima koji se počinjaju.

- Zar nisu grijesi briga vašega muža? Njegov službeni posao, da tako kažem.

- Oprost grijeha - ispravila me. - On može dati odrešenje. Ja ne. Ali ja - rekla je gospođa Dane Calthrop vrlo veselo - mogu grijeha klasificirati i rasporediti umjesto njega. A ako znate za njih, možete spriječiti da ne zanesu štetu drugim ljudima. Ne može se pomoći samim ljudima. Ja ne mogu, mislim. Samo bog može pozvati na pokajanje, znate - ili možda ne znate. Mnogo ljudi ne zna u današnje vrijeme.

- Ne mogu se natjecati s vašim stručnim znanjem - rekoh - ali bih želio spriječiti da se ljudima dogodi . . . zlo.

Dobacila mi je brz pogled.

- Znači o tome se radi, zar ne? Bit će bolje da uđete, tamo će nam biti ugodnije.

Dnevna soba župnog ureda bila je velika i otrcana. Sva je bila zasjenjena golemim ukrasnim viktorijanskim biljkama koje, činilo se, nitko nije imao snage obrezati. Ali tama nije bila sumorna iz nekog posebnog razloga. Bila je, naprotiv, umirujuća. Svi veliki otrcani naslonjači kao da su podsjećali na tijela koja su se u njima godinama odmarala. Velik sat na kaminu kucao je muklom ugodnom pravilnošću. Ovdje će uvijek biti vremena da se razgovara, da se odmori od briga donesenih s jarkog svjetla vanjskog svijeta.

Ovdje su, osjećao sam, krupnooke djevojke sa suzama priznavale da će postati majke i povjeravale svoje nevolje gospođi Dane Calthrop i dobivale su razuman, iako ne uvijek ortodoksan savjet; ovdje su bijesni rođaci iznosili svoju srdžbu prema članovima porodice; ovdje su majke objašnjavale da njihov Bob nije loš dječak, samo svojeglav, i da bi bilo apsurdno poslati ga u popravni dom, Muževi i žene iznosili su bračne probleme.

I ovdje sam bio ja, Mark Easterbrook, intelektualac, autor, svjetski čovjek, suočen sa sjedokosom ženom vedra pogleda na kojoj je vrijeme ostavilo tragove, spreman da položim svoje brige u njezino krilo. Zašto? Nisam znao. Imao sam jedino onu čudnu sigurnost da je ona prava osoba.

- Upravo smo bili na čaju kod Thyrze Grey - započeo sam.

Objasniti stvari gospođi Dane Calthrop nikad nije bilo teško. Odmah bi vam pošla ususret.

- O, shvaćam. To vas je uzrujalo? One tri su preteške za čovjeka, slažem se. Sama sam se pitala . . . Toliko se hvališu. U pravilu, prema mojem iskustvu, stvarno zli ljudi se ne hvale. Znaju šutjeti o svojoj zloći. Znate, kad nečiji grijesi nisu veliki, onda o njima žele pričati. Grijeh je tako bijedna, slaba, neznatna stvar. Strašno je potrebno da ga učinite velikim i važnim. Seoske vještice su obično glupe zlobne starice koje vole plašiti ljude i na taj način dobiti nešto ni za što. To je strašno lako učiniti, naravno. Kad ugine kokoš

gospode Brown sve što trebate učiniti jest da zakimate glavom i kažete mračno: »Ah, njezin je Billy zadirkivao moju mačkicu prošlog utorkau. Bella Webb mogla bi biti samo vještica te vrste. Ali mogla bi, samo mogla, biti i nešto više . . . Nešto što traje od najranijeg doba i što se s vremena na vrijeme pojavljuje na selirma. Zastrašujuće je kad se pojavi, jer je to tada stvarna pakost, ne samo želja da se impresionira. Sybil Samfordis je jedna od najsmješnijih žena koje sam srela - ali ona zaista jest medij - pa ma što medij bio. Thyrza - ne znam . . . Što vam je rekla? Nešto što je rekla uznemirilo vas je, pretpostavljam?

- Imate veliko iskustvo, gospodo Dane Calthrop. Biste li rekli, na osnovi svega što znate, da ljudsko biće može biti uništeno iz daljine, bez vidljiva kontakta, tako da ga uništi neko drugo ljudsko biće?

Oči gospođe Dane Calthrop jače se raširiše.

- Kad ste rekli uništeno, mislili ste, ako dobro shvaćam, ubijeno? Obična fizička činjenica? - Da.

- Rekla bih da je to glupost - odgovori odlučno gospođa Dane Calthrop.

- Ah! - rekoh s olakšanjem.

- Ali naravno možda nisam u pravu - kaza gospođa Dane Calthrop. - Mo j je otac govorio da su svemirski brodovi besmislica, a moj je prapradjed vjerojatno govorio da je željeznica budalaština. Obojica su bila sasvim u pravu. U njihovo je doba oboje bilo nemoguće. Ali nije nemoguće danas. Što Thyrza čini, aktivira zrake smrti ili nešto slično? Ili sve tri crtaju mistične znakove i izriču želje?

Nasmijah se.

- Vi postižete da stvari dođu u fokus - rekoh. - Mora da sam dopustio da me ta žena hipnotizira.

- Ali ne - odvrati gospođa Dane Calthrop. - Vi to ne biste učinili. Niste zapravo sugestibilan tip. Moralo se raditi o nečem drugom. Nečemu što se dogodilo prije. Prije svega toga.

- Sasvim ste u pravu.

Ispričao sam joj, što sam jednostavnije mogao s malo riječi, o ubojstvu oca Gormana, te o slučajnom spomdnjanju Bijelog konja u restoranu. Tada sam izvadio iz džepa popis imena koji sam prepisao s papira dra Corrigana.

Gospođa Dane Calthrop ga pogleda, mršteći se. .

- Vidim - reče. - A ovi ljudi? što oni imaju zajedničko?

- Nismo sigurni. Mogla bi biti ucjena - ili droge . . .

- Besmislica - odvrati gospođa Dane Calthrop. - To nije ono što vas zabrinjava. Ono što zaista vjerujete jest - da su oni svi mrtvi?

Duboko sam uzdahnuo.

- Da - rekoh - to je ono što vjerujem. Ali ne znam je li to zaista tako. Troje od njih je mrtvo. Minnie Hesketh-Dubois, Thomasina Tuckerton, Mary Delafontaine. Sve tri su umrle u vlastitim krevetima od prirodnih uzroka. A Thyrsa Grey tvrdi da bi se upravo to dogodilo.

- Hoćete reći kako ona tvrdi da je utjecala da se to dogodi?

- Ne, ne. Nije uopće govorila o konkretnim osobama. Iznosila je ono za što vjeruje da je naučna mogućnost.

- Sto se pokazuje da je zapravo besmislica - reče gospođa Dane Calthrop zamišljeno.

- Znam. Ja bih jednostavno bio pristojan i nasmijao se u sebi da nije bilo onog čudnog spominjanja Bijelog konja.

- Da - reče gospođa Dane Calthrop razmišljajući. - Bijeli konj. To je sugestivno. Trenutak je šutjela. Zatim podiže glavu.

- To je loše - progovorila je. - To je vrlo loše. što god je iza toga, mora biti zaustavljeno. Ali, vi to znate.

- Pa, da . . . Ali što se može učiniti?

- To ćete vi morati otkriti. Ali nema vremena za gubljenje. - Gospođa Dane Calthrop ustade. - Morate se toga prihvatiti . . . odmah.

Razmislila je. - Nemate li nekog prijatelja koji bi vam mogao pomoći?

Razmišljao sam. Jim Corrigan? Zaposlen čovjek s malo vremena, i vjerojatno već čini sve što može. David Ardingly, ali hoće li David povjerovati i jednu riječ? Hermia? Da, tu je bila Hermia. Sjajan um, zadivljujuća logika. Tvrđava snage, ako bih je uspio nagovoriti da postane saveznik. Uostalom, ona i ja . . . Nisam dovršio rečenicu. Hermia je bila. moja djevojka. Ona je prava osoba.

- Sjetili ste se nekoga? Dobro.

Gospođa Dane Calthrop bila je žustra i poslovna.

- Držat ću na oku Tri vještice. Još uvijek osjećam da su one na neki način, ali ne stvarno, odgovor. To je kao kad ona Samfordisova izvlači masu gluposti o egipatskim misterijama i proročanstvima iz tekstova nađenih u piramidama. Sve što kaže je zbrka besmislica, ali piramide i tekstovi i misterije hramova postoje. Ne mogu prestati vjerovati da je Thyrza Grey načula nešto o tome, saznala nešto, i da to koristi na zbrkan način kako bi se hvalila svojom vlastitom važnošću i vlašću nad okultnim snagama. Ljudi su tako ponosni na zloću. čudno, zar ne, da ljudi koji su dobri nisu nikad ponosni na to. Tu dolazi do izražaja kršćanska poniznost, pretpostavljam. Oni čak ni ne znaju da su dobri.

Trenutak je šutjela i zatim rekla:

- Nama je zapravo potrebna nekakva veza. Veza između jednog od imena s popisa i Bijelog konja. Nešto stvarno i opipljivo.

8. poglavlje

Inspektor Lejeune čuo je kako netko vani u prolazu zvižduka dobro mu poznatu ariju »Father O'Flynna i podigao je glavu kad je ušao doktor Corrigan.

- Žao mi je što vam nisam mogao izaći u susret, ali vozač onog jaguara nije uopće imao alkohola u sebi - rekao je Corrigan. - Ono što je namirisao narednik Ellis mora da je bila njegova mašta ili halucinacija.

Ali Lejeune trenutačno nije bio zainteresiran za svakodnevne nezgode vozača.

- Udite i pogledajte ovo - rekao je. Corrigan uze pismo koje mu je dodao. Bilo je pisano sitnim urednim rukopisom. Poslano je iz Everesta, Glendower Close, Bournemouth.

Dragi inspektore Lejeune, možda se sjećate da ste me zamolili neka vam se javim ako se dogodi da vidim čovjeka koji je slijedio oca Gormana one noći kad je ubijen. Dobro sam pazio hoću li ga ugledati u blizini apoteke, ali nije mu bilo ni traga.

Jučer sam, međutim, otišao na crkvenu svečanost u selo udaljeno oko dvadeset milja odavde. Privukla me činjenica da će tamo gospođa Oliver, poznata autorica detektivskih priča, potpisavati svoje knjige. Čitam mnogo detektivskih priča i bio sam znatiželjan da vidim tu damu.

Ali ono što sam vidio, na svoje veliko iznenađenje, bio je čovjek koji je prošao kraj moje radnje one noći kad je ubijen otac Gorman. Čini se da je poslije toga doživio neku nesreću, jer se ovom prilikom vozio u invalidskirri kolicima. Malo sam se diskretno raspitao tko bi

on mogao biti i čini se da je iz tog mjesta i da se zove Venables. Stanuje u Priors Courtu, Much Deeping. Kažu da je prilično bogat.

*U uvjerenju da će vam ovi podaci biti korisni, pozdravlja vas
Zachariah Osborne*

- Pa? - upita Lejeune.

- Zvuči vrlo nevjerojatno - odgovori Corrigan obeshrabrujuće.

- Gledano površinski, možda. Ali nisam tako siguran . . .

- Onaj momak Osborne - nije zapravo mogao vidjeti ničije lice sasvim jasno one maglovite noći. Pretpostavljam da je to samo slučajna sličnost. Znae kakvi su ljudi. Trube po cijeloj zemlji da su vidjeli nestalu osobu, i u devet od deset slučajeva nema nikakve sličnosti čak ni s objavljenim opisom!

- Osborne nije takav - odvraća Lejeune. - Kakav je on?

- On je ugledan, mali, žustar apotekar, staromodan, cjelovita ličnost i dobar promatrač ljudi. Jedan od snova njegova života jest da dođe i identificira trovača žena koji je kupio arsen u njegovoj apoteci.

Corrigan se nasmija.

- U tom slučaju, ovo je jasan primjer zamišljanja onoga što se želi.

- Možda.

Corrigan ga znatiželjno pogleda.

- Znači mislite da bi moglo biti nečega u tome? što ćete učiniti?

- U svakom slučaju, neće biti nikakve štete, ako se malo diskretno raspitam o tom gospodinu Venablesu iz - pogledao je u pismo - Priors Courta, Much Deeping.

9. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

- Kakve se uzbudljive stvari događaju na selu! - uzviknula je veselo Hermia.

Upravo smo završili s ručkom. Pred nama se nalazio lonac s crnom kavom.

Pogledao sam je. Njezine riječi nisu bile ono što sam zapravo očekivao. Proveo sam posljednju četvrt sata pričajući joj svoju priču. Slušala je pažljivo i sa zanimanjem. Ali njezin odgovor nije bio uopće ono što sam očekivao. Ton njezina glasa bio je popustljiv - činilo se da nije ni šokirana niti potresena.

- Ljudi koji kažu da je selo dosadno, a da su gradovi puni uzbuđenja, ne znaju što govore - nastavala je. - Posljednje vještice sakrile su se u napola porušene kolibe, crne mise služe mladi dekadentni ljudi u udaljenim plemićkim dvorcima. Praznovjerje cvate u zapuštenim zaseocima. Srednjovjekovne usidjelice zvekeću svojim lažnim skarabejima i drže seanse i sablasno jure olovkama po praznim listovima papira. Čovjek bi zaista mogao napisati vrlo zabavnu seriju članaka o tome. Zašto sam ne pokušam?

- Mislim da zapravo nisi razumjela što sam ti ispričao, Hermia.

- Ali jesam, Mark! Mislim da je to strahovito zanimljivo. To je jedna stranica povijesti, dio zaostale predaje srednjega vijeka.

- Nisam zainteresiran u povijesnom smislu - rekoh iznervirano. - Zanimaju me činjenice. Popis imena na listu papira. Znam što se

dogodilo nekima od tih ljudi, što će se dogoditi ili se dogodilo drugima?

- Nisi li dopustio da te to sve zavede?

- Nisam - rekoh tvrdoglavo. - Ne mislim tako. Mislim da je prijetnja stvarna. I nisam jedini koji tako misli. Vikarova se žena slaže sa mnom.

- Oh, vikarova žena! - Hermijin je glas bio podrugljiv.

- Ne, ne "vikarova žena" u takvom smislu! Ona je vrlo neobična žena. Sve je to stvarno, Hermia.

Hermia je slegnula ramenima. - Možda.

- Ali ti ne misliš tako?

- Mislim da se tvoja mašta malo poigrava s tobom, Mark. Rekla bih da tvoje srednjovjekovne mačkice same u to iskreno vjeruju. Sigurna sam da su odurne starice!

- Ali stvarno nisu zle?

- Stvarno, Mark, kako bi mogle biti? Trenutak sam šutio. Moj se um kolebao idući iz svjetla u tamu i ponovo natrag. Tama Bijeloga konja, svjetlo koje je predstavljala Hermia. Dobro svakodnevno razumno svjetlo, svjetlo električne žarulje čvrsto utaknute u utikač, svjetlo koje osvjetljava sve mračne kutove. Ničega tamo nema, uopće ničega, samo svakodnevni predmeti kakvi se uvijek nalaze u sobi. Ali ipak - ali ipak, Hermijino svjetlo, ma kako jasnima moglo učiniti stvari, bilo je umjetno svjetlo. .

Moja se svijest vrati natrag, odlučno, tvrdoglavo . . .

- Želim se pozabaviti time, Hermia. Doprijeti do dna ovoga što se događa.

- Slažem se. Mislim da moraš. Moglo bi biti sasvim zanimljivo.
Zapravo, zaista zabavno.

- Nije zabavno! - rekoh oštro. Zatim nastavih: - Želio sam te pitati hoćeš li mi pomoći, Hermia.

- Pomoći ti? Kako?

- Pomoći mi da istražujem. Da otkrijem o čemu se tu radi.

- Ali Mark, dragi, upravo sam sada strašno zaposlena. Imam članak za Journal. I onu bizantinsku stvar. I obećala sam dvojici svojih studenata . . .

Njezin je glas nastavio razložno, razumno, jedva da sam slušao.

- Shvaćam - rekoh. - Imaš previše i vlastitih poslova.

- Tako je. - Hermiji je očito bilo drago što sam to mirno primio. Nasmiješila mi se. Još me je jednom pogodio njezin popustljiv izraz. Izraz popuštanja kakvo majka može pokazati prema malom sinu koji uživa u novoj igrački.

Do vraga sa svim tim, ja nisam mali dječak! Nisam tražio majku - sigurno ne takvu vrstu majke. Moja je majka bila privlačna i bez nedostataka, i svi su oko nje, uključujući i njezinog vlastitog sina, uživali pazeći na nju.

Promatrao sam Hermiju nepristrano preko stola.

Tako lijepa, tako zrela, tako intelektualna i načitana! I tako - kako da to kažem? Tako . . . da, ta.ko prokleta dosadna!

Slijedećeg sam jutro pokušao pronaći Jima Corriganu - bez uspjeha. Ostavio sam mu poruku da ću biti kod kuće između šest i sedam, ako može doći na piće. Znao sam da je zaposlen čovjek, i pitao sam se hoće li moći doći, ali pojavio se oko deset minuta do sedam. Dok

sam mu pripremao viski tamarao je uokolo gledajući moje slike i knjige. Napokon je primijetio da bi volio biti mongolski vladar radije nego preopterećeni i prezaposleni policijski liječnik.

- Premda su, rekao bih - dodao je kad se smjestio u naslonjač - prilično trpjeli zbog problema sa ženama. Ja sam barem to izbjegao.

- Znači da nisi oženjen?

- Nikako. Ali nisi ni ti, rekao bih, ako je suditi po udobnoj zbrici u kojoj živiš. Žena bi sve to sredila dok trepneš okom.

Rekao sam mu kako ne mislim da su žene tako loše kako ih on prikazuje.

Odnio sam svoje piće do stolice nasuprot njemu i započeo:

- Sigtuno si se pitao zašto sam te želio tako hitno vidjeti, ali u stvari dogodilo se nešto što bi moglo biti važno za predmet o kojem smo razgovarali kad smo se posljednji put sreli.

- Što je to bilo? . . . Da, naravno. Ono s ocem Gormanom.

- Da, ali prije svega, znači li ti nešto izraz 'Bijeli konj'?

- Bijeli konj . . . Bijeli konj . . . Ne, mislim da ne znači. Zašto?

- Zato što mislim da je moguće da ima veze s anim popisom imena koji si mi pokazao. Bio sam na selu s prijateljima, u mjestu zvanom Much Deeping, i odveli su me u staro svratište, ili ono što je nekad bilo svratište, zvano Bijeli konj.

- Pričekaj malo! Much Deeping? Much Deeping . . . Negdje li to negdje u blizini Bournemoutha? - Otprilike petnaestak milja od Bournemoutha.

- Pretpostavljam da nisi naišao ondje ni na koga tko se zove Venables?

- Naravno da jesam.

- Jesi? - Corrigan se uzbuCieno uspravio. - No, zaista imaš dara za odlaženje na prava mjesta! Kakav je on?

- On je vrlo značajan čovjek. - Da? U kojem smislu?

- Prvenstveno zbog snage svoje ličnosti. Premda uopće ne može hodati jer je prebolio paralizu . . .

Corrigan me naglo prekinuo . . . , - Što?

- Imao je dječju paralizu prije nekoliko godina. Paraliziran je od struka prema dolje.

Corrigan se zavalio natrag u naslonjač s izrazom nezadovoljstva.

- To sve ruši! I mislio sam da je previše dobro da bi bilo istinito.

- Ne razumijem o čemu govoriš.

- Morao bi se sastati s inspektorom Lejeuneom - rekao je Corrigan. - Njega bi zanimalo što mu imaš reći. Kad je Gorman ubijen, Lejeune je zatražio informaciju od svakoga tko ga je vidio na ulici one noći. Većina je odgovora bila beskorisna, kao i obično. Ali pojavio se apotekar po imenu Osborne koji ima radnju u onom kraju. Rekao je da je vidio Gormana kako prolazi kraj apoteke one noći, a također je vidio i nekog čovjeka koji ga je slijedio - naravno tada o tome nije razmišljao na takav način. Ali uspjelo mu je opisati tog čovjeka prilično određeno, doimao se sasvim sigurnim da bi ga mogao prepoznati. Dakle, prije nekoliko dana Lejeune je dobio pismo od tog Osbornea. U mirovini je i živi u Bournemouthu. Bio je na nekoj lokalnoj proslavi i rekao je da je tamo vidio onog čovjeka. Bio je na proslavi u invalidskim kolicima. Osborne je pitao tko je on i rekli su mu da se zove Venables.

Pogledao me je upitno. Kimnuo sam.

- Sasvim točno - rekoh. - To je bio Venables. Bio je na proslavi. Ali on nije mogao biti čovjek koji je hodao ulicom u Paddingtonu slijedeći oca Gormana. To je fizički nemoguće. Osborne je pogriješio.

- Opisao ga je vrlo detaljno. Visok oko šest stopa, velik kukasti nos i izražena Adamova jabučica. Točno?

- Da. To odgovara Venablesu. Ali svejedno...

- Znam. Gospodin Osborne ne mora onako dobro prepoznavati ljude kako misli da može. Očito je bio zaveden slučajnom sličnošću. Ali uznemirujuće je što si izašao sa svojom pričom baš o tom kraju - pričajući o nekakvim bijelim konjima. što je taj bijeli konj? Da čujemo tvoju priču.

- Nećeš vjerovati - upozorio sam ga. - Ni ja sam zapravo ne vjerujem.

- Hajde, da čujemo.

Ispričao sam mu o svojem razgovoru s Thyrzom Grey.

Njegova je reakcija bila neposredna. - Kakva neizreciva budalaština!

- Jest, zar ne?

- Naravno da je! što je s tobom, Mark? Bijeli pjetlići. Zrtve, pretpostavljam! Medij, lokalna vještica, srednjovjekovna seoska usidjelica koja može odaslati zrake smrti garantirano ubitačne. To je ludo, ludo - apsolutno ludo!

- Da, ludo je - rekoh mračno.

- Oh, prestani se slagati sa mnom, Mark! Kad to činiš imam osjećaj da u tome ima nečega. Ti vjeruješ da u tome ima nečega, zar ne?

- Dopusti mi da ti najprije postavim pitanje. Ona, stvar o tome da svatko ima tajnu želju ili potrebu za smrću. Ima li u tome kakve

naučne istine?

Corrigan je oklijevao trenutak, zatim progovori:

- Ja nisam psihijatar. Samo u povjerenju, mislim da je polovica tih ljudi pomalo luda. Puni su teorija. I idu zaista predaleko. Mogu ti reći da policija uopće ne voli psihijatre kao stručne svjedoke koje obrana uvijek dovodi da bi objasnili kako netko nije kriv zato što je zbog novca ubio neku bespomoćnu staru ženu.

- Ti više voliš svoju teoriju o žlijezdama? Nacerio se.

- U redu, u redu. I ja sam također teoretičar. Priznajem. Ali iza moje teorije stoji dobar fizički uzrok - ako to ikad uspijem razraditi. No sve te bljezgarije o podsvijesti! Pih!

- Ne vjeruješ u to?

- Naravno da vjerujem. Ali ti momci idu predaleko. Nesvjesna »želja za smrću« i sve to, ima nečega u tome, naravno, ali ni približno toliko koliko oni prikazuju.

- Ali takva stvar postoji - ustrajao sam. - Bit će bolje da odeš i kupiš si knjigu o psihologiji i pročitaš sve o tome.

- Thyrza Grey tvrdi da zna sve što se o tome može znati.

- Thyrza Grey! - Frknuo je kroz nos. - što glupava seoska usidjelica može znati o mentalnoj psihologiji?

- Kaže da zna mnogo.

- Ka.o što sam prije rekao, gluposti!

- To je - primijetih - ono što su ljudi uvijek govorili o svakom otkriću koje se nije slagalo s njihovim priznatim idejama. Rugali su se...

On me prekide.

- Znači ti si to sve progutao, udicu, nit i mamac.

- Uopće nisam - odvratih. - Samo sam želio znati ima li neke naučne podloge za to. Corrigan je prezirno otpuhnuo.

- Vražja naučna osnova!

- U redu. Samo sam htio znati.

- Još ćeš reći da je ona Zena s kutijom. - Kakva žena i s kakvom kutijom?

- To je samo jedna. od onih ludih priča koje se pojavljuju s vremena na vrijeme - iz Nostradamusa. Neki će ljudi zaista svašta progutati.

- Mogao bi mi barem reći kako napredujete s onim popisom imena.

- Momci su mnogo radili, ali za takve stvari treba vremena i dosta rutinskog posla. Prezimena bez adresa i imena nije lako identificirati ili pronaći.

- Pogledajmo to iz drugog kuta. Spreman sam se kladiti s tobom za jednu stvar. Prilično nedavno, recimo tokom prošle godine ili godine i pol, sva su se ta imena pojavila na smrtovnicama. Jesam li u pravu?

Čudno me je pogledao.

- Jesi, ako to ima neke važnosti.

- To je stvar koja im je svima zajednička - smrt.

- Da,, ali to ne mora značiti tako mnogo kako se čini, Mark. Imaš li pojma koliko ljudi umire svakoga dana na Britanskim otocima? A neka su od ovih imena vrlo česta, što nije ni od kakve pomoći.

- Delafontaine - rekoh. - To nije baš uobičajeno ime, zar ne? Mary Delafontaine. Sprovod je bio prošlog utorka, koliko znam.

Dobacio mi je brz pogled.

- Kako to znaš? Vidio si u novinama, pretpostavljam.

- Rekla mi je jedna njezina prijateljica.

- Nema ničega sumnjivog oko njezine smrti. To ti mogu reći.

Zapravo, nije bilo ničega sumnjivog ni u jednom smrtnom slučaju koji je policija ispitala. Da se radilo o onesrećamacc, moglo bi biti sumnjivo. Ali sve su smrti bile savršeno prirodne. Upala pluća, izljev krvi u mozak, tumor na, mozgu, žučni kamenci, jedan slučaj polija, ništa ni najmanje sumnjivo.

Kimnuo sam.

- Ne nesreća - rekoh. - Ne trovanje. Tek obična bolest koja dovodi do smrti. Upravo kao što tvrdi Thyrza Grey.

- Hoćeš li zaista reći da ta žena može, kod nekoga koga nikad nije vidjela, izazvati upalu pluća od koje će umrijeti?

- Ja to neću reći. Ona je rekla. Ja mislim da je to fantastično i volio bih vjerovati da je nemoguće. Ali postoje neki čudni čimbenici. Ono usputno spominjanje Bijelog konja - u vezi s uklanjanjem nepoželjnih osoba. Postoji mjesto koje se zove Bijeli konj - i žena koja tamo živi doslovno se hvališe da je takvo nešto moguće. U susjedstvu živi čovjek koji je prepoznat, vrlo odlučno, kao osoba koja je slijedila oca Gormana one noći kad je ubijen, one noći kad ga je pozvala umiruća žena, a nju su opet čuli kako govori o »velikoj zloći<i. Prilično mnogo koincidencija, zar ne misliš?

- Onaj čovjek nije mogao biti Venables jer je on, prema tvojoj tvrdnji, paraliziran već godinama.

- Zar nije moguće, s medicinskog stanovišta, da ta paraliza bude lažna?

- Naravno da nije. Udovi bi atrofirali.

- Čini se da je time onda riješeno ovo pitanje - suglasio sam se, uzdahnuvši. - Šteta. Ako postoji organizacija - ne znam točno kako da je nazovem - koja se specijalizirala u uklanjanju ljudi, Venables je pravi čovjek koji bi je mogao voditi. Stvari koje ima u onoj svojoj kući ukazuju na fantastično bogatstvo. Odakle potječe taj novac?

Šutio sam trenutak i zatim rekao:

- Svi ti ljudi koji su umrli - normalno, u svojim krevetima - jesu li oni imali nekoga tko bi bio na dobitku njihovom smrću?

- Uvijek je netko na dobitku kad druga osoba umre, u većoj ili manjoj mjeri. Nije bilo izrazito sumnjivih okolnosti, ako je to ono što misliš.

- Pa nije baš to. - Lady Hesketh-Dubois, kao što vjerojatno znaš, ostavila je oko pedeset tisuća nakon odhitka poreza. Naslijedili su je nećak i nećakinja. Nećak živi u Kanadi. Nećakinja je udata i živi na sjeveru Engleske. Obojici je novac dobrodošao. Thomasini Tuckerton je otac ostavio veliki bogatstvo. Ako umre neudata pri je dvadeset i jedne godine imetak se vraća njezinoj maćehi. Čini se da je maćeha sasvim ispravna osoba. Zatim je tu tvoja gospođa Delafontaine - novac je ostavila sestričnici . .

- Ah da. A sestrična? - U Keniji s mužem.

- Svi su divno odsutni - prokomentirao sam.

Corrigan me je pogledao negodujući.

- Od tri Sandforda koja su zagrizla ledinu, jedan je ostavio ženu mnogo mlađu od sebe koja se ponovo udala, prilično brzo. Oboljeli Sandford bio je rimokatolik i nije joj htio dati razvod. Čovjek koji se zvao Sidney Harmondsworth umro je od izljeva krvi u mozak, a u Yardu su ga sumnjivali da je povećavao svoj prihod ucjenjivanjem.

Neki ljudi na visokim položajima mora da su dobrano odahnuli što ga više nema.

- Rezultat onoga što si rekao jest da su sve one smrti donijele nekome koristi. A što je s Corriganom?

Corrigan se namrštio.

- Corrigan je obično prezime. Mnogo je Corriganu umrlo, ali smrt nijednoga nije donijela nikome neke posebne koristi, koliko mi znamo.

- Dakle, to je u redu. Ti si slijedeća moguća, žrtva. Dobro pripazi na sebe!

- Hoću. I nemoj misliti da će me tvoja endorska vještica uništiti činom na želucu ili španjolskom gripom. Neće prekaljena liječnika!

- Slušaj, Jim. želim provjeriti tu tvrdnju Thyrze Grey. Hoćeš li mi pomoći?

- Ne, neću! Ne mogu razumjeti da se pametan obrazovan momak poput tebe daje obmanuti takvim glupostima.

Uzdahnuo sam.

- Ne možeš li upotrijebiti neku drugu riječ? Od ove sam već umoran.

- Bezvezarija, ako ti se više sviđa. - Pa, ne sviđa mi se mnogo više.

- Baš si tvrdoglav momak, zar ne, Mark? - Kako vidim - rekoh - netko mora biti!

10. poglavlje

Glendower Close bio je potpuno nov. Oblikovao je nejednolik polukrug na donjem dijelu kojega su zidari još radili. Otprilike na sredini nalazila su se vrata s natpisom Everest.

Uz rub vrta vidjela se nagnuta prilika koja je sadila lukovice i koju je inspektor Lejeune bez poteškoća prepoznao kao Zachariaha Osborna. Otvorio je vrata i ušao. Gospodin Osborne se uspravio i okrenuo da bi vidio tko je ušao na njegov posjed. Prepoznavši posjetioca, već ionako rumeno lice oblilo mu se žarčim crvenilom zadovoljstva. Gospodin Osborne na selu bio je vrlo sličan gospodinu Osbornu u svojoj apoteci u Londonu. Nosio je debele sportske hlače i košulju, ali čak je i ta ležernost oduzimala vrlo malo od njegova uredna i dotjerana izgleda. Sjajnu ćelu njegove glave prekrivala je fina rosa znoja. On ju je pažljivo obrisao maramicom prije nego što je prišao da bi pozdravio posjetioca.

- Inspektore Lejeune ! - uzviknuo je radosno. - Ovo mi je velika čast. Zaista je, gospodine. Dobio sam vašu potvrdu da ste primili moje pismo, ali uopće se nisam nadao da ću vas i osobno vidjeti. Dobro došli u moje malo prebivalište. Dobro došli u Everest. Ime vas je možda iznenadilo? Uvijek me je jako zanimala Himalaja. Pratio sam svaki detalj o ekspedicijama na Everest. Kakav trijumf za našu zemlju. Sir Edmund Hilary! Kakav čovjek! Kakva izdržljivost! Kao čovjek koji nikada nije morao osjetiti ni najmanju tjelesnu neugodu, zaista cijenim hrabrost onih koji su krenuli u osvajanje neosvojenih planina ili na plovidbu po zaleđenim morima da bi otkrili tajne polova. Ali udite u kuću, molim vas, i uzmite neko skromno osvježenje.

Pokazujući put, gospodin je Osborne uveo Lejeunea u mali bangalou koji je blistao od urednosti, premda u njemu nije bilo mnogo namještaja.

- Još se nisam sasvim smjestio - objasnio je gospodin Osborne. - Idem na lokalne rasprodaje kad god mogu. Tamo se mogu naći dobre stvari uz samo četvrtinu cijene koju bi čovjek morao platiti u trgovini. A sada, što vam mogu ponuditi? čašu šerija? Pivo? Šalicu čaja? Odmah mogu pristaviti kotlić.

Lejeune se odluči za pivo.

- Evo nas dakle ovdje - kaza gospodin Osborne, vraćajući se trenutak kasnije s dva kositrena vrča do ruba napunjena pivom. - Sjest ćemo i odmoriti se. Everest! Ha, ha! Ime moje kuće ima dvostruko značenje. Uvijek volim male šale.

Zadovoljivši svoje domaćinske dužnosti, gospodin Osborne se nagnu naprijed pun nade. - Moje su vam informacije bile korisne?

Lejeune je ublažio udarac što je više mogao. - Bojim se, ne onoliko koliko smo se nadali. - Ah, priznajem da sam razočaran. Premda, zaista, shvaćam da nema razloga sumnjati kako je gospodin koji je hodao iza oca Gormana neosporno njegov ubojica,. To je stvarno bila prevelika nada. Gospodin Venables je vrlo bogat i ugledan stanovnik ovoga mjesta, koliko sam saznao, i kreće se u najboljim društvenim krugovima.

- Stvar je u tome - poče Lejeune - da čovjek kojega ste vidjeli one određene večeri nije mogao biti gospodin Venables.

Gospodin Osborne se naglo uspravi.

- Oh, ali bio je. Ja u to ni najmanje ne sumnjam. Nikad ne zaboravljam lica.

- Bojim se da ste ovog puta pogriješili odgovori blago Lejeune. - Vidite, gospodin Venables je žrtva polija. Već je više od tri godine paraliziran od struka naniže i ne može hodati.

- Polio! - uzviknuo je gospodin Osborne. Oh, bože, bože . . . Čini se da je onda jasno. Ali ipak . . . Oprostite mi, inspektore Lejeune. Nadam se da se nećete uvrijediti. Je li to zaista tako? Mislim, imate li određene liječničke dokaze da je to tako?

- Da, gospodine Osborne, imamo. Gospodin Venables je pacijent Sira Williama Dugdalea iz Harley Streeta, vrlo uglednog člana društva liječnika.

- Naravno, naravno. Kraljevsko sveučilište iz Edinburgha. Vrlo dobro poznato ime! Oh bože, čini se da sam se strašno prevario. Bio sam tako siguran. I uznemirio sam vas ni za što.

- Ne smijete tako misliti - progovori brzo Lejeune. - Vaša informacija je ipak vrlo vrijedna. Jasno je da čovjek kojega ste vidjeli mora jako nalikovati gospodinu Venablesu, a budući da je gospodin Venables čovjek izrazito neuobičajena izgleda, to je izuzetno vrijedno saznanje. Ne može biti mnogo osoba koje odgovaraju ovom opisu.

- Istina, istina. - Gospodin Osborne se malo razvedrio. - Čovjek iz društva kriminalaca koji je izgledom sličan gospodinu Venablesu. Sigurno ne može biti mnogo takvih. U arhivi Scotland Yarda . . .

Pogledao je inspektora s nadom.

- Možda neće biti baš tako jednostavno reče Lejeune polako. - Čovjek možda nije evidentiran kod nas. A u svakom slučaju, kao što ste upravo rekli, za sada nema razloga pretpostaviti da je baš taj čovjek u bilo kakvoj vezi s napadom na oca Gormana.

Gospodin Osborne je opet izgledao utučeno. - Morate mi oprostiti. Bojim se da su to bile samo moje želje . . . Toliko bih želio da mogu pružiti dokaze na nekom suđenju zbog ubojstva . . . I ne bi bili u stanju da me pokolebaju, uvjeravam vas. Oh ne, čvrsto bih se držao!

Lejeune je šutio, zamišljeno promatrajući svojega domaćina. Gospodin Osborne je odgovorio na nijemi upit.

- Da?

- Gospodine Osborne, zašto biste se čvrsto držali, kao što kažete?

Gospodin Osborne se doimao iznenadenim.

- Zato što sam tako siguran . . . oh - oh da, vidim što mislite. Čovjek nije bio onaj kojim sam ga držao. Zato se nemam prava osjećati sigurnim. Ali ipak se osjećam . . .

Lejeune se nagnuo naprijed.

- Možda ste se pitali zašto sam danas došao k vama. Dobivši liječničku potvrdu da čovjek kojega ste vidjeli nije mogao biti gospodin Venables, zašto sam onda ovdje?

- Upravo tako. Dobro, inspektore Lejeune, zašto ste došli?

- Došao sam - odgovori Lejeune - jer me je impresionirala vaša uvjerenost da ste prepoznali pravog čovjeka. Htio sam znati na čemu se osniva vaša sigurnost. Bila je maglovita noć, sjećate se. Bio sam u vašoj apoteci. Stajao sam gdje ste i vi stajali, na pragu, i gledao preko ulice. Činilo mi se da po onakvoj maglovitoj noći lik na onoj udaljenosti nije mogao biti jasan, da bi bilo gotovo nemoguće jasno razlikovati crte lica.

- U izvjesnom smislu, naravno, vi imate potpuno pravo. Magla se zaista spuštala. Ali dolazila je, ako me razumijete, u krpama. S vremena na vrijeme na nekim se mjestima raščistila. Tako je bilo i u trenutku kad sam vidio oca Gormana kako brzo korača suprotnim pločnikom. Zbog toga sam tako jasno vidio i njega i čovjeka koji je išao odmah iza njega. Štoviše, upravo kad mi je drugi čovjek došao točno nasuprot, kresnuo je upaljač da bi upalio cigaretu. Njegov je profil u tom trenutku bio vrlo jasan - nos, brada, izražena Adamova jabučica. Pomislio sam da je to čovjek vrlo osebujna izgleda. Nikad ga prije nisam vidio. Sjetio bih ga se da je nekad bio u mojoj apoteci. Tako, vidite . . .

Gospodin Osborne se prekide.

- Da, vidim - odgovori Lejeune zamišljeno. - Brat - predložio je gospodin Osborne s nadom. - Možda blizanac? To bi moglo biti rješenje.

- Dva jednaka blizanca? - Lejeune se nasmijao i potresao glavom. - To je divno rješenje za romane, ali u stvarnom životu. - Opet je potresao glavom. - Ne događa se, znate. Zaista se ne događa.

- Ne . . . Ne, pretpostavljam da se ne događa. Ali možda običan brat. Vrlo velika sličnost. Gospodin Osborne je s nadom pogledao inspektora.

- Koliko mi možemo ustanoviti - Lejeune je govorio pažljivo - gospodin Venables nema brata.

- Koliko vi možete ustanoviti? - ponovio je gospodin Osborne.

- Premda Britanac po narodnosti, rodio se u inozemstvu i roditelji su ga doveli u Englesku kad mu je bilo jedanaest godina.

- Znači da tada ne znate zapravo mnogo o njemu? O njegovoj porodici, mislim?

- Ne znamo - odgovori zamišljeno Lejeune. - Nije lako otkriti nešto o gospodinu Venablesu - ako se, naime, ne ode k njemu i pita ga - a mi nemamo osnove da to učinimo.

Govorio je oprezno. Bilo je načina da se stvari saznaju i bez toga da se ide pitati, ali nije imao namjere da to kaže gospodinu Osborneu.

- Znači kad ne bi bilo medicinskog dokaza - rekao je ustajući - vi biste bili sigurni u svoju identifikaciju?

- Oh, da - odgovori Osborne idući za njim. - To mi je zapravo hobi, znate, pamćenje lica. - Zahihotao je. - Mnoge sam mušterije

iznenadio time. »Kako vaša astma? rekao bih nekome, i taj bi bio sasvim iznenađen. Bili ste ovdje prošlog ožujka, rekao bah, »s receptom dra Hargreavesa«. I tko ne bi bio iznenađen! Mnogo mi je koristilo u poslu. Ljudima je drago kad ih se sjetite, premda nisam tako dobro pamtio imena kao lica. Počeo sam od toga stvarati hobi kad sam bio sasvim mlad. Ako to Royalty može učiniti, znao bih si govoriti, možeš i ti, Zachariah Osborne! Nakon nekog vremena išlo je samo od sebe. Uopće nije trebalo nikakvog napora.

Lejeune uzdahnu.

- Volio bih da na sudu imam svjedoka poput vas - rekao je. - Identifikacija je uvijek varav posao. Većina ljudi ne može vam reći uopće ništa. Govore stvari kao, »Oh, povisok, mislim. Svijetle kose - pa, ne jako svijetle, nešto srednje. Obično lice. Oči plave - ili sive ili možda smeđe. Sivi kišni ogrtač, a mogao je biti i tamnoplavi«.

Gospodin Osborne se nasmijao.

- Nisu baš povoljne za vas takve stvari.

- Iskreno, svjedok poput vas bio bi bogom dan!

Gospodinu Osborneu je očito bilo drago.

- To je talent - rekao je skromno. - Ali znate, ja sam njegovao taj talent. Znate onu igru koja se igra na dječjim zabavama - u sobu se unese mnogo predmeta na poslužavniku i da se nekoliko minuta da ih zapamte. Uvijek sam mogao pogoditi sve stvari. To uvijek iznenađuje ljude. Kako je to divno, kažu. Ali to nije divno. To je vještina. Dolazi s praksom. - Zahihotao je. - Nisam ni loš opsjenar. Znam dobro zabaviti djecu za Božić. Oprostite, gospodine Lejeune, što imate u džepiću na prsima?

Nagnuo se naprijed i izvukao rnalu pepeljaru. - No, no, gospodine, i vi mi radite u policiji! Od srca se nasmijao i Lejeune mu se pridruži.

Tada gospodin Osborne uzdahnu.

- Ovo je lijepa kućica, gospodine. Čini se da su susjedi ugodni i prijateljski naklonjeni. To je život kakvom sam se veselio godinama, ali priznat ću vam, gospodine Lejeune, da mi nedostaje zanimljivost mojeg posla. Uvijek je netko dolazio i odlazio. Tipovi, znate, mnogo tipova za proučavanje. Veselio sam se što ću imati mali komad vrta, a osim toga zanimaju me mnoge stvari. Leptiri, kao što sam vam rekao, i s vremena na vrijeme, promatranje ptica. No zaista sam shvatio da mi mnogo nedostaje ono što bih mogao nazvati ljudskim elementom.

- Veselio sam se i putovanjima u inozemstvo. Da, otišao sam na vikend u Francusku. Bilo je sasvim lijepo, moram reći . . . , ali osjetio sam, vrlo snažno, da je za mene zaista dovoljna Engleska. Nije mi prijala strana kuhinja, to je jedna stvar. Nemaju uopće pojma, barem koliko sam ja mogao vidjeti, kako se pripremaju jaja sa slaninom.

Ponovo je uzdahnuo.

- To vam samo pokazuje kakva je ljudska priroda. Beskrajno sam se veselio mirovini, jesam zaista. A sada, znate li da se stvarno poigravam idejom da kupim mali udio u farmaceutskom poslu ovdje u Bournemouthu - tek toliko da se imam čime zanimati, neće biti potrebno vezati se za dućan čitave dane. Ali opet bih se osjetio u središtu zbivanja. I s vama će biti isto tako, reka.o bih. Stvarat ćete planove unaprijed, ali kad dode vrijeme, nedostajat će vam uzbuđenja vašeg sadašnjeg života.

Lejeune se nasmiješio.

- Život policajca nije onako romantično uzbudljiv kao što mislite, gospodine Osborne. Vi imate amatersko mišljenje o kriminalu. Većinom je to dosadna rutina. Ne lovimo uvijek kriminalce, niti ne slijedimo misteriozne tragove. To zaista može biti posve dosadan posao.

Gospodin Osborne je izgledao kao da baš nije uvjeren.

- Vi bolje znate - rekao je. - Do viđenja, gospodine Lejeune, i zaista mi je žao što vam nisam mogao pomoći. Ako mogu nešto - bilo kada

. . .

- Svakako ću vam javiti - obeća mu Lejeune.

- Onog dana na proslavi činilo se da je to takva šansa - promrmlja Osborne tužno.

- Znam. Šteta što je liječnički iskaz tako određen, ali čovjek ne može zanemariti takvu stvar, je li tako?

- Dakle . . .

Gospodinu Osbornu je riječ ostala u zraku, ali Lejeune to nije zapazio. žustro se udaljao. Gospodin Osborne je stajao na ulazu gledajući za njim.

- Liječnički iskaz - rekao je. - Doktori, zaista! Kad bi on znao samo polovicu onoga što ja znam o liječnicima - nevinašca, to su oni. Ah, ti doktori!

11. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

Najprije Hermia. Sada Corrigan.

U redu, znači da pravim budalu od sebe! Prihvatio sam budalaštinu kao pravu istinu. Ona me prijetvorna žena Thyrza Grey hipnotizirala i prihvatio sam onu zbrku budalaština. Bio sam lakovjeran, praznovjeran magarac.

Odlučio sam da zaboravim cijelu tu prokletu stvar. Uostalom, kakve je to uopće veze imalo sa mnom?

Ali ipak su mi se stalno vraćali odjeci uznemirenih riječi gospođe Dane Calthrop.

- Ali vi morate nešto učiniti! Sve je to u redu - govoriti tako.

- Potrebno je da vam netko pomogne . . . Trebao sam Hermiju. Trebao sam Corriganu. Ali ni jedno od njih nije htjelo sudjelovati. Nije bilo nikoga drugoga.

- Osim...

Sjeo sam da bih razmislio o ideji.

Na iznenadan poriv pođoh do telefona i nazvah gospodu Oliver.

- Halo. Ovdje Mark Easterbrook.

- Da?

- Možeš li mi reći kako se zvala djevojka koja je bila u gostima kod Rhode za vrijeme proslave?

- Mislim da mogu. Da vidim . . . Da, naravno, Ginger. Tako se zvala.

- To znam. Mislim njezino drugo ime. - Kakvo drugo ime?

- Sumnjam da je krštena kao Ginger. I sigurno ima prezime.

- Da, naravno. Ali nemam pojma kako glasi čini se da danas nitko ne spominje prezimena. Tada sam je prvi put srela. - Nakon male pauze gospođa Oliver nastavi: - Morat ćeš nazvati Rhodu i upitati je.

Ta mi se ideja nije svidjela. Nekako mi je bilo neugodno.

- Ne mogu to učiniti - rekoh.

- To je savršeno jednostavno - hrabrila me gospođa Oliver. - Samo reci da si izgubio njezinu adresu i da se ne možeš sjetiti imena, a da si obećao kako ćeš joj poslati jednu od svojih knjiga, ili ime dućana koji prodaje jeftin kavijar, ili joj želiš vratiti maramicu koju ti je posudila kad ti je neki dan prokrvario nos, ili javiti adresu bogatog prijatelja koji želi dati restaurirati sliku. Hoće li nešto od toga odgovarati? Ako želiš, mogu smisliti još.

- Jedno od toga će izvrsno odgovarati uvjerih je.

Prekinuo sam vezu, nazvao 100 i odmah dobio Rhodu.

- Ginger? - reče Rhoda. - Ona živi u Mewsu. Calgary Place. Četrdeset pet. Pričekaj trenutak. Dat ću ti i telefonski broj. - Otišla je i vratila se za minutu. - To je Capricorn 35987. Zapisao si?

- Jesam, hvala. Ali nemam njezino ime. Nisam ga nikad čuo.

- Njezino ime? Oh, misliš prezime. Corrigan. Katherine Corrigan. Što si rekao?

- Ništa. Hvala, Rhoda.

Činilo mi se to čudnom koincidencijom. Corrigan. Dva Corriganana. Možda je to bio loš znak. Nazvao sam Capricorn 35987.

II

Ginger je sjedila preko puta mene za stolom kod Bijelog kakadua gdje smo se sreli da popijemo piće. Izgledala je osvježavajuće isto kao i u Much Deepingu - razbarušena gomila crvene kose, privlačno pjegavi obrazi i žive zelene oči. Nosila je svoju londonsku umjetničku uniformu, uske hlače, kaputić od džerseja i crne vunene čarape, ali inače je bila ista Ginger. Vrlo mi se svidjela.

- Morao sam se prilično namučiti da vas pronađem - rekoh. - Vaše prezime, adresu, telefonski broj, ništa nisam znao. Imam jedan problem.

- Tako uvijek kaže moja dvorkinja. To obično znači da joj moram kupiti novu krpnu za suđe ili četku za sagove, ili nešto takvo.

- Nećete morati ništa kupovati - uvjerih je. Tada sam joj ispričao. Priča nije bila tako duga kao ona koju sam ispričao Hermiji, jer je već poznavala Bijelog konja i njegove stanovnice. Skrenuo sam pogled s nje kad sam završio. Nisam želio vidjeti reakciju. Nisam želio vidjeti pritajeno zabavljanje ili potpuno nevjerovanje. Sve je zvučalo još idiotskije nego ikada prije. Nitko (osim gospođe Dane Calthrop) ne bi o tome mogao misliti poput mene. Vilicom sam crtao razne figure na plastikom presvućenom stolu.

Ginger je žustro progovorila. - To je sve, zar ne?

- To je sve - priznah.

- I što ćete poduzeti? Naravno da netko mora nešto učiniti! Ne možemo dopustiti postojanje nekoj organizaciji koja ubija ljude a da pri tome ništa ne poduzmemo.

- Ali što mogu učiniti?

Došlo mi je da joj padnem oko vrata i poljubim je.

Pijuckala je pernod i mrštila se. Obuze me toplina. Više nisam bio sam.

- Morat ćete otkriti što sve to znači - progovori zamišljeno.

- Slažem se. Ali kako?

- Čini se da postoje neki putokazi. Možda vam ja mogu pomoći.

- Hoćete li? Ali što je s vašim poslom?

- Mnogo se toga može učiniti izvan radnog vremena. Opet se mrštila, razmišljajući.

- Ona djevojka - reče napokon. - Ona koju ste upoznali na večeri nakon Old Vica. Poppy ili tako nekako. Ona zna nešto, sigurno zna kad je ono rekla.

- Da, ali prestrašila se i povukla kad sam joj pokušao postavljati pitanja. Bojala se. Sigurno neće htjeti govoriti.

- Tu ja mogu pomoći - reče Ginger uvjereno. - Reći će mi stvari koje vama ne bi htjela. Možete li urediti da se upoznamo? Recimo, vaš prijatelj i mi dvije? Da odemo na neku predstavu ili večeru? - Tada me upitno pogleda. - Ili bi to bilo previše skupo?

Uvjerih je da mogu podnijeti trošak.

- A što se vas tiče - Ginger je trenutak razmišljala. - Vjerujem - rekla je polako - da biste trebali početi od Thomasine Tuckerton.

- Ali kako? Ona je mrtva.

- Ali netko je želio njezinu smrt, ako su vaše ideje ispravne! I uredio je to s Bijelim konjem. Čini se da postoje dvije mogućnosti. Ili maćeha, ili djevojka s kojom se potukla kod Luigija i kojoj je preotela momka. Vjerojatno se željela udati za nj. To ne bi odgovaralo maćehi, ili drugoj djevojci, ako je bila ludo zaljubljena u mladića. Obje su mogle otići do Bijelog konja. To bi mogao biti trag. Kako se zvala djevojka, ako znate?

- Mislim da je bila Lou.

- Pepeljastosiva ravna kosa, srednje visine, prilično prsata?

Rekoh da je opis točan.

- Mislim da sam je upoznala. Lou Ellis. I sama ima dosta novca . . .

- Nije tako izgledala.

- I ne izgledaju tako, ali ona ga ipak ima. U svakom slučaju, mogla bi si dozvoliti da plati usluge Bijelog konja. Pretpostavljam da to ne čine besplatno.

- Teško bi se moglo zamisliti.

- Vi ćete se morati latiti maćeha. Bit će vam lakše nego meni.

- Ne znam ništa o njoj, niti gdje stanuje. - Luigi zna nešto o Thommynoj kući. Znat će u kojem kraju živi, pretpostavljam. Ostatak ćete saznati ako pregledate nekoliko imenika. Ali kakve smo budale! Vidjeli ste obavijest o njezinoj smrti u Timesu. Trebate samo pronaći taj broj.

- Bit će mi potreban neki razlog da bih mogao ići uznemirivati maćehu - rekoh zamišljeno.

Ginger reče da će to biti lako.

- Va ste netko - istakla je. - Povjesničar, predavač, učenjak. Gospođa Tuckerton će biti impresionirana i vjerojatno će joj vrlo laskati poznanstvo s vama.

- A razlog posjete?

- Nešto zanimljivo u vezi s njezinom kućom? - predloži Ginger neodređeno. - Sigurno ima nešto ako je kuća stara.

- Nema nikakve veze s razdobljem koje ja proučavam - odbio sam.

- Ona to neće znati - kaza Ginger. - Ljudi uvijek misle da sve što je starije od sto godina mora zanimati povjesničare ili arheologe. Ili da uzmete neku sliku? Sigurno ima nekakvih starih slika. U svakom slučaju, zakažite joj sastanak i dodite i laskajte joj i budite šarmantni, tada kažite da ste upoznali njezinu kćer - njezinu pokćerku - i recite kako je to tužno itd . . . I tada, iznenada, spomenite Bijelog konja. Budite malo zloćudni ako možete.

- I tada?

- I tada promatrajte reakciju. Ako sasvim iznenada spomenete Bijelog konja, i ako ona ima nečistu savijest, potpuno sam sigurna da će se odati nekim znakom.

- I ako to učini, što zatim?

- Važno je što ćemo tada znati da smo na pravom tragu. Kad smo jednom sigurni, ta da možemo punom parom naprijed.

Zamišljeno je kimnula.

- Ima još nešto. što mislite, zašto vam je ona Greyeva ispričala sve one stvari! Zašto je bila tako susretljiva?

- Najjednostavniji je odgovor: zato što je luda.

- Ne mislim to. Mislim, zašto vama? Baš vama? Pitam se nije li to možda u nekoj vezi? - U vezi s čim?

- Pričekajte samo malo, dok sredim ideje. Čekao sam. Ginger je dva puta odlučno kimnula i tada počela govoriti.

- Pretpostavimo, samo pretpostavimo, da je to teklo ovako. Djevojka Poppy zna neodređeno sve o Bijelom konju, ne iz osobnog iskustva, već po pričanju. Čini se da je ona djevojka koju u razgovorima baš ne zapažaju previše, ali je vrlo vjerojatno da zapamti mnogo više nego bi netko pretpostavio. Priglupi ljudi su prilično često takvi. Možda je netko prisluškivao onom vašem razgovoru i zaprijetio joj. Slijedećeg ste dana došli i postavljali joj pitanja i ona se prestrašila te nije htjela razgovarati. Ali to da ste bili kod nje također se pročulo. Zbog čega ste je ispitavali? Vi niste policajac. Mogući razlog bio bi da ste vi potencijalni klijent.

- Ali sigurno . . .

- To je logično, kažem vam. čuli ste da se priča o tome, želite saznati, radi vlastitih ciljeva. Zatim se pojavljujete na priredbi u Much Deepingu. Dovode vas k Bijelome konju, vjerojatno zato što ste to tražili - i što se događa? Thyrza Grey odmah započinje poslovne razgovore.

- Rekao bih da je to mogućnost. - Razmišljao sam . . . - Mislite li da može učiniti ono što tvrdi, Ginger?

- Osobno sam sklona kazati kako je to nemoguće. Ali čuda se mogu dogoditi. Posebno kad se radi o hipnozi. Nekome kažu da slijedećeg poslijepodneva izvadi stijenj iz svijeće, i on će to učiniti uopće ne znajući zašto. Eto tako. Ili električne kutije u koje stavite kap krvi i koje vam kažu hoćete li kroz dvije godine dobiti rak. Sve to zvuči prilično lažno, ali možda nije posve lažno. Što se tiče Thyrze, ne smatram da je to istina - aii strašno se bojim da bi moglo biti!

- Da - rekoh sumorno - to je vrlo dobro objašnjenje.

- Mogla bih nešto pokušati s Lou. Znam i mnoga mjesta gdje bih mogla naletjeti na nju.

I Luigi bi mogao znati neke stvari. Ali prva je stvar - dodala je - doći u vezu s Poppy.

To se prilično lako uredilo. David je tri iduće večeri bio slobodan, dogovorili smo se da odemo na neku predstavu i on je stigao s Poppy. Kasnije smo otišli na večeru u Fantasie i zapazio sam da su se Ginger i Poppy, nakon podužeg odsustva da bi napudrale nos, vratile u izvrsnim odnosima. Prema Gingerinim uputama, nismo razgovarali o kontroverznim temama. Napokon smo se rastali j i odvezao sam Ginger kući.

- Izvještaj nije jako zanimljiv - rekla je ; veselo. - Bila sam s Lou. Usput, čovjek oko kojeg su se posvadile bio je Gene Pleydon. Neugodan čovjek, ako mene pitate. U lovu za zaradom pod svaku cijenu. Sve ga djevojke obožavaju. Ozbiljno je udvarao Lou i tada se pojavila Thommy. Lou kaže da mu uopće nije bilo stalo do nje, već do njezina novca - ali to je vjerojatno ono što je željela misliti. Bilo kako bilo, odbacio je Lou kao staru krpu i ona je, prirodno, bila ogorčena. Ona kaže da se nije radilo o pravo j svadi već samo o ženskim užarenim duhovima.

- Ženski užareni duhovi! Sasvim je počupala Thommy.

- Ja vam samo govorim ono što mi je Lou ; ispričala.

- Čini se da je bila vrlo susretljiva.

- Oh, sve one vole pričati o svojim momcima. Govore svima koji žele slušati. U svakom slu čaju, Lou sad ima drugog mladića - drugu ništariju, rekla bih, ali već je luda za njim. Ne čini mi se da je bila klijent Bijelog konja. Spomenula sam to ime, ali nije reagirala. Mislim da nju možemo odbaciti. I Luigi misli da tu nije bilo bog zna čega. S druge strane, misli da je Thommy ozbiljno shvaćala Genea. A Gene joj je opasno udvarao. A što ste vi učinili u vezi s maćehom?

- Bila je u inozemstvu. Sutra se vraća. Napisao sam joj pismo - zapravo je to učinila moja sekretarica - i zamolio je za sastanak.

- Dobro. Stvari se kreću. Nadam se da se neće sve rasplinuti.

- Ako uopće nekamo stignemo!

- Sigurno hoćemo - reče Ginger uvjeren. - To me je podsjetilo. Da se vratimo na početak svega, smatra se da je otac Gorman ubijen nakon što je pozvan k umirućoj ženi, i da je ubijen zbog nečega što mu je ona rekla ili priznala. što se dogodilo s tom ženom? Je li umrla? I tko je ona bila? Tu mora da postoji nekakav putokaz.

- Umrla je. Zapravo ne znam mnogo o njoj. Mislim da se zvala Davis.

- Pa, ne biste li mogli saznati nešto više? - Vidjet ću što mogu učiniti.

- Ako bismo uspjeli saznati nešto o njoj, možda bismo mogli otkriti kako je saznala ono što joj je bilo poznato.

- Shvaćam što mislite.

Slijedećeg jutra rano nazvao sam Jima i postavio mu pitanje.

- Da vidiino. Malo smo odmakli naprijed, ali ne mnogo. Davis nije bilo njezino pravo pre zime, zbog toga nam je trebalo malo više vremena da saznamo podatke o njoj. Trenutak, zapisao sam neke stvari . . . Da, evo ih. Zvala se Archer, a muž joj je bio sitni varalica. Napustila ga je i ponovo uzela djevojačko prezime.

- Kakav varalica je bio Archer? I gdje je sada?

- Oh, sasvim sitan. Krao je stvari iz robnih kuća. Beznačajne sitnice. Nekoliko puta osudivan. Sad je mrtav.

- Dakle, slaba korist od toga.

- Točno. Prije nego je umrla, gospođa je Davis radila u poduzeću K. R. K. (Klasifikacija reakcija kupaca). Nisu znali ništa o njoj niti o njezinoj prošlosti.

Zahvalio sam mu i spustio slušalicu.

12. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Nakon tri dana nazvala me je Ginger.

- Imam nešto za vas - rekla je. - Ime i adresu. Zapišite.

Izvadio sam notes. - Recite.

- Bradley je ime, a adresa je Municipal Square Buildings sedamdeset osam, Birmingham. - Vrag me odnio ako znam što je to!

- Bog zna! Ja ne znam. Sumnjam da i Poppy zaista zna!

- Poppy? Je li to . . . ?

- Jest. Ozbiljno sam obrađivala Poppy. Rekla sam vam da bih mogla nešto izvući iz nje ako pokušam. Kad sam je jednom smekšala, bilo je lako.

- Kako vam je to uspjelo? - upitah znatiželjno.

Ginger se nasmijala.

- Djevojačka posla. Ne biste razumjeli. Stvar je u tome da se uopće ne računa ono što jedna djevojka kaže drugoj. To nije važno.

- Sve u okviru sindikata, da tako kažem?

- Možete se i tako izraziti. No, ručale smo zajedno i malo sam brbljala o svojem ljubavnom životu - i raznim preprekama - oženjen čovjek s nemogućom ženom, katolik, ne bi mogao dobiti rastavu, život mu je bio pakao. I tako je žena invalid, uvijek u bolovima, ali već godinama neće umrijeti. A zaista bi bilo mnogo bolje za nju kad bi mogla umrijeti. Rekla sam da sam ozbiljno pomišljala na Bijelog

konja, ali ne znam kako da dospijem onamo i bi li to bilo skupo. Poppy je rekla kako misli da bi bilo. Čula je da su strahovito skupi. A ja sam rekla, »Dobro, očekujem neko nasljedstvo.« to je točno, znate, imam praujaka - vrlo dragog i bilo bi mi žao da umre, ali ta mi je činjenica korisno poslužila. Možda bi oni, rekla sam, pristali da malo pričekaju? Ali kako se to može urediti? I tada je Poppy izašla s imenom i adresom. Rekla je da moram otići najprije k njemu, da sredim poslovnu stranu.

- To je fantastično! - reko. - Zaista jest.

Oboje smo trenutak šutjeli. Reko s nevjericom:

- Sve vam je to rekla sasvim otvoreno? Najed se činilo da je . . . prestrašena?

Ginger kaza nestrpljivo:

- Ne razumjete. To što je rekla meni nije važno. A osim toga, Mark, ako je ono što mislimo istina, posao se mora na neki način reklamirati, zar ne? Mislim, moraju željeti nove klijente«.

- Ludi smo šta vjerujemo u nešto takvo.

- U redu. Ludi smo. Hoćete li ići u Birmingham posjetiti gospodina Bradleyja?

- Hoću - odgovorih. - Posjetit ću gospodini; na Bradleyja. Ako postoji.

Jedva sam vjerovao da postoji. Ali prevario sam se. Gospodin Bradley je postojao. Municipal Square Buildings bila je ogromna košnica s uredima. Sedamdeset osam je bio na trećem katu. Na staklenim vratima uredno je pisalo crnim slovima: C. R. Bradley, POSREDNIK. A ispod toga, manjim slovima: Molim uđite.

Ušao sam.

Našao sam se u malom predvorju, praznom, a vrata na kojima je pisalo PRIVATNO bila su napola otvorena.

Glas iza njih progovori: - Udite, molim vas.

Unutarnji je ured bio prostran. Imao je pisaći stol, nekoliko udobnih stolaca, telefon, policu s arhivom i gospodina Bradleyja koji je sjedio za stolom.

Bio je to sitan taman čovjek, oštih crnih očiju. Nosio je tamno poslovno odijelo i izgledao je vrlo ozbiljno i ugledno.

- Hoćete li, molim vas, zatvoriti vrata? - rekao je ugodnim glasom. - I sjedite. Ovaj stolac je prilično udoban. Cigaretu? Ne? U redu onda, što mogu učiniti za vas?

Pogledao sam ga. Nisam znao kako da počnem. Nisam uopće imao pojma što da kažem. Mislim da me je samo krajnje očajanje, ili su to možda bile male sjajne oči, navelo da izustim frazu koju sam izrekao.

- Koliko? - rekao sam.

To ga je malo zapanjilo, primijetio sam, ali ne onako kako bi moralo. Nije pretpostavio, kao što bih ja pretpostavio da sam bio na njegovu mjestu, da je u njegov ured došao netko kome nije sve kako treba u glavi.

- No, no, no - rekao je. - Ne gubite mnogo vremena, zar ne?

Ostao sam uporan.

- Kako glasi odgovor?

Lagano je zakimao glavom kao da me kori. - Na takav se način ne razgovara o stvarima. Moramo se držati uobičajenog načina.

Slegoh ramenima.

- Kako želite. Kakav je uobičajeni način? - Još se nismo upoznali, zar ne? Ne znam kako se zovete.

- U ovom trenutku - rekoh - mislim da vam to još ne želim reći.

- Oprezni. - Oprezan.

- To je kvaliteta vrijedna divljenja, ali nije uvijek provediva. Tko vas je poslao k meni? Tko je naš zajednički prijatelj?

- Ni to vam ne mogu reći. Moj prijatelj ima prijatelja koji poznaje vašeg prijatelja. Gospodin Bradley je kimnuo.

- Na taj način dolazi mnogo mojih klijenata - primijeti. - Neki problemi su prilično . . . delikatni. Vi znate čime se ja bavim, pretpostavljam?

Nije imao namjere pričekati na moj odgovor. Požurio je da mi sam objasni.

- Posrednik za konjske trke - rekao je.

Možda vas zanimaju - konji?

Prije zadnje riječi napravio je jedva zamjetljivu stanku.

- Ne zanimaju me trke - rekoh suzdržljivo. - Postoje mnogi aspekti bavljenja konjima. Trke, lov, iznajmljivanje. Mene zanima sportski aspekt. Kladenje. - Trenutak je šutio i zatim primijeti slučajno . . . gotovo suviše slučajno: Mislite li na nekog određenog konja?

Slegnuo sam ramenima i upustio se u rizik. - Na bijelog konja . . .

- Ah, vrlo dobro, izvrsno. Vi sami, ako mogu tako reći, čini se da ste crni konj. Ha, ha! Ne smijete biti nervozni. Zaista nema potrebe da budete nervozni.

- To vi kažete - rekoh prilično grubo. Ponašanje gospodina Bradleyja postalo je još uljudnije i blaže.

- Mogu potpuno shvatati kako se osjećate. Ali mogu vas uvjeriti da ne trebate biti uznemireni. Ja sam advokat . . . oduzeto mi je pravo da se time bavim, naravno - dodao je uzgred na zaista simpatičan način. - Inače ne bih bio ovdje. Ali mogu vas uvjeriti da poznajem zakone. Sve što preporučim savršeno je legalno i otvoreno. To je samo pitanje oklade. čovjek se može kladiti na što god želi, hoće li sutra padati kiša, hoće li Rusi poslati čovjeka na Mjesec, ili hoće li nje gova žena dobiti blizance, Vi se možete kladiti hoće li gaspoda B. umrijeti prije Božića, ili hoće li gospođa C. doživjeti stotu. Kladite se na osnovi svoje procjene ili intuicije ili kako to već želite nazvati. Sasvim jednostavno.

Osjećao sam se točno kao da me neki kirurg ohrabruje prije operacije. Način osobe za konzultacije« gaspodina Bradleyja bio je savršen. Rekoh polako:

- Ne razumijem točno ovaj posao s Bijelim konjem.

- I to vas zabrinjava? Da, to zabrinjava mnoge ljude. Mnoge stvari na nebu i na zemlji, Horacije i tako dalje. Iskreno, ni ja sam ne razumijem. Ali rezultati su tu. Postižu se na najfantastičniji način.

- Kad biste mi mogli reći nešto više o tome . . . ?

Već sam se sasvim uživio u svoju ulogu, bio sam oprezan, zainteresiran - ali prestrašen. To je očito bio stav na kakav je gospodin Bradley često nailazio.

- Poznajete li uopće to mjesto?

Brzo sam donio odluku. Ne bi bilo mudro lagati.

- Ja . . . pa . . . da, bio sam tamo s nekim prijateljima. Odveli su me onamo . . .

- Simpatičan stari pab. Pun povijesnih zanimljivosti. Učinili su čuda preuređujući ga. Znači da ste je upoznali. Moju prijateljicu gospođicu

Grey, mislim?

- Da . . . jesam, naravno. Izvanredna žena. - Zar ne? Jest, zar nije? Točno ste pogodili. Izvanredna žena. I žena izvanrednih moći.

- Stvari koje tvrdi! Sigurno su . . . sasvim . . . ovaj . . . nemoguće?

- Točno. U tome je čitava stvar. Stvari za koje tvrdi da može znati i učiniti nemoguće su! Svatko će to reći. Na sudu, na primjer . . .

Crne sjajne oči prodirale su u me. Gospodin Bradley je ponovio riječi s namjernim naglaskom. - Na sudu, na primjer, cijelu bi stvar ismijali! Kad bi ta žena ustala i priznala ubojstvo, ubojstvo pomoću »daljinskog upravljanja ili osnage volje ili već nekog besmislenog pojma kakve voli upotrebljavati, takvo se priznanje ne bi moglo uzeti ozbiljno! čak kad bi njezina izjava bila i točna (što, naravno, razumni ljudi poput vas i mene ne bi ni na trenutak povjerovali!), zakon joj ne bi mogao ništa. Ubojstvo pomoću daljinskog upravljanja nije ubojstvo u očima zakona. To je samo besmislica. U tome je čitava ljepota stvari, što ćete shvatati ako malo razmislite.

Shvatio sam da sam uvjeren. Ubojstvo počinjeno pomoću okultnih sila nije bilo ubojstvo prema engleskim zakonima. Kad bih unajmio gangstera da počinu ubojstvo nožem ili olovnom palicom, bio bih suučesnik - optužen s njim - jer sam s njim konspirirao. Ali ako angažiram Thyrzu Grey da upotrijebi svoje magijske sposobnosti, te magijske sposobnosti ne bi smatrali ozbiljnima. U tome je, prema gospodinu Bradleyju, bila ljepota cijele stvari.

Čitav se moj prirodni skepticizam pobunio. Vatreno sam uzviknuo:

- Ali do davola s tim, to je fantastično. Ne vjerujem u to. To je nemoguće.

- Slažem se s vama. Zaista. Thyrza Grey je izvanredna žena, i sigurno posjeduje neke izvanredne moći, ali čovjek ne može vjerovati sve što ona tvrdi o sebi. Kao što kažete, previše je

fantastično. U ovo doba čovjek zaista ne može vjerovati da netko može odaslati misli-valove ili što to bilo, preko medija ili sam, sjedeći u kući u Engleskoj, i da će ti valovi izazvati bolest i smrt nekoga na Capriju ili negdje drugdje.

- Ali ona upravo to tvrdi.

- O, da. Naravno da ima neke sposobnosti, ona je škotlandžanka, a takozvano sedmo čulo je karakteristika te nacije. Ono zaista postoji. Ono što stvarno vjerujem, bez ikakve sumnje, jest slijedeće. - Nagnuo se naprijed, impresivno mašući kažiprstom. - Thyrza Grey zna, unaprijed, kad će netko umrijeti. To je dar. I ona ga posjeduje.

Nagnut naprijed, proučavao me. Čekao sam. - Pogledajmo jedan hipotetski slučaj. Netko, vi ili tko drugi, želio bi znati kad će, recimo pratetka Eliza umrijeti. Priznat ćete da je korisno znati takve stvari. U tome nema ničega pokvarenog, ničeg, to je samo stvar poslovnih pogodnosti. Kakve planove stvoriti? Hoće li, recimo, prispjeti kakva korisna svota novca do slijedećega studenoga? Ako biste to tačno znali, mogli biste rezervirati neku vrijednu opciju. Smrt je tako slučajna stvar. Draga stara Eliza mogla bi živjeti, uz pomoć liječnika, još deset godina. Bili biste oduševljeni, naravno, vi je volite, ali bilo bi vrlo korisno znati.

Zastao je i nagnuo se još više naprijed.

- Ovdje ja nastupam. Ja primam oklade. Kladnt ću se na bilo što - svakako pod vlastitim uvjetima. Dolazite k meni. Naravno vi se nećete kladiti da će stara djevojka preminuti. To bi povrijedilo vaše profinjene osjećaje. Zato to drugačije uređujemo. Vi se kladite za izvjestan iznos da će teta Eliza biti živa i zdrava do slijedećeg Božića, ja se kladim da neće biti.

Svjetlucave oči pozorno su me promatrale . . . - Protiv toga se ne može ništa reći, je li tako? Jednostavno. Raspravljamo o toj stvari. Ja kažem da je teti Elizi sudeno da umre, vi kažete da nije. Sastavljamo ugovor i potpisujemo ga. Kažem vam datum. Kažem da

će dva tjedna prije ili poslije tog datum biti sprovod tete Elize. Vi kažete da neće. Ako se pokaže da ste vi u pravu, ja plaćam vama. Ako ste se vi prevarili, plaćete - meni!

Pogledah ga. Pokušao sam se staviti u položaj čovjeka koji želi maknuti s puta bogatu staru damu. Zatim sam to prebacio na ucjenjivača. Lakše se latiti takve uloge. Netko me je godinama cijedio. Više to ne mogu izdržati želim da umre. Nisam ga u stanju sam ubiti, ali dao bih sve - da, sve . . .

Progovorio sam, glas mi je bio hrapav. Uvjerljivo sam glumio svoju ulogu.

- Kakvi su uvjeti?

Ponašanje gospodina Bradleyja naglo se promijenilo. Bilo je veselo, gotovo šaljivo.

- Tu smo dakle, zar ne? Ili bolje, tu ste vi, ha, ha! »Koliko< rekoste. Zaista me prilično za prepastilo. Nikad još nitko nije tako naglo prešao na stvar.

- Kakvi su uvjeti?

- Ovisi. Ovisi o nekoliko različitih faktora. Uglavnom ovisi o iznosu zbog kojega se sve poduzima. U nekim slučajevima ovisi o sredstvima koja su dostupna klijentu. Nepovoljan muž, ili ucjenjivač ili netko sličan, ovisit će o tome koliko klijent može platiti. Ja se ne kladim, da to bude jasno, sa siromašnim klijentima, osim u slučajevima kakve sam spomenuo. U tom slučaju ovisilo bi o bogatstvu tete Elize. Uvjeti su stvar međusobna dogovora. Obojica želimo koristiti od toga, nije li tako? Obično je oklada petsto prema jedan.

- Petsto prema jedan? To je prilično skupo. - Moj ulog je prilično velik. Ako je teta Eliza već na samrti i ako to znate, nećete doći k

meni. Proreći nečiju smrt s točnošću od dva tjedna znači priličan ulog. Pet tisuća funti prema stotinu nije nipošto pretjerano.

- A ako izgubite?

Gospodin Bradley slegnu ramenima. - Onda je loše. Plaćam ja vama.

- A ako ja izgubim, ja vama plaćam. što se događa ako ne platim?

Gospodin Bradley se zavalio u stolicu. Napola je zatvorio oči.

- Ne bih vam to savjetovao - rekao je blago. - Zaista ne bih.

Usprkos blagom tonu, obuzela me drhtavica. Nije izgovorio direktnu prijetnju. Ali prijetnja je bila tu.

Ustadoh i rekoh:

- Ja . . . moram razmisliti.

Gospodin Bradley je opet bio prijazan i uljudan.

- Svakako razmislite. Nikad nemojte previše žuriti. Ako odlučite da to napravimo, vratite se pa ćemo stvar detaljno razraditi. Imate vremena. Uopće nam se ne žuri. Imate vremena.

Izašao sam, a posljednje su mi riječi odjekivale u ušima.

- Imate vremena . . .

13. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Zadatku da razgovaram s gospođom Tuckerton prišao sam s krajnjom odbojnošću. Iako potaknut od Ginger, ipak sam bio daleko od uvjerenja da je to pametan potez. Ponajprije osjećao sam se nedovoljno sposobnim za zadatak koji sam si postavio.

Sumnjao sam u svoje sposobnosti da proizvedem traženu reakciju i bio sam potpuno svjestan da će maskerada biti prozreta.

Ginger, s gotovo zastrašujućom efikasnošću koju je znala pokazati kad bi joj to odgovaralo, dala mi je telefonom nekoliko kratkih uputa.

- To će biti sasvim jednostavno. Kuću je projektirao Nash. Ali nije uobičajenog stila kakav se inače povezuje s njim. Ona je njegov zamah mašte u gotovo gotskom stilu.

- Ali zašto bih ja to želio vidjeti?

- Razmišljate o tome da napišete članak ili knjigu o utjecajima koji su naveli jednog arhitekta da promijeni stil. Nešto takvo.

- To mi zvuči prilično lažno - rekoh.

- Glupost - odvrati Ginger odlučno. - Kad se radi o učenim temama, ili umjetničkim, propovijedaju se i pišu najnevjerojatnije teorije s krajnjom ozbiljnošću, i to čine ljudi od kojih se takve stvari uopće ne bi očekivale. Mogla bih vam navesti čitava poglavlja takvih koještarija.

- Zbog toga biste to vi obavili mnogo bolje od mene.

- E, tu se varate - kaza mi Ginger. - Gospođa Tuckerton vas može potražiti u Tko je tko izdanju i bit će propisno impresionirana. Mene

tamo ne može naći.

Još uvijek nisam bio uvjeren, a i sam u ovom času bio pobijeden.

Kad sam se bio vratio s onog nevjerojatnog razgovara s gospodinom Bradleyjem, Ginger i ja smo se sastali radi vijećanja. Njoj se to činilo manje nevjerojatnim nego meni. Pružila joj se, zaista, vidljiva zadovoljština.

- Time su okončane sumnje oko toga da li te stvari izmišljamo ili ne - naglasila je. - Sada znamo da odista postoji organizacija koja uklanja s puta neželjene ljude.

- Pomoću nadnaravnih sredstava!

- Tako uskogrudno razmišljate. I to zbog onih drangulija i lažnih skara.beja koje nosi Sybil. To vas je zavelo. Čak i da se pokazalo kako je gospodin Bradley opsjenar ili pseudo-astrolog, vi ni onda ne biste bili razuvjereni. Ali budući da se pokazalo kako je on prljav, praktičan mali varalica - tako mi se bar učinilo iz onoga što ste rekli . . .

- Otprilike tako - rekoh.

- Tada je čitava stvar dobila konkretne oblike. Ma kako sumnjivo to zvučalo, one tri žene u Bijelom konju imaju nešto što uspješno djeluje.

- Ako ste tako uvjereni, zašto nam je onda potrebna gospođa Tuckerton?

- Kao dopunska provjera - objasni Ginger. - Mi znamo što Thyrza Grey tvrdi da može učiniti. Znamo kako se obavlja finansijska strana posla. Znamo nešto malo o trima žrtvama. želimo saznati više o klijentima.

- A što ako, gospođa Tuckerton ničim ne pokaže da je bila klijent?

- Tada ćemo morati istraživati na drugome mjestu.

- Naravno, možda ću biti preglup da to dobro obavim.

Ginger kaza da bih morao imati bolje mišljenje o sebi.

I tako sam se našao ovdje, pred ulazom Carraway Parka. Kuća uopće nije imala veze sa stilom Nasha, onakvim kakvim sam ga zamišljao. Zapravo je u mnogočemu bila dvorac umjerenih dimenzija. Ginger je obećala da će mi nabaviti najnovije knjige o Nashovoj arhitekturi, ali nisu stigle na vrijeme pa sam tako došao ovamo nedovoljno pripremljen.

Pozvonio sam i vrata mi je otvorio prilično otrcan čovjek u kaputu od alpake.

- Gospodin Easterbrook? - upitao je. - Gospođa Tuckerton vas očekuje.

Odveo me je u pomno namješteni salon. Nije mi se svidio. Sve je u njemu bilo skupo, ali izabrano bez ukusa. Da su je ostavili na miru, soba bi mogla biti zaista udobna. Bilo je nekoliko dobrih slika, i mnogo loših. Mnogo žutog brokata.

Daljnja umovanja prekinuo je dolazak gospođe Tuckerton. Jedva sam se izvukao iz duboke jarko žute sofe.

Ne znam što sam bio očekivao, ali doživio sam potpun preokret osjećaja. U nje nije bilo ničega zlog; bila je tek sasvim obična mlada ili mlada žena. Nije bila baš zanimljiva žena i nije, pomislio sam, posebno lijepa. Usta su joj, usprkos debelim naslagama ruža, bila tanka i mrzovoljna. Brada malo uvučena. Oči su joj bile blijedoplave i stvarale su dojam da svakoj stvari procjenjuje vrijednost. Bila je od onih žena koje daju premale napojnice portirima i čuvarima toaleta. U svijetu čovjek može naići na velik broj takvih žena, premda sve nisu tako skupo odjevene i tako dobro našminkane.

- Gospodin Easterbrook? - Bila je očito oduševljena mojom posjetom
- Tako mi je drago što sam vas upoznala. Divno je što vas zanima ova kuća. Ja sam naravno znala da ju je sagradio John Nash, muž mi je to rekao, ali nikad nisam ni pomislila da bi se za nju mogla zainteresirati osoba poput vas!

- Pa, vidite, gospođo Tuckerton, ovo nije baš njegov uobičajen stil, i zbog toga je zanimljivo da - ovaj. . .

Uštedjela mi je trud da nastavim.

- Bojim se da sam posve glupa kad se radi o takvim stvarima - arhitekturi, mislim, i arheologiji i sličnome. Ali neka vas ne smeta moje neznanje . . .

Nije me uopće smetalo. Dapače, to mi je bilo vrlo drago.

- Naravno da su sve te stvari strašno zanimljive - rekla je gospođa Tuckerton.

Rekao sam da smo mi specijalisti, naprotiv, vrlo dosadni i da uvijek gnjavimo svojim određenim područjem.

Gospođa Tuckerton je rekla kako je sigurna da to nije istina i upitala me hoću li naprije popiti čaj pa poslije pogledati kuću, ili ću radije najprije u razgledavanje, pa poslije na čaj.

Nismo se bili dogovorili da ću doći na čaj, jer je sastanak zakazan za pola četiri, ali rekoh da bih najprije pogledao kuću.

Provela me je uokolo, cijelo vrijeme živahno čavrljajući, i tako me oslobodila potrebe da izričem bilo kakve sudove o arhitekturi.

Rekla je da je sreća što sam baš sada došao. Kuća se prodavala - »prevelika je za mene otkako mi je umro muž - i vjerovala je da već ima kupca, premda su je posrednici ponudili tek prije tjedan dana.

- Ne bi mi bilo drago da ste je vidjeli praznu. Mislim da u kući treba živjeti, tek je tako možemo točno ocijeniti, zar ne mislite, gospodine Easterbrook?

Meni bi ova kuća bila draža da je prazna i bez stanara, ali naravno da to nisam mogao reći. Upitao sam je namjerava li ostati negdje u blizini.

- Zapravo nisam sasvim sigurna. Najprije ću malo putovati. Otići nekamo na sunce. Mrzim ovu groznu klimu. Mislim da ću zimu provesti u Egiptu. Bila sam tamo prije dvije godine. Divna zemlja, ali mislim da vi znate sve o njoj.

Nisam znao ništa o Egiptu i to sam joj rekao. - Mislim da ste samo skrornni - primijetila je vedro i neodređeno. - Ovo je blagovaonica. Osmerokutna je. To je ispravno, zar ne? Nema pravih kutova.

Rekoh da je sasvim u pravu i pohvalih proporcije.

Kad smo završili razgledavanje, vratismo se u salon i gospođa Tuckerton pozove da donesu čaj. Donio ga je sluga neuredna izgleda. Velik viktorijanski srebrni čajnik očito je trebao čišćenje.

Gospođa Tuckerton uzdahnu kad je sluga napustio sobu.

- Posluga je danas zaista nemoguća. Kad je moj muž umro, bračni par koji je bio kod njega gotovo dvadeset godina nije želio ostati. Rekli su da odlaze u mirovinu, ali kasnije sam čula da su uzeli drugo zaposlenje. Vrlo visoko plaćeno. Ja mislim da je apsurdno plaćati tako visoke nadnice. Kad samo pomislite koliko stoji prehrana i smještaj za poslugu, a da ne govorim o posteljini.

Da, pomislih, škrtica. Blijede oči, stisnute usne - oličenje škrtosti.

Nisam imao nikakvih problema da navedem gospodu Tuckerton na pričanje. Voljela je pričati. Posebno je voljela pričati o sebi. Ubrzo sam, pažljivo slušajući i izgovarajući povremeno pokoju riječ

poticanja, saznao dosta toga o gospodi Tuckerton. Znao sam, štoviše, i stvari koje mi je rekla a da toga nije bila ni svjesna.

Saznao sam da se prije pet godina udala za udovca Thomasa Tuckertona. Ona je bila »mnogo mlađa od njega«. Upoznala ga je u velikom hotelu na obali gdje je bila domaćica kod bridža. Nije bila svjesna da joj se ova činjenica omakla. Imao je kćer u nekoj školi u blizini – a muškarcu je tako teško znati što da radi s djevojkom kad je nekamo izvede.

- Jadni Thomas, bio je tako usamljen . . . Prva mu je žena umrla nekoliko godina prije toga i vrlo mu je nedostajala. Gospođa Tuckerton je nastavila iznositi sliku o sebi. Graciozna ljubazna žena kojoj je bilo žao tog osamljenog starijeg muškarca. Njegovo narušeno zdravlje i njezina odanost.

- Premda, naravno, u zadnjim stadijima njegove bolesti nisam uopće mogla imati vlastitih prijatelja.

Pitao sam se je li bilo kakvih muških prijatelja koje je Thomas Tuckerton smatrao neželjenima. To bi moglo objasniti uvjete njegove oporuke.

Ginger je provjerila te uvjete u Somerset Houseu.

Nešto je ostavio staroj posluži i kumčadi. Ženu je opskrbio dovoljno, ali ne pretjerano darežljivo. Deponirao je za nju stanovitu sumu, a prihode od toga mogla je uživati za života. Najveći dio imetka, koji je bio izražen šestocifrenim brojkama, ostavi je svojoj kćeri Thomasini Tuckerton, a postao bi njezin bez ograničenja kad napuni dvadeset i jednu godinu ili kad se uda. Ako umre neudata prije te dobi, novac do biva njezina maćeha. čini se da nije bilo drugih članova porodice.

Nagrada je bila velika . . . a gospođa Tuckerton je voljela novac . . . To je izbijalo iz nje na sve strane. Bio sam siguran da nikad nije imala vlastita novca prije nego se udala za starog udovca. I tada joj je možda sinula zamisao. Uz invalidnog muža nije mogla živjeti

životom kakvim je željela. Veselila se vremenu kad će biti slobodna, još mlada i bogata više no što je mogla zamisliti i u najfantastičnijem snu.

Oporuka ju je, vjerojatno, razočarala. Sanjala je o nečem boljem od umjerenog prihoda. Zamišljala je skupa putovanja, luksuzna krstarenja, odjeću, nakit, a možda i zadovoljstva koja donosi samo posjedovanje novca i gomilanje u banci. .

Umjesto toga, sav je novac trebala dobiti djevojka! Ona će postati bogata nasljednica. Djevojka koja, vrlo vjerojatno, nije voljela svoju maćehu i koja je to pokazivala s bezosjećajnom grubošću mladosti. Djevojka će postati bogatašica - ako ne . . .

Ako ne . . .? Je li to bilo dovoljno? Jesam li zaista mogao povjerovati da bi plavokoso isprazno stvorenje koje je tako rječito govorilo o beznačajnim stvarima moglo biti u stanju potražiti Bijelog konja i urediti da mlada djevojka umre?

Ne, to nisam mogao povjerovati . . . Svejedno, morao sam obaviti svoj posao. Stoga, rekoh prilično iznenada:

- Mislim, znate, da sam jednom sreo vašu kćerku - vašu pokćerku.

Pogledala me je s mlakim iznenađenjem, premda ne previše zainteresirano.

- Thomasinu? Jeste li? - Jesam, u Chelseaju.

- Oh, Chelsea! Da, može biti . . . - Uzdahnula je, - Ove današnje djevojke. Tako su komplicirane. Čini se da čovjek ne može imati nikakvu kontrolu nad njima. To je vrlo uznemirivalo njezina oca. Ja tu nisam mogla učiniti ništa, naravno. Nikad nije htjela slušati ono što bih joj ja rekla. - Ponovo je uzdahnula.. - Bila je već gotovo odrasla, znate, kad smo se vjenčali. Maćeha . . . - Protresla je glavom.

- Uvijek je u teškom položaju - rekoh suosjećajno.

- Bila sam uviđavna. Činila sam što sam najbolje mogla.

- Siguran sam da jeste.

- Ali nije bilo baš nikakve koristi. Naravno Thom joj nije dopuštao da bude gruba prema meni, ali ona se ponašala onoliko ružno koliko god je smjela. Činila je život gotovo nemogućim. Na neki način osjetila sam olakšanje kad je zahtijevala da napusti kuću, ali nisam znala što Thom o tome misli. Spetljala se s najnepoželjnijim društvom.

- Mogao - mogao sam to zaključiti rekoh.

- Jadna Thomasina - kaza gospođa Tuckerton i popravi nemirni uvojak svoje plave kose. Tada me pogleda. - Oh, ali vi možda ne znate. Umrla je pred mjesec dana. Od encefalitisa, vrlo nenadano. To je bolest koja napada mlade ljude, mislim - to je tako tužno.

- Znao sam da je mrtva - rekoh i ustadoh. - Hvala vam, gospodo Tuckerton, velika vam hvala što ste mi pokazali kuću.

Rukovali smo se i, kad sam već odlazio, okrenuh se.

- Usput - rekoh - mislim da znate Bijelog kanja, zar ne?

Nije bilo nikakve sumnje o tome kakva je reakcija. Panika, čista panika pokazala se u onim plavim očima. Ispod šminke, lice joj je iznenada postalo blijedo i prestrašeno.

Glas joj je bio drhtav i visok.

- Bijeli konj? Što time mislite? Ne znam ništa o Bijelam konju.

Dopustio sam da mi se u očima pojavi umjereno iznenađenje.

- Oh . . . moja pogreška. Postoji jedan vrlo zanimljivih stari pab, u Much Deepingu. Bio sam tamo neki dan i odveli su me da ga vidim. Zgodno su ga preuredili, zadržavši staru atmosferu. Mora da sam

pomislio kako je bilo spomenuto vaše ime - ali možda se raddlo o vašoj pokćerki koja je bila tamo, ili o nekom drugom istog imena. - Zastao sam. - Mjesto ima priličnu reputaciju.

Uživao sam u odlasku. U jednom od ogledala na zidu vidio sam odraz lica gospode Tuckerton. Zurila je za mnom. Bila je vrlo, vrlo prestravljena i točno sam mogao nazrijeti kako si zamišlja godine što nailaze. A taj izgled nije bio veseo.

14. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

- Tako smo sada potpuno sigurni - kaza Ginger.
- I prije smo bili sigurni.
- Jesmo - donekle sigurni. Ali ovo je potkrijepilo stvar.

Nekoliko sam trenutaka šutio. Zamislio sam gospodu Tuckerton kako putuje u Birmingham, kako ulazi u Municipal Square Buildings - i kako se susreće s gospodinom Bradleyjem. Njezino strahovanje i nervozu . . . njegovo dobroćudno tješjenje. Njegovo vješto isticanje kako nema rizika. (A kod gospode Tuckerton bilo bi mu za to potrebno mnogo napora.) Mogao sam je vidjeti kako odlazi, još se ne obavezavši. Ostavljajući vremena da ideja sazrije u njoj. Možda je otišla posjetiti svoju pokćerku, ili je pokćerka došla kući preko vikenda. Mogle su o koječemu razgovarati, mažda je spomenuto vjenčanje. A čitavo je to vrijeme razmišljala o NOVCU - ne o malo novca, o bijednoj svoti - već o mnogo novca, o novcu koji bi joj omogućio da učini sve što je ikada poželjela! I sav će taj novac otići onoj degeneriranoj djevojci loša ponašanja koja lunja barovima u Chelseaju u trapericama i prevelikim vestama, sa svojim nepoželjnim, degeneriranim prijateljima. Zašto bi takva djevojka, djevojka koja nije dobra i koja nikad neće biti dobra, dobile, sav taj lijepi novac?

I zbog toga - još jedna posjeta Birminghamu. Više opreza, više uvjeravanja. Napokon, razgovor o uvjetima. Nesvjesno sam se nasmiješio. Gospodin Bradley nije mogao učiniti sve po svojem. Ona se itekako znala pogadati. Ali na kraju su se sporazumjeli oko uvjeta, propisno su potpisali neke papire i zatim, što?

Na tom se mjestu moja mašta zaustavila. To je bilo ono što nismo znali.

Prenuo sam se iz razmišljanja i primijetio kako me Ginger prornatra.

- Sve ste razradili? - upitala je. - Kako ste znali što sam mislio?

- Počinjem shvaćati način na koji djeluje vaš um. Razradivali ste to, zar ne, slijedili ste je - u Birmingham i dalje kako je sve teklo.

- Jesam. Ali nenadano sam se zaustavio. U trenutku ka.d je sredila stvari u Birminghamu što se tada dogodilo?

Pogledasmo se.

- Prije ili kasnije - rekla je Ginger - netko će morati otkriti što se točno događa u Bijelom konju.

- Kako?

- Ne znam . . . Neće biti lako. Nitko tko je zaista bio tamo, tko je to zaista učinio, neće htjeti govoriti. Čini su istodobno jedini ljudi koji mogu reći. Teško je to . . . Pitam se . . .

- Mogli bismo otići na policiju? - predložio sam. - Da. Uostalom, sad već imamo nešto sasvim konkretno. Dovoljno da se počne djelovati, zar ne mislite?

Sumnjičavo sam zakimao glavom.

- Imamo dokaz o namjeri. Ali je li to dovoljno? Imamo onu besmislicu o želji za smrću. - Možda i nije besmislica - preduhitrio sam njezinu upadicu - ali tako bi zvučalo na sudu. Ne znamo čak ni kako teče stvarna procedura. - Dobro dakle, moramo saznati. Ali kako? - Netko bi to trebao vidjeti . . . ili čuti . . . vlastitim očima i ušima. Ali nema ni jednog mjesta gdje bi se čovjek mogao sakriti u onoj njihovoj veikoj

sobi . . . a pretpostavljam da se ono, što god oto« jest održava baš tamo.

Ginger je sjedila veoma uspravno, visoko je zabacila glavu poput kakva odrješitog terijera i nastavila:

- Postoji samo jedan način da se otkrije što se zaista događa. Vi morate postati stvarni klijent.

Zurio sam u nju. - Stvarni klijent?

- Da. Vi ili ja, nije važno, moramo željeti da nekoga maknemo s puta. Jedan od nas mora otići Bradleyju i sve dogovoriti.

- Ne sviđa mi se to - rekoh oštro. - Zašto?

- Pa - to otvara opasne mogućnosti. - Za nas?

- Možda. Ali zapravo sam mislio na žrtvu. Moramo imati žrtvu - moramo Bradleyju dati ime. Ne možemo to jednostavno izmisliti. Mogli bi provjeriti . . . zapravo, gotovo je sigurno da bi provjeravali, zar se ne slažete?

Ginger je trenutak razmišljala i zatim kimnu. – Da, žrtva mora biti stvarna osoba s točnom adresom.

- I to je ono što mi se ne sviđa - rekoh. - I moramo imati stvarni razlog zbog kojeg se nekoga želimo riješiti.

Zašutjeli smo, razmišljajući o ovakvom aspektu situacije.

- Osoba, tko god ona bila, morala bi se suglasiti - progovorih polako.
- A to je teško tražiti od nekoga.

- Čitava postava mora biti valjana - objašnjavala je Ginger. - Ali ima tu nešto, bili ste potpuno u pravu neki dan. Slabost čitave stvari je u tome što su oni u škripcu. Posao mora oiti tajan, ali ne suviše tajan. Potencijalni klijenti moraju biti u mogućnosti da čuju za nj.

- Iznenaduje me - primijetih - što policija, čini se, nije čula za to. Zapravo, oni obično znaju kakvu vrstu kriminalnih aktivnosti mogu očekivati.

- Da, ali mislim da je razlog u tome što je ovo u svakom smislu riječi amaterska predstava. To nije profesionalan posao. Ne koriste se profesionalni kriminalci. To nije poput naručenih ubojstava koja obavljaju uobičajene plaćene ubojice. Sve je - privatno.

Rekoh kako mislim da ima nečega u tome.

Ginger je nastavila:

- Pretpostavimo da se vi ili ja (razmotrit ćemo obje mogućnosti) silno želimo riješiti nekoga. Tko je taj koga bismo vi ili ja mogli željeti ukloniti? Postoji moj dragi stari ujak Mervyn prilično ću dobro proći kad on umre. Ja i jedna sestrična u Australiji jedine smo ostale od porodice. Dakle, ovdje postoji motiv. Ali njemu je i preko sedamdeset godina i vrlo je bolestan pa bi bilo mnogo pametnije da pričekam prirodan kraj, ako nisam zbog nečega u strašnom škripcu za novac, a to bi bilo zaista teško izmisliti. Osim toga, vrlo je drag i jako ga volim, i bio star i senilan ili ne, zaista uživa u životu i ne bih mu željela uskratiti ni minutu, čak niti riskirati takvu stvar! A što je s vama? Imate li kakvih rodaka koji će vam ostaviti novac?

Potresoh glavom. - Baš nikoga.

- Neznodno. A da izmislimo ucjenu? To bi trebalo dobro razraditi. Niste zapravo dovoljno ranjivi. Da ste član parlamenta ili ministarstva vanjskih poslova ili uspješan političar, bilo bi drugačije. Isto je sa mnom. Pred pedeset godina bilo bi lako. Kompromitirajuća pisma ili fotografije, ali danas, kome je stalo? čovjek može postupiti poput vojvode od Wellingtona i reći »Objavite i nosite se dovraga!« Dakle, što nam još ostaje? - Prijekorno me pogledala. - Kakva šteta što nikad niste bili oženjeni. Mogli oismo nešto zakuhati da ste bili. Mora da me je odao izraz lica. Ginger je brzo reagirala.

- Zao mi je - rekla je. - Spomenula sam nešto bolno?

- Niste - odgovorih. - Nije bolno. Bilo je to davno. Prilično sumnjam da uopće postoji netko tko zna za to.

- Bili ste oženjeni?

- Jesam. Dok sam bio na fakultetu. Držali smo to u tajnosti. Nije bila . . . moji bi mi zamjerali. Nisam bio čak ni punoljetan. Rekli smo da smo stariji.

Zašutio sam, oživljavajući prošlost.

- Ne bi moglo potrajati - rekoh polako. Sada to znam. Bila je lijepa i mogla je biti vrlo draga . . . ali . . .

- Što se dogodilo?

- Otišli smo u Italiju preko praznika. Tamo se dogodila nesreća - saobraćajna nesreća. Bila je na mjestu mrtva.

- A vi?

- Nisam bio u automobilu. Bila je - s prijateljem.

Ginger me brzo pogledala. Mislim da je razumjela kako je to bilo. šok koji sam doživio kad sam otkrio da djevojka kojom sam se oženio nije bila od onih koje postaju vjerne žene.

Ginger se vratila praktičnim stvarima. - Vjenčali ste se u Engleskoj?

- Da. U matičnom uredu u Peterboroughu. - Ali ona je umrla u Italiji?

- Da.

- Znači da u Engleskoj nema podataka o njezinoj smrti?

- Nema.

- Što još onda želite? To je odgovor na molitvu! Ništa ne može biti jednostavnije! Strašno ste zaljubljeni u nekoga i želite se oženiti, ali ne znate je li vaša žena još živa. Rastali ste se prije i mnogo godina i otada niste čuli za nju. Usuđujete li se riskirati? Upravo dok o tome razmišljate, iznenada se pojavljuje vaša žena! Odjednom se samo stvorila, ne želi vam dati rastavu i prijeti da će otići do vaše djevojke i sve joj ispričati.

- Tko je moja odabranica? - upitah, pomalo zbunjen. - Vi?

„Ginger se doimala zaprepaštenom.

- Naravno da nisam. Ja sam sasvim pogrešan tip. Vjerojatno bih pošla živjeti s vama u grijehu. Ali, znate sasvim dobro na koga mislim - i ona će točno odgovarati, rekla bih. Ona naočita brineta s kojom se pojavljujete. Vrlo učena i ozbiljna.

- Hermia Redcliffe?

- Tako je. Vaša stalna djevojka. - Tko vam je rekao o njoj?

- Poppy, naravno. Ona je i bogata, zar ne? - Izuzetno je imućna. Ali zaista . . .

- U redu, u redu. Ja ne govorim da ćete se njome oženiti zbog novca. Niste od te vrste. Ali pokvarenjaci poput Bradleyja mogli bi to lako pomisliti . . . Znači u redu. Evo rasporeda. Vi upravo želite zaprositi Hermiju kad se pojavljuje vaša neželjena žena iz prošlosti. Stiže u London i nastaje pakao. Tražite rastavu - ona neće. Osvetoljubiva je. I tada - čujete za Bijelog konja. Kladam se u što god želite da će Thyrza i ona maloumna seljakinja Bella pomisliti kako ste upravo zbog toga došli k njima onoga dana. Shvatile su to kao pokusni pristup i zato je Thyrza bila tako pristupačna. Ono je bio poslovni razgovor s njezine strane.

- Čini mi se da je mogao biti. - U sebi sam se prisjetio onoga dana.

- A vaš odlazak Bradleyju ubrzo nakon toga izvrsno se uklapa.
»Uhvaćeni ste! Vi ste prilika za novi posao!«

Zastala je slavodobitno. Bilo je nečega u onome što je rekla, ali nisam sasvim shvaćao .

- Još uvijek mislim - rekoh - da će sve vrlo pažljivo ispitati.

- Sigurno hoće - suglasi se Ginger.

- Lako je izmisliti nepostojeću ženu koja je iskrsnula iz prošlosti, ali oni će željeti detalje gdje živi . . . i slično. A kad to pokušam sakriti . . .

- Neće biti potrebno da sakrivete. Da bismo stvar učinili kako valja, žena mora biti ovdje, i ona će biti ovdje!

- Sad se držite - zatim će - ja sam vaša žena!

II

Zurio sam u nju. Izbečio sam oči, bolje rečeno. Zaista se čudim što nije prasnula u smijeh.

Tek pomalo sam dolazio k sebi kad je opet progovorila.

- Nema potrebe da budete tako zatečeni rekla je. - Ovo nije ženidbena ponuda.

Nekako sam došao do riječi. - Ne znate što govorite.

- Naravno da znam. Ovo što predlažem savršeno je izvedivo, a prednost je u tome što ne uvlači neku nevinu osobu u moguću opasnost.

- Vas dovodi u opasnost. - To je moja briga.

- Ne, nije. A osim toga, to ne bi išlo.

- Oh da, išlo bi. Sve sam smislila. Stižem u neki namješteni stan s dva-tri kovčega sa stranim naljepnicama. Prijavljujem se kao gospođa Easterbrook, i tko na svijetu može reći da nisam gospođa Easterbrook?

- Svatko tko vas pozna.

- Oni koji me poznaju neće me vidjeti. Napustila sam posao jer sam bolesna. Obojit ću kosu - usput, kakva je bila vaša žena, tamne ili svijetle kose? No to, zapravo, nije važno.

- Tamnokosa - rekoh mehanički.

- Dobro, ne bi mi bilo drago da moram posvijetliti kosu. Druga odjeća i mnogo šminke, i ni moji me najbolji prijatelji ne bi prepoznali! A budući da posljednjih petnaest godina niste imali ženu za koju bi netko znao, nitko neće moći tvrditi da ja nisam ona. Zašto bi itko u Bijelom konju sumnjao da sam ono što kažem da jesam? Ako ste spremni potpisati okladu uz visok ulog da ću ostati živa, nije vjerojatno da će netko u bilo što posumnjati. Vi nemate nikakve veze s policijom, vi ste idealan klijent. Podatke o vjenčanju mogu pronaći u matičnom uredu. Mogu provjeriti vaše prijateljstvo s Hermijom i sve to, zašto bi išta posumnjali?

- Ne shvaćate teškoće - i rizik.

- Rizik - k vragu s njim! - kaza Ginger. Baš bih vam voljela pomoći da dobijete bijednih stotinu funti ili tako nešto od onog šakala Bradleyja.

Pogledah je. Vrlo mi se sviđala . . . Njezina crvena kosa, pjege, njezin neustrašiv duh. Ali nisam joj magao dopustiti da se upusti u rizik u koji se željela upustiti.

- Ne mogu to prihvatiti, Ginger - reko. Pretpostavimo da se nešto dogodi.

- Meni? - Da.

- Nije li to moja stvar?

- Nije. Ja sam vas uvukao u sve ovo. Zamišljeno je kimnula.

- Da, možda jeste. Ali nije važno tko je bio prvi. Oboje smo sada u tome, i moramo nešto učiniti. Sad sam ozbiljna, Mark. Ne mislim da je ovo samo šala. Ako je istina ono što vjerujemo da odista jest, onda je to gnusno i podlo. I mora se prekinuti! Vidite, to nije ubojstvo u afektu, zbog mržnje ili ljubomore; nije čak ni ubojstvo iz pohlepe, iz želje za koristi; ni kada netko sam na sebe preuzima rizik. To je ubojstvo kao posao - ubojstvo kod kojega nije važno tko ili što je žrtva.

- Naime - dodala je - ako je sve to istina? Pogledala me je izrazivši trenutačnu sumnju. - Istina jest - odgovorih. - Zato se i bojim za vas.

Ginger je stavila oba lakta na stol i počela se prepirati.

Pretresali smo čitavu zamisao ovako i onako, ponavljajući se, dok su se kazaljke sata na mojem kaminu polako okretale. Napokon Ginger zaključí:

- Stvar stoji ovako. Ja sam upozorena i spremna. Znam što mi netko pokušava učiniti. I ne vjerujem ni trenutak da mi to može učiniti! Ako itko ima želju za smrću, kod mene ova nije dobro razvijena! Dobrog sam zdravlja. I jednostavno ne mogu vjerovati da bih mogla dobiti kamence ili meningitis samo zato što . . . stara Thyrza crta mistične znakove po podu, ili što Sybil pada u trans . . . ili što god te žene zapravo rade.

- Pretpostavljam da Bella žrtvuje bijele pjeticice - kazah zamišljeno.

- Morate priznati da je to strašno lakovjerno!

- Ne znamo što se zapravo stvarno događa - naglasih.

- Ne znamo. Zato je važno da to otkrijemo. Ali vjerujete li, vjerujete li zaista, da bih zbog onoga što tri žene čine u sobi u Bijelom konju, ja, u stanu u Londonu, mogla oboljeti od neke fatalne bolesti? Ne možete to vjerovati!

- Ne - rekoh. - Ne mogu to vjerovati. Ali - dodao sam - vjerujem . . .

Pogledali smo se.

- Da - kaza Ginger. - U tome je naša slabost.

- Pogledajte - kazah - učinimo to drugačije. Hajde da ja budem onaj u Londonu. Vi budite klijent. Možemo nešto smisliti . . .

Ginger je odlučno nijekala glavom.

- Ne, Mark. Tako ne bi išlo. Iz nekoliko razloga. Najvažniji je da mene već poznaju u Bijelam konju - kao vrlo bezbrižnu. Od Rhode bi mogli saznati sve o mojem životu, a u njemu nema ničega. Ali vi ste već u idealnom položaju, vi ste nervozan klijent koji njuška uokolo, nesposoban da donese odluku. Ne, mora biti ovako.

- Ne dopada mi se. Neću ni misliti o vama . . . samoj na nekom mjestu pod lažnim imenom . . . bez ikoga tko bi mogao pripaziti na vas. Mislim da bismo morali otići na policiju prije nego se u sve to upustimo . . . sada - prije nego pokušamo biti što drugo.

- Suglasna sam s tim - kaza Ginger polako. - Zapravo mislila sam da biste to morali učiniti. Imate konkretnih stvari na koje se možete pozvati. Na koju policiju mislite? Scotland Yard?

- Ne - rekoh. - Mislim da će najbolje odgovarati inspektor Lejeune.

15. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Inspektor Lejeune svidio mi se na prvi pogled. Odavao je čovjeka nenametljivih sposobnosti. Pomislio sam, takoeer, da je maštovit čovjek - od one vrste ljudi koji su spremni uzeti u obzir i ne sasvim ortodoksne mogućnosti.

- Doktor Corrigan mi je ispričao o svojem susretu s vama - započeo je. - On se od početka veoma zainteresirao za ovaj slučaj. Otac Gorman je, naravno, bio vrlo dobro poznat i cijenjen u onom kraju. Kažete da imate neke posebne informacije za nas?

- Odnose se - rekoh - na mjesto nazvano Bijeli konj.

- U selu Much Deepin, koliko sam shvatio? - Da.

- Ispričajte mi.

Ispričah mu o prvom spominjanju Bijelog konja kod Fantasie. Zatim sam opisao svoju posjetu Rhodi i upoznavanje s »trima čarobnicama«c. Prepričao sam, što sam vjernije mogao, razgovor s Thyrzom Grey onoga poslijepodneva.

- I bili ste impresionirani onim što je rekla? Osjetih se neugodno.

- Pa, zapravo nisam. Mislim, nisam ozbiljno povjerovao . . .

- Zar niste, gospodine Easterbrook? Rekao bih da jeste.

- Mislim da imate pravo. Čovjek jednostavno nerado priznaje kako je lakovjeran.

Lejeune se nasmijao.

- Ali nešto ste ispustili, zar ne? Već vas je nešto zanimalo kad ste došli u Much Deeping što?

- Mislim to što je djevojka bila onako prestrašena.

- Mlada dama u cvjećarnici?

- Da. Izletjela joj je primjedba o Bijelom konju sasvim slučajno. To što je bila tako prestrašena čini se da ističe kako . . . ovaj, postoji nešto zbog čega se treba bojati. I tada sam sreo dra Corriganu i on mi je ispričao o popisu imena. Dvoje ljudi s popisa već sam poznao. Bili su mrtvi. Treće mi se ime učinilo poznatim. Kasnije sam saznao da je i ona bila mrtva.

- Radilo se o gospodi Delafontaine? - Da.

- Nastavite.

- Odlučio sam da saznam nešto više o toj stvari.

- I prihvatili ste se toga. Kako?

Ispričah mu o svojoj posjeti gospođi Tuckerton. Napokon sam stigao do gospodina Bradleyja i Municipal Square Buildingsa u Birminghamu.

Sada je očito bio zainteresiran. Ponovio je ime.

- Bradley - rekao je. - Znači Bradley je u tome?

- Poznajete ga?

- Oh da, znamo sve o gospodinu Bradleyju. Zadaje nam mnogo briga. On je vrlo vješt, nikad ne učini ništa zbog čega bismo ga mogli dohvatiti. Poznaje sve trikove i smicalice u igri sa zakonom. Uvijek se nalazi s ove strane zakona. Mogao bi napisati knjigu, poput onih kuharica, o Sto načina da se izbjegne zakon. Ali ubojstvo, nešto kao

organizirani zločin - rekao bih da je to izvan njegova djelokruga. Da, izvan njegova djelokruga . . .

- Sad kad sam vam ispričao o našem razgovoru, možete li što poduzeti?

Lejeune polako odmahne glavom.

- Ne, ne možemo ništa poduzeti. Kao prvo, nije bilo svjedoka kad ste razgovarali. Sve je bilo u četiri oka i mogao bi sve poreći a.ko želi! Osim toga, bio je sasvim u pravu kad vam je rekao da se čovjek može kladiti u što god želi. On se kladi da će netko umrijeti - i dobije okladu. što je kriminalno u tome? Osim ako uspijemo Bradleyja povezati s konkretnim zločinom o kojem se radi - a to, mislim, ne bi bilo lako.

Popratio je ovo slijeganjem ramenima. šutio je trenutak i zatim nastavio:

- Jeste li, slučajno, naišli na čovjeka koji se zove Venables kad ste bili u Much Deepingu? - Jesam - rekoh. - Jednoga su me dana odveli k njemu na ručak.

- Ah! Kako vas se dojmio, ako smijem pitati? - Vrlo snažno. On je snažna ličnost. Invalid.

- Da. Paraliziran nakon polija.

- Može se kretati jedino u invalidskim kolicima. Ali čini se da je to samo pojačalo njegovu odlučnost da živi i uživa u životu.

- Recite mi sve što možete o njemu.

Opisao sam Venablesovu kuću, njegovo umjetničko blago, raspon i različitost njegovih interesa.

- Šteta - kaza Lejeune. - što je šteta?

- Da je Venables invalid - odvrati hladno. - Oprostite, ali jeste li sasvim sigurni da je uzet? Ne bi mogao . . . ovaj . . . glumiti sve to?

- Potpuno smo sigurni da je paraliziran. Njegov liječnik je sir William Dugdale iz Harley Streeta, čovjek apsolutno izvan svih sumnji. Sir William nas je uvjerio da su udovi atrofirali. Naš mali gospodin Osborne može biti siguran da je Venables bio čovjek kojega je vidio u Barton Streetu one noći. Ali prevario se.

- Shvaćam.

- Kako rekoh, šteta, jer da postoji nekakva organizacija za privatna ubojstva, Venables je čovjek koji bi je bio u stanju voditi.

- Tako je; to sam i ja pomislio.

Lejeune je kažiprstom crtao isprepletene krugove na stolu ispred sebe. Tada naglo podiže pogled.

- Hajde da sakupimo ono što imamo; našim ćemo saznanjima dodati ono što ste nam vi donijeli. čini se prilično sigurnim da postoji organizacija koja se specijalizirala u nečem što možemo nazvati uklanjanjem nepoželjnih osoba. U organizaciji nema ničega nasilničkog. Ona ne koristi uobčajene revolveraše ili ubojice . . . Ništa ne ukazuju na to da žrtve nisu umrle savršeno prirodnom smrću. Osim podataka o troje umrlih osoba koje ste nam vi dali, imamo nekoliko prilično neodređenih informacija o još nekim smrtima - o smrtima od prirodnih uzroka, ali uvijek postoji netko tko se njima okoristio. Ali znate, nema dokaza.

- To je lukavo, prokleta lukavo, gospodine Easterbrook. Tko god je to izmislio - a razraden je svaki detalj - ima mozga. Imamo jedino nekoliko neodređenih imena. Sam bog zna koliko ih još ima, koliko je raširena čitava stvar. Ta imena koja imamo dala nam je žena na samrti koja je znala da umire i koja se htjela pomiriti s bogom .

Ljutito je stresao glavom i zatim nastavio:

- Ona žena, Thyrza Grey; rekli ste da vam se hvalila svojim moćima! Da, to može činiti nekažnjeno. Optužite je za ubojstvo, dovedite je u sudnicu, dopustite joj da objavi nebu i poroti kako je oslobađala ljude od muka ovoga, svijeta pomoću snage volje ili čaranja - i što ćete postići. Neće biti kriva pred zakonom. Nikad nije bila u blizini ljudi koji su umrli, provjerili smo to, nije im poštom poslala zatrovanu čokoladu ili nešto slično. Prema njezinim vlastitim tvrdnjama, ona samo sjedi u sobi i provodi telepatiju! Naravno, na sudu bi sve to ismijali!

Promrmljao sam:

- Ali Lu i Aengus se ne smiju. Niti oni u uzvišenom rajskom zdanju.

- Što je to?

- Oprostite. Citat iz »Besmrtnog sata«.

- Pa, to je istina. đavoli u paklu se smiju, ala gospodaru neba to nije smiješno. To je pokvaren posao, gospodine Easterbrook.

- Jest - rekoh. - To je riječ koja se danas ne upotrebljava često. Ali to je prava riječ za ovu stvar. Zbog toga . . .

- Da?

Lejeune me upitno pogledao. Počeo sam brzo govoriti.

- Mislim da postoji mogućnost - izvediva mogućnost - da se sazna više o svemu ovome. Ja i jedna moja prijateljica izradili smo plan. Možda ćete to smatrati vrlo glupim . . .

- Sam ću prosuditi.

- Ponajprije, zaključujem prema onome što ste rekli da ste sigurni kako postoji takva organizacija o kakvoj smo razgovarali, i da ona djeluje?

- Nesumnjivo djeluje.

- Ali ne znate kako djeluje? Već smo objasnili prve korake. Osoba koju nazivam klijentom čula je nešto neodređeno o organizaciji, saznaje još više, šalju je gospodinu Bradleyju u Birmingham a ona pri tom odlučuje da ide dalje. Sklapa sporazum s Bradleyjem i tada je, ili bar tako pretpostavljam, šalju k Bijelom konju. Ali što se događa iza toga, to ne znamo! Što se, točno, događa kod Bdjelog konja,? Netko mora otići tamo i saznati.

- Nastavite.

- Naime, tako dugo dok ne budemo točno znali što Thyrza Grey stvarno čini, tako dugo nećemo moći napredovati. Vaš policijski liječnik Jim Corrigan kaže da je sve to besmislica, ali je li tako? Inspektore Lejeune, je li besmislica? Lejeune uzdahnu.

- Vi znate kakav je odgovor, to bi odgovorila svaka razumna osoba - odgovor bi bio, »Da, naravno da je besmislica!«, ali ja sad govorim neslužbeno. U posljednjih su se sto godina dogodile veoma čudne stvari. Bi li itko pred sedamdeset godina povjerovao da netko preko male kutije može čuti kako zvoni Big Ben i da zatim, kad zvonjava prestane, može opet čuti tu zvonjavu vlastitim ušima kako dopire kroz prozor od stvarnog zvona, a ne radi se o prijeveri. Ali Big Ben je zvonio jednom - ne dva puta - a zvuk je dopro do uha uz pomoć dviju različitih vrsta valova! Biste li vi povjerovali da je moguće čuti čovjeka koji govori u New Yorku ako sjedite u vlastitom salonu u Londonu, i sve to bez ikakvih žica? Biste li povjerovali . . .? Oh! Ima tucet drugih stvari! Stvari koje su danas najobičnije i koje svakog dana nauče i najmanji školarci!

- Drugim riječima, sve je moguće?

- Tako nekako. Ako me pitate može li Thyrza Grey ubiti nekoga kolutanjem očima ili padanjem u trans, ili usmjeravanjem svoje volje, ja ću reći »Ne. Ali . . . nisam siguran. Kako mogu biti? Ako je nešto slučajno otkrila . . .

- Da - reko. - Nadnaravno se čini nadnaravnim. Ali nauka sutrašnjice je nadnaravnost današnjice.

- Ne govorim službeno, zapamtite - upozori me Lejeune.

- Čovječe, vi govorite razumno. A odgovor je da netko mora otići i otkriti što se stvarno događa. To je ono što ja predlažem da učinim, da odem i pogledam.

Lejeune me pogleda razrogačivši oči. - Put smo već utrlj - objasnih.

I opisah nnu sve što smo dogovorili. Reko. što smo ja i moja prijateljica odlučili napraviti. Slušao je mršteći se i čupkajući gornju usnicu.

- Gospodine Easterbrook, shvaćam što mislite. Okolnosti su vam, da tako kažemo, omogućile pristup. Ali ne znam shvaćate li u potpunosti da ono što predlažete može biti opasno - ono su opasni ljudi. Moglo bi biti opasno za vas, ali bit će sigurno opasno za vašu prijateljicu.

- Znam - reko. - znam . . . Razgovarali smo o tome stotinu puta. Ne sviđa mi se da ona igra ulogu koju želi igrati. Ali ona je odlučna - potpuno odlučna. Dobra, ona to želi!

- Ona je crvenokosa, rekli ste? - neočekivano će Lejeune.

- Da - odgovorih, zatečen.

- S crvenokosima nije moguće raspravljati - kaza Lejeune. - Ja bar to znam!

Zapitah se nije li njegova žena jedna od njih.

16. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Kad sam drugi put posjetio Bradleyja nisam uopće bio nervozan. Zapravo, uživao sam.

- Uživite se u ulogu -- posavjetovala me Ginger prije nego sam krenuo, i upravo sam to i pokušao učiniti.

Gospodin Bradley me pozdravao s osmijehom dobrodošlice.

- Vrlo mi je drago što vas vidim - rekao je ispruživši zdepastu ruku. - Znači da ste razmislili o svojem problemčiću, zar ne? Kao što sam rekao, nema žurbe. Osigurajte si dosta vremena.

- Upravo to ne mogu učiniti - rekoh. Ovaj - prilično je hitno . . .

Bradley me je proučavao. Zapazio je moje nervozno ponašanje, način na koji sam izbjegavao njegove oči, nespretnost mojih ruku kad sam isputio šešir.

- Hajde, hajde - rekao je. - Pogledajmo što možemo učiniti. Želite jednu malu okladu, zar ne? Ništa ne može tako uspješno odvratiti čovjekovu pažnju od . . . ovaj, problema . . . kao sportsko uzbuđenje.

- To je ovako - započeh i riječi mi zamru. ; Prepustio sam Bradleyju da obavi svoj posao.

I on je to učinio.

- Vidim da ste malo nervozni - rekao je. - Oprezni, Odobravam oprez. Nikad nemojte reći ništa što vaša majka ne bi smjela čuti! Možda mislite da bi se u ovom uredu mogao nalaziti kakav špijun?

Nisam razumio i to mi se vidjelo na licu.

- Ah, to je šatrovački izraz za mikrofon objasnio je. - Magnetofoni. I sve takve stvari. Ne, dajem vam časnu riječ da ovdje nema ničega takvog. Naš razgovor neće biti zabilježen ni na koji način. A ako mi ne vjerujete . . . a zašto i biste - njegova je otvorenost osvajala - imate potpuno pravo odabrati mjesto po vlastitu nahođenju: restoran, čekaonicu na nekoj omiljenoj staroj željezničkoj stanici; tamo ćemo razgovarati.

Rekoh mu da je ovdje sasvim dobro. ; - Pametno! Takve stvari ne bi nam se ispla tile, uvjeravam vas! Ni vi ni ja nećemo reći ni riječi o ovome, ništa što bi se u zakonskom smislu moglo upotrijebiti »protiv nas«. A sada da započnemo ovako. Vas nešto zabrinjava. Otkrili ste da sam suosjećajan i celjeli biste mi to ispričati. Ja sam iskusan čovjek i možda bih vam mogao dati savjet. Kaže se, reci nekome u čemu je problem i problem je napola riješen. Da pokušamo na taj način?

Pokušali smo, i ja započeh svoju priču. Gospodin Bradley bio je vrlo spretan. Poticao me je; pomagao mi u teškim riječima ili izrazima. Bio je tako sposoban da sam mu bez ikakvih teškoća opisao svoju mladenačku zaljubljenost u Doreen i naše tajno vjenčanje.

- To se tako često događa - reka.o je kimnuvši glavom. - Tako često. Razumljivo! Mladi ljudi s idealima. Istinski lijepe djevojke. I eto nas. Muž i žena prije nego se uopće snađete. I što ispadne iz toga?

Nastavio sam, ispričavši mu što je ispalo.

Pri tome sam namjerno iznosio neodređene pojedinosti. Čovjek kakvog sam pokušao glumiti ne bi ulazio u nepotrebne pojedinosti. Prikazao sam mu jedino sliku razočaranja, mladu budalu koja je otkrila da je bila mlada budala.

Dao sam mu naslutiti da je napokon došlo do žestoke svađe i rasta.nka. Ako je Bradley shvatio da je moja mlada žena otišla s drugim muškarcem, ili da je čitavo vrijeme postojao i drugi muškarac, utoliko bolje.

- Ali znate - rekoh kao u neprilici - premda nije bila . . . u redu, nije bila onakva kakvom sam je zamišljao, ipak je bila odista vrlo draga djevojka. Nisam mogao ni pomisliti da će biti takva, da će se tako ponijeti, htjedoh reći.

- Što vam je točno napravila?

- Učinila mi je to - objasnio sam - da se vratila.

- Što ste mislili da se s njom dogodilo? - Mislim - činit će vam se čudnim - da zapravo nisam uopće razmišljao o tome. Zapravo, pretpostavljao sam valjda da je umrla.

Bradley zakima glavom.

- Samo puste želje, puste želje. Zašto bi bila mrtva?

- Nije nikad pisala. Nije mi se uopće javljala.

- Istina je zapravo da ste je vi htjeli potpuno zaboraviti.

Bio je psiholog na svoj način, ovaj mali advokat svjetlucavih očiju.

- Jesam - rekoh zahvalno. - Ali ne zbog toga što bih se tada želio oženiti.

- Ali sada želite, je li tako?

- Pa . . . - pokazah neodlučnost.

- Hajde, recite tatici - poticao me je odvratni Bradley.

Priznao sam, posramljena lica, da sam kasnije počeo razmišljati o braku . . .

Ali odlučno sam odbio da mu kažem tko je djevojka. Nisam je želio uvlačiti u sve ovo. Nisam mu htio ispričati ni jednu stvar o njoj.

Mislim da ni u ovom stavu nisam pogriješio. On nije inzistirao.
Umjesto toga reče:

- Sasvim prirodno, dragi moj gospodine. Imali ste ono ružno iskustvo u prošlosti. Našli ste, bez sumnje, nekoga tko vam potpuno odgovara. Tko je sposoban da dijeli s vama vaše literarne ukuse i vaš način života. Pravoga druga.

Tada sam uvidio da zna za Hermiju. To mu nije bilo teško. Bilo kakvo ispitivanje o meni otkrilo bi da imam samo jednu blisku prijateljicu. Budući da sam Bradleyju poslao pismo zakazajući sastanak, mora da je htio saznati sve o meni i Hermiji. Bio je potpuno informiran.

- A razvod? - upitao je. - Nije li to normalno rješenje?

- Nema ni govora o razvodu - rekoh. Ona . . . moja žena . . . neće ni čuti za to!

- Bože, bože! Kakav je njezin stav prema vama, ako smijem pitati?

- Ona . . . ovaj - želi mi se vratiti. Krajnje je nerazumna. Zna da postoji netko, i - i . . .

- Ponaša se ružno . . . Shvaćam . . . Ne čini se da postoji nekakav izlaz, osim naravno . . . Ali ona je relativno mlada . . .

- Živjet će još godinama - rekoh gorko. - Oh, ali nikad se ne zna, gospodine Easterbrook. živjela je u inozemstvu, rekli ste?

- Tako kaže. Ne znam gdje je bila.

- Možda je bila negdje na Istoku. Ponekad, znate, čovjek može pokupiti kakvu klicu u tim krajevima - koja godinama miruje! I tada se vrati kući, a klica se iznenada razbuja. Znam neke takve slučajeve. I sad bi se moglo dogoditi. Ako bi vas to razveselilo - zastao je - mogu se kladiti na to za malu svotu.

Stresoh glavom.

- Živjet će godinama.

- Pa, šanse su na vašoj strani, priznajem . . . Ali hajde da se okladimo. Petnaest stotina prema jedan da će dama umrijeti do Božića: što kažete?

- Brže! Morat će biti brže. Ne mogu čekati. Postoje stvari . . .

Namjerno sam govorio nesuvislo. Ne znam je li pomislio da su stvari između mene i Hermije otišle tako daleko da ne mogu gubiti vrijeme, ili da moja »žena prijeti kako će otići do Hermije i sve joj ispričati. Mogao je zaključiti i da postoji neki drugi čovjek koji oblijeće oko Hermije. Bilo mi je svejedno što misli. Htio sam naglasiti hitnost.

- Malo ćemo povisiti ulog - rekao je. - Recimo osamnaest stotina prema jedan da će vaša žena pod ledinu u roku od mjesec dana. Imam nekakav predosjećaj.

Pomislio sam da je vrijeme za cjenkanje pa sam se počeo cjenkati. Rekao sam da nemam toliko novca. Bradley je bio vješt. Saznao je, na ovaj ili onaj način, koliko točno novca mogu nabaviti u slučaju nužde. Znao je da Hermia ima novca. Njegova fina aluzija da kasnije, kad se oženim, neću osjećati gubitak ove oklade, to je dokazala, štoviše, žurba koju sam pokazao dovela ga je u dobar položaj. Nije popuštao.

Kad sam ga napustio, naša je fantastična oklada bila sklopljena.

Potpisao sam neke formulare. Bili su prepuni pravnčkih fraza koje nisam mogao razumjeti. Zapravo sam duboko sumnjao da uopće imaju neke zakonske važnosti.

- Je li ovo pravovaljano pred zakonom? upitah ga.

- Ne mislim - odgovori gospodin Bradley, pokazujući svoje izvanredno umjetno zubalo da će ika.da biti stavljeno na probu. - Smiješak mu nije bio nimalo ugodan. - Oklada je oklada. Ako netko ne plati . . .

Pogledah ga.

- Ne bih vam savjetovao - rekao je nježno. - Ne, ne bih to savjetovao. Ne volimo prevarante.

- Neću vas prevariti - obećah.

- Siguran sam da nećete, gospodine Easterbrook. A sad da vidimo provedbu. Rekli ste da je gospođa Easterbrook u Londonu. Gdje točno? - Morate li znati?

- Moram znati sve pojedinosti. Slijedeća stvar koju moramo učiniti jest da zakažemo sastanak s gospođicom Grey - sjećate se gospođice Grey?

Rekoh da se, jasno, sjećam gospođice Grey. - Divna žena. Zaista divna žena. Vrlo nadarena. Tražit će nešto što je vaša žena nosila, rukavicu, maramicu, bilo što . . .

- Ali zašto? U ime . . .

- Razumijem, razumijem. Nemojte mene pitati zašto. Nemam ni najmanjeg pojma. Gospođica Grey čuva svoje tajne za sebe.

- Ali što se događa? Sto ona čini?

- Zaista mi morate vjerovati, gospodine Easterbroock, kad vam kažem da iskreno nemam nikakvog pojma! Ne znarn i, štoviše, ne želim znati - neka na tome ostane.

šutio je trenutak i zatim nastavio gotovo očinskim tonom:

- Savjetujem vam slijedeće, gospodine Easterbrook. Posjetite svoju ženu. Umirite je, dopustite joj da pomisli kako razmišljate o tome da se pomirite. Predložio bih vam da joj kažete kako morate ići u inozemstvo na nekoliko tjedana, ali kad se vratite itd. itd.

- A tada?

- Nakon što joj neprimjetno ukradete neki svakodnevni dio odjeće, otići ćete u Much Deeping. - Zamišljeno je začutio. - Da vidimo. Mislim da ste spomenuli prilikom prve posjete da imate prijatelje - rodake - u susjedstvu? - Sestričnu.

- Onda je to vrlo jednostavno. Sestrična će vas bez sumnje primiti na dan-dva.

- Što rade ostali? Odsjedaju u mjesnom hotelu?

- Ponekad, vjerujem - ili se voze iz Bournemoutha. Nešto takvo. Ali ja znam vrlo malo o toj stvari.

- Ali što će - oh - pomisliti moja sestrična? - Reoite da vas zanimaju stanovnice Bijelog konja. Da želite prisustvovati jednoj seansi. Ništa ne može zvučati jednostavnije. Gospođica Grey i njezina prijateljica medij često prireduju seanse. Znate kakvi su spiritisti. Tvrdite da je to naravno glupost, ali da vas zanima. To je sve, gospodine Easterbrook. Kao što vidite, ništa ne može biti jednostavnije.

- A = a, poslije toga? Kimnuo je glavom smiješeći se.

- To je sve što vam mogu reći. Sve, zapravo, što znam. Tada. će biti na redu gospođica Thyrza Grey. Nemojte zaboraviti ponijeti sa sobom rukavicu ili maramicu ili što to već bude. Nakon toga, savjetovao bih vam da odete na malo putovanje u inozemstvo. Talijanska rivijera je vrlo ugodna u ovo doba godine. Samo na tjedan ili dva, recimo.

Rekoh da ne želim ići u inozemstvo. Rekoh da želim ostati u Engleskoj.

- U redu, onda, ali nikako u London. Ne, moram vam ozbiljno savjetovati, nemojte ostati u Londonu.

- Zašto ne?

Gospodin Bradley me prijekorno pogleda. - Klijentima garantiramo potpunu . . . sigurnost - rekao je. - Ako slušaju naređanja.

- A Bournemouth? Bi li to bilo u redu?

- Da, Bournemouth bi odgovarao. Budite u hotelu, upoznajte se s nekim, budite viđeni u nečijem društvu. Nedužan život, to je naš cilj. Uvijek možete otići u Torđuay ako vam dosadi Bournemouth. i Govorio je ljubazno poput kakvog putničkog agenta.

Još sam jednom morao prihvatiti njegovu zdepastu ruku.

17. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

- Hoćeš li zaista ići na seansu k Thyrzi? - upita me Rhoda.

- Zašto ne?

- Nisam znala da te zanimaju takve stvari, Mark.

- Zapravo me ne zanimaju - rekao joj istinu. - Ali one tri su tako čudno društvanice. Znatiželjan sam da vidim kakva im je predstava.

Nije mi uopće bilo lako govoriti o tome bezbrižnim tonom. Iz kutka oka vidio sam kako me Hugh Despard zamišljeno promatra. Bio je pronicav čovjek s uzbudljivim životom iza sebe. Jedan od onih ljudi koji imaju šesto čulo kad je opasnost posrijedi. Mislim da je sad nanjušio njezino prisustvo, da je shvatio kako se radi o nečem mnogo važnijem od besposlene znatiželje.

- Tada ću poći s tobom - rekla je Rhoda veselo. - Uvijek sam željela ići.

- Nećeš ništa takvog učiniti, Rhoda - zarežao je Despard.

- Ali ja zaista ne vjerujem u duhove i sve te stvari, Hugh. Znaš da ne vjerujem. želim otići samo radi zabave!

- Takve stvari nisu zabavne - odgovori Despard. - U tome može biti nešto istine, i vjerojatno je ima. Ali to ne djeluje dobro na ljude koji idu samo zato što su znatiželjni.

- Tada moraš i Marka odgovoriti. - Ja ne snosim odgovornost za Marka.

Ali opet me je brzo pogledao iskosa. Znao je, bio sam posve siguran, da idem s nekom namjerom.

Rhoda je bila ljuta ali je prešla preko toga, a kad smo malo kasnije slučajno sreli Thyrzu Grey u selu, ona je sama izgledala stvar.

- Živjeli, gospodine Easterbrook! Očekujemo vas večeras. Nadamo se da ćemo vam prirediti dobru predstavu. Sybil je izvrstan medij, ali nikad ne znamo unaprijed kakve ćemo rezultate postići. Zato ne smijete biti razočarani. Samo vas jedno molim. Budite pažljivi i dobronamjerni. Pošteni znatiželjnici su uvijek dobrodošli, ali frivolan, podrugljiv pristup nije dobar.

- I ja sam željela doći - kaza Rhoda - ali Hugh je tako pun predrasuda. Znao kakav je. - Ja vas ionako ne bih primila - kaza Thyrza. - Jedan pridošlica je sasvim dosta. Okrenula se prema meni.

- Kako bi bilo da dođete ranije i da najprije večerate s nama, samo lagan obrok? - rekla je. - Nikad ne jedemo mnogo prije seanse. Oko sedam sati. Dobro, čekamo vas.

Kimnula je, nasmiješila se i žustro otišla. Zurio sam za njom, toliko zaokupljen slutnjama da uopće nisam čuo što mi je Rhoda govorila.

- Što si rekla? Oprasti.

- Vrlo si čudan u posljednje vrijeme, Mark. Zapravo, otkako si stigao. Imaš li problema?

- Ne, naravno da nemam. Kakvih bih problema imao?

- Je li zapelo pisanje knjige? Nešto takvo? - Knjige? - Jedan trenutak nisam se uopće mogao sjetiti nikakve knjige. Tada naglo reko: - Oh da, knjiga. Napreduje uglavnom dobro.

- Vjerujem da si zaljubljen - rekla je Rhoda optužujući. - Da, to je. Zaljubljenost djeluje vrlo loše na muškarce, čini se da im pomućuje

razum. žene su sasvim drugačije - procvjetaju, izgledaju blistavo i dvaput ljepše nego inače. Smiješno, zar ne, da zaljubljenost odgovara samo ženama, a muškarci zbog nje izgledaju poput pokislih ovaca.

- Hvala ti! - rekoh.

- Oh, ne ljuti se na mene, Mark. Mislim da je to zbilja sjajno - oduševljena sam. Ona je zaista vrlo draga.

- Tko je drag?

- Hermia Redcliffe, naravno, čini se da misliš kako ne znam ništa ni o čemu. Vidjela sam što se sprema. I ona je zbilja prava osoba za tebe. lijepa i pametna; apsolutno odgovara.

- To je - rekoh - najgora stvar koju možeš reći o nekome.

- Ali zaista jest - rekla je.

Okrenula se i kazala da mora otići do mesara. Ja sam rekao da ću posjetiti župni dvor.

- Ali - preduhitrio sam svaki komentar - ne zbog toga da zamolim vikara da nas zove u crkvi!

II

Dolazak u župni ured bio je kao dolazak kući. Vrata su bila gostoljubivo otvorena i kad sam ušao osjetio sam kako mi nestaje teret s ramena. Gospođa Dane Calthrop izašla je kroz vrata u dnu predvorja, noseći, iz meni neshvatljivih razloga, ogroman plastični lonac kričave zelene boje.

- Halo, to ste vi - rekla je. - Očekivala sam vas.

Predala mi je lonac. Nisam imao pojma što da radim s njim pa sam stajao s bespomoćnim izrazom na licu.

- Ispred vrata, na stepenice - rekla je gospođa Dane Calthrop nestrpljivo, kao da sam morao znati.

Poslušao sam. Zatim sam pošao za njom u istu tamnu oircanu sobu u kojoj smo posljednji put sjedili. Vatra u kaminu se gatovo ugasila, ali gospođa Dane Calthrop je potakne i doda cjepanicu. Tada mi pokaza da sjednem, sama se spusti u stolicu i za.gleda se u me sjajnim nestrpljivim očima.

- Pa? - upitala je. - što ste učinili? Govorila je tako užurbano kao da nam se strašno žuri na vlak.

- Rekli ste mi da nešto učinim. Sad činim nešto.

- Dobro. što?

Rekao sam joj. Sve sam joj rekao. Na neki neizrečeni način ispričao sam joj stvari koje ni sam nisam dobro znao.

- Večeras? - zapitala je gospođa Dane Calthrop zamišljeno.

- Da.

Šutjela je nekoliko trenutaka, očito razmišljajući. Ne mogavši izdržati, izvalih:

- Ne sviđa mi se to. Bože, ne sviđa mi se! - Zašto i bi?

Na ovo, naravno, nije bilo odgovora. - Tako se strašno bojim za nju. Ljubazno me pogledala.

- Ne znate - rekao sam - kako . . . kako je hrabra. Ako im na neki način uspije da je povrijede . . .

- Ne vidim - zaista ne vidim - kako joj mogli nanijeti zlo na način na koji mislite - polako će gospođa Dane Calthrop.

- Ali oni su nanijeli zlo . . . drugim ljudima. - Tako se čini da . . . - rekla je zlovoljno. - U bilo kojem drugom smislu, ona je sigurna. Poduzeli smo sve moguće mjere opreza. Ne može joj je dogoditi nikakvo materijalno zlo. - Ali ti ljudi tvrde da mogu izazvati baš materijalno zlo - naglasila je gospođa Dane Calthrop. - Tvrde da mogu djelovati na tijelo pomoću volje i svijesti. Bolest. Vrlo zanimljivo, ako mogu. Ali zaista strašno! I mora biti zaustavljeno, kao što smo već zaključili.

- Ali ona preuzima rizik - promrmljao sam. - Netko mora - reče gospođa Dane Calthrop mirno. - Vaš je ponos povrijeđen zbog toga što to niste vi. Morat ćete to progutati. Ginger odlično odgovara za ulogu koju igra. Zna kontrolirati svoje živce i inteligentna je. Neće vas ostaviti na cjedilu.

- Nisam zabrinut zbog toga!

- Dobro, prestanite uopće brinuti. To joj neće nimalo pomoći. Ne smijemo izbjegavati posljedice. Ako umre zbog ovog pokusa, umrijet će zbog korisne stvari.

- Bože, kako ste okrutni!

- Netko mora biti - odvrati gospođa Dane Calthrop. - Uvijek treba predvidjeti najgore. Nemate pojma, kako to smiruje živce. Odjednom počinjete biti sigurni da ne može biti onako loše kako ste zamišljali.

Kimnula mi je ohrabrujući.

- Možda imate pravo - rekoh sumnjičavo. Gospođa Dane Calthrop odgovorila je s potpunom sigurnošću da je, dakako, u pravu.

Prešao sam na detalje.

- Imate li ovdje telefon? - Naravno.

Objasnio sam što želim napraviti.

- Nakon što ova stvar večeras završi, možda ću željeti biti u stalnom kontaktu s Ginger. Telefonirati joj svaki dan. Bih li mogao telefonirati odavde?

- Naravno. K Rhodi dolazi previše ljudi. Morate biti sigurni da vas nitko neće čuti.

- Ostat ću kod Rhode neko vrijeme. Tada ću možda otići u Bournemouth. Nije predviđeno da se . . . vratim u London.

- Nema smisla predviđati - kaza gospođa Dane Calthrop. - Ne prije današnje večeri.

- Večeras . . . - Ustao sam. Reka.o sam nešto što je bilo protivno karakteru moje uloge. - Molite za me . . . za nas.

- Naravno - rekla je gospođa Dane Calthrop, iznenađena što sam to uopće pitao.

Kad sam već izašao kroz vrata, iznenada me znatiželja natjera da upitam:

- Što je s tim zelenim loncem? Čemu služi? - Mislite na posudu? Za školsku djecu, da `beru bobice i lišće sa živica - za crkvu. Strašna je, zar ne, ali tako spretna?

Pogledao sam ako sebe bogatstvo jesenjeg svijeta. Takva nježna mirna ljepota . . .

- Neka nas obrane anđeli i božje milolitve - rekoh.

- Amen - doda gospođa Dane Calthrop.

U Bijelom su me konju primili krajnje konvencionalno. Ne znam kakav sam poseban efekt očekivao - ali njega nije bilo.

Thyrza Grey je, u jednostavnoj tamnoj vunenoj haljini, otvorila vrata i rekla poslovnim tonom: - Ah, evo vas. Dobro. Odmah ćemo večerati...

Ništa nije moglo biti stvarnije, običnije . . . Stol je bio postavljen u dnu drvetom obloienog hala. Imali smo juhu, omlet i sir. Bella nas je posluživala. Nosila je crnu haljinu i izgledala je više nego ikad poput osobe s neke stare talijanske slike. Sybil je imala egzotičniju notu. Imala je dugu haljinu od nekog pletenog materijala u bojama paunova perja, prošivenu zlatom. Za ovu priliku nije stavila bisere, ali je na zglavcima nosila dvije teške zlatne narukvice. Pojela je sasvim malo omleta i ništa, drugo. Govorila je malo, uvodeći nas u kasnije raspoloženje koje će donijeti uzvišenije stvari. Moralo je biti impresivno. Ali zapravo nije bilo. Učinak je bio teatralan i nestvaran.

Thyrza Grey je vodila ono malo razgovora, kratke primjedbe na lokalne događaje. Večeras je bila britanska seoska usidjelica, ugodna, korisna, bez zanimanja za bilo što osim svoje neposredne okoline.

Pomislih u sebi da sam potpuno lud. čega se ovdje imam bojati? Čak je i Bella večeras izgledala kao obična maloumna seljakinja, poput stotine takvih žena, prirodna, nedotaknuta obrazovanjem ili širim shvaćanjima.

Iz ove je retrospektive moj razgovor s gospodom Dane Calthrop izgledao fantastično. Dovedi smo se do toga da zamišljamo bog zna što. Pomisao da Ginger - Ginger s obojenom kosom i lažnim imenom - može biti u opasnosti od nečega što bi joj ove tri sasvim obične žene mogle učiniti, bila je nedvojbeno komična!

Obrok je bio završen.

- Nema kave - rekla je Thyrza ispričavajući se. - Ne treba biti prestimuliran. - Ustala je. - Sybil?

- Da - rekla je Sybil, a lice joj je poprimilo nešto što je smatrala izrazom ekstaze i onosvjet skog. - Moram ići i PRIPREMITI. . i Bella je počela čistiti stol. Pogled mi je odlutao do mjesta na kojem je visio stari znak , svratišta. Thyrza je to primijetila.

- Ne možete ga dobro vidjeti kod ovog svjetla - rekla je.

Bilo je istina. Nejasna blijeda slika na tamnoj skorenoj prljavštini jedva se mogla razabrati i nije se vidjelo da predstavlja konja. Predvorje je bilo osvijetljeno slabim električnim žaruljama zasjenjenim debelim pergamentnim sjenilima.

- Ona crvenokosa djevojka - kako se zove, ... Ginger i još nekako - koja je bila ovdje, rekla je da bi je mogla očistiti i restaurirati - kazala je Thyrza. - Ne vjerujem da će se toga uopće sjetiti. - Zatim doda usput: - Ra.di u nekoj galeriji u Londonu.

Ovo spominjanje Ginger na bezbrižan i usputan način izazvalo je u meni čucian osjećaj. Rekao sam, gledajući sliku:

- Moglo bi biti zanimljivo.

- To nije dobra slika, naravno - Thyrza će. - Mazarija. Ali odgovara kući, i sigurno je stara mnogo više od tristo godina.

- Spremno.

Naglo smo se okrenuli.

Pojavivši se iz tmine, Bella nas je pozivala. - Vrijeme je da započnemo - rekla je Thyrza, i dalje žustra i stvarna.

Slijedio sam je dok je pokazivala put prema preuređenoj staji. Kao što sam rekao, u nju se nije moglo ući iz kuće. Bila je tamna, oblačna

noć bez zvijezda. Ušli smo iz neprozirne vanjske tmine u dugu osvjetljenu prostoriju.

Staja je noću bila drugačija. Danju je izgledala kao udobna biblioteka. Sad je bila nešto više.

Bilo je nekoliko svjetiljki, ali nisu bile upaljene. Osvjetljenje je bilo indirektno i preplavilo je sobu nježnim ali hladnim svjetlom. Nasred poda nalazila se neka vrsta uzdignutog kreveta ili divana. Bio je prekriven purpurnom tkaninom, izvezenom raznim kabalističkim znakovima.

U udaljenom dijelu sobe bilo je nešto što je nalikovalo posudi za žeravicu, a kraj toga velika bakrena zdjela. Činilo se da je stara.

S druge strane, postavljena tako da gotovo dodiruje zid, nalamila se teška hrastova stolica. Thyrza mi pokaza na nju.

- Sjednite tamo - reče.

Poslušno sam sjeo. Thyrzino ponašanje se promijenilo. Pri tome je bilo čudno što nisam mogao odrediti u čemu se sastojala ta promjena. Nije se radilo o Sybilinu lažnom okultizmu. Bilo je kao da se podigao svakodnevni zastor normalnog trivijalnog života. Iza njega bila je stvarna žena koja se ponašala poput kirurga koji se približava operacionom stolu da bi obavio tešku i opasnu operaciju. Taj dojam se pojačao kad je otišla do ormara u zidu i izvadila iz njega nešto što je izgledalo kao dugačko radno odijelo. Kad ga je obasjalo svjetlo, činilo se da je napravljeno od nekakvog metalnog tkanja. Izvukla je dugake rukavice od fine mreže koje su podsjećale na pancirnu košulju kakvu su mi jednom pokazali.

- Potrebno je poduzeti mjere opreza - rekla je.

To mi je zazvučalo prilično zloslutno.

Tada mi se obratila izražajnim, dubokim glasom.

- Moram istaći, gospodine Easterbrook, potrebu da ostanete apsolutno mirni ovdje gdje jeste. Ni u kojem slučaju ne smijete se maknuti s mjesta. Moglo bi biti opasno ako to učinite. Ovo nije dječja igra. Ja koristim sile koje su opasne za one koji ne znaju upravljati njima. - Zastala je i zatim upitala: - Donijeli ste ono što vam je rečeno?

Bez riječi sam izvukao iz džepa smeđu rukavicu i dao joj je.

Uzela ju je i otišla do metalne svjetiljke sa sjenilom u obliku guščjeg vrata. Upalila je svjetiljku i držala je rukavicu ispod njezinih zraka posebne bljedunjave boje, koje su smeđu boju rukavice pretvorile u bezizražajno sivilo.

Ugasila je svjetiljku, zadovoljno kimnuvši. - Izvanredno povoljno - rekla je. - Fizički talasi njezina vlasnika vrlo su jaki.

Spustila ju je na veliku kutiju s radijom u dnu sobe. Tada je malo podigla glas.

- Bella. Sybil. Spremni smo.

Sybil je ušla prva. Imala je dugačak crni plašt preko svoje šarene haljine. Zavitlala je njime dramatičnim pokretom. Spuznuo je s nje i našao se na podu, podsjećajući na mlaku tinte. Prišla je bliže.

- Zaista se nadam da će uspjeti. Nikad se ne zna. Molim vas nemojte biti skeptični, gospodine Easterbrook. To može biti velika smetnja.

- Gospodin Easterbrook nije došao ovamo da bi se rugao - rekla je Thyrza.

U tonu joj se osjetila mračna grubost.

Sybil je legla na purpurni divan. Thyrza se nagnula nad nju, popravljajući volane.

- Je li ti udobno? - upitala je brižno. - Jest, hvala ti, draga.

Thyrza je prigušila svjetlo. Zatim je dovukla nešto što je izgledalo kao baldahin na kotačima. Tako ga je smjestila da je divan ostao u sjeni, a Sybil se našla u dubokom polumraku usred ionako prigušenog svjetla sobe.

- Previše svjetla šteti potpunom transu objasnila je. - Mislim da smo sad spremni, Bella?

Bella je izašla iz sjene. Dvije su žene došle do mene. Desnom rukom Thyrza je uzela moju lijevu. Lijevom ruku uzela je Bellinu desnu, a Bellina je lijeva ruka pronašla moju desnu. Thyrzina ruka je bila suha i tvrda, Bellina je bila hladna i kao bez kostiju - bilo je kao da držim puža balavca i stresoh se od gadenja.

Mora da je Thyrza dodirnula neki prekidač, jer se sa stropa začula tiha glazba. Prepoznao sam Mendelsohnov pogrebni marš.

- Mizanscena - reko u sebi prilično podrugljivo. - Lažni sjaj! - Bio sam hladan i kritičan, ali ipak svjestan nadiranja nekog neželjenog emocionalnog reagiranja.

Glazba je prestala. Nastupilo je dugo iščekivanje. Cuo sam samo zvuk disanja. Bellinog nešto otežanog, Sybilinog dubokog i pravilnog.

I tada, iznenada, Sybil progovori. Međutim, ne svojim vlastitim glasom. Bio je to dubok muški glas, posve različit od njezinog afektiranoga govora. Imao je guturalan strani naglasak.

- Ovdje sam - rekao je glas.

Moje ruke se oslobodiše. Bella se povukla u sjenu. Thyrza reče:

- Dobro večer. Je li to Macandal? - Ja sam Macandal.

Thyrza je otišla do divana i odvukla zaštitni baldahin. Blago svjetlo prelije se Sybilinim licem. činilo se da duboko spava. U poćinku joj je lice izgledalo sasvim drugaćije.

Bore su se izgladile. Izgledala je mnogo mlađe. Gotovo bi se moglo reći da je bila lijepa. Thyrza progovori:

- Jesi li spreman, Macandal, da se pokoriš mojim željama i mojoj volji?

Nov dubok glas odvрати. - Jesam.

- Hoćeš li zaštititi tijelo koje leži ovdje i u kojem se sad nalaziš od svih fizićkih povreda i zala? Hoćeš li posvetiti njegove vitalne snage mojoj namjeri, da se te namjere mogu ostvariti preko njega?

- Hoću.

- Hoćeš li učiniti da smrt prode preko ovog tijela, poštujući one prirodne zakone koji se mogu nalaziti u tijelu primaoca?

- Smrt mora biti poslana da izazove smrt. Bit će tako.

Thyrza se povukla korak unatrag. Približila se Bella i dodala joj nekakvo raspelo. Thyrza ga je stavila na Sybiline grudi u obrnutom položaju. Tada je Bella donijela staklenu cjevćicu. Thyrza istrese nekoliko kapi iz nje na Sybilino čelo i razmaže ih prstom. Opet mi se učinilo da je napravila oblik preokrenutog križa.

- Sveta voda iz katolićke crkve u Garsingtonu - kratko mi je objasnila.

Glas joj je bio sasvim obićan i to, premda je trebalo razbiti ćaroliju, nije tako djelovalo. Samo je ćitavu stvar učinilo još više uznemirujućom.

Napokon je donijela onu strašnu ćegrtaljku koju smo već vidjeli. Stresla ju je tri puta i zatim obavila Sybilinu ruku oko nje.

Povukla se natrag i rekla: - Sve je spremno.

Bella je ponovila riječi: - Sve je spremno . . .

Thyrza mi se obratila tihim glasom:

- Čini mi se da niste previše impresionirani, zar ne, ovim ritualom? Neki naši posjetioци jesu. Za vas je to, rekla bih, pogansko nerazumno obožavanje . . . Ali nemojte biti tako sigurni. Ritual - obrazac riječi i fraza posvećenih vremenom i upotrebom, ima utjecaje na ljudski duh. Sto izaziva masovnu histeriju gomile? Ne znamo točno. Ali to je fenomen koji postoji. Ovakvi starodrevni običaji, oni igraju neku ulogu - neophodnu ulogu, mislim.

Bella je napustila sobu. Sad se vratila, noseći bijelog kokota. Bio je živ i borio se da se oslobodi. Klekla je na pod i bijelom kredom počela crtati znakove oko posude za žeravicu i bakrene zdjele. Postavila je kokota s kljunom na bijeloj vijugavoj liniji oko zdjele i on je ostao tamo ne mičući se.

Nacrtala je još znakova, pjevajući dok je to činila dubokim guturalnim glasom. Riječi su mi bile nerazumljive, ali dok je klečala i savijala se očito se dovodila do vrhunca nekakve obscene ekstaze.

Gledajući me, Thyrza je rekla:

- To vam se ne sviđa previše? Ovo je staro, znate, vrlo staro. čaranje da se dovede smrt, prema starim uputama koje su se prenosile s majke na kćeri.

Nisam mogao shvatiti Thyrzu. Nije učinila ništa da pojača utjecaj na moja osjetila koji je Bellina grozna predstava mogla izazvati. činilo se da namjerno uzima ulogu komentatora.

Bella pruži ruke prema posudi za žeravicu i pojavi se treperavi plamen. Poškropila je nečim vatru i težak miris ispuni zrak.

- Spremni smo - kaza Thyrza. Kirurg, pomislio sam, uzima skalpel . . .
. Otišla je do predmeta za koji sam mislio da je radio. Otvori ga i ja ugledah neku vrlo kompliciranu električnu napravu.

Pokretala se poput trolejbusa i ona je polako i pažljivo dogura u blizinu divana.

Nagnula se nad nju podešavajući kontrole, mrmljajući za sebe:

- Kompas, sjever-sjevero-istok . . . stupnjevi . . . sad je dobro. - Uzela je rukavicu i stavila je u određeni položaj, upalivši iza nje malo ljubičasto svjetlo.

Tada progovori nepokretnoj spodobi na divanu:

- Sybil Diana Helen, oslobođena si svojeg smrtnog oklopa i duh Macandal garantira ti sigurnost. Slobodna si da budeš jedno s vlasnikom ove rukavice. Kao i kod svih ljudskih bića, njezin cilj u životu je smrt. Nema druge krajnje zadovoljštine osim smrti. Jedino smrt rješava sve probleme. Jedino smrt daje istinski mir. Svi veliki su to znali. Sjeti se Macbetha. »Nakon groznice nepostojana života on će spavati«. Sjeti se ekstaze Tristana i Izolde. Ljubav i smrt. Ljubav i smrt. Ali najveća od svega je smrt . . .

Riječi su zvonile, odjekivale, ponavljale se - veliki stroj u kutiji počeo je proizvoditi dubok zvuk, žaruljice su zasvijetlile - osjetio sam se omamljenim, ponesenim. Ovo, osjetio sam, nije nešto čemu bih se i dalje mogao rugati. Thyrza je, oslobodivši svoje moći, držala figuru na divanu potpuno zarobljenom. Koristila ju je. Koristila je za definitivni kraj. Neodređeno sam shvatio zašto je gospođa Oliver bila prestrašena, zašto se bojala ne Thyrze, već prividno budalaste Sybil. Sybil je imala moć, prirodan dar, bez veze s razumom ili intelektom; to je bila fizička moć, sposobnost da se odijeli od tijela. A, tako odijeljena, njezina svijest nije bila njezina, nego Thyrzina. A Thyrza je koristila ovo svoje privremeno vlasništvo.

- Da, a kutija? Gdje je mjesto kutiji?

I iznenada se sav moj strah prenio na kutiju! Kakva se đavolska tajna odvija njezinim posredstvom? Može li sadržati kakve fizički proizvedene zrake koje djeluju na ćelije mozga? Mozga određene osobe?

Thyrzin glas je nastavio:

- Slaba točka . . . uvijek postoji slaba točka . . . duboko u tkivu mesa . . . Kroz slabost dolazi snaga - snaga i mir smrti . . . Prema smrti - polako, prirodno, prema smrti - istinski put, prirodan put. Tkiva tijela pokoravaju se svijesti . . . Naredi im . . . Naredi im . . . Prema smrti . . . Smrt, pobjednik . . . Smrt . . . uskoro . . . vrlo brzo . . . Smrt . . . Smrt . . . SMRT!

Glas joj se podiže u visok snažan vrisak . . . A od Belle dopre drugi strašan životinjski zvuk. Ustade, nož zabljesnu . . . kokot strašno zakriješti . . . Krv šiknu u bakrenu zdjelu. Bella dotrči, noseći zdjelu. Zaurla:

- Krv . . . Krv . . . KRV!

Thyrza izvuče rukavicu iz naprave. Bella je uze, umoči je u krv i vrati Thyri, koja je opet stavi na mjesto.

Bellin glas opet se podiže u visok ekstatičan povik:

- Krv . . . krv . . . krv!

Trčala je oko posude za žeravicu, zatim pade na pod grčevito se. Vatra zatreperi i ugasi se.

Bilo mi je strašno zlo. Ništa ne videći, grčevito držeći naslon stolca, činilo se da mi glava leti u prostor...

Začuh škljocanje i zvuk naprave umuknu. Tada se podiže Thyzin glas, jasan i sabran. - Stara magija i nova. Staro znanje vjere, novo znanje nauke. Zajedno, ona će prevladati . . .

18. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

- Pa, kako je bilo? - upita Rhoda željno kad smo bili za doručkom.

- Oh, uobičajene stvari - rekoh nonšalantno.

Bio sam neugodno svjestan Despardova pogleda. Pronicav čovjek.

- Pentagrami nacrtani na podu? - Mnogo njih.

- I bijeli pjeticlići?

- Naravno. Oni su bili Bellin dio zabave. - Bilo je i transa?

- Upravo kao što kažeš. Rhoda je bila razočarana.

- Čini se da ti je to bilo prilično dosadno rekla je rastuženim glasom.

Rekoh da su to uglavnom bile znane stvari. U svakom slučaju, zadovoljio sam znatiželju. Kasnije, kad je Rhoda otišla u kuhinju, Despard mi reče:

- Potreslo te malo, zar ne? - Pa...

Nastojao sam cijelu stvar prikazati olako, ali ; Desparda nije bilo lako zavarati: Stoga polako rekoh:

- Bilo je, na neki način, prilično neugodno. Kirnuo je.

- Čovjek zapravo ne vjeruje u to - rekao je. - Ne s razumnim dijelom svijesti. Ali te stvari imaju određeno djelovanje. Vidio sam mnogo toga u istočnoj Africi. Tamošnji vračevi imaju strašnu vlast nad ljudima, i čovjek mora priznati da se događaju čudne stvari koje se ne mogu objasniti ni na koji razuman način.

- Smrtni slučajevi?

- Oh, da! Ako čovjek zna da je predodređen da umre, on umire.

- Snaga sugestije, pretpostavljam. - Vjerojatno.

- Ali misliš da to nije sve?

- Da, mislim da nije. Postoje slučajevi koje je teško objasniti bilo kojom našom zapadnjačkom teorijom. Obično ne djeluje na Evropljane, premda znam i takve slučajeve. Ali ako je vjerovanje u nečijoj krvi, dogodit će se! - završio je.

- Slažem se s tobom da nije moguće sve objasniti - rekoh zamišljeno. - Čudne se stvari događaju čak i u ovoj zemlji. Bio sam jednog dana u bolnici u Londonu. Došla je neka djevojka - slučaj neuroze, žalila se na strašne bolove u kostima, rukama itd. Nisu mogli ništa pronaći. Sumnjali su da je žrtva histerije. Doktor joj je rekao da bi se možda mogla izliječiti užarenim štapom koji bi joj povlačili uz ruku. Pitao je hoće li to pokušati. Pristala je. Okrenula je glavu i preokretala očima. Doktor je uronio stakleni štapić u hladnu vodu i povlačio ga uz unutrašnji dio njezine ruke. Djevojka je vrištala kao da je u agoniji. Rekao je, sad će vam biti dobro. Odgovorila je, »Nadam se, ali bilo je strašno. Peklo je.« Čudno je bilo ne to što je vjerovala da su je palili, već što joj je ruka zaista bila spaljena. Meso je stvarno bilo prekriveno mjehurićima gdje god ga je dodirnuo štapić.

- Je li bila izliječena? - upitao je Despard znatiželjno.

- Jest. Neurftis, ili što je već bilo, nije se više nikad pojavio. Ali morali su joj izliječiti opečenu ruku.

- Neobično - kaza Despard. - I značajno, ne misliš li?

- I sam je doktor bdo zapanjen.

- Kladim se da je bio . . . - Znatiželjno me pogledao. - Zašto si zapravo toliko želio ići na onu seansu prošle večeri?

Slegnuh ramenima.

- One su me tri žene zaintrigirale. Htio sam vidjeti kakvu će predstavu izvesti.

Despard nije više ništa rekao. Mislim da mi nije vjerovao. Kao što sam rekao, bio je pronicav čovjek.

Nakon toga sam otišao do župnog dvora. Vrata su bila otvorena ali činilo se da nema nikoga u kući.

Otišao sam u sobicu u kojoj se nalazio telefon i nazvao Ginger. Činilo mi se da je prošla čitava vječnost prije nego začuh njezin glas.

- Halo! - Ginger!

- Oh, to ste vi! Sto se dogodilo? - Jeste li dobro?

- Naravno da sam dobro. Zašto ne bih bila? Obliše me valovi olakšanja.

S Ginger se nije dogodilo ništa loše. Njezin poznati izazovan način potpuno me umirio. Kako , sam uopće mogao pomisliti da bi gomila besmislica mogla povrijediti tako normalnu osobu kakva je Ginger?

- Samo sam mislio da ste možda loše sanjali ili nešto slično - rekoh neuvjerljivo.

- Dobro, nisam. Očekivala sam da hoću, ali dogodilo se samo to da sam šetala po sobi i pitala se osjeća.m li da mi se događa nešto posebno. Osjetila sam se zaista gotovo indigniranom zbog toga što mi se ništa ne događa . . .

Nasmijah se.

- Ali hajde, recite mi - kaza Ginger. - što je bilo?

- Ništa previše neobično. Sybil je ležala na purpurnom divanu i pala u trans.

Ginger se slatko nasmijala.

- Je li? Izvanredno! Je li ležala na crnom baršunu i bila bez odjeće?

- Sybil nije Madame de Montespan. I to nije bila crna misa. Zapravo je Sybil nosila prilično mnogo odjeće paunove boje s izvezenim simbolima.

- Zvuči mnogo prikladnije i nalikuje Sybil. Što je radila Bella?

- To je zaista bilo prilično surovo. Ubila je bijelog kokota i uronila vašu rukavicu u krv.

- Oo - ružno . . . I što još? - Mnogo stvari - rekoh.

Mislio sam da dobro prenosim događaje. Nastavih:

- Thyrsa mi je prikazala čitavu vreću trikova. Pozvala je duha - Macandal mu je, mislim, bilo ime. I bilo je obojenog svjetla i pjevanja. Čitava stvar bi vjerojatno impresionirala neke ljude, i dobrano ih prestrašila.

- Ali vas nije prestrašila?

- Bella me je malo prestrašila - odgovorih. - Imala je prilično opasan nož i pomislio sam da bi mogla izgubiti glavu i dodati me kokotu kao drugu žrtvu.

Ginger je bila ustrajna:

- Nije vas prestrašilo ništa drugo? - Takve stvari ne utječu na mene.

- Zašto ste onda osjetali takvo lolakšanje kad ste čuli da sam dobro?

- Pa, jer . . . - Stao sam.

- U redu - kaza Ginger poslušno. - Ne morate odgovoriti na ovo. I ne morate se pretvarati i zataškavati stvari. Nešto vas je impresioniralo.

- Samo, mislim, to što su one - Thyrza, mislim - bile tako sigurne u rezultat.

- Sigurne da ono o čemu ste mi pričali može stvarno ubiti čovjeka?

Gingerin glas je odavao nevjericu. - Glupo je - priznah.

- Je li i Bella bila sigurna? Razmislio sam.

- Mislim da je Bella samo uživala u ubijanju kokota i zapadanju u stanje orgije i bolesne mašte - rekoh. - Čuti je kako stenje »Krv . . . krv« bio je zaista doživljaj.

- Htjela bih da sam to čula - kaza Ginger sa žaljenjem.

- Bilo bi mi drago da jeste. Iskreno, bila je to prava predstava.

- Sad vam je dobro, zar ne? - upita Ginger. - Kako to mislite - dobro?

- Niste se dobro osjećali kad ste me nazvali, ali sad ste u redu.

Imala je sasvim pravo. Zvuk njezina vedra normalnog glasa učinio mi je čuda. Potajno sam ipak skidao šešir Thyrzi Grey. Premda je čitava stvar možda bila besmislica, zarazila me je sumnjom i strepnjom. Ali sad ništa nije bilo važno. Ginger je bila dobro, nije čak ni loše sanjala.

- Što ćemo sad napraviti? - upitala je. - Hoću li ostati ovdje još tjedan ili dva?

- Ako želim pokupiti sto funti od gospodina Bradleyja, onda svakako.

- Svakako ćete pokupiti, makar to bilo posljednje što ćete učiniti . . .
Hoćete li i dalje ostati kod Rhode?

- Neko vrijeme. Tada ću preseliti u Bournemouth. Telefonirat ćete mi svaki dan, zapamtite, ili ću ja zvati vas, to je bolje. Sad telefoniram iz župnog ureda.

- Kako je gospođa Dane Calthrop?

- U velikoj formi. Usput, rekao sam joj sve 0 ovome.

- Mislila sam da hoćete. Dobro, za sada do viđenja. Život će biti vrlo dosadan idući tjedan ili dva. Ponijela sam nešto posla - i mnogo knjiga koje čovjek uvijek namjerava pročitati ali nikad nema vremena.

- Što misle u vašoj galeriji?

- Da sam na kružnom putovanju. - Ne želite li da ste stvarno tamo? -
Zaista ne - kaza Ginger.

Glas joj je bio malo čudan.

- Nije vam se približio nikakav sumnjivi tip?

- Samo ono što se moglo očekivati. Mljekar, čovjek koji očitava plinomjer, žena koja me je pitala kakve lijekove i kozmetiku upotrebljavam, čovjek koji je tražio da potpišem peticiju protiv atomskih bombi i žena koja je tražila prilog za slijepe. Oh, i razni portiri s katova. Vrlo korisno. Jedan mi je popravio osigurač.

- Čini se dovoljno bezopasno - komentirao sam.

- Što ste očekivali? - Zapravo ne znam.

Želio sam, pretpostavljam, nešto protiv čega bih se mogao boriti.

Ali crtve Bijelog konja umrle su zbog vlastite slobodne volje . . . Ne, riječ slobodan nije bila prava. Sjeme psihičke slabosti u njima razvilo je proces koji mi nije bio razumljiv.

Ginger je odbacila moju sumnju da se radilo o lažnom službeniku plinare.

- Imao je originalna uvjerenja - rekla je. - Tražila sam da mi pokaže! Samo se popeo na ljestve u kupaonici, pročitao brojeve i zapisao ih. On je prevelik da bi i dodirnuo pipe i zatvarače za plin. I mogu vas uvjeriti da nije usmjerio dovod plina u moju spavaću sobu.

Ne, Bijeli konj ne radi sa slučajnim ispuštanjem plina - ne rade ništa tako konkretno!

- Oh, imala sam još jednog posjetioca, kaza Ginger. - Vašeg prijatelja, doktora Corrigan. Ugodan je.

- Pretpostavljam da ga je poslao Lejeune. - čini se da misli kako se mora pridružiti zbog imena. živjeli Corrigan!

Spustio sam slušalicu, mnogo vedriji. Vratio sam se i našao Rhodu na travnjaku s jednim od njezinih pasa. Trljala ga je nekakvom mašću.

- Veterinar je upravo otišao - rekla mi je. - Kaže da je to lišaj. Vjerujem da je strašno zarazno. Ne bih htjela da zahvati djecu, ili druge pse.

- Ili čak odrasle - dodao sam.

- Oh, obično prelazi na djecu. Hvala bogu da su čitav dan u školi. Budi mirna, Sheila. Nemoj se koprcati.

- Ova mast djeluje tako da otpadne dlaka nastavila je. - Neko vrijeme ostaju gola mjesta, ali dlaka opet naraste.

Kimnuo sam, ponudio pomoć i bio odbijen, na čemu sam bio zahvalan, pa odoh dalje. Nevolja je na selu, uvijek sam mislio, što rijetko pastoje više od tri smjera kamo biste mogli otići u šetnju. U Much Deepingu možete pobi ili Garsington Roadom, ili cestom za Long Cottenham ili Shadhanger Laneom do glavne ceste London-Bournemouth udaljene dvije milje.

Do danas sam već šetao cestama Garsington i Long Cottenham. Na redu je bio Shadhanger Lane.

Krenuo sam i putem mi je pala na pamet jedna misao. Ulaz u Priors Court bio je uz Shadhanger Lane. Zašto da ne odem posjetiti gospodina Venablesa?

Što sam više razmišljao o toj ideji, sve mi se više sviđala. U tome neće biti ničega sumnjivog. Kad sam ranije bio ovdje, Rhoda me odvela k njemu. Bit će lako i razumljivo ponovo doći i zamoliti da mi pokaže neke predmete za koje ranije nije bilo dovoljno vremena da ih dobro pogledam i uživam u njima.

Bilo je u najmanju ruku vrlo interesantno što je onaj - kako se zove . . . Ogden? . . . Osborne? - prepoznao Venablesa. Premda je, prema Lejeuneu, bilo sasvim nemoguće da onaj čovjek bude Venables, zbog njegove invalidnosti, ipak je bilo zanimljivo što se pogreška odnosila na čovjeka koji živi baš u ovom kraju i koji, moralo se priznati, karakterom odlično odgovara.

Bilo je nečega misterioznog u vezi s Venablesom. Osjetio sam to od prvog trenutka. Bio je, sigurno, vrlo inteligentan. I bilo je nečega u njemu - koju bih riječ upotrijebio? - Nametnula mi se riječ lukav. Grabežljiv - destruktivan. čovjek vjerojatno suviše pametan da bi sam ubijao, ali čovjek koji bi mogao organizirati ubijanje vrlo spretno kad bi to htio.

U tom smislu Venables je izvrsno odgovarao ulozi. Vrhunski um iza scene. Ali onaj apotekar, Osborne, tvrdio je da je vidio Venablesa kako hoda ulicom u Londonu. Budući da je to bilo nemoguće,

identifikacija je bila bezvrijedna, a činjenica da je Venables živio u blizini Bijelog konja nije značila ništa.

Ipak, pomislio sam da bih želio još jednom pogledati gospodina Venablesa. Stoga sam ušao na imanje i krenuo pola milje dugim vijugavim putom.

Isti mi je sluga otvorio vrata i rekao da je gospodin Venables kod kuće. Ispričavši se što me ostavlja u predvorju, »Gospodin Venables se ne osjeća uvijek dovoljno dobro da bi primio posjetioce, otišao je i vratio se nekoliko minuta kasnije s porukom da će gospodinu Venablesu biti vrlo drago što me vidi.

Venables me vrlo srdačno pozdravio, krećući se prema meni u svojoj stolici i zaželjevši mi dobrodošlicu kao da smo stari prijatelji.

- Vrlo lijepo od vas što ste me došli pogledati, dragi moj momče. čuo sam da ste opet ovdje i htio sam večeras nazvati našu dragu Rhodu i reći joj da opet svi dodete ovamo na ručak ili večeru.

Ispričao sam se što sam ovako upao, ali rekoh da je to bio iznenadan poriv. Bio sam u šetnji, prolazio kraj njegova imanja i odlučio da uđem bez poziva.

- Zapravo - rekoh - strašno bih volio još jednom vidjeti vaše mongolske minijature. Nisam imao ni približno dovoljno vremena da ih dobro pogledam onaj put.

- Naravno da ndste. Drago mi je da vam se sviđaju. Tako izvanredni detalji.

Naš je razgovor poslije toga bio potpuno tehnički. Moram priznati da sam silno uživao u pažljivom promatranju nekih zaista izvanrednih stvari koje je imao.

Unijeli su čaj i inzistirao je da mu se pridružim. Čaj nije moj najdraži obrok, ali uživao sam u dimljenom kineskom čaju i finim šalicama u

kojima je bio poslužen. Bilo je vrućeg prženca s maslacem i sardinama i sočnih kolača sa šljivama napravljenih na staromodan domaći način, što me vratilo u doba kad sam kao dječak pio čaj kod svoje bake.

- Domaće - rekoh s odobravanjem.

- Naravno! Kupljeni kolači nikad ne ulaze u ovu kuću!

- Imate izvrsnog kuhara, znam. Nije li vam teško zadržati poslugu na selu, tako daleko od zbivanja kako ste vi ovdje?

Venables je slegnuo ramenima.

- Moram imati najbolje. Inzistiram na tome. Naravno, mora se dobro platiti! Ja plaćam.

Tu se pokazala čitava njegova prirodna arogancija. Rekoh suho:

- Ako je netko dovoljno bogat da si to može dozvoliti, to sigurno rješava mnoge probleme.

- Sve ovisi, znate, o tome što čovjek želi od života. Ako su nečije želje dovoljno jake . . . to je zapravo važno. Tako mnogo ljudi zarađuje novac a da uopće nemaju pojma što žele od njega. Kao rezultat, nadu se zarobljeni onim što bismo mogli nazvati strojem za pravljenje novca. Oni su robovi. Odlaze u svoje urede rano i vraćaju se kasno; nikad ne prestaju da bi mogli uživati. I što dobivaju? Veće automobile, prostranije kuće, skuplje ljubavnice ili žene - i, dozvolite mi da kažem, jače glavobolje.

Nagnuo se naprijed.

- Samo gomilanje novca - to je sve, početak i kraj, za većinu bogatih ljudi. Ulažu ga u još veća poduzeća, zarađuju još više novca. Ali zašto? Zastanu li ikada da bi se upitali zašto? Oni ne znaju.

- A vi? - upitah.

- Ja - nasmiješio se. - Ja sam znao što želim. Potpunu dokolicu u kojoj ću moći ponirati u lijepe stvari ovoga svijeta, prirodne i umjetne. Budući da u posljednje vrijeme ne mogu otići i gledati ih u njihovoj prirodnoj okolini, dao sam da mi ih donesu sa svih strana svijeta.

- Ali ipak je potrebno imati novac da bi se to moglo učiniti.

- Da, čovjek mora planirati svoje poteze, a to uključuje prilično mnogo planiranja - ali nije potrebno, danas zaista nije potrebno baviti se teškim poslovima.

- Ne znam da li vas potpuno razumijem.

- Ovo je svijet promjena, Easterbrook. Uvijek je bio, ali danas su promjene mnogo brže. Tempo se ubrzao, čovjek mora znati iskoristiti to.

- Svijet koji se mijenja - rekaoh zamišljeno. - To otvara nove vidike.

- Bojim se, znate - rekaoh ispričavajući se i - da govorite čovjeku čije je lice okrenuto prema prošlosti, a ne budućnosti. ; Venables slegnu ramenima.

- Budućnost? Tko je može predvidjeti? Ja govorim o sadašnjosti - o danas - o neposrednom trenutku! Ne zanima me ništa drugo. Nove tehnike su ovdje da bismo ih koristili. Već imamo strojeve koji nam mogu odgovoriti na pitanje za nekoliko sekundi, u usporedbi sa satima i danima ljudskoga rada.

- Kompjutori? Elektronski mozgovi? ; - Takve stvari.

- Hoće li jednom strojevi zauzeti mjesto ljudi?

- Ljudi, da. Ljudi koji su samo jedinice ljudske snage, htjedoh reći. Ali Čovjeka, ne. Mora po' stojati čovjek Upravljač, čovjek Mislilac, koji

izradije pitanja za strojeve. Zakimah sumnjičavo glavom.

- Čovjek, Supermen? - U glasu mi se osjetila blaga poruga.

- Zašto ne, Easterbrook? Zašto ne? Sjetite se, znamo - ili počinjemo saznati - nešto o čovjeku kao ljudskoj životinji, Postupak koji se, katkada netočno, naziva pranjem mozga, otvorio je bezgranično zanimljive mogućnosti u tom smjeru. Ne samo tijelo, već i razum ljudi reagira na stanovite stimulanse.

- Opasna doktrina - rekoh. - Opasna?

- Opasna za učene ljude. Venables slegnu ramenima.

- Čitav je život opasan. Mi to zaboravljamo, mi koji smo odgojeni u jednom od malih džepova civilizacije. Jer to je sve što civilizacija zapravo jest, Easterbrook. Mali džep uudi tu i tamo koji su se sakupili da bi se međusobno zaštitili i koji su zato u stanju da nadmudre i kontroliraju Prirodu. Oni su pobijedili džunglu, ali ta je pobjeda samo privremena. U bilo kojem trenutku, džungla će opet jednom preuzeti upravljanje. Nekadašnji ponosni gradovi sad su samo hrpe zemlje, zarasli u bujnu vegetaciju, i bijedne kolibe ljudi koji se samo uspijevaju održati na životu, ništa više. Život je uvijek opasan, nemojte to nikad zaboraviti. Na kraju će ga, možda, uništiti ne samo velike prirodne sile, nego i djelovanje naših vlastitih ruku. U ovom smo trenutku vrlo blizu tome . . .

- Nitko to ne može poreći, zaista. Ali zanima me vaša teorija o moći - moći razuma. - Ah, to - Venables se iznenada pričinio zbunjenim. - Možda sam pretjerivao.

Ova njegova nelagoda i djelomično povlačenje od prijašnje tvrdnje učinilo mi se zanimljivim. Venables je bio čovjek koji je mnogo živio sam. Čovjek koji živi sam razvija potrebu da govori - nekome - bilo kome. Venables je govorio meni, i možda to nije bilo pametno.

- Čovjek Supermen - rekoh. - Znate, zapravo ste mi objasnili jednu modernu verziju ove ideje.

- Nema u tome ničega novog, zaista. Formula za Supermena vrlo je stara. Čitave su filozofije građene na njoj.

- Naravno. Ali čini mi se da je vaš Supermen - Supermen s jednom razlikom . . . Čovjek koji može upotrijebiti moć a da se to nikad ne sazna. Čovjek koji sjedi u svojoj stolici i povlači konce.

Gledao sam ga dok sam to govorio. Smiješio se.

- Pripisujete li meni tu ulogu, Easterbrook? želio bih da je zaista tako. Čovjeku je potrebna neka kompenzacija za - ovo!

Ruka mu je dotakla pokrivač na koljenima. U glasu mu se osjetila iznenadna oštra gorčina. - Neću vam ponuditi svoje sažaljenje - rekoh. - Sažaljenje donosi vrlo malo dobra čovjeku u vašem položaju. Ali dopustite mi da kažem da biste vi, kad bismo zamišljali takvu osobu čovjeka koji nepredvidive tragedije može pretvoriti u trijumf - po mojem mišljenju, bili točno takav tip.

Veselo se nasmijao. - Vi mi laskate.

Ali bilo mu je drago, vidio sam to.

- Ne - rekoh. - Upoznao sam dosta ljudi u životu da bih mogao prepoznati neobičnog, posebno nadarenog čovjeka, kad ga sretnem.

Bojao sam se otići predaleko; ali može li se, zapravo, ikada ići predaleko s laskanjem? Porazna misao! čovjek to mora uzeti k srcu i izbjeći vlastite zablude.

- Pitam se - rekao je zamišljeno - zašto ste to zapravo rekli? Zbog svega ovoga? - Zaokružio je rukom po sobi.

- To je dokaz - kazah - da ste bogat čovjek koji zna pametno kupovati, koji ima ukusa i znanja. Ali mislim da u tome ima još nečega osim običnog posjedovanja. Odlučili ste sakupiti lijepe i zanimljive stvari i praktički ste dali naslutiti da do njih niste došli uz pomoć tegobnog rada.

- Sasvim točno, Easterbrook, sasvim točno. Kao što sam rekao, samo se budale muče. Treba misliti, isplanirati akcije do u najmanju pojedinost. Tajna svih uspjeha je nešto sasvim jednostavno, ali to treba smisliti! Nešto jednostavno. čovjek razmišlja o tome, počinje to provoditi i evo nas!

Zurio sam u nj. Nešto jednostavno, nešto tako jednostavno kao uklanjanje neželjenih osoba? Zadovoljenje potrebe. Akcija izvršena bez opasnosti za bilo koga osim za žrtvu. A isplanirao ju je gospodin Venables u svojoj invalidskoj stolici; sa svojim velikim kukastim nosom kao u ptice grabljivice i izbočenom Adamovom jabučicom koja se miče gore-dolje. A izvršilac je - tko? Thyrza Grey?

Promatrao sam ga dok sam govorio:

- Sav taj razgovor o daljinskom upravljanju podsjetio me na nešto što je rekla ona neobična Thyrza Grey.

- Oh, naša draga Thyrza! - Ton mu je bio miran, blag (ali jesam li primijetio slabi trzaj obrve?) . - Kakvih li gluposti to što govore ove tri drage dame! I one to vjeruju, znate li, one to zaista vjeruju. Jeste li već bili - uvjeren sam da će nastojati da dođete - na jednoj od onih njihovih smiješnih seansi?

Malo sam oklijevao nastojeći brzo odlučiti što bih trebao reći.

- Jesam - rekoh - bio sam na seansi.

- I ustanovili ste da je to velika besmislica? Ili ste bili impresionirani?

Izbjegavao sam njegov pogled i nastojao na najbolji mogući način prikazati čovjeka kojemu je nelagodno.

- Ja - ovaj, naravno, nisam zapravo ni u što povjerovao. Doimale su se vrlo iskrenima, ali . . . - Pogledao sam na sat. - Nisam imao pojma da je tako kasno. Moram požuriti natrag. Moja će se sestrična pitati gdje sam.

- Razveselili ste jednog invalida ovog dosadnog poslijepodneva. Pozdravite Rhodu. Moramo se dogovoriti za još jedan ručak uskoro. Sutra idem u Landon. Ima jedna zanimljiva prodaja kod Sothebyja. Srednjovjekovna francuska slonovača. Izvanredno! Svidjet će vam se, siguran sam, ako ih uspijem dobiti.

Rastali smo se u ovom prijateljskom tonu. Je li u njegovim očima bilo uživanja i zloradosti kad je primijetio da se osjećam neugodno povodom seanse? Mislio sam da jest, ali nisam mogao biti siguran. Osjetio sam kako je sasvim moguće da već izmišljam stvari.

19. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Izašao sam u kasno poslijepodne. Već se spustio mrak i kako je nebo bilo oblačno, kretao sam se prilično nesigurno niz krivudavi prilaz. Jednom sam se okrenuo i pogledao osvijetljene prozore kuće. Čineći to, stao sam na travu pored šljunka i sudario se s nekim tko je išao u supratnom smjeru.

Čovjek je bio nizak, čvrste građe. Izmijenili smo isprike. Glas mu je bio bogati duboki bas a ton cjepidlački iznijansiran.

- Oprostite . . .

- Ništa, ništa. To je bila moja pogreška, uvjeravam vas . . .

- Nikad prije nisam bio ovdje - objasnio sam - pa ne znam dobro put. Trebao sam ponijeti bateriju.

- Dopustite mi.

Stranac je izvukao bateriju iz džepa, upalio je i dodao mi. U njezinu sam svjetlu vidio da je to čovjek srednjih godina, okrugla kerubinska lica s crnim brkovima i naočalama. Imao je na sebi kvalitetan taman kišni ogrtač i na prvi se pogled moglo reći da je to vrlo ugledan čovjek.

Ipak, zapitao sam se zašto sam nije upotrijebio bateriju kad ju je već imao sa sobom.

- Ah - rekoh prilično idiotski - vidim. Sišao sam s puta.

Popeh se natrag na stazu i ponudih da mu vratim bateriju.

- Sad mogu slijediti put.

- Ne, ne, molim vas da je zadržite dok ne stignete do izlaza.

- Ali vi - vi idete u kuću?

- Ne, ne: Idem istim putem kao i vi. Ovaj . . . niz stazu. I zatim do autobusne stanice. Hvatam autobus za Bournemouth.

- Ah tako - rekoh, te nastavismo put zajedno. činilo se da je mojem pratiocu pomalo neugodno. Pitao je idem li i ja na autobusnu stanicu. Rekoh da boravim ovdje u blizini.

Opet smo neko vrijeme šutjeli i osjetio sam kako nelagodnost mojeg pratioca raste. Pripadao je ljudima koji se ne vole naći u nezgodnu položaju.

- Bili ste u posjeti kod gospodina Venablesa? - upitao je pročistivši grlo.

Rekoh da je tako, dodavši:

- Mislio sam da ste i vi krenuli prema kući? - Nisam - odgovorio je. - Ne . . . Zapravo . . - Zastao je. - živim u Bournemouthu, zapravo u blizini Bournemoutha. Upravo sam se tamo uselio u malu kuću.

Osjetih nejasan nemir. što sam nedavno čuo o kućici u Bourrlmouthu? Dok sam se pokušao sjetiti, moj pratilac, kojem je postalo još neugodnije, konačno je osjetio potrebu da progovori.

- Sigurno mislite da je to vrlo čudno priznajem, naravno, da jest čudno naići na nekoga kako tumara nečijim zemljištem ako ovaj . . . ta osoba ne pozna vlasnika kuće. Moje razloge je donekle teško objasniti, premda vas uvjeravam da ih imam. Mogu vam samo reći da, iako sam se tek nedavno doselio u Bournemouth, da sam ovdje dobro poznat i mogao bih pozvati nekoliko uglednih stanovnika koji će posvjedočiti o mojoj osobi. Zapravo, ja sam apotekar i nedavno sam prodao apoteku u Londonu i povukao se u mirovinu u ovaj kraj, koji sam uvijek smatrao vrlo ugodnim, zaista vrlo ugodnim.

Odjednom mi je sinulo. Mislio sam da znam tko je ovaj mali čovjek. U međuvremenu je on nastavljao punim zamahom. .

- Zovem se Osborne. Zachariah Osborne, i kao što kažem, imam - imao sam - vrlo zgodnu apoteku u Londonu, Barton Street, Paddington Green. Bio je to posve pristojan kraj u doba mojeg oca, ali žalosno je kako se sad promijenio - oh da, vrlo se promijenio. Sroza se.

Uzdahnuo je i zakimao glavom. Zatim se ponovo vratio na temu.

- To je kuća gospodina Venablesa, zar ne? Pretpostavljam - ovaj - da je on vaš prijatelj? - Ne bi se baš moglo reći prijatelj - rekoh oprezno. - Sreo sam se s njim samo jednom prije ovog poslijepodneva, kad su me neki moji prijatelji odveli k njemu na ručak.

- Ah da, shvaćam . . . Da, točno.

Došli smo do izlaza. Gospodin Osborne je neodlučno zastao. Vrataih mu bateriju.

- Hvala - kazah.

- Nema na čemu. Bilo mi je drago. Ja . . . Zastao je, zatim riječi izletješe iz njega.

- Ne bih htio da mislite . . . Mislim, tehnički, naravno, ja sam prolazio tudim zemljištem. Ali ne, uvjeravam vas, zbog bilo kakve prostačke znatiželje. Mora da vam se učinilo vrlo neobičnim - taj moj položaj - i da ste mogli svašta pomisliti. Zaista bih želio objasniti, ovaj, rasvijetliti svoj položaj.

Čekao sam. To mi se učinilo najboljim. Moja znatiželja, prostačka ili ne, zasigurno je porasla. Želio sam je zadovoljiti.

Gospodin Osborne je šutio oko minutu, tada se odlučio.

- Zaista bih vam želio objasniti, gospodine - ovaj . . .

- Easterbrook. Mark Easterbrook.

- Gospodine Easterbrook. Kako rekoh, bio bih zahvalan na mogućnosti da objasnim svoje prilično čudno ponašanje. Ako imate vremena . . .? Ima samo pet minuta hoda do glavne ceste. Tamo je sasvim pristojna mala kavana, uz benzinsku pumpu blizu autobusne stanice. Moj autobus neće doći još barem dvadeset minuta. Biste li mi dopustili da vam ponudim šalicu kave?

Prihvatih. Krenusmo zajedno puteljkom. Gospodin Osborne je, zaboravivši na nelagodu, brbljao vedro o prednostima Bournemoutha, njegovoj izvrsnoj klimi, koncertima i ugodnim ljudima koji tamo žive.

Dođosmo do glavne ceste. Benzinska pumpa bila je na uglu, a autobusna stanica odmah iza nje. Mala je kavana bila čista i prazna, u kutu je sjedio samo jedan mladi par. Udosmo i gospoddn Osborne naruči dvije kave i kolače.

Tada se nagnu preko stola i dade si oduška. - Sve ovo je poteklo od slučaja o kojem je nedavno pisalo u novinama. Nije to bio neki senzacionalan slučaj, pa se nije pojavio u glavnim naslovima, ako je to pravi izraz. Odnosi se na katoličkog župnika koji je živio u dijelu Londona gdje imam - gdje sam imao - apoteku. Jedne su ga noći napali i ubili. Vrlo potresno. Takve se stvari previše često događaju u današnje vrijeme. Bio je, vjerujem, dobar čovjek, premda se ja sam ne slažem s rimokatoličkom doktrinom. No bez obzira na to, moram objasniti zašto to mene zanama. Policija je objavila da bi željela razgovarati sa svakim tko je one noći vidio oca Gormana. Slučajno se dogodilo da sam stajao pred vratima svoje radnje one večeri oko osam sati i da sam vidio oca Gormana kako prolazi. Na kratkom razmaku slijedio ga je čovjek dovoljno neobična izgleda da privuče moju pažnju. Onda, naravno, nisam ni na što pomislio, a1i imam dobar dar zapažanja, gospodine Easterbrook, i imam obačaj

zapamtiti kako ljudi izgledaju. To mi je zapravo hobi i neki ljudi koji su dolazili u moju apoteku bili su iznenadeni kad sam im rekao, »Da, da, mislim da ste bili ovdje s nekim receptom prošloga ožujka? Drago im je, znate, kad ih se sjetite. I dobro je za posao, otkrio sam. No, opisao sam policiji čovjeka kojeg sam vidio. Zahvalili su mi i to je bilo sve.

- Sad dolazim do prilično začudnog dijela svoje priče. Prije otprilike deset dana otišao sam na crkvenu proslavu u malo selo pri kraju staze kojom smo upravo prošli. Možete zamisliti kakvo je bilo moje iznenađenje kad sam ugledao istog tog čovjeka o kojem sam govorio. Mora da je imao, ili sam barem tako mislio, neku nesreću, jer se vozio u invalidskim kolicima I raspitao sam se o njemu i saznao da je bogati stanovnik mjesta po imenu Venables. Nakon dan ili dva razmišljanja, pisao sam policijskom službeniku kojem sam dao prvu izjavu. Došao je u Bournemouth - zove se inspektor Lejeune. On, međutim, nije bio uvjeren da se radi o čovjeku kojeg sam vidio one noći kad se dogodilo ubojstvo. Obavijestio me da je gospodin Venables oduzet već nekoliko godina i da je to posljedica polija. Rekao je da me je sigurno zavela slučajna sličnost.

Gospodin Osborne je iznenada prekinuo pričanje. Promiješao sam blijedu tekućinu ispred sebe i oprezno gutnuo. Gospodin Osborne je dodao tri kockice šećera u svoju šalicu.

- Pa, čini se da je sad sve objašnjeno rekoh.

- Da - kaza gospodin Osborne - da . . . Glas mu je bio primjetno nezadovoljan. Tada se ponovo nagnuo naprijed, okrugla ćelava glava sjala mu je pod svjetlom žarulje, a oči ispod naočala bile su gotovo fanatične . . .

- Moram još nešto objasniti. Dok sam bio dječak, gospodine Easterbrook, prijatelj moga oca, također apotekar, pozvan je da svjedoči u slučaju Jeana Paula Marigota. Možda se sjećate - otrovao je svoju ženu Engleskinju - preparatom arsena. Očev prijatelj

identificirao ga je na sudu kao čovjeka koji je dao krivo ime kad je preuzimao preparat. Marigot je osuđen i obješen. To me se strašno dojmilo - imao sam tada devet godina - koje je doba vrlo podložno dojmovima. Uvijek sam se nadao da ću i ja jednom možda biti takav svjedok i da ću omogućiti pobjedu pravde! Možda sam upravo tada počeo učiti kako da zapamtim lica. Priznat ću vam, gospodine Easterbrook, premda će vam se to možda činiti smiješnim, da sam mnogo, mnogo godina sanjario o mogućnosti da neki čovjek, želeći se riješiti svoje žene, uđe u moju apoteku i kupi ono što mu treba.

- Pretpostavljam, druga Madeleine Smith nabacio sam.

- Točno. Na žalost - uzdahnuo je gospodin Osborne - to se nije nikad dogodilo. Ili, ako se i dogodilo, takva osoba nije dovedena pred lice pravde. A to se događa, vjerujem, mnogo češće nego li želimo vjerovati. Stoga je ova identifikacija, premda nije bila ono čemu sam se nadao, otvorila barem mogućnost da se pojavim kao svjedok u slučaju ubojstva!

Lice mu je zasjalo od djetinjeg zadovoljstva. - To je bilo veliko razočaranje za vas - rekao suosjećajno.

- Da-a.

I opet je glas gospodina Osbornea odavao onaj čudan ton nezadovoljstva.

- Ja sam tvrdoglav čovjek, gospodine Easterbrook. što je više dana prolazilo, bio sam sve sigurniji da sam u pravu. Čovjek kojega sam vidio bio je Venables i nitko drugi. Oh! - Podigao je ruku protestirajući kad sam htio progovoriti. - Znam. Bilo je maglovito. Bio sam na stanovitoj udaljenosti, ali ono što policija nije uzela u obzir jest to da se ja studiozno bavim prepoznavanjem. Nije se radilo samo o crtama lica, o izraženom nosu, Adamovoj jabučici; tu je i držanje glave, kut između ramena i vrata. Govorio sam si, »Hajde, hajde, priznaj da si pogriješio.« Ali i dalje sam osjećao da nisam pograješio. Policija kaže da je to nemoguće. Ali zar je nemoguće? To se stalno pitam.

- Sigurno, uz onakvu invalidnost . . . Zaustavio me mahanjem prsta.

- Da, da, ali moja iskustva iz zdravstvene službe - da, zaista bi vas iznenadilo što su ljudi spremni učiniti - i kako se lako izvuku! Ne bin želio reći da su liječnici lakovjerni - odmah će otkriti pokušaj simuliranja. Ali ima načina, načina koje će lakše otkriti apotekari nego liječnici. Neke droge, na primjer, ili neki preparati koji su naizgled sasvim bezopasni. Moguće je izazvati groznicu . . . razne osipe i nadražaje kože . . . upalu grla ili porast sekrecije . . .

- Ali ne i atrofirane udove - istakao sam. - Točno, točno. Ali tko kaže da su udovi gospodina Venablesa zaista zakržljali?

- Pa . . . njegov liječnik, pretpostavljam?

- Točno. Ali pokušao sam doći do nekih informacija s tim u vezi. Njegov liječnik je u Londonu, u Harley Streetu - istina, pregledao ga je lokalni liječnik kad je stigao ovamo. Ali taj je doktor sada u mirovini i živi u inozemstvu. Sadašnji liječnik nije nikada posjetio gospodina Venablesa. Gospodin Venables ide jednom mjesečno u Harley Street.

Pogledah ga znatiželjno.

- Još uvi jek mi se čini da je to dokaz za . . . ovaj . . .

- Vi ne znate stvari koje ja znam - odvrati gospodin Osborne. - Bit će dovoljan jednostavan primjer. Gospođa H. . . . dobiva mirovinu od osiguranja više od godinu dana. I dobiva je na tri različita mjesta - samo što se na jednom mjestu zove Gospođa C. a na drugom mjestu gospođa T.... Gospođa T. i gospođa C. posudile su joj svoje karte uz stanovitu naknadu i tako ona dobiva novac na tri mjesta.

- Ne shvaćam . . .

- Pretpostavimo . . . samo pretpostavimo sad je već užurbano mahao kažiprstom - da je naš gospodin Venables došao u vezu s nekim tko

stvarno ima polio, a siromašan je. Daje mu prijedlog, čovjek mu je sličan, reimo, samo u općim crtama, ne više. Pravi bolesnik posjećuje liječnika pod imenom Venablesa i liječnik ga pregleda, tako da je povijest bolesti sasvim istinita. Tada gospodin Venables uzima kuću na selu. Lokalni se liječnik sprema u mirovinu. Ponovo ga zove pravi bolesnik i daje se pregledati. I tu smo! Gospodin Venables domogao se vjerodostojnih dokumenata da je prebolio polio i da su mu atrofirale noge. U mjestu ga viđaju (kad ga vidaju) u invalidskima kolicima, itd.

- Njegova bi poslugica sigurno znala - protestirao sam. - Njegov sobar.

- Možda je to banda - i sobar je dio bande. što može biti jednostavnije? Možda i još netko od posluge.

- Ali zašto?

- Ah - kaza gospodin Osborne - to je drugo pitanje, zar ne? Neću vam reći svoju teoriju . . . vjerojatno biste se smijali. Ali tako je to - vrlo zgodan alibi smišljen za čovjeka kojem bi mogao trebati alibi. Mogao bi biti bilo gdje, a nitko to ne bi znao. Viđen kako hoda Paddingtonom? Nemoguće! On je bespomoćan invalid koji živi na selu itd. - Gospodin Osborne zastade i pogleda na sat. - Moj autobus stiže. Moram požuriti. Kao što vidite, dobro sam o svemu razmislio. Bilo bi divno kad bih to mogao dokazati, reći ćete. Zato sam odlučio doći ovamo (Imam mnogo vremena ovih dana. Ponekad mi gotovo nedostaje posao., ući na njegov posjed i . . . Pa, da kažem bez okolišanja, malo špijunirati. Reći ćete da to nije lijepo i ja se slažem. Ali ako se radi o tome da se sazna istina - ili da se raskrinka kriminalac . . . Da sam, na primjer, uhvatio gospodina Venablesa u šetnji, pa, to bi bilo dovoljno! I mislio sam, ako odmah ne spuste zavjese (možda ste primijetili da ih neki ljudi ne spuštaju odmah kad se pojavi sumrak - navikli su očekivati kako će mrak pasti jedan sat kasnije), mogao bih se prišuljati i zaviriti. Možda će po biblioteci ni ne pomišljajući da bi ga netko mogao uhoditi? Zašto bi i mislio? Koliko on zna, nitko ne sumnja na njega!

- Zašto ste tako sigurni da je čovjek kojeg ste vidjeli one noći bio Venables?

- Znam da je bio Venables! Ustao je.

- Moj autobus dolazi. Drago mi je što sam vas upoznao, gospodine Easterbrook, i veliko mi je olakšanje što sam mogao objasniti zašto sam bio u Priors Courtu. Rekao bih da vam se sve to čini gomilom budalaština.

- Sve u svemu, i ne - rekoh. - Ali još mi niste rekli što mislite, zašto to gospodin Venables radi.

činilo se da je gospodinu Osborneu neugodno i doimao se pomalo tupavim.

- Smijate se, mislim. Svi kažu da je bogat, ali čini se da nitko ne zna kako zaraduje novac. Reći ću vam što ja mislim. Mislim da je on jedan od onih vrhunskih kriminalaca o kakvima ste čitali. Zna - planira stvari i ima bandu koja to ostvaruje. Možda će vam se činiti smiješnim ali . . .

Autobus je stao. Gospodin Osborne potrči za njim.

Krenuo sam kući vrlo zamišljen . . . Teorija koju je gospodin Osborne iznio bila je fantastična, ali morao sam priznati da je u tome zaista moglo biti nečega.

20. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Kad sam slijedećeg jutra nazvao Ginger, rekao sam joj da selim u Bournemouth.

- Pronašao sam ugodan mali hotel koji se zove (bog zna zašto) Park jelena. Ima nekoliko zgodnih neuočljivih pokrajnjih izlaza. Mogao bih potajno otići u London i posjetiti vas.

- Zaista ne biste smjeli, mislim. Ali moram reći da bi bilo divno kad biste došli. Dosadno je! Nemate pojma! Ako biste mogli neopaženo doći, ja bih se iskrala i negdje bismo se sastali.

Nešto me je iznenada pogodilo.

- Ginger! Vaš glas . . . Nekako je drugađiji . . . - Ah, to! Sve je u redu. Ne brinite.

- Ali vaš gdas?

- Samo me malo boli grlo, to je sve. - Ginger!

- Slušajte, Mark, svatko može imati upaljeno grlo. Mislim da sam se prehladila. Ili dobivam gripu.

- Gripu? Slušajte, nemojte ništa tajiti. Je li vam dobro ili nije?

- Nemojte paničariti. Dobro mi je.

- Recite mi točno ka.ko se osjećate. Osjećate li se kao da dobivate gripu?

- Pa . . . možda . . . Pomalo me sve boli, znate kako je to . . .

- Imate li temperaturu?

- Da, možda je malo povišena . . .

Sjedio sam obuzet strašnim osjećajem. Bio sam prestravljen. Znao sam, ma koliko to Ginger željela sakriti, da je i ona bila prestrašena.

Ponovo sam začuo njein glas.

- Mark, nemojte paničariti. Zaista vas je obuzela panika, a nema nikakva razloga za to.

- Možda nema. Ali moramo biti više nego oprezni. Nazovite svojega liječnika i pozovite ga da dode k vama. Smjesta.

- U redu . . . Ali mislit će da pretjerujem. - Nije važno. Učinite to! Kad ode od vas, nazovite me.

Spustivši slušalicu, još sam dugo sjedio i zurio u crni neljudski obris telefona. Panika . . . ne smijem dopustiti da me obuzme panika . . . U ovo doba godine uvijek ima gripe . . . Doktor će nas umiriti . . . Možda je samo mala groznica . . .

Zamislio sam u sebi Sybil u njezinoj šarenoj haljini sa simbolima zla. čuo sam Thyrzin glas, odlučan, zapovjedan . . . Na iscrtanom podu, Bella, pjevajući riječi zle magije, drži bijelog kokota koji se otima . . .

Glupost, sve je to glupost . . . Naravno da je sve to praznovjerna besmislica . . .

Kutija - na neki način nije bilo lako zanemariti kutiju. Kutija nije predstavljala ljudsko praznoverje, već razvitak naučnih mogućnosti . . . Ali to je nemoguće - nemoguće je da . . .

Gospođa Dane Calthrop našla me je gdje sjedim i buljim u telefon. Smjesta je upitala:

- Što se dogodilo?

- Ginger - rekoh - ne osjeća se dobro . . . želio sam da mi kaže kako je sve to glupost. želio sam da me utješi. Ali nije me utješila.

- To je loše - rekla je. - Da, mislim da je loše.

- Nije moguće - požurio sam. - Nije ni za trenutak moguće da su u stanju učiniti ono što kažu!

- Nije?

- Ne vjerujete - ne možete vjerovati . . .

- Dragi moj Mark - rekla je gospođa Dane Calthrop - i vi i Ginger priznali ste da je nešto takvo moguće, inače ne biste učinili ono što ste učinili.

- A naše vjerovanje samo pogoršava stvari . . . čini ih vjerojatnijima!

- Niste stigli dotle da kažete kako vjerujete - samo ste priznali da biste, uz dokaze, mogli povjerovati.

- Dokaze? Kakve dokaze?

- Dokaz je to što se Ginger razbolila - kaza gospođa Dane Calthrop.

Mrzio sam je. Glas mi se bijesno povisio.

- Zašto morate biti tako pesimistični? To je samo obična prehlada . . . nešto takvo. Zašto morate uporno vjerovati u najgore?

- Jer, ako je zaista najgore, moramo se suočiti s tim, a ne zakopatd glavu u pijesak dok ne bude prekasno.

- Mislite da one smiješne besmislice djeluju? Trans i čaranje i žrtvovanje pijetlova i čitava ona vreća trikova?

- Nešto djeluje. S tim se moramo suočiti. Mnogo toga, većina toga, mislim da je samo sakrivanje tragova. Sluđi samo stvaranju

atmosfera - atmosfera je važna. Ali sakrivena iza toga lažnog sjaja mora postojati prava stvar - stvar koja djeluje.

- Nešto kao radioaktivnost na daljinu?

- Nešto takvo. Vidite, ljudi stalno nešto otkrivaju - zapanjujuća otkrića. Neku varijaciju novog znanja mogla bi kakva beskrupulozna osoba primijeniti u vlastite svrhe - Thyrsin je otac bio fizičar, znate . .

- Ali što? što? Ona prokleta kutija! Kad bismo je mogli dati pregledati! Kad bi policija . . . - Policija ne izdaje tako lako naloge za pretres i dozvole da se zaplijeni nečije vlasništvo ako nema, mnogo više dokaza od ovih naših.

- A da odem tamo i uništim tu prokletu stvar?

Gospođa Dane Calthrop stresla je glavom.

- Prema onome što ste mi rekli, zlo je učinjeno, ako uopće postoji, one noći.

Zarinuo sam glavu među ruke i zajaukao.

- Tako bih htio da uopće nismo započinjali tu prokletu stvar.

- Vaši su motivi bili izvanredni - reče gospođa Dane Calthrop odlučno. - što je učinjeno, učinjeno je. Znat ćete više kad vas Ginger nazove poslije doktorove posjete. Zvat će Rhodu, pretpostavljam . . .

Shvatio sam.

- Bolje da se vratim kući.

- Bila sam glupa - reče iznenada gospođa Dane Calthrop kad sam već odlazio. - Znam da sam bila glupa. Zavaravanje! Dopustili smo da nas zavedu zavaravanje i sjajna fasada. Ne mogu se oteti dojmu da mislimo ono što žele da mislimo.

Možda je imala pravo. A1i nisam znao što smo drugo mogli misliti.

Ginger me nazvala nakon dva sata.

- Bio je - rekla je. - Činilo se da je malo zbunjen. Ali kaže da je vjerojatno gripa. Prilično jaka. Poslao me u krevet i donijet će mi lijekove. Temperatura mi je prilično visoka. Ali kod gripe može biti, zar ne?

U njezinu se promuklu glasu osjetila bespomoć, ispod površinske hrabrosti.

- Bit će vam dobro - rekoh očajno. - Čujete li? Bit će vam dobro. Osjećate li se jako loše? - Pa . . . imam groznicu . . . i kašljem . . . i sve me boli, noge i koža. Ne podnosim nikakav dodir . . . I strašno mi je vruće.

- To je groznica, draga. Slušajte, dolazim k vama! Idem sada . . . smjesta. Ne, nemojte se protiviti.

- U redu. Drago mi je što dolazite, Mark. Rekla bih . . . da nisam tako hrabra kako sam mislila . . .

Nazvao sam Lejeunea.

- Gospođica Corrigan je bolesna - rekoh. - što?

- čuli ste me. Bolesna je. Pozvala je svojeg doktora. Kaže da je možda gripa. Može biti. Ali možda i nije. Ne znam što vi možete učiniti. Jedino što mi pada na pamet jest da pozovemo nekakvog specijalista.

- Kakvog specijalista?

- Psihijatra - ili psihoanalitičara, ili psihologa. Nekoga tko je specijalist za psihu. Čovjeka kojem je poznata sugestija i hipnoza i pranje mozga i takve stvari. Postoje ljudi koji se time bave?

- Naravno da postoje. Da. U Ministarstvu unutrašnjih poslova ima nekoliko ljudi koji su to specijalizirali. Mislim da ste prokleta u pravu. Mogla bi biti samo gripa - ali moglo bi biti i nešto u vezi sa psihom, nešto o čemu se ne zna mnogo. Bože, Easterbrook, moglo bi biti upravo ono što smo očekivali!

Zalupio sam slušalicom. Možda ćemo naučiti nešto o psihološkom oružju - ali sve do čega mi je sada stalo bila je Ginger, hrabra, plemenita i prestrašena. Nismo zapravo vjerovali, ni jedno od nas - ili jesmo? Ne, naravno da nismo. Bila je to igra . . . igra detektiva i lopova. Ali pokazalo se da nije igra.

Bijeli konj dokazao je da je stvarnost. Zarinuo sam glavu među ruke i zastenjao.

21. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

Sumnjam da ću ikada zaboraviti nekoliko dana koji su nastupili. Danas mi se čine kao kaleidoskop smetenosti bez reda ili oblika. Ginger je preseljena iz stana u privatnu bolnicu. Mogao sam je vidjeti samo za vrijeme redovnih posjeta.

Njezin je liječnik, koliko sam shvatio, ostajao pri svojoj dijagnozi. Nije mu bilo jasno zbog čega sva ona zbrka. Tvrdio je sasvdm jasno i određeno da ima upalu pluću kao posljedicu gripe, ali ipak s nekim malo neuobičajenim simptomima, no to se, kako je isticao, »stalno događa. Ni jedan slučaj nije nikada tipičan. I kod nekih ljudi antibiotici ne djeluju.

I, naravno, sve što je rekao bila je istina. Ginger je imala upalu pluća. Nije bilo ničega misterioznog u bolesti od koje je болоvala. Bila je bolesna - i to jako.

Razgovarao sam s jednim psihologom iz Unutrašnjih poslova. Bio je to malen kočoperan čovjek koji se stalno podizao i spuštao na prste, s očima koje su svjetlucale dza debelog stakla naočala.

Postavio mi je bezbroj pitanja od kojih mi se bar polovica učinila besmislenom, ali mora da su imala smisla jer je mudro kimao glavom slušajući moje odgovore. Nije se htio kompromitirati nikakvim izjavama, što je bilo mudro. Povremeno bi izjavio nešto u svojem profesionalnom žargonu. Mislim da je pokušao s Ginger nekoliko oblika hipnoze, ali nitko mi nije htio ništa reći. Možda i zato što se nije imalo što reći.

Izbjegavao sam vlastite prijatelje i poznanike, a osamljenost je bila neizdrživa.

Napokon sam, u nastupu očaja, nazvao Poppy u njezinu cvjećarnicu. Pozvao sam je na večeru. Prihvatila je.

Odveo sam je u Fantasie. Poppy je veselo čavrljala i njezino me je društvo odista smirivalo. Ali nisam je pozvao samo radi toga da me smiri. Dovevši je u stanje vesele omamljenosti uz pomoć dobrog jela i pića, počeo sam je oprezno ispitivati. Činilo se nemogućim da Poppy nešto zna, a da pri tome nije potpuno svjesna što zna. Upitao sam je sjeća li se moje prijateljice Ginger. Poppy je rekla, »Naravno, otvorivši svoje velike plave oči, i zapitala je što Ginger radi.

- Vrlo je bolesna - rekao sam.

- Sirotica. - Poppy se doimala zabrinutom koliko je samo mogla, što nije bilo mnogo.

- Upetljala se u nešto - rekoh. - Mislim da je tražila od vas savjet u vezi s tim. Stvar s Bijelim konjem. Stajalo ju je strašno mnogo novca.

- Oh - uzviknula je Poppy, još jače raširivši oči. - Znači to ste bili vi!

U prvi trenutak nisam shvatio. Tada mi je sinulo da me je Poppy poistovjetila s čovjekom čija je invalidna žena bila smetnja Gingerinoj sreći. Bila je tako uzbuđena što je otkrila ovu našu ljubavnu priču da se uopće nije uznemirila pri spominjanju Bijelog konja.

- Je li uspjelo? - uzbuđeno je zapitala. - Nešto je ispalo krivo. Umro je pas. - Kakav pas? - upita Poppy zbunjeno. Uvidio sam da su uvijek potrebne jednosložne riječi kad se radi o Poppy.

- Pa . . . čini se da se stvar okrenula na Ginger. Jeste li čuli da se to ikada prije dogodilo? Poppy nije čula.

- Naravno - rekoh - one stvari koje čine u Bijelom konju dolje u Much Deepingu - znate za to, zar ne?

- Nisam znala gdje je to. Negdje na selu. - Iz onoga što mi je Ginger rekla nisam mogao dobro razumjeti što oni to zapravo čine . . . Strpljivo sam čekao.

- Zrake, zar ne? . . . ređe Poppy neodređeno. - Nešto takvo. Iz svemira. Poput Rusa! Zaključio sam da se Poppy sad oslanja na svoju ograničenu maštu.

- Nešto takvo - suglasio sam se. - Ali mora da je prilično opasno. Mislim, Ginger se ozbiljno razboljela.

- Ali vaša se žena trebala razboljeti i umrijeti, zar ne?

- Da - rekoh, prihvaćujući ulogu koju su mi namijenile Ginger i Poppy.
- Ali čini se da je došlo do pogreške - da je stvar otišla u krivom smjeru.

- Mislite . . .? - Poppy je učinila strašan mentalni napor. - Kao kad krivo spojite žice i udari vas struja?

- Točno - rekoh. - Upravo tako. Jeste li znali da se takve stvari ponekad događaju.

- Pa, ne na takav način . . . - Na kakav način, onda?

- Pa, mislim, ako netko ne bi platio . . . kasnije. Jedan moj znanac nije platio. - Glas joj se spustio odajući strah. - Ubijen je u tunelu podzemne željeznice . . . pao je pod vlak s perona.

- Mogao je biti nesretan slučaj.

- O ne - rekla je Poppy, prestravljena od same pomisli. - Bili su ONI.

Nalio sam još šampanjca u Poppynu čašu. Osjećao sam da se ovdje, ispred mene, nalazi netko tko bi mogao biti koristan, ako

samo uspijem izvući iz nje nepovezane činjenice koje su se motale po njezinoj glavi. čula je neke stvari i zapamtila otprilike polovicu od toga i sve pomiješala, a nitko nije bio oprezan kad bi što pred njom govorio jer je to bila »samo Poppy».

Tjeralo me je u ludilo što nisam znao što da je pitam. Ako kažem pogrešnu stvar prestrašit će se i zatvoriti poput školjke i neće reći više ni riječi.

- Moja je žena - rekoh - još uvijek invalid, ali čini se da joj nije nimalo gore.

- To je loše - kaza Poppy suosjećajno, srkutajući šampanjac. - što da onda radim? Činilo se da Poppy ne zna.

- Znate, Ginger je sve dogovarala - ja nisam ni sa kim razgovarao. Postoji li netko kome bih se mogao obratiti?

- Postoji neko mjesto u Birminghamu kaza Poppy sumnjičavo.

- Zatvoreno je - rekoh. - Ne poznajete li još nekoga tko bi znao nešto o tome?

- Eileen Brandon bi mogla nešto znatd, ali nisam sigurna.

Uvođenje potpuno neočekivane Eileen Brandon zaprepastilo me je. Zapitao sam tko je Eileen Brandon.

- Ona je strašno realna - rekla je Poppy. - Vrlo tajanstvena. Ima jako nakovrčanu kosu i nikad ne nosi tanke potpetice. Prilično se porušila.

- Zatim je dodala objašnjavajući: - Išla sam s njom u školu . . . tada je bila prilično bistra. Bila je strašno dobra u zemljopisu.

- Kakve ona ima veze s Bijelim konjem?

- Zapravo nikakve. Imala je samo jednu ideju. Pa je tako sve napustila.

- Što je napustala? - upitah zbunjeno. - Posao kod K. R. K-a.

- Što je K. R. K.?

- Pa zapravo ne znam točno. Kažu samo K. R. K. Nešto u vezi s istraživanjem tržišta. Nije veliko.

- I Eileen Brandon je radila za njih? Kakav joj je bio posao?

- Išla je naokolo i postavljala pitanja - o pasti za zube i plinskim pećima i kakve vrste spužvi upotrebljavaju. Strašno zamorno i dosadno. Mislim, kome je to važno?

- Vjerojatno K. R. K-u. -- Osjetio sam blage trnce uzbuđenja.

Jedna žena koja je radila u takvoj organizaciji pozvala je oca Gormana one fatalne noći. I ... da . . . naravno, netko od takvih ljudi posjetio je Ginger u stanu . . .

Ovo je bilo u nekakvoj vezi.

- Zašto je napustila posao? Zato što joj je dosadio?

- Mislim da nije. Dobro su plaćali. Ali uđinilo joj se da taj posao nije ono što se činilo da jest.

- Pomislila je da je to možda u nekoj vezi s Bijelim konjem? O tome se radi?

- Pa ne znam. Nešto takvo . . . No, danas radi u kavani kraj Tottenham Court Rooda.

- Dajte mi njezinu adresu. - Nije uopće vaš tip.

- Ne želim joj se približiti zbog seksa - rekoh brutalno. - Želim saznati nešto o istraživanju tržišta. Razmišljam o tome da kupim dionice nekog takvog poduzeća.

- Oh, shvaćam - kaza Poppy, potpuno zadovoljna ovim objašnjenjem.

Više se ništa nije dalo izvući iz nje, pa smo popili šampanjac i otpratio sam je kući, zahvalivši joj na ugodnoj večeri.

II

Pokušao sam nazvati Lejeunea slijedećeg jutra, ali nisam ga uspio dobiti. No, uz stanovite sam poteškoće dobio Jima Corriganana.

- Što je s onom psihološkom pticom koju si doveo da me vidi, Corrigan? što kaže za Ginger?

- Mnogo učenih riječi. Ali rekao bih, Mark, da je zapravo potpuno zbunjen. No znaš, ljudi zaista dobivaju upalu pluća. U tome nema ničeg tajanstvenog ili neobičnog.

- Da - rekoh. - I neki ljudi za koje znamo, i čija su imena bila na određenom popisu, umrli su od upale pluća, gastro-enteritisa, paralize, tumora na mozgu, padavice, paratifusa i ostalih dobro poznatih bolesti.

- Znam kako se osjećaš . . . Ali što možemo učiniti?

- Njoj je gore, zar ne? - upitah. - Pa . . . da . . .

- Onda se nešto mora učiniti. - Na primjer?

- Imam neke ideje. Da odem u Much Deeping, pograbim Thyrsu Grey i prisilim je, pod prijetnjom smrću, da povuče ćaroliju ili što to već jest...

- Pa . . . to bi moglo uspjeti.

- Ili . . . mogu otići do Venablesa . . .

- Venablesa? - oštro će Corrigan. - Ali on je izvan toga. Kako bi uopće mogao imati neke veze s tim? On je invalid.

- Pitam se. Mogao bih otići tamo i strgnuti onaj pokrivač s njegovih koljena i vidjeti jesu li te atrofirane noge istina ili laž!

- Sve smo to već pogledali . . .

- Čekaj. Naišao sam na onog malog apotekara, Osbornea, dolje u Much Deepingu. želim ti ponoviti što mi je natuknuo.

Iznio sam mu Osborneovu teoriju o krivom predstavljanju.

- Taj čovjek je malo ćaknut - reče Corrigan. - Od onih je ljudi koji uvijek moraju imati pravo.

- Ali Corrigan, reci mi, zar ne bi moglo biti tako kako je rekao? Moguće je, zar ne?

Nakon nekoliko trenutaka šutnje Corrigan će polako:

- Jest. Moram priznati da je moguće . . . Ali nekoliko bi ljudi moralo znati - i morali bi biti debelo plaćeni da drže jezik za zubima.

- Pa što onda? On se valja u novcu, zar ne? Je li Lejeune već otkrio kako je zaradio sav taj novac?

- Ne. Nije u potpunosti . . . Tebi ću priznati. S tim momkom ni je sve u redu. Ima određenu prošlost. Porijeklo novca je vrlo dobro objašnjeno, na različite načine. Nije moguće sve to provjeravati bez istrage koja bi mogla trajati godinama. Policija je to morala, učdniti ranije - kad su tražili financijskog prevaranta koji je uništavao tragove pomoću savršeno komplicirane mreže postupaka. Vjerujem da je porezna uprava njuškala oko Venablesa neko vrijeme. Ali on je pametan. što misliš -da je on - glava čitave ove parade?

- Da. Mislim. Mislim da on sve planira.

- - Možda.. Čini se da je čovjek koji ima mozga za to, slažem se. Ali sigurno ne bi sam učinio tako okrutnu stvar kakva je ubojstvo oca, Gormana!

- Mogao bi, ako bi se radilo o velikoj žurbi. ; Možda je otac Gorman morao biti ušutkan prije nego ispriča nekome što mu je rekla ona žena o djelovanju Bijeloga konja. Osim toga . . . Naglo sam se prekinuo.

- Halo - još si tamo?

- Jesam, razmišljao sam . . . Nešto mi je palo , na pamet . . .

- Što to?

- Još mi nije sasvim jasno . . . Samo to da se potpuna sigurnost mogla postići na jedan način . . . Još to nisam razradio . . . No, sad moram ići. Imam sastanak u kavani.

- Nisam znao da pripadaš društvu posjetilaca barova u Chelseaju!

- Ne pripadam. Ako hoćeš znati, idem u kavanicu u Tottenham Court Roadu.

Spustih slušalicu i pogledah na sat. Krenuh prema vratima kad zazvoni telefon. Oklijevao sam. Deset prema jedan da je to opet Jim Corrigan koji želi saznati nešto više o ' mojoj ideji.

A sada nisam želio razgovarati s Jimom Corriganom.

Pošao sam prema vratima, a telefon je i dalje uporno zvonio.

Naravno, mogla bi biti bolnica . . . Ginger . . .

Nisam to mogao riskirati. Prešao sam nestrpljivo preko sobe i pograbio slušalicu.

- Halo?

- Jesi li to ti, Mark? - Jesam, tko je?

- Ja sam, naravno - kaza glas prijekorno. - Slušaj, želim ti nešto reći.

- O, to si ti. - Prepoznao sam glas gospode Oliver. - Znaš, strašno mi se žuri, moram izaći. Nazvat ću te kasnije.

- Uopće ne dolazi u obzir - rekla je gospođa Oliver odlučno. - Moraš me saslušati sada. Važno je.

- Dobro, ali moraš biti brza. Imam sastanak. - Ali - gospođa će Oliver - uvijek možeš zakasnuti na sastanak. Svi kasne. Imat će bolje mdšljenje o tebi.

- Ne zaista, moram . . .

- Slušaj, Mark. Ovo je važno. Sigurna sam da jest. Mora biti.

Obuzdao sam svoju nestrpljivost što sam bolje umio, pogledavajući na sat.

- Dakle?

- Moja Milly ima upalu krajnika. Prilično joj je loše da ide na selo, sestri . . .

Stisnuh zube.

- Užasno mi je žao zbog toga, ali zaista . . . - Slušaj. Još nisam ni počela. Gdje sam stala? O, da. Milly mora ići na selo pa sam nazvala agenciju kojoj se uvijek obraćam - Regency baš smiješno dme, kao da je kino . . .

- Zaista moram . . .

- I pitala sam ih mogu li mi koga poslati. Rekli su da je to sad vrlo teško - što zapravo uvijek kažu - ali da će učiniti što mogu . . .

Nikad me prije moja prijateljica Ariadne Oliver nije toliko tjerala u ludilo.

- I tako je jutros došla žena, i što misliš tko je ona bila?

- Nemam pojma. Slušaj . . . - žena koja se zove Edith Binns . . . smiješno ime, zar ne? . . . i ti je poznaješ.

- Ne, ne poznajem je. Nikad nisam čuo za ženu koja se zove Edith Binns.

- Ali znaš je, i vodio si je nedavno. Bila je kod tvoje kume godinama. Kod lady Hesketh-Dubois. - O, kod nje!

- Da. Vidjela te je onoga dana kad si došao po slike.

- Sve je to jako lijepo i mislim da si imala sreće što si nanšla na nju. Vjerujem da je vrlo poštena i da se možeš osloniti na nju. Teta Min je tako govorila. Ali zaista, sada . .

- Čekaj, možeš li? Nisam još prešla na stvar. Pričala mi je mnogo o gospodi Fiesketh-Dubois ;i njezinoj zadnjoj bolesti i o takvim stvarima, jer one zaista vole bolesti i smrt, i tada je to rekla. - što je rekla?

- Nešto što je privuklo moju pažnju. Rekla je otprilike ovo: »Jadna stara gospođa, toliko je patila. Ona gadna stvar na njezinu mozgu, rasla je, rekli su, a bila je sasvim dobrog zdravlja prije toga. Bilo je žalosno vidjeti je u bolnici. Kosa joj je, gusta bijela kosa koju je redovito njegovala, padala svuda po jastuku. Ispadala je u pramenovima. I tada sam, Mark, pomislila na Mary Delafontaine, svoju prijateljicu. I njoj je otpadala kosa. I sjetila sam se što si mi rekao o nekoj djevojci koja se u baru u Chelseaju borila s drugom djevojkom i počupala joj kosu. Kosa ne otpada tako lako, Mark.

Pokušaj - hajde pokušaj povući svoju kosu, samo mali pramen. Samo pokušaj! Vidjet ćeš. Nije normalno, Mark, što je svim tim ljudima tako ispadala kosa. Nije normalno. To mora biti neka posebna nova bolest - to mora nešto značiti.

Stisnuo sam slušalicu i zavrtjelo mi se u glavi. Stvari, poluzapamćeni dijelici saznanja, povezali su se. Rhoda i njezini psi na travnjaku - članak koji sam čitao u nekom medicinskom časopisu u New Yorku . . . Naravno . . . Naravno!

Iznenada sam postao svjestan da gospođa Oliver još veselo daje medicinske prognoze.

- Blagoslovljena da si - rekoh. - Divna si! Spustih slušalicu, tada je ponovo dograbih. Okrenuo sam broj i imao dovoljno sreće da nadem Lejeunea.

- Slušajte - rekoh - otpada li Ginger kosa u pramenovima?

- Pa . . . zapravo vjerujem da otpada. Jaka groznica,, pretpostavljam.

- Jaka groznica, vraga. Ono od čega Ginger boluje - rekoh - ono od čega su svi oni болоvali, jest trovanje talijem. Molim te, bože, možda ćemo doći na vrijeme . . .

22. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

I

Jesmo li saznali na vrijeme? Hoće li živjeti? Tumarao sam gore-dolje. Nisam mogao mirno sjediti.

Lejeune je sjedio i promatrao me. Bio je strpljiv i ljubazan.

- Možete biti sigurni da se poduzima sve što je moguće.

Bio je to isti stari odgovor. Nije me ni najmanje utješio.

- Znaju li oni kako se liječi trovanje talijem?

- Nema često takvih slučajeva. Ali pokušat će se sve što je moguće. Ako mene pitate, mislim da će se izvući.

Pogledah ga. Kako sam mogao znati da zaista vjeruje ono što kaže? Pokušava li me samo utješiti?

- U svakom slučaju, potvrdili su da se radi o taliju.

- Da, to su potvrdili.

- Tako je istina Bijeloga konja vrlo jednostavna. Trovanje. Nikakva magija, nikakva hipnoza ili naučne zrake smrti. Obično trovanje! I dobacila mi je to u lice, prokleta bila! I sigurno mi se sve vrijeme smijala u brk!

- O kome govorite?

- O Thyzzi Grey. Onog prvog poslijepodneva kad sam otišao tamo na čaj. Govorila je o Borgijama i svim orum pričama o orijetkim i

neprepoznatljivim otrovima; otrovne rukavice i ostale takve stvari. »Običan bijeli arsenc< - rekla je - »i ništa drugo<. Ovo je bilo upravo tako jednostavno. Sve ono vraćanje! Trans i bijeli pijevci i posuda za žeravicu i čarobni znakovi i magija i križevi postavljeni naopako - sve je to bilo za praznovjerne. A slavna kutija« bila je zavaravanje onih kojn su mislili suvremenije. Danas ne vjerujemo u duhove i vještice i čaranje, ali vrlo smo lakovjerni kad se radi o »zrakama« i »valovima« te psihološkim fenomenima. Kutija, kladim se, nije ništa drugo do zgodna električna naprava s obojenim žaruljama i izazivačima šumova. Danas stalno živimo u strahu od radioaktivnog zračenja i stroncija 90 i tome sličnoga, pa smo prijemljiv za sugestije na liniji razgovora o nauci. Čitava scena u Bijelome konju bila je lažna! Bijeli konj bio je zaštita, ni manje ni više. Trebalo je privući pažnju na to mjesto, tako da se nikad ne posumnja što bi se moglo odigravati u drugim pravcima. Ljepota je bila u tome što je to bilo sasvim bezopasno za njih. Thyrsa Grey mogla se hvaliti na sva usta svojim okultnim moćima i onim što može učiniti. Zbog toga je nikad ne bi mogli dovesti pred sud i optužiti. Mogli su joj pregledati kutiju i dokazalo bi se da je bezopasna. Svaki sud bi prosudio da je sve glupost i nemoguće! I, naravno, to je upravo i bilo!

- Mislite li da su sve tri umiješane?

- Ne bih rekao. Bellino vjerovanje u čarolije je iskreno, čini mi se. Ona vjeruje u svoje moći i uživa u njima. Isto je i sa Sybil. Ona je pravi medi j . Pada u trans i ne zna što se događa. Vjeruje sve što joj Thyrsa kaže.

- Znači Thyrsa sve vodi?

- Što se tiče Bijelog konja - rekoh polako - da. Ali ona nije pravi mozak organizacije. Stvarni mozak radi iza scene. On planira i organizira. Sve je to krasno zamišljeno, znate. Svatko ima svoj posao, i nitko ne zna što drugi rade. Bradley vodi financijsku i pravnu stranu posla. Izvan toga on ne zna što se događa. Izvrsno je plaćen, naravno; kao i Thyrsa Grey.

- Čini se da ste sve riješili - suho će Lejeune.

- Nisam. Još ne. Ali znamo osnovne činjenice. Isto je kao što je bilo kroz stoljeća. Okrutno i jednostavno. Tek obično trovanje. Dragi stari otrovni napatak.

- Kako ste došli na pomisao o taliju?

- Neke su se stvari iznenada spojile. Početak svega bilo je ono što sam vidio one večeri u Chelseaju. Djevojka kojoj je druga djevojka iščupala čitave pramenove kose. A rekla je: "Nije zapravo boljelo". Nije to bila hrabrost, kako sam mislio; bila je obična činjenica. Nije boljelo. Pročitao sam članak o trovanju talijem kad sam bio u Americi. U jednoj je tvornici umrlo odjednom mnogo radnika. Smrti su pripisane zapanjujućem broju različitih uzroka. Među njima su bili, ako se dobro sjećam, paratifus, apopleksija, neuritis izazvan alkoholom, paraliza, padavica, gastroenteritis i tako dalje. Zatim, postojala je žena koja je otrovala talijem sedam ljudi. Dijagnoze su uključivale tumor na mozgu, encefalitis i upalu pluća. Simptomi su vrlo različiti, koliko sam shvatio. Može započeti proljevom i povraćanjem, moguće je stanje intoksikacije, bolovi u nogama, i vjeruje se da se radi o polineuritisu, reumatskoj groznici ili poliju - jednog su pacijenta stavili u umjetna pluća. Ponekad se pojavi drugačija pigmentacija kože.

- Govorite poput medicinskog leksikona! - Normalno. Proučavao sam to. Ali jedna se stvar uvijek pojavljuje prije ili kasnije. Otpada kosa. Talij se nekad koristio za depilaciju - posebno kod djece koja su imala lišaj. Tada se otkrilo da je opasan. Ponekad se daje kao lijek, ali u vrlo odmjerenim dozama, ovisno o težini pacijenta. Mislim da se danas uglavnom koristi za trovanje štakora. Bez okusa je, lako se topi i nije ga teško nabaviti. Važna je samo jedna stvar, ne smije se posumnjati na trovanje. Lejeune je kimnuo.

- Točno - rekao je. - Zbog toga i zahtjev Bijeloga konja da ubojica mora ostati podalje od svoje žrtve. Nikad se nije pojavila sumnja da

nešto nije u redu. Zašto i bi? Nema one zainteresirane strane koja je mogla imati pristup hrani ili piću. Nitko od njih nije nikada kupio talij ili neki drugi otrov. U tome je sva prednost. Pravi posao obavlja netko tko nema nikakve veze sa žrtvom. Netko, mislim, tko se pojavljuje samo jednom i nikad više.

Zastao je.

- Imate li kakve ideje o tome?

- Samo jednu. Pokazalo se da se uvijek pojavljuje jedan zajednički faktor. Svaku je žrtvu posjetila ugodna žena, naizgled bezopasna, koja je postavljala pitanja o željama potrošača za račun nekog poduzeća za istraživanje tržišta.

- Mislite da ta žena donosi otrov? Kao uzorak? Nešto takvo?

- Mislim da nije tako jednostavno - rekoh polako. - Čini mi se da su žene nevine. Ali nekako su u tome. Mislim da bismo mogli nešto saznati ako razgovaramo sa ženom koja se zove Eileen Brandon i koja radi u kavani u Tottenham Court Roadu.

II

Poppy je prilično točno opisala Eileen Brandon, no, naravno, sa svojega posebnog stanovišta. Kosa joj nije bila ni poput krizanteme niti nalik neurednom ptičjem gnijezdu, već je bila začešljana uz glavu. Imala je diskretnu šminku, a na nogama cipele koje bi se, mislim, mogle nazvati elegantnima. Rekla nam je da joj je muž poginuo u saobraćajnoj nesreći i ostavio je s dvoje male djece. Prije ovog zaposlenja, radila je u maloj organizaciji za ispitivanje tržišta nešto više od godinu dana. Napustila je taj posao jer joj se nije sviđao.

- Zašto vam se nije svidao, gospodo Brandon?

Pitanje je postavio Lejeune. Ona ga pogleda. - Vi ste policijski inspektor? Je li to točno? - Sasvim točno, gospodo Brandon.

- Mislite da s poduzećem nešto nije u redu? - To upravo istražujem. Jeste li u nešto posumnjali? Zato ste napustili posao?

- Nisam imala ništa određeno. Ništa određeno što bih vam mogla reći.

- Naravno. Mi to razumijemo. Ovo ispitivanje je povjerljivo.

- Shvaćam. Ali zaista vam mogu reći vrlo malo.

- Možete reći zašto ste htjeli otići.

- Imala sam osjećaj da se događaju neke stvari za koje nisam znala.

- Htjedoste reći da vam se činilo kako poduzeće ima još neke ciljeve osim onih službenih? - Nešto takvo. Nije mi se činilo da se radi na uobičajeno poslovan način. Sumnjala sam da postoji još neka svrha iza svega. Ali što je to bilo, ja još uvijek ne znam.

Lejeune ju je ispitivao o tome što je morala raditi. Dobila bi popis imena iz nekog kraja. Posao joj je bio da posjeti te ljude, postavi nekoliko pitanja i zapiše odgovore.

- I što vam se u tome učinilo lošim?

- Činilo mi se da pitanja nemaju veze s nekakvim smišljenim načinom istraživanja. Bila su nepovezana, gotovo nesuvisla. Kao da su - kako da to kažem? - bila izlika za nešto drugo.

- Imate li nekog pojma što je to drugo moglo biti?

- Nemam. To me je i dovelo u nedoumicu. Trenutak je šutjela i zatim nastavila sumnjičavo:

- Pitala sam se, svojevremeno, nije li čitava stvar mogla biti organizirana radi provala u stanove, prethodno špijuniranje, da tako kažem. Ali nije moglo biti tako, jer me nikad nisu tražili da opisujem sobe, brave itd. i hoće li stanar biti neko vrijeme odsutan.

- O kakvoj ste robi postavljali pitanja?

- To se mijenjalo. Nekad se radilo o hrani. žitne kaše, keksi. Ili sapuni i deterdženti. Ponekad kozmetika, pudera, ruževi za usne, kreme itd. Drugi put su to bili lijekovi, sredstva protiv bolova, tablete protiv kašlja, pilule za spavanje, vodice za usta i za grgljanje, sredstva za poboljšanje probave itd.

- Nisu tražili - upita Lejeune usput - da ostavljate uzorke neke robe?

- Nisu. Nikada.

- Samo ste postavljali pitanja i zapisivali odgovore?

- Da.

- Što je trebao biti cilj tih ispitivanja?

- Upravo se to činilo čudnim. Nikad nam nisu točno rekli. Pretpostavljali smo da to radimo za račun nekih proizvodnih organizacija - ali rad je bio vrlo amaterski. Nije bio uopće sistematski.

- Sto mislite, je li bilo moguće da je među pitanjima koja ste trebali postaviti bilo jedno, ili grupa pitanja, koje je bilo prava svrha organizacije, a da su ostala bila samo kamuflaža?

Razmislila je o tome, namrštila se malo i kimnula.

- Jest - rekla je. - To bi bilo u skladu s nesuvislim izborom pitanja. Ali uopće nemam pojma koje pitanje ili pitanja su bila važna.

Lejeune je prodorno pogleda.

- Mora da tu ima još nečega, osim ovoga što ste rekli.

- Stvar je u tome da zaista nema. Samo sam osjećala da nešto sa svim tim nije u redu. Tada sam razgovarala s drugom ženom, s gospođom Davis . . .

- Razgovarali ste s gospodom Davis - da? Lejeuneov glas ostao je sasvim nepromijenjen.

- Ni njoj se to nije svidjelo. - A zašto joj se nije svidjelo? - Nešto je načula.

- Što je načula?

- Rekla sam vam da ne mogu biti određena. Nije mi mnogo rekla. Jedino da, prema onome što je čula, sve to nije pošteno. »Nije bitno što se čini da jest, tako je rekla. I rekla je »Pa, to se nas ne tiče. Dobro plaćaju i ne traže da učinimo bilo što protiv zakona - zato ne vidim zašto bismo razbijale glavu.< - Rekla je još nešto. Nisam znala što je time mislila. Rekla je: »Ponekad se osjećam kao Mary tifusarka.< Tada nisam znala što je htjela reći.

Lejeune izvadi papir iz džepa i pruži joj ga.

- Govori li vam nešto neko ime s ovog popisa? Sjećate li se da ste nekoga od njih posjetili?

- Teško bih se sjetila. - Uzela je papir. Vidjela sam toliko . . . - Zastala je dok su joj oči preletjele popisom. Rekla je:

- Ormerod.

- Sjećate se nekog Ormeroda?

- Ne. Ali gospođa Davis ga je jednom spomenula. Umro je vrlo naglo, zar ne? Izljev krvi u mozak. To ju je uznemirilo. Rekla je, »Bio je na mojem popisu prije dva tjedna. činilo se da puca od zdravlja.<

Nakon toga je izrekla onu primjedbu o Mary tifusarki. Rekla je, »Neki ljudi koje posjećujem čini se da se razbole i umru samo od pogleda na mene.« Smijala se i kazala da je to slučajnost. Ali mislim da joj se nije sviđjelo. No, rekla je da se neće zabrdnjavati.

- I to je bilo sve? - Pa...

- Recite mi.

- Bilo je to kasnije. Nisam je vidjela neko vrijeme. Ali srela sam je u restoranu u Sohou. Rekla sam joj da sam otišla na drugi posao. Pitala me zašto i rekla sam joj da sam se osjećala nelagodno, jer nisam znala što se događa. Rekla je: »Možda si pametno učinila. Ali dobro plaćaju i malo se radi. A, uostalom, svi moramo iskoristiti prilike u životu! Ja nisam imala mnogo sreće u svojem životu i zašto laih se brinula što se da gađa drugim ljudima,?« Rekla sam, Ne razumijem o čemu govoriš. što zapravo nije u redu s tim? Odgovorila je, »Ne mogu biti sigurna, ali reći ću ti da sam neki dan nekoga prepoznala. Izlazio je iz kuće u kojoj nije imao nikakva posla i nosio je torbu s alatom. što je s njime radio, htjela bih znati?« Pitala me je također jesam li se srela sa ženom koja vodi neku krčmu što se zove Bijeli konj. Upitala sam je što Bijeli konj ima s tim.

- I što je rekla?

- Nasmijala se i rekla: »Pročitaj svoju Bibliju.« Ne znam što je time mislila. Tada sam je zadnji put vidjela. Ne znam gdje je sada, radi li još tamo ili je otišla.

- Gospođa Davis je mrtva - kaza Lejeune. Eileen Brandon je bila zapanjena.

- Mrtva! Ali . . . , kako?

- Upala pluća, prije dva tjedna. - Oh, shvaćam. žao mi je.

- Možete li nam još nešto reći, gospodo Brandon?

- Bojim se da ne mogu. Čula sam i druge ljude kako spominju . . . Bijelog konja, ali ako ih upitate o tome, smjesta zašute. I doimaju se prestrašenima.

Činilo se da joj je neugodno.

- Ja - ne želim biti umiješana u nešto opasno, inspektore Lejeune. Imam dvoje male djece. Iskreno, ne znam više ništa osim ovoga što sam vam rekla.

Prodorno ju je pogledao - zatim je kimnuo glavom i otpustio je.

- To nas odvodi malo dalje - rekao je Lejeune kad je Eileen Brandon otišla. - Gospođa Davis mora da je znala previše. Pokušala je za tvoriti oči pred onim što se dogodalo, ali vjerojatno je oštroumno i ozbiljno dokučila što je to. Tada se iznenada razboljela i kad je umirala pozvala je svećenika i rekla mu što zna i sumnja. Pitanje je koliko je znala? Onaj popis imena odnosl se, rekao bih, na ljude koje je posjetila tokom svojeg rada, i koji su nakon toga umirali. Odatle i primjedba o Mary tifusarki. Pitanje koje nas zanima jest tko je osoba koju je »prepoznala« kako izlazi iz kuće u kojoj nije imala nikakva posla i kako se pretvara da je radnik? Mora da je upravo zbog toga postala opasna. Ako je ona prepoznala njega, mogao je i on nju prepoznati - i mogao je shvatiti da ga je ona prepoznala. Ako je i to prenijela ocu Gormanu, tada je bilo neobdčno važno ušutkati oca Gormana prije nego to nekome kaže.

Pogledao me je.

- Slažete se, zar ne? Moralo je biti tako. - Da - rekoh - slažem se.

- I slutite li, možda, tko je taj čovjek? - Slutim, ali . . .

- Znam. Nemamo ni najmanjeg dokaza. Trenutak je šutio. Tada ustade.

- Ali uhvatit ćemo ga - reče. - Sasvim sigurno. Kad jednom točno budemo znali tko je to, uvijek ima načina. Sve ćemo načine iskušati!

23. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

Nakon otprilike tri tjedna neki se automobil dovezao pred ulazna vrata Priors Courta.

Izadoše četiri čovjeka. Ja sam bio jedan od njih. Ostali su bili anspektor Lejeune, narednik Lee i gospodin Osborne, koji je jedva suzdržavao svoje oduševljenje i uzbuđenje što mu je bilo dopušteno da se pridruži društvu.

- Morate paziti što govorite, znate - opomenuo ga je Lejeune.

- Da, naravno, dnspektore. Možete apsolutno računati na mene. Neću prozboriti ni riječ.

- Ni nemojte.

- Osjećam da je to povlastica. Velika povlastica, premda sasvim ne razumijem . . .

Ali nitko se u tom trenutku nije upustio u objašnjavanja.

Lejeune je pozvonio i upitao za gospodina Venablesa.

Sva četvorica udosmo, poput kakve delegaci je.

Ako je Venables bio iznenaden našom posjetom, nije to pokazao. Ponašanje mu je bilo krajnje učtivo. Ponovo sam pomislio, dok je pomicao svoj invalidski stolac malo unatrag da bi povećao krug oko sebe, kako je pojava tog čovjeka neobično izuzetna. Adamova jabučica, pomicala mu se gore-dolje među krilima staromodna ovratnika, profil mu je bio oštar, sa savinutim nosom kao u ptice grabljivice.

- Lijepo što vas opet vidim, Easterbrook. čini se da sada provodite dosta vremena u ovom dijelu svijeta.

Mislio sam da mu se u glasu osjetila neka zloba.

- I . . . inspektor Lejeune, zar ne? - nastavio je. - To izaziva moju znatiželju, moram priznati. Tako je mirno u ovim krajevima, bez kriminala. A ipak, dolazi mi jedan inspektor! Što mogu učiniti za vas, inspektore?

Lejeune je bio vrlo miran, vrlo udvoran.

- Postoji nešto gdje mislimo da biste nam mogli pomoći, gospodine Venables.

- To zvuči prilično poznato, zar ne? Kako mislite da bih vam mogao pomoći?

- Sedmog listopada ubijen je župnik po imenu otac Gorman - u West Streetu, Paddington. Dato mi je do znanja da ste vi bili u blizini u to vrijeme - između 7.45 i 8.15 uvečer, pa mislim da ste možda vidjeli nešto što je važno za taj slučaj.

- Zaista sam bio u blizini u to vrijeme? Znate, sumnjam u to, iskreno sumnjam. Koliko se mogu sjetiti, nisam nikad bio u tom dijelu Londona. Govoreći po sjećanju, čak ne mislim da sam tada uopće bio u Londonu. Idem u London s vremena na vrijeme radi kakve zanimljive prodaje ili na liječničke preglede.

- K doktoru Williamu Dugdaleu u Harley Streetu, pretpostavljam.

Gospodin Venables hladno ga je pogledao. - Vrlo ste dobro informirani, inspektore. - Nisam tako sjajno kao što bih želio biti.

Ipak, razočaran sam što mi ne možete pomoći onako kako sam se nadao. Mislim da sam vam dužan objasniti neke činjenice u vezi sa smrću oca Gormana.

- Naravno, ako želite. To je ime koje nikada do sada nisam čuo.
- Oca Gormana su te maglovite večeri pozvali k samrtnoj postelji neke žene iz blizine. Ona se spetljala s nekom kriminalnom organizacijom, u početku gotovo nesvjesno, ali kasnije je zbog nekih stvari posumnjala da se radi o nečem ozbiljnom. To je bila organizacija specijalizirana za uklanjanje nepoželjnih osoba - uz odgovarajuću naknadu, naravno.
- I nije baš nova ideja - promrmlja Venables. - U Americi . . .
- Eh, ali ova je organizacija uvela neke novdne. Za početak, uklanjanja su prividno obavljana uz pomoć nečega što bi se moglo nazvati psihološkim sredstvima. Takozvana želja za smrću, za koju kažu, da je u svima prisutna, potiče se . . .
- Tako da osoba o kojoj se radi poslušno izvrši samoubojstvo? To zvuči, inspektore, ako mogu tako reći, suviše dobro da bi bilo istinito.
- Ne radi se o samoubojstvu. Osoba o kojoj se radi umire savršeno prirodnom smrću.
- Hajde, hajde. Zaista to vjerujete? To nimalo ne nalikuje našim trezvenim policijskim snagama!
- Kažu da je sjedište te organizacije mjesto koje se zove Bijeli konj.
- Ah, sad počinjem shvaćati. Znači to vas dovodi u naš ugodan seljački kraj; moja prijateljica Thyrza Grey i njezine besmislice! Vjeruje li ona sama, u to ili ne, nikad nisam mogao saznati. Ali glupost jest! Ima smiješnu prijateljicu . . . medaja, a lakalna joj vještica kuha ručak (prilično je hrabra što to jede - u svakom trenutku može naći otrov!). Tri su drage starice stvorile priličan glas u kraju. Vrlo nestašna, naravno, ali nemojte mi reći da Scotland Yard, ili odakle već dolazite, uzima sve to ozbiljno?
- Smatramo to zaisita vrlo ozbiljnim, gospodine Venables.

- Zaista vjerujete da Thyrza deklamira neke gluposti, Sybil pada u trans a Bella se bavi crnom magijom, i da je rezultat toga neđija smrt?

- O ne, gospodine Venables, uzrok smrti je jednostavniji od toga. - Zastao je na trenutak. Uzrok je trovanje talijem.

Nastala je časomična tišina. - što ste rekli?

- Trovanje talijevim solima. Sasvim jednostavno i lagano. Samo je trebalo biti zataškano - a što je bolje za to od pseudo-naučne, psihološke fasade - pune modernog iargona i starih praznovjerja. Smišljeno da odvraći pažnju od jednostavne činjenice da se radi o otrovu.

- Talij - namrštitio se gospodin Venables mislim da nisam nikad čuo za to.

- Niste? Upotrebljava se uglavnom za trovanje štakora, povremeno kao depilator kod djece koja imaju lišaj. Može se nabaviti sasvim lako. Slučajno je jedan paketić gurnut u kut u vašem rasadniku.

- U mojem rasadniku? To zvuči sasvim nevjerojatno.

- Ipak je tamo. Ispitali smo malu količinu da bismo provjerili.

Venables se malo uzbudio.

- Netko ga je morao tamo staviti. Ne znam ništa o tome! Uopće ništa.

- Zaista je tako? Vi ste prilično imućan čovjek, zar ne, gospodine Venables?

- Kakve to ima veze s onim o čemu smo razgovarali?

- Porezna uprava nedavno vam je postavila neka neugodna pitanja, vjerujem? O porijeklu prihoda, naime.

- Prokletstvo života u Engleskoj nesumnjivo je naš porezni sistem. U posljednje vrijeme vrlo ozbiljno razmišljao o tome da odem živjeti na Bermude.

- Mislim da još neko vrijeme nećete ići na Bermude, gospodine Venables.

- Je li to prijetnja, .inspektore? Jer ako je tako . . .

- Ne, nije, gospodine Venables. Samo izražavam svoje mišljenje. Želite li čuti kako je ta nepoštena igra djelovala?

- Očito imate namjeru da mi to kažete.

- To je vrlo dobro organizirano. Novčane detalje vodi bivši odvjetnik koji se zove gospodin Bradley. Gospodin Bradley ima ured u Birminghamu. Potencijalni klijenti tamo ga posjete i dogovore posao. To znači, klade se hoće li netko umrijeti u dogovorenom vremenu . . . Gospodin Bradley, kojemu je stalo do uloga, obično daje vrlo pesimistične prognoze. Klijent je obično optimističan. Kad gospodin Bradley dobije okladu, novac se mora odmah isplatiti - ili će se dogoditi nešto vrlo neugodno. To je sve što gospodin Bradley mora učiniti - kladiti se. Jednostavno, zar ne?

- Klijent zatim posjećuje Bijelog konja. Predstavu pripremaju Thyrza Grey i njezine prijateljice i ona obično impresionira klijenta onako kako je to i zamišljeno.

- A sada nešto o jednostavnim činjenicama iza scene.

- Odredene žene, zaposlene u dobroj vjeri u nekoj od mnogih organizacija za ispitivanje tržišta, dobivaju zadatak da u nekom kraju postavljaju stanovnicima određena pitanja. »Koji kruh više volite? Koje toaletne potrepštine i kozmetiku? Kakve laksative, tonike, sedative, sredstva za probavu itd?« Ljudi su danas navikli na takve stvari. Rijetko prigovaraju.

- I eto nas - kod posljednje faze. Jednostavno, drsko, uspješno! Jedina stvar koju osobno obavlja organizator čitave sheme. Možda je odjeven u vratarsku uniformu, možda dolazi očitati brojilo za plin ili struju. Može biti vodoinstalater, električar, ili bilo kakav radnik. Gdje god se pojavi, imat će naizgled ispravna uvjerenja sa sobom, za slučaj da ih netko želi vidjeti. Većina ljudi ne želi. Bez obzira koju ulogu igra, njegov je stvarni cilj jednostavan - preparat koji nosi sa sobom zamjenjuje za neku sličnu robu koju žrtva upotrebljava (a to je saznao na osnovi pitanja organizacije za istraživanje tržišta). On može provjeravati cijevi, pregledavati brojila ili kontrolirati pritisak vode - ali ovo mu je stvarni cilj. Kad to završa, on odlazi i više ga nikad ne vide u blizini.

- Idućih nekoliko dana vjerojatno se ništa ne događa. Ali prije ili kasnije žrtva pokazuje znakove bolesti. Pozivaju liječnika, ali on nema nikakva razloga da posumnja u nešto neobično. Možda će pitati što je bolesnik jeo ili pio itd, ali nije vjerojatno da će posumnjati u nešto što je bolesnik godinama upotrebljavao ili jeo.

- Shvaćate prednosti ove sheme, gospodine Venables? Jedina osoba koja zna što radi vođa organizacije - jest vođa organizacije san. Nema nikoga tko bi ga mogao odati.

- Pa kako onda vi znate tako mnogo? upita ljubazno gospodin Venables.

- Kad sumnjamo na neku osobu, postoje načini da postanemo sigurni.

- Zaista? Kakvi načini?

- Nije potrebno da se svima koristimo. Ali postoji fotografski aparat, na primjer. Danas su dostupne sve vrste genijalnih aparata. Čovjeka je moguće snimiti a da uopće nema ni pojma o tome. Imamo nekih izvrsnih slika, na primjer, uniformiranog vratara, čovjeka koji kontrolira plin i još neke. Postoje stvari kakve su lažni brkovi, različita zubala itd., ali našeg su čovjeka prepoznali, sasvim lako - najprije

gospođa Marka Easterbrooka, alias gospođica Katherine Corrigan, a također i žena koja se zove Edith Binns. Prepoznavanje je zanimljiva stvar, gospodine Venables. Na primjer, ovaj džentlmen, gospodin Osborne, spreman se je zakleti da vas je vidio kako ste slijedili oca Gormana one noći sedmog listopada oko sedam sati, u Barton Streetu.

- I jesam vas vidio! - Gospodin Osborne se nagnuo naprijed, tresući se od uzbuđenja. Opisao sam vas - točno sam vas opisao!

- Previše točno, možda - kaza Lejeune. Zato što niste vidjeli gospodina Venablesa one noći kad ste stajali ispred ulaza u svoju apoteku. Niste uopće tamo stajali. Vi ste sami bili na drugoj strani ulice i slijedili ste oca Gormana sve dok nije skrenuo u West Street, i tada ste mu se približili i ubili ga . . .

- Što? - kaza gospodin Zachariah Osborne. Možda je bilo komično. Bilo je komično! Obješana vilica, izbuljene oči . . .

- Dopustite mi da vam predstavim, gospodine Venables, gospodina Zachariaha Osborna, apotekara, nekada u Barton Streetu, Paddington. Osjetit ćete za njega osobno zanimanje kad vam kažem da je gospodin Osborne, kojega već neko vrijeme promatramo, bio dovoljno nerazuman da stavi paketić talijeve soli u vaš rasadnik. Ne znajući za vaš invaliditet, zabavljao se time da vama dodijeli ulogu glavne hulje u ovom komadu; a kako je vrlo tvrdoglav, i jednako toliko glup, odbio je priznati svoju pogrešku.

- Glup? Usudujete se mene nazvati glupim? Kad biste znali - kad biste uopće imali pojma što sam napravio - što mogu učiniti - ja . . .

Osborne se tresao i siktao od bijesa.

Lejeune mu je polako objašnjavao. To me podsjetilo na čovjeka koji se igra s ribom.

- Niste trebali pokušavati da budete tako pametni, znate - rekao je prijekorno. - Pa, da ste samo sjedili u dnu svoje apoteke i pustili sve na miru, ja danas ne bih bio ovdje, upozoravajući vas, kao što mi je i dužnost, da će sve što kažete biti zabilježeno i . . .

I tada je gospodin Osborne počeo vrištati.

24. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

- Slušajte, Lejeune, ima mnogo stvari koje bih želio znati.

Kad su formalnosti bile obavljene, Lejeune je bio samo moj. Sjedili smo zajedno s dva velika vrča piva pred sobom.

- Da, gospodine Easterbrook? čini mi se da je to bilo iznenađenje za vas.

- Nesumnjivo je bilo. Mislio sam da je Venables u pitanju. Niste mi nikad dali ni najmanji nagovještaj.

- Nisam si mogao dopustiti da dajem nagovještaje, gospodine Easterbrook. Takve stvari moraju se izvoditi u strogoj tajnosti. Vrlo su škakljive. Istina je zapravo da nismo imali mnogo podataka od kojih bismo mogli početi. Zbog toga smo morali napraviti ovakvu predstavu uz Venablesovu suradnju. Morali smo slijediti Osbornea u vrtu i kasnije se iznenada oboriti na njega, u nadi da ćemo ga slomiti. I uspjelo je.

- Je li on lud? - upitah.

- Rekao bih da je sad na granici. U početku nije bio, naravno, ali to djeluje na, čovjeka, znate. Ubijanje ljudi. Osjećate se moćnima i većima od života. Dovodi vas do toga da se osjećate Svemogućim bogom. Ali to niste. Samo ste zao čovjek, kad vas napokon raskrinkaju. I kad vam se ta činjenica iznenada otkrije, vaš ego to jednostavno ne može podnijeti. Vrištite i bijesnite i hvalite se onim što ste učinili i time kako ste pametni. Uostalom, vidjeli ste ga.

Kimnuh. - Znači Venables je sudjelovao u predstavi koju ste pripremili. Je li mu se svidjela ideja da suraduje?

- Zabavljala ga je, rekao bih - kaza Lejeune. - Osim toga, bio je dovoljno drzak da kaže kako jedna usluga vrijedi za drugu.

- I što je mislio tom tajanstvenom primjedbom?

- Pa, to vam ne bih snuo reći - kaza Lejeune - to je tajna. Prije otprilike osam godina dogodila se divlja serija velikih prepada na banke. Svaki put je korištena ista tehnika. 1 prekinuli su s tim! Pljačke je pažljivo planirao netko tko sam nije sudjelovao u operacijama. Čovjek je nestao s mnogo novca. Pomalo smo sumnjali tko bi to mogao biti, ali nismo to mogli dokazati. Bio je prepаметan za nas. Posebno što se tiče financijske strane. Bio je dovoljno razuman da nikad ne pokuša ponoviti svoje uspjehe. Više vam neću reći. Bio je inteligentan varalica ali nije bio ubojica. Nije izgubljen ni jedan život.

Misli mi se vratiše Zachariahu Osborneu. - Jeste li od početka sumnjali na Osbornea? - upitah. - Od prvog trenutka?

- Pa, svratio je pažnju na sebe - reče Lejeune. - Kao što sam mu rekao, da je samo mirno sjedio i da nije ništa poduzimao, nikad ne bismo ni pomislili da ugledni apotekar, gospodin Zachariah Osborne, ima bilo što s tom stvari. Ali, čudno, baš to ubojice nikad ne mogu učiniti. Sjede u pozadini, sigurni poput tvrđava. Ala ne mogu pustiti stvari na miru. Zaista ne znam zašto.

- Želja za smrću - nabacih. - Varijanta teme Thyrze Grey.

- Što prije zaboravite na Thyrzu Grey i stvari koje vam je rekla, to bolje - kaza Lejeune ozbiljno. - Ne - nastavi zamišljeno - mislim da se radi zapravo o osamljenosti. Spoznaja da ste tako pametan momak, ali da nema nikoga s kim biste mogli razgovarati o tome.

- Niste mi rekli kad ste počeli sumnjati na njega.

- Pa, odmah kad je počeo pričati laži. Zamolili smo svakoga tko je vidio oca Gormana one noći da nam se javi. Gospodin Osborne nam

se javio, a izjava koju je dao bila je ođigledna lađ. Vidio je čovjeka koji je slijedio oca Gormana i opisao je crte lica tog čovjeka, ali nije ga bio mogao vidjeti preko ulice jer je bila maglovita noć. Mogao je vidjeti orlovski nos iz profila, ali nije mogao vidjeti Adamovu jabučicu. To je bilo pretjerano. Naravno, ta je lađ mogla biti sasvim nevinna. Gospodin Osborne se možda želio napraviti važnim. Mnogi ljudi jesu takvi. Ali to je usmjerilo moju pažnju na gospodina Osborna, a on je zaista bio prilično neobična osoba. Od mah mi je počeo pričati o sebi mnoge stvari. To uopće nije bilo pametno. Stvorio je sliku nekoga tko je uvijek želio da postane važnijim nego što je bio. Nije bio zadovoljan nastavljanjem staromodnog posla svojega oca. Otišao je i pokušao sreću na pozornici, ali očitó nije imao uspjeha. Možda, rekao bih, zato što nije slušao režisere. Nitko nije smio diktirati njemu kako da igra ulogu! Vjerojatno je bio sasvim iskren kad je iznio svoje ambicije da bude svjedok u kakvom slučaju ubojstva, da prepozna osobu koja je došla k njemu kupiti otrov. Rekao bih da je o tome mnogo razmišljao. Naravno, ne znamo kad mu je i zbog čega pala na pamet misao da bi mogao postati zaista veliki kriminalac, tako lukav da ga nikad ne bi mogli dovesti pred lice pravde.

- Ali to su sve pretpostavke. Da se vratimo. Osborneov opis čovjeka kojega je vidio one noći bio je zanimljiv. Bio je tako očitó opis stvarne osobe koju je jedanput vidio. Izuzetno je teško, znate, izmisliti nećiji opis. Oči, nos, brada, uši, držanje, sve ostalo. Ako to pokušate, otkrit ćete da nesvjesno opisujete nekoga koga ste negdje vidjeli - u vlaku, autobusu. Osborne je očitó opisivao čovjeka ponešto neuobičajenih karakteristika. Rekao bih da je zapazio Venablesa kako sjedi u svojem automobilu u Bournemouthu jednoga dana i kako ga je privukao njegov izgled. Ako ga je vidio u tom položaju, nije mogao zaključiti da je čovjek invalid.

- Drugi razlog zbog kojega sam se zainteresirao za Osborna bio je taj što je on apote kar. Smatrao sam mogućim da je onaj popis imena povezan nekako s prodajom narkotika. To zapravo nije bilo tako i mogao sam, stoga, zaboraviti sve o gospodinu Osborneu da sam gospodin Osborne nije čvrsto odlučio ostati na sceni. Želio je,

vidite, znati što mi zapravo radimo, pa je stoga napisao pismo i rekao da je onog čovjeka vidio na crkvenoj svečanosti u Much Deepingu. Ni tada još nije znao da je gospodin Venables paraliziran. Kad je to konačno otkrio, ni onda nije bio dovoljno pametan da zašuti. U pitanju je bila taština. Tipična taština kriminalaca. Nije htio ni na trenutak priznati da se prevario. Poput kakve budale, držao se svojega kao pijan plota i iznosio je sve vrste nemogućih teorija. Posjetio sam ga u njegovoj kući u Bournemouthu i bilo je to vrlo zanimljivo. Ime te kuće moralo mi je otkriti čitavu stvar. Everest. Tako ju je nazvao. I objesio je sliku Mount Everesta u predvorju.

Rekao mi je da ga zanimaju istraživanja Himalaje. Ali to je bila jeftina šala u kojoj je uživao. Vječni mir. To je bio njegov posao - njegovo zanimanje. Zaista je davao ljudima vječni mir, uz pristojnu naknadu. Bila je to izvrsna ideja, to mu se mora priznati. Zamisao je bila mudra. Bradley u Birminghamu, Thyrza Grey održava svoje seanse u Much Deepingu. I tko bi posumnjao u gospodina Osborna koji nema veze s Thyrzom Grey, niti s Bradleyem u Birminghamu, niti sa žrtvom. Stvarni mehanizam svega toga bio je dječja igra za našeg apotekara. Kao što sam rekao, da je samo gospodin Osborne imao dovoljno razuma da šuti!

- Ali što je radio s novcem? - upitah. Uostalom, on je to i činio, vjerojatno, zbog novca,?

- Oh da, čanio je to zbog novca. Imao je, nesumnjivo, velike planove da putuje, zabavlja se, postane bogata i važna osoba. Ali naravno on nije bio ličnost kakvom se zamišljao. Mislim da je samo izvršavanje ubojstava pothranjivalo njegov osjećaj moći. Uspješna ubojstva jedno za drugim zarazila su ga, i štoviše, uživat će na optuženičkoj klupf. Vidjet ćete da hoće. Bit će središte pažnje i sve će oči biti uprte u njega.

- Ali što je činio s novcem? - zapitah.

- Oh, to je vrlo jednostavno - odvrati Lejeune - premda mislim da mi to ne bi palo na pamet da nisam vidio njegovu kuću, način na koji ju je namjestio. Bio je škrtac, naravno. Volio je novac i želio je novac, a i ne da bi ga trošio. U kući je bilo malo namještaja i sav je bio kupljen na rasprodajama. Nije volio trošiti novac, želio ga je samo imati.

- Mislite li da je sve stavljao u banku?

- Ali nije - kaza Lejeune - rekao bih da ćemo ga naći negdje zakopanog u onoj njegovoj kući:

I Lejeune i ja šutjeli smo nekoliko minuta dok sam razmišljao kako je taj Zachariah Osborne čudna spodoba.

- Corrigan bi - kaza Lejeune sanjarski rekao da je sve to prouzrokovala neka žlijezda u njegovoj slezeni ili gušterači ili nešto što proizvodi premalo ili previše nečega -

nikad ne mogu zapamtiti čega. Ja sam jednostavan čovjek - ja mislim da je on samo nakrivo ustrojen nije mi jasno - nikad mi nije jasno - kako čovjek može biti tako pametan, a ipak takva budala.

- Čovjek zamišlja velik um - rekoš - kao neko veliko i pokvareno oličenje zla.

Lejeune potrese glavom.

- To uopće nije tako. Zlo nije nešto superhumano, to je nešto manje od humanog. Kriminalac je netko tko želi biti značajan, ali tko nikad neće biti značajan, zato što će uvijek biti manje od čovjeka.

25. Pripovijedanje Marka Easterbrooka

U Much Deepingu sve je bilo osvježavajuće normalno.

Rhoda je bila zaposlena liječenjem pasa. Ovog puta se, mislim, radilo o glistama. Podigla je pogled kad sam ušao i upitala me hoću li joj pomoći. Odbio sam i zapitao gdje je Ginger.

- Otišla je do Bijelog konja. - što?

Rekla je da mora tamo nešto obaviti. - Ali kuća je prazna.

- Znam.

- Premorit će se. Još nije zdrava . . .

- Ne gnjavi, Mark. Ginger je sasvim dobro. Jesi li vidio novu knjigu gospošte Oliver? Zove se Bijeli kakadu. Tamo je na stolu.

- Bog blagoslovio gospodu Oliver. I Edith Binns također.

- Tko je sad ta Edith Binns?

- Žena koja je prepoznala fotografiju. Također i vjerna njegovateljica moje pokojne kume.

- Čini se da ništa od onoga što kažeš nema smisla. što je s tobom?

Nisam odgovorio, već sam se uputio prema Bijelom konju.

Upravo prije nego stigoh tamo, sretoh gospodu Dane Calthrop.

Srdačno me pozdravila.

- Čitavo sam vrijeme znala da sam glupa rekla je. - Ali nisam shvaćala na koji način. Dala sam se zavesti obmanama.

Mahnula je rukom prema svratištu, napuštenom i mirnom u kasnom jesenjem suncu.

- Zlo nikada nije bilo tamo - ne u smislu u kojem smo pretpostavljali. Nije bilo fantastične trgovine s davlom, crnog i zlag sjaja. Samo salonski trikovi izvođeni zbog novca. - i ljudski životi bez vrijednosti. To je stvarna zloća. Ništa raskošno ili veliko - samo prezira vrijedno i podlo.

- Čini se da vi i inspektor Lejeune imate ista shvaćanja.

- Svida mi se taj čovjek - kaza gospođa Dane Calthrop. - Hajde da uđemo u Bijeloga kanja i pronademo Ginger.

- Što tamo radi? - Nešto čisti.

Udosmo kroz niska vrata. Osjetio se snažan miris terpentina. Ginger je bila zaposlena, okrujena krpama i bočicama. Podigla je glavu kad smo ušli. Još je bila vrlo blijeda i mršava, šalom je omotala glavu na dijelu gdje još nije izrasla kosa, bila je samo sjena one prijašnje Ginger.

- Njoj je dobro - rekla je gospođa Dane Calthrop, čitajući moje misli kao i obično.

- Pogledajte! - kaza Ginger pobjedonosno.

Pokazala je na stari cehovski znak svratišta na kojem je radila.

Naslage godina bile su uklonjene, pa se lik jahača na konju jasno razaznavao; naceren kostur sjajnih kostiju.

Glas gospode Dane Calthrop, dubok i zvučan, progovori iza mene:

- Otkrivenje, Šesti odlomak, Stih osam. I ja pogledah i ugledah bijeloga konja: ime onoga koji je sjedio na njemu bilo je Smrt; a Pakao je slijedio za njim . . .

šutjeli smo nekoliko trenutaka, a tada gospođa Dane Calthrop, koja se nije bojala antiklimaksa, progovori:

- Eto tako - tonom nekoga tko je nešto bacio u košaru za papir.

- Sad moram ići - dodala je. - Roditeljski sastanak.

Zastala je u vratima, kimnula Ginger i rekla neočekivano:

- Bit ćete dobra majka.

Ginger je iz nekog razloga postala grimizno crvena...

- Ginger - upitah - hoćeš li? - Hoću li što? Biti dobra majka? - Znaš što mislim.

- Možda . . . Ali više bih voljela čvrstu ženidbenu ponudu.

I ja sam joj je uputio . . . Nakon međugre, Ginger upita:

- Jesi li sasvim siguran da se ne želiš oženiti onom spodobom od Hermije?

- Dobri bože! - rekoh. - Sasvim sam za boravio.

Izvadio sam pismo iz džepa.

- Stiglo je pred tri dana. Pita me hoću li ići s njom u Old Vic gledati izgublenu ljubav. Ginger mi uze pismo iz ruke i podera ga.

- Ako ubuduće zaželiš ići u Old Vic - reče odlučno - ići ćeš sa mnom.

K R A J